

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Λύκειο

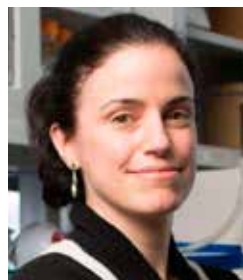
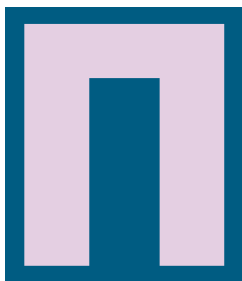
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ Ι.Μ.ΚΑΡΡΑΣ

1925

ΧΡΟΝΟΣ 95^{ΟΣ} • ΤΕΥΧΟΣ 1

αθηναίος

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΛΛΕΓΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

αθηναίος

ΧΡΟΝΟΣ 95^{ος} | ΤΕΥΧΟΣ 1 | ΜΑΪΟΣ 2023

Περιεχόμενα

ΜΑΣ ΜΙΛΗΣΑΝ ΟΙ:

– George James Tsunis.....	4
– Διονύσης Σιμόπουλος.....	10
– Σταμάτης Κριμιζής.....	16
– Δημήτρης Μπερτσιμάς '81.....	22
– Γεώργιος Χρούσος.....	26
– Άγγελος Χανιώτης '78.....	32
– Σπύρος Καπράλος '74.....	35
– Έλλη Ανδριοπούλου '93.....	38
– Μαριάνθη Ιεραπετρίτου.....	44
– Γιάννης Ασσαέλ.....	47
– Λεωνίδας Καβάκος.....	52
– Σάντη Κορμά.....	54
– Βασίλης Μπίκας.....	56
– Sylvain Cheval.....	56
– Κοσμάς Γαζέας.....	62
– Γιάννης Αντετοκούνμπο.....	66
– Αλέξανδρος Νικολαΐδης.....	68
– Ελίζα Κονοφάγου.....	70
– Σώτη Τριανταφύλλου.....	72
– Δημήτρης Κυρσανίδης.....	73
– Sir James Dyson.....	74

Η Συντακτική Επιτροπή

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:

Άρης Παναγιώτης Τσομώκος, Γ10 (κέντρο)

ΒΟΗΘΟΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗ:

Μαριλένα Λυκιαρδοπούλου, Γ1

Χρήστος Μούρτζινος, Β6

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

Αικατερίνη-Μαρία Αγοράνου, Α1

Σοφία-Μαρία Αντωνιάδου, Α2

Στυλιανός-Νικόλαος Αντωνιάδης, Α1

Αλέξανδρος Βουρεξάκης, Β3

Θοδωρής Ευσταθίου, Γ3

Χρήστος-Γεώργιος Καΐλας, Β4

Παναγιώτης-Οδυσσεάς Κουλουρίδης, Α4

Τζένη Λυκιαρδοπούλου, Β6

Δήμητρα Μακρή, Β6

Γεώργιος-Εφραίμ Παπαδάκης, Β6

Ανδρέας Παυλόπουλος, Β7

Κωνσταντίνα Πλέστη, Α7

Άννα Σταθοπούλου, Γ2

Γεώργιος Σπύρου, Β7

Μαρία Χαρίση, Α9

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

Νίκος Καλογεράς

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ:

Μιχάλης Κύρκος

Αγαπητές συμμαθήτριες Αγαπητοί συμμαθητές,

Η τριχρόνη πορεία μου στο Λύκειο τελειώνει. Μαζί της, όμως, τελειώνει και η δωδεκαετής πορεία στο Κολλέγιο Αθηνών, η δική μου και των περισσότερων συμμαθητών μας. Αυτά τα δώδεκα χρόνια μας φαίνονται πολλά. Αργότερα, όμως, θα αντιληφθούμε ότι

δώδεκα χρόνια είναι πολύ λίγα σε σχέση με την συνολική πορεία της ζωής μας στο μέλλον. Παράλληλα, όμως, θα καταλάβουμε ότι αυτά τα χρόνια είναι πάρα πολλά, ως προς τη σημασία τους, τις εμπειρίες, τις αναμνήσεις που μας έχουν προσφέρει και που θα συνεχίσουν να μας προσφέρουν.

Πριν από δώδεκα χρόνια ήρθαμε εδώ άγνωστοι μεταξύ μας. Σταδιακά, κοινωνικοποιηθήκαμε, γνωρίσαμε τους ανθρώπους μας: φίλους, που μας συνόδευσαν και θα μας συνοδεύουν στα νεανικά μας χρόνια, και λαμπρούς εκπαιδευτικούς, καθοδηγητές στο ταξίδι της μάθησης και γνώσης και κυρίως, στο ταξίδι της ανακάλυψης του ίδιου του εαυτού μας. Με πρώτους υποστηρικτές τους συγγενείς μας και με τη στήριξη όλων των ανθρώπων που συναντήσαμε εδώ, πορευθήκαμε στο πρώτο στάδιο της ζωής, μεγαλώσαμε, ωριμάσαμε, πήραμε αποφάσεις, δυσκολευτήκαμε, χαρήκαμε, απογοητευθήκαμε, αδικηθήκαμε, επιβραβευθήκαμε, και, πλέον... τελειώνουμε. Σε αυτήν την πορεία, σε αυτό το ταξίδι που δεν τελειώνει με την αποφοίτησή μας, το σημαντικότερο εφόδιό μας, οι σημαντικότεροι αρωγοί μας, ήταν τα **ΠΡΟΤΥΠΑ**. Πρότυπα που μας ενέπνευσαν με τη στάση τους. Πρότυπα που μας στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής και νεανικής μας πορείας. Πρότυπα χωρίς τα οποία τα όποια ως σήμερα επιτεύγματά μας θα ήταν ακατόρθωτα. Έτσι λοιπόν, το Τεύχος του ιστορικού ΑΘΗΝΑΙΟΥ που διαβάζετε είναι αφιερωμένο στα ΠΡΟΤΥΠΑ και επιτελεί διπλό ρόλο: να αποδώσει φόρο τιμής στα πρότυπα που ήδη έχουμε –γονείς, εκπαιδευτικούς, φίλους– αλλά και να μας εμπνεύσει παρουσιάζοντάς μας νέα πρότυπα.

Ξεφυλλίζοντας τις σελίδες του τεύχους αυτού, θα βρείτε παρουσιάσεις και συνεντεύξεις από ανθρώπους του πνεύματος, της επιστήμης, της τέχνης, του αθλητισμού, της διπλωματίας και του επιχειρείν. Η έκδοσή του θα ήταν πραγματικά αδύνατη χωρίς τη συμβολή όλης της Συντακτικής Ομάδας αλλά και της Συντακτικής Επιτροπής. Ευχαριστώ πολύ τους Βοηθούς Αρχισυντάκτη –**Μαριλένα Λυκιαρδοπούλου** και **Χρήστο Μούρτζινο**– και, κυρίως, τον πολυαγαπημένο μας καθηγητή, μέντορα, και υποδειγματικό εκπαιδευτικό **κ. Νίκο Καλογερά**. Εκ μέρους όλων όσοι συνεργάστηκαν στην έκδοση του ΑΘΗΝΑΙΟΥ 2023, σας εύχομαι Καλή Ανάγνωση!

Και πάνω από όλα, αγαπητοί συμμαθητές, τώρα που ιδίως εμείς οι τελειόφοιτοι ετοιμαζόμαστε να ανοιχτούμε στο συναρπαστικό ταξίδι της ζωής, ας τιμήσουμε και ας μην ξεχάσουμε ποτέ τις αναμνήσεις από το Σχολείο μας. Πολλοί από εμάς θα είμαστε διασκορπισμένοι στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και είμαι βέβαιος ότι θα πετύχουμε τους στόχους μας και ελπίζω **να γίνουμε και εμείς πρότυπα** για τους μελλοντικούς νέους, ο καθένας με τον τρόπο του – άλλοι στον ακαδημαϊκό χώρο, άλλοι στην τέχνη, άλλοι στην προσωπική ζωή, άλλοι στην πολιτική. Ας είναι λοιπόν, **αυτός ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ ένας φόρος τιμής για τα πρότυπα τα οποία έχουμε και πηγή έμπνευσης για τα πρότυπα που ευελπιστούμε να γίνουμε στο μέλλον**. Ας μας θυμίζει πάντοτε την αφετηρία μας και πάνω από όλα, τους ανθρώπους που μας στήριξαν, τους ανθρώπους που αποτέλεσαν **οδοδείκτες** στα πρώτα βήματα αυτού του ταξιδιού, τα δικά μας **ΠΡΟΤΥΠΑ...**

Με πολλή αγάπη και τις καλύτερες ευχές μου
για το απρόβλεπτο αλλά συνάμα συναρπαστικό ταξίδι της ζωής,

Ο Αρχισυντάκτης
Άρης Παναγιώτης Τσομώκος, Γ10

George James Tsunis

“ΑΓΑΠΑΩ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ ΣΑΝ ΤΟΝ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΑΝ ΤΗΝ ΜΑΝΑ ΜΟΥ”

➤ Τη Δευτέρα, 24 Απριλίου 2023, η Συντακτική Επιτροπή του Περιοδικού «ΑΘΗΝΑΙΟΣ» του Λυκείου Κολλεγίου Αθηνών –οι Βοηθοί Αρχισυντάκτη, Μαριλένα Λυκιαρδοπούλου και Χρήστος Μούρτζινος και ο Αρχισυντάκτης Άρης Παναγιώτης Τσομώκος– με τη συνοδεία του υπεύθυνου καθηγητή, κ. Νίκου Καλογερά, επισκέφθηκαν την Πρεσβευτική Κατοικία των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, Jefferson House, στην Οδό Παναγή Κυριακού, στο κέντρο της Αθήνας, κοντά στην Πλατεία Μαβίλη και στο κεντρικό κτήριο της Αμερικανικής Πρεσβείας. Το καταπράσινο και γραφικό Jefferson House αποτελεί τον επίσημο τόπο διαμονής του εκάστοτε Πρέσβη των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ελλάδα και συνιστά αμερικανικό έδαφος. Τους μαθητές καλωσόρισε ο Υπεύθυνος Τύπου της Αμερικανικής Πρεσβείας, κ. Αλέξανδρος Ναυπλιώτης '98, ο οποίος συνέβαλε καθοριστικά στη πραγματοποίηση της επίσκεψης. Στη συνέχεια, τους μαθητές υποδέχτηκε ο Εξοχότατος Πρέσβης των Η.Π.Α. στην Ελλάδα, κ. Γιώργος Τσουνής, ο οποίος έχει ελληνική καταγωγή και μιλά ελληνικά. Μετά από μία σύντομη ξενάγηση στην Οικία, ο κ. Πρέσβης παραχώρησε συνέντευξη στους μαθητές και τους εντυπώσιασε με την αγάπη του για την Ελλάδα, τον θαυμασμό του για την εθνική, κοινωνική και πολιτισμική σύνδεση Ελλάδας και Αμερικής, την πίστη του στην εκπαίδευση, την φιλειρηνική του προσέγγιση στα παγκόσμια θέματα και την ένθερμη διάθεσή του να ενδυναμώσει τους ελληνοαμερικανικούς δεσμούς και την στήριξη της Αμερικής στην Ελλάδα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΥΣ:
**ΑΡΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΤΣΟΜΩΚΟ, Γ10
ΜΑΡΙΛΕΝΑ
ΛΥΚΙΑΡΔΟ-
ΠΟΥΛΟΥ, Γ1
ΧΡΗΣΤΟ
ΜΟΥΡΤΖΙΝΟ, Β6**

Σημείωση / Διευκρίνιση:

Για την αυθεντικότητα της συνέντευξης διατηρήθηκε η γλώσσα στην οποία δόθηκαν οι απαντήσεις από τον κ. Πρέσβη.

*Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε από καρδιάς τον κ. **Αλέξη Φυλακτόπουλο '65**, Πρόεδρο του College Year in Athens και τον κ. **Αλέξανδρο Ναυπλιώτη '98**, Υπεύθυνο Τύπου της Αμερικανικής Πρεσβείας, οι οποίοι συνέβαλαν στην πραγματοποίηση αυτής της συνέντευξης.*

Κύριε Πρόσβη, τι σημαίνει η Ελλάδα για εσάς;

Ένα παιδάκι 8 χρονών με ρώτησε κάποτε σε ένα σχολείο: Ποια χώρα αγαπάς περισσότερο, την Αμερική ή την Ελλάδα; Λοιπόν, αγαπάω και τις δύο χώρες πάρα πολύ, όμως θα σας πω κάτι που είχα πει πολλές φορές πριν γίνω Πρόσβης, και το τονίζω αυτό. Αγαπάω την Αμερική σαν τον πατέρα μου, όμως αγαπάω την Ελλάδα σαν την μάνα μου. Οι γονείς μου μεγάλωσαν στην Ελλάδα. Μεγάλωσαν στο ίδιο μικρό χωριό, τον Πλάταν, στην ορεινή Ναυπακτία. Όταν έφυγαν οι γονείς μου για την Αμερική, δεν είχαν ρεύμα ή νερό στο χωριό. Και το πρώτο καλοκαίρι που πήγα και εγώ δεν είχαμε ούτε νερό στο σπίτι. Όμως, αυτά τα καλοκαίρια τα περάσαμε στο χωριό όταν ζούσε η γιαγιά μου και ο παππούς μου με πολύ παιχνίδι και κάναμε πολύ καλές φιλίες που διαρκούν μέχρι και σήμερα. Αυτό το χωριό το αγαπάω και από αυτό αγάπησα την Ελλάδα. Και εκεί πέρασα τα καλύτερα καλοκαίρια της ζωής μου. Μεγάλωσα σε ένα σπίτι στην Αμερική που ήταν ελληνικό σπίτι. Η πρώτη γλώσσα που έμαθα ήταν τα ελληνικά. Όταν πήγα στο σχολείο, σε ηλικία 5 χρονών, δεν ήξερα ούτε μία λέξη αγγλικά. Στο σπίτι μιλούσαμε ελληνικά. Αυτά τα χρόνια εμένα στην Αστόρια, που ήταν μια μικρή Ελλάδα και μεγάλωσα σε ένα πραγματικά ελληνικό σπίτι. Οπότε για μένα και τώρα που επέστρεψα ως Πρόσβης των Η.Π.Α. στην Ελλάδα είναι σαν να επιστρέφω στα Πάτρια Εδάφη και το χαμόγελο δεν έχει φύγει από το πρόσωπό μου από την ημέρα που ήρθα εδώ - και τώρα κλείνω έναν χρόνο.

Όλοι οι Έλληνες ομογενείς από όλο τον κόσμο αγαπάμε πάρα πολύ την Ελλάδα. Όταν έγινα πρόσβης έφερα και την μάνα μου μαζί μου. Όταν πήγαμε να δούμε την Πρόεδρο της Δημοκρατίας, την κυρία Σακελλαροπούλου, μου είπε η μάνα μου ότι όταν έφυγε από την Ελλάδα πριν από 60 χρόνια ούτε στα όνειρά της δεν θα περίμενε ότι

Ο Πρόσβης κ. Γιώργος Τσουνής γεννήθηκε το 1967 στη Νέα Υόρκη από Έλληνες μετανάστες με καταγωγή από την Αιτωλοακαρνανία. Αποφοίτησε από το Λύκειο Commack High School ενώ παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα και σε ελληνικό σχολείο. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης (New York University) και στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου St. John στη Νέα Υόρκη (St. John's University). Πριν από την υποψηφιότητά του, ο Πρόσβης κ. Γιώργος Τσουνής ίδρυσε τον ξενοδοχειακό όμιλο Chartwell Hotels, LLC του οποίου παραμένει Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος. Υπήρξε επίσης διαχειριστής του New York City Convention Development Corporation και του New York City Convention Operating Corporation. Όσον αφορά στην πολιτική και δικηγορική του σταδιοδρομία, ο Πρόσβης Τσουνής έλαβε το αξίωμα του Νομοθετικού Εισαγγελέα του Δημοτικού Συμβουλίου της Νέας Υόρκης. Είναι βαθιά δεμένος με την Ελλάδα και την Ελληνοαμερικανική Κοινότητα. Ήταν ιδρυτικό μέλος του Ελληνοαμερικανικού Συμβουλίου Ηγεσίας

Η Πρεσβευτική Κατοικία των ΗΠΑ, Jefferson House, στην οδό Παναγή Κυριακού, όπου συνομιλήσαμε με τον Πρόσβη κ. Γιώργο Τσουνή.

το παιδί της θα γυρνούσε στην Ελλάδα ως Πρόσβης των Η.Π.Α.. Είναι, λοιπόν, ιδιαίτερη η τιμή και για την οικογένειά μου.

Κύριε Πρόσβη, για ποιο λόγο είστε περισσότερο ευγνώμων για τη χώρα καταγωγής σας;

Αυτή δεν είναι εύκολη απάντηση! Σπούδασα Classics. Μου έρχεται στο νου ο πίνακας του Ραφαήλ Η Σχολή των Αθηνών και εκεί συνοψίζεται αυτό που είναι η Ελλάδα. Όλη η Σκέψη στα Μαθηματικά, την Ιατρική, την Φιλοσοφία, το Θέατρο, την Ρητορική... Ο Διογένης, ο Ευριπίδης, ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας, ο Αριστοτέλης..., ποιον να πρωτοθυμηθείς!

You can talk about the Ancient Greeks and what their contribution to civilization was. You can then examine the influence of the Greeks on the founding of my country, the United States, and all its founders like Jefferson, Adams, Madison. They all spoke Greek, they were all educated in Ancient Greek. So, the

Greeks were those who inspired my nation's founders to found a country based on democratic values, those values that were founded here, in Athens. So, the First Democracy of the world has taught the Great Democracy of the World many things. The very foundations of the United States and the government were held on this pedestal. The ideals of personal freedoms, freedom of law, freedom of expression, freedom of movement, the very foundations that the EU professes to have were founded in Ancient Greece. The world owes a tremendous debt of gratitude to the Greeks and, as a matter of fact, if you look at the Κοραΐς- Jefferson letters, you will discover that Jefferson encouraged the Greeks to seek their independence. But I would also call your attention to Patrick Henry's 'Give me liberty or Give me Death' or the Greek 'Ελευθερία ή Θάνατος'. There are so many correlations! We owe the Greeks not only the underpinnings of civi-

THE GREEKS WERE THOSE WHO INSPIRED MY NATION'S FOUNDERS TO FOUND A COUNTRY BASED ON DEMOCRATIC VALUES

EDUCATION IS WHAT GIVES SOMEONE THE HOPE AND THE OPPORTUNITY TO CLIMB UP THE LADDER

zation but also the foundations of democracy, the very democratic ideals that our country and all democracies and freedoms were built on. And if you look at World War II, when the world was paralyzed by fear, the Greeks acted. The first victory over the Axis powers was achieved by the Greeks.

Two weeks from now, we will celebrate Victory in Europe Day. Most people celebrate the end of the War and it is very interesting that Greeks celebrate their entry into the war, not the end of the war, because that is their honor, their φιλότιμο, their ήθος because they ignored the difficulties and they still entered the War. It was a turning point of the war, and this was due to the bravery and the honor of the Greeks. So, I think we all owe the fact that we are not living under a fascist regime to the Greeks. And I will tell you, my parents lived in Greece during the war. They know very well what it is to live under a fascist regime. So, I think Europe owes a debt of gratitude to the Greeks. Greece lost 10% of its population; 70% of the entire culture capacity was wiped out, 80% of its industrial capacity was wiped out. And when I tell you it was 10% of its population, in the U.S. the population was 140 million and we lost about 530 thousand people. Greece was a country of 7 million people and lost 700 thousand people and they didn't die because of weapons, they died because of starvation, which was even more cruel. And then they went into a civil war that in many ways was worse than World War II. My par-

ents also lived in those days. Between 1947 to 1953, the U.S. spent 13.4 billion dollars rebuilding Europe, the Marshall plan. I keep two speeches in my desk drawer: one is a speech President Truman gave to Congress saying we will not allow the first founding democracy to fall under the Soviet orbit. And that was a very important U.S. principle: that Greece remained a Democracy. But the second one was the 1947 Harvard commencement address that General Marshall gave alerting the Marshall plan. So, of the 13.4 billion dollars in those days that went to Europe, Greece got 2.2 billion dollars of that money. That was 3 times the annual GDP of Greece.

Today I am troubled with the War in Ukraine. The Russians have destroyed 200 Orthodox churches in Ukraine. They've bombed civilian targets. They've bombed children's hospitals, they've bombed apartment buildings, they've killed young children, they've raped young girls. I was an altar boy and I know the teachings of my church. These are not Orthodox principles. So, I have to tell you, I hope that everyone understands that the U.S. stands by Greece and that we have common values. I am grateful for the sacrifices that the Greek state and the Greek people made when their honor, their ήθος dictated that we stand up to fascism. And, today, I am grateful that I have been embraced in this country with hospitality. Greeks have the best hospitality in the world. I'm reminded of Kazantzakis who spoke about knocking on

(Hellenic American Leadership Council).

Είναι στενά συνδεδεμένος με το Οικουμενικό Πατριαρχείο και με την Ελληνορθόδοξη Αρχιεπισκοπή Αμερικής και του έχουν απονεμηθεί πολυάριθμα ανθρωπιστικά βραβεία. Το 2021, ο Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Joe Biden ανακοίνωσε την υποψηφιότητα του Γιώργου Τσούνη για το αξίωμα του Πρέσβη στην Ελλάδα η οποία εγκρίθηκε από την ολομέλεια της Γερουσίας των Ηνωμένων Πολιτειών. Στις 6 Μαΐου 2022 ανέλαβε καθήκοντα Πρέσβη των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ελλάδα.

Culturally speaking, Greek Americans are number one in education in the United States. There is an incredible entrepreneurial spirit that exists because there is a long-standing ecosystem of innovation and financial opportunity in the United States, that has also begun in Greece and, if it takes hold, Greece has the potential to achieve a very dynamic 21st century economy.

a Greek door. You are immediately welcomed in, and if there is not enough food the family offers the food, firstly to their guests. This occurs in every part - cities and villages - of Greece. I love Greek villages because I find my own roots there.

So, I am proudest of the influence of the Ancient Greek Heritage on the founding of the United States, of Greece's role in WWII, of what Greece is today. Greece is an essential partner of the United States that acts with principle and values that bring stability and peace to the region, a country that has certainly embraced me and, I've already said: "Μπορεί να είμαι ο Πρέσβης της Αμερικής, μα πάντα θα είμαι αυτό το παιδί απ' τον Πλάτανο. Δεν θα ξεχάσω λοιπόν ποτέ τις ρίζες μου.»

Πώς πιστεύετε ότι μπορεί να συμβάλει η Ελληνική καταγωγή σας στις σχέσεις των δύο χωρών;

Νομίζω πως βοηθάει, γιατί είμαι Ελληνοαμερικανός όμως οι γονείς μου ήταν Έλληνες και έχω μεγαλώσει σε ένα ελληνικό σπίτι, γνωρίζω την ελληνική νοοτροπία και την προσεγγίζω με σεβασμό. Έτσι, κάθε πράγμα που κάνω στην Ελλάδα, σε όποιον μιλάω, ότι προσπαθώ να κάνω, το κάνω με σεβασμό, γιατί η Ελλάδα το αξίζει. Πρέπει να λες στον συνομιλητή σου: «Κοίτα, έχουμε ένα πρόβλημα εδώ, πρέπει να το λύσουμε, πρέπει να το λύσουμε μαζί, με σεβασμό και με συνεργασία και να δουλέψουμε μαζί. Ποια είναι η δική σου άποψη;» Οι Έλληνες είναι πρόθυμοι να βοηθούν αν τους φέρεται κανείς με σεβασμό και αυτή είναι η βάση για μία πραγματική και ουσιαστική φιλία, ο σεβασμός. Με ρωτάνε για την Τουρκία, τι πρέπει να κάνει η Ελλάδα στην οικονομία, τι πρέπει να κάνουμε σε διάφορα ζητήματα. Εγώ δεν είμαι εδώ να πω σε κανέναν τι να κάνει. Άλλωστε δεν ξέρω την χώρα καλύτερα από τους Έλληνες. Η Ελλάδα έχει μία πεπειραμένη κυβέρνηση και

πολλά στελέχη της έχουν σπουδάσει στις Η.Π.Α. Έχει μία πολύ αναπτυσσόμενη οικονομία στην Ευρώπη, έχει επιτύχει μείωση του χρέους και έχει πρωτογενές πλεόνασμα για το 2022. Όταν λέω ότι τα καλύτερα χρόνια της Ελλάδας είναι μπροστά της, το πιστεύω. Δεν είμαι λοιπόν εδώ για να υποδείξω στους Έλληνες τι να κάνουν. Είμαστε εδώ να τους πούμε ότι στεκόμαστε δίπλα τους για να δουλέψουμε μαζί, με σεβασμό.

Πώς πιστεύετε πως συνδέονται η Ελλάδα και οι Ηνωμένες Πολιτείες όσον αφορά τον πολιτισμό;

That's an interesting question. I think the United States and Greece are very similar in that they have a great belief in God and in Nation. I think that the Church is very important here in Greece and that the family unit is incredibly important here. I don't think that any other country could have survived the crisis that Greece went through, and that Greece got through this because of an incredibly strong family unit where family members helped each other. Likewise, Greek-Americans in the United States have strong family ties. It is all about family, it is about religion, but it is also about education, education, education, hard work, hard work, hard work. That is very true amongst the Greek-American community, and very true here in Greece. It's a highly educated population. So, culturally speaking there are many similarities.

What I think is very unique about the United States is that there is an entrepreneurial spirit that comes from the discovery, and from monetizing this discovery, finding a niche, creating a company, seeking to create a fortune, seeking to create a business. That happens to be something, sort of, unique to the United States and it's what made us an economy that has probably achieved an 8% GDP growth over the last 200 years.

▼
Thirty U.S. Universities came to Greece with an Assistant Secretary, from our government, and progressed over 100 collaborations with the twenty-four Greek public Universities. Joint degrees, dual degrees, summer programs, joint research centers. It was the largest delegation of U.S. Universities to any country in the world in the history of the Institute of International Education.

▼
If we look at the subjects that drive 21st century economy today, this is life sciences, biotech, biosciences, bioethics, mapping DNA, artificial intelligence, 3D printing, engineering, mathematics, STEM subjects. These are things that Greece has the key to excel in, because there are 24 public universities in Greece, a tremendous learning community with very smart and well-educated people.

Now, I want to emphasize that today in Greece the ecosystem of entrepreneurship is developing. Greece is already achieving a reversal of the brain drain with the brain gain. As you are seeing, the economy really achieves very impressive results. I hope that young, highly educated Greeks continue to return to Greece. I think that when people left Greece, it was because of lack of opportunities. Those opportunities are now opening up in Greece. Foreign direct investment is flooding into Greece, investors have discovered Greece, the numbers are clearly pointing that out. Greece is not only a beautiful place to live and work, not only a democracy, but also a highly-educated workforce. That

intellectual capital is very appealing to companies as they are making capital allocation decisions. A strong economy gives the opportunity for a strong healthcare system, a strong educational system, a strong social safety-net system, a strong national defense system. I just saw the latest budget figures for Greece in the first quarter of 2023: a primary budget surplus which is just remarkable. S&P just upgraded Greece, and U.S. companies have discovered Greece. Google, Amazon Web Services, Microsoft, Ameresco, Chubb, Pfizer, Lambda Helix, Deloitte. There is an incredible amount of investment that's flooding into Greece, so it really speaks to a very set of positive economic tailwinds.

GREECE IS ALREADY ACHIEVING A REVERSAL OF THE BRAIN DRAIN WITH THE BRAIN GAIN

Ο Πρέσβης κ. Γ. Τσουνής με τους μαθητές της Συντακτικής Επιτροπής.

Also, culturally speaking, Greek-Americans are number one in education in the United States. There is an incredible entrepreneurial spirit that exists because there is a long-standing ecosystem of innovation and financial opportunity in the United States that has also begun in Greece and, if it takes hold, Greece has the potential to achieve a very dynamic 21st century economy.

Πώς πιστεύετε ότι μπορούν να συνεργαστούν οι Η.Π.Α. με την Ελλάδα στον τομέα της εκπαίδευσης;

Education is what gives someone the hope and the opportunity

to climb up the ladder. Αν ήταν ο πατέρας μου εδώ, θα έλεγε «κοίτα, θέλω να γίνεις επιστήμονας, να μάθεις μια τέχνη, να μπορείς να βάλεις φαγητό στο τραπέζι, να ταΐσεις την οικογένειά σου.» That was his mentality. My mentality, today, is that education opens up so many doors! You know, it's a sense of wonderment. It expands your horizons: travelling, reading, experiencing... Education is the greatest thing you can do to take care of your mental health, your well-being, to have a life that is fulfilling and meaningful.

In the United States, our economy starts with education. Pitts-

▼
Greece is an essential partner of the United States that acts with principle, and values that bring stability and peace to the region, what has certainly embraced me and, I've already said:
«Μπορεί να είμαι ο Πρέσβης της Αμερικής, μα πάντα θα είμαι αυτό το παιδί από τον Πλάτανο. Δεν θα ξεχάσω λοιπόν ποτέ τις ρίζες μου.»

burgh has a dynamic economy, because of Carnegie Mellon University of Pittsburgh, and University of Pittsburgh Medical Center. Austin Texas University, University of Texas, Atlanta, Georgia, Emory and Georgia Tech, Cambridge, MIT, Silicon Valley, Stanford, Research Triangle, Duke, North Carolina, and North Carolina State. The economy of the United States starts with the intellectual capital; it starts with a sense of invention, a sense of incubation. Google and Apple, which are one-to-two-trillion-dollar companies, started in small cabins next to Stanford University. But if we look at the subjects that drive 21st century economy today, this is life sciences, biotech, biosciences, bioethics, mapping DNA, artificial intelligence, 3D printing, engineering, mathematics, STEM subjects, these are things that Greece has the key to excel in because there are 24 public universities in Greece, a tremendous learning community with very smart and well-educated people.

There is something in the United States called the Institute of International Education (IIE). And in the 100 years since its founding, the largest delegation of U.S. Universities to any country in the world, occurred in November of 2022. Thirty U.S. Universities came to Greece with an Assistant Secretary from our government and progressed over 100 collaborations with the twenty-four Greek public Universities. Joint degrees, dual degrees, summer programs, joint research centers. It was the largest delegation of U.S. Universities to any country in the world in the history of IIE. And I was proud of that. It was called the Pharos Summit. The Prime Minister was there, the First Lady was there. Also, Dean Dakolias and Costis Maglaras were instrumental in the 10th Global Center of Columbia University in Athens. And they brought the President of Columbia University with them. So, there is a global-

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΘΥΜΟΙ ΝΑ ΒΟΗΘΟΥΝ
ΑΝ ΤΟΥΣ ΦΕΡΕΤΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΜΕ
ΣΕΒΑΣΜΟ ΚΑΙ ΑΥΤΗ ΕΙΝΑΙ Η
ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΦΙΛΙΑ,
Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ

ization of education. U.S. students come to Greece, Greek students go to the United States, this is very important, not only because young people receive an outstanding education, but also because there's a greater understanding of the World and a greater understanding of our two countries. Everyone who does this becomes an ambassador to each other's country. And I will tell you, I try to meet with every single U.S. university group that comes here. We've had the Fletcher School of Diplomacy, we've had Harvard, we've had NYU, we've had Columbia, we've had USC, we've had University of Connecticut and on and on and on. Last year we also had the *College Year in Athens* 60-year anniversary. And what I like about it is after they spend a semester here, they fall in love with Greece. And they want to come back, and you've invested in it.

To further this ecosystem, you are taking this intellectual capital, coming up with an idea, doing research, incubating it, starting a company, and growing the company will be of tremendous value. In the U.S. as soon as you want to work hard, you can apply, get accepted, you're making a great living; and we have to grow, to create invention, to monetize it in a small company and then make it a mid-sized company and a large company to make sure that every Greek has an opportunity to stay in their country and work in their field.

Αν έχει κάποιος την ευκαιρία να μείνει στην Ελλάδα, ποιος θα ήθελε να φύγει από αυτή τη χώρα; Είναι το πιο όμορφο μέρος που υπάρχει. Όμως κάθε Έλληνας πρέπει να έχει ευκαιρίες να δουλέψει στο αντικείμενό του. And I will compliment the Greek government because they keep moving in the right direction, and I would encourage them to continue to do that. U.S. investment has found Greece and that trend is going to continue.

▼
Let me back up and give you some life advice.

Listen to your parents because they are the only ones that truly have no agenda. Also, find a mentor. Find a mentor that you trust, find a mentor that is highly intelligent, find a mentor that is successful and find a mentor of high integrity. And listen to that mentor. But also broaden that to also include meaning in your personal lives, so, have a sense of balance.

Άρης: Έχουμε μια τελευταία ερώτηση. Ποιες συμβουλές θα θέλατε να δώσετε σε εμάς, δεδομένου ότι πολλοί συμμαθητές μας θα πάνε να σπουδάσουν στο εξωτερικό του χρόνου - και εγώ προσωπικά, θα πάω στο Yale;

Let me back up and give you some life advice. Listen to your parents because they are the only ones that truly have no agenda. Also, find a mentor. Find a mentor that you trust, find a mentor that is highly intelligent, find a mentor that is successful and find a mentor of high integrity. And listen to that mentor. But also broaden your horizons to find a meaning in your personal lives, to achieve a sense of balance. Have a sense of work-life balance, have a sense that being the wealthiest guy in the room is not necessarily the only way that you can be successful. You know, for me, success came with my wife and my children. They are to me my greatest source of happiness and success. I mean, as important as my education was to me, as important

as building a business was to me, as important as being the Ambassador is to me. My wife Olga and our three children are the most important thing in my life. And, to me, this is the most important thing, να κάνει κάποιος οικογένεια.

You're blessed. You went to Κολλέγιο Αθηνών. You're on your way to College. You're going to do great things. But just always remember that you have an obligation to give back and to help. And don't be onlookers. The worst part is the silence. Speak up, stand up. And, most importantly, chase your purpose, chase your passion, but stand up for each other and take care of each other. So, look to your right, look to your left, these are your colleagues, these are people that you have graduated school with, and make sure you look after each other and take care of each other. That is my advice.

Κύριε Πρόεδρε, σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την τιμή που μας κάνετε να μας φιλοξενήσετε και να μας παραχωρήσετε αυτήν την συνέντευξη.

You're blessed. You went to Κολλέγιο Αθηνών. You're on your way to College. You're going to do great things. But just always remember that you have an obligation to give back and to help.

Διονύσης Σιμόπουλος

(1943-2022)

ΑΠΟ ΤΑ ΨΗΛΑΛΩΝΙΑ ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Αντί προλόγου...

➤ Γίνετε ο Δάσκαλος μου χωρίς ποτέ να σας συναντήσω.
Η φωνή σας θα ακολουθεί κάθε μου βήμα.

Δεν μπόρεσα να βρω δικά μου λόγια για να σας αποχαιρετήσω, δανείζομαι τους στίχους του Dylan Thomas. Με αυτούς τους στίχους αρχίζω την συνέντευξη που δεν προλάβαμε να τελειώσουμε που όμως είναι άρτια γιατί κάθε σας πρόταση αποτελεί αυτόνομο Κεφάλαιο!...

Do not go gentle into that good night,
Old age should burn and rave at close of day.
Rage, rage against the dying of the light.
Good men, the last wave by, crying how bright
Their frail deeds might have danced in a green bay
Rage, rage against the dying of the light.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-
ΟΔΥΣΣΕΑ
ΚΟΥΛΟΥΡΙΔΗ,
Α4

Η πρώτη μου είναι ερώτηση σχετίζεται με τις μαύρες τρύπες. Ο αισιόδοξος βλέπει το ντόνατ, ο απαισιόδοξος την τρύπα. Εσείς ως αστροφυσικός τι λέτε στον Όσκαρ Ουάιλντ ότι βλέπετε;

Η επίλυση των εξισώσεων της Θεωρίας της Σχετικότητας είναι πολύ δύσκολες και μπορώ να σου πω ότι ο Αϊνστάιν δεν έκανε τον κόπο να τις επιλύσει. Άφησε άλλους συναδέλφους του να το κάνουν. Όπως πολύ σωστά είπες, ο Καρλ Σβάρτσιλντ – και φυσικά οι υπόλοιποι που είναι μεταγενέστεροι – έλυσε εξισώσεις για μια μαύρη τρύπα πολύ απλή. Αργότερα, επιτεύχθηκαν πιο πολύπλοκες λύσεις για μαύρες τρύπες, οι οποίες περιστρέφονται. Και με αυτό τον τρόπο σιγά σιγά αποκτήσαμε τις γνώσεις εκείνες, οι

οποίες μας οδήγησαν να κατανοήσουμε γιατί ορισμένα σημεία του ουρανού περιλαμβάνουν και αυτά τα παράξενα θηρία της φύσης.

Πάνω σε αυτό ήθελα να ρωτήσω για τον Χόκινγκ και την θεωρία του για το παράδοξο της επιστροφής της πληροφορίας. Δηλαδή, τι ακριβώς είναι αυτό και πώς σχετίζεται με τη φωτογράφιση και την ανακάλυψη των τελευταίων πληροφοριών που έχουμε;

Για να μπορέσει μια πληροφορία να ξεφύγει από την δύναμη της βαρύτητας μιας τρύπας, πρέπει αυτή η δύναμη να είναι μεγαλύτερη από την ταχύτητα του φωτός. Διαφορετικά, ακόμη και από το φως που τρέχει με την ταχύτητα των 300.000 χλμ. το δευτερόλεπτο, δεν μπορεί να φύγει οποιαδήποτε πληροφορία.

Παρόλα αυτά, ο Χόκινγκ μας είπε ότι ακόμη και σε αυτή την περίπτωση μία φορά στο τόσο, δηλαδή ίσως κάθε χίλια ή και εκατομμύρια χρόνια, μπορεί να ξεφύγει κάποια μικρή πληροφορία και κατά κάποιο τρόπο αυτές οι μαύρες τρύπες εξαυλώνονται. Ακόμη και οι πιο μικρές μαύρες τρύπες που έχουν δημιουργηθεί ή που υπολογίζουμε ότι δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της γέννησης του σύμπαντος πριν από 13,8 δισεκατομμύρια χρόνια, όταν δημιουργήθηκαν μετά τη Μεγάλη Έκρηξη, επειδή ήταν πάρα πολύ μικρές, μικροσκοπικές, έχουν εξαυλωθεί και μάλλον δεν πρέπει να υπάρχουν τέτοιου είδους μαύρες τρύπες στο διάστημα που μπορούμε να παρατηρήσουμε.

Η πρόσφατη φωτογράφιση του Τοξότη Α, που είναι μεγάλη πρόοδος τι σημαίνει, για μας κύριε Σιμόπουλε πέρα από τις εφαρμογές που θα δούμε άμεσα στην καθημερινότητά μας;

Είναι η ανάπτυξη της τεχνολογίας πρώτα απ' όλα, είναι η συνεργασία 350 διαφορετικών ερευνητών από 20 διαφορετικές χώρες και παραπάνω από 60 εργαστήρια και πανεπιστήμια σε ολόκληρο τον κόσμο. Όλα αυτά είναι μία μεγάλη πρόοδος για την ανάπτυξη της επι-

Ο Διονύσιος Σιμόπουλος γεννήθηκε στα Γιάννενα στις 8 Μαρτίου 1943. Σπούδασε Πολιτική Επικοινωνία και Αστροφυσική στο Πανεπιστήμιο της Λουϊζιάνα των ΗΠΑ. Το 1972 προσκλήθηκε στην Αθήνα από το Ίδρυμα Ευγενίδου όπου εργάζονταν ως Διευθυντής του Πλανηταρίου μέχρι το 2014.

Είχε διδάξει σε δεκάδες επιμορφωτικά σεμινάρια και έχει γράψει πάνω από 500 σεναρία με θέματα επιστημονικής επιμόρφωσης σε σειρές εκπομπών για την τηλεόραση, όπως "Κόκκινοι Γίγαντες - Ασπροι Νάνοι", "Εξερευνητές", "Στα Μονοπάτια των Αστρων", "Τηλεγνώσεις", "Παράθυρο στο Σύμπαν". Από το 1969 έως το 1973 ο Διονύσιος Σιμόπουλος ήταν διευθυντής πλανηταρίου στο Κέντρο Τεχνών και Επιστημών της Λουϊζιάνα των ΗΠΑ. Από τον Απρίλιο του 1973 έως τον Απρίλιο του 2014 υπήρξε Διευθυντής του Πλανηταρίου του Ίδρυματος Ευγενίδου και δημιούργησε το Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο, από τα κορυφαία στον

ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΤΗΝ ΥΠΗΡΕΤΕΙ ΠΛΕΟΝ ΜΟΝΟ **ΕΝΑΣ** ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

στήμης. Ξέρεις την επιστήμη σιγά σιγά, λόγω της ανάπτυξής της, τις τελευταίες δεκαετίες είναι πολύ δύσκολο να την υπηρετεί πλέον ένας άνθρωπος. Αν και υπάρχουν ακόμη φωτισμένοι άνθρωποι οι οποίοι μπορούν να προχωρήσουν ατομικά.

Και ένα πρόσφατο παράδειγμα που έχουμε είναι ο κ. Ψάλτης που ασχολείται πάρα πολύ με αυτό το θέμα τελευταία και είχε φτάσει πολύ κοντά για να πάρει το Νόμπελ Αστροφυσικής.

Ναι. Ο Δημήτρης Ψάλτης πράγματι, σε συνεργασία με 350 ακόμη ερευνητές από όλο τον κόσμο, κατόρθωσαν να σχηματίσουν ένα τεράστιο ραδιοτηλεσκόπιο, το οποίο στην ουσία δεν είναι μόνο ένα τεράστιο τηλεσκόπιο.

Το έχω δει σε ένα ντοκιμαντέρ. Αποτελείται από οκτώ τηλεσκόπια που τα είχαν βάλει γύρω γύρω σε διάφορα σημεία της γης για να φωτογραφίσουν όλα μαζί, ξεχωριστά κομμάτια της μαύρης τρύπας.

Ακριβώς. Στην ουσία επειδή λειτουργούν συμβολομετρικά, αυτά τα επί μέρους ραδιοτηλεσκόπια έφτιαξαν ένα τηλεσκόπιο, το οποίο είναι «το ταλέντο» του πλανήτη μας. Όπως καταλαβαίνεις, αυτή η ανάπτυξη δεν είναι φυσικά καινούργια, αλλά πλέον αναπτύχθηκε πάρα πολύ γρήγορα.

Παρόλες τις ανακαλύψεις που έχουμε, η επιστήμη κυριαρχεί ως τρόπος σκέψης; Πρόσφατα είδα ένα course με την περιέργη

ονομασία «Calling Bullshit». Οι πανεπιστημιακοί West και Bergstrom, αντεπιτίθενται σε θεωρίες που υποστηρίζουν ότι οι δεινόσαυροι δεν υπήρξαν ή ότι η γη είναι επίπεδη. Αυτά όχι μόνο ακούγονται αλλά έχουν και ακροατήριο. Παρόλο που έχουμε φτάσει σε σημείο να κάνουμε τέτοιες ανακαλύψεις, γιατί συμβαίνει αυτό;

Ο καθένας μπορεί να λέει ότι θέλει. Το ερώτημα είναι αν μπορεί να το αποδείξει. Άμα δεν μπορεί να το αποδείξει, τι να το κάνεις; Η επιστήμη πάντοτε αποδεικνύει τα πράγματα. Η επιστήμη δεν αφήνει ερωτηματικά. Αν δεν μπορεί να το αποδείξει, δεν το υποστηρίζει. Ο καθένας λέει ότι θέλει. Και εσύ μπορείς να βγεις και να πεις εγώ είμαι ο νέος Αϊνστάιν. Μπορείς να το αποδείξεις; Αν μπορείς να το αποδείξεις, μπράβο!

As περάσουμε τώρα στα ντοκιμαντέρ. Σε αυτά βλέπουμε ότι ακόμα και οι επιστήμονες, για να κατανοήσουν και οι ίδιοι τα φαινόμενα χρησιμοποιούν προσομοιώσεις και απεικονίσεις βασισμένοι σε science fiction art και μετά προχωρούν στην επεξεργασία των εξισώσεών τους, οι οποίες είναι συνήθως ακατανόητες και ατελείωτες. Αν δεν έκαναν τις προσομοιώσεις για να κατασκευάσουν στο εργαστήριο μια «εικόνα» ίσως να μην έφταναν στο αποτέλεσμα που ερευνούσαν. Τι πιστεύετε ότι λείπει από την εκπαίδευσή μας ή ίσως και από την κουλτούρα μας ώστε να μην μας είναι εύκολο να αντιληφθούμε βασικά φαινόμενα γύρω μας;

Χρησιμοποίησες μια λέξη κλειδί. Τι πιστεύω εγώ. Το τι πιστεύω εγώ δεν έχει σημασία, το τι πιστεύει ο διπλανός μου πάλι δεν έχει σημασία, το τι πιστεύει ο οποιοσδήποτε

τε επιστήμονας δεν έχει σημασία. Σημασία έχει οτιδήποτε μπορεί να αποδειχθεί, να χρησιμοποιηθεί δηλαδή η επιστημονική μέθοδος, η οποία σημειωτέον έχει μία ηλικία δύομισι χιλιάδων ετών, από την εποχή ακόμη του Θαλή του Μιλήσιου. Υπάρχει μια διαδικασία για να μπορέσεις να προχωρήσεις. Αυτή η διαδικασία λέγεται επιστημονική μέθοδος. Αυτή τη διαδικασία χρησιμοποιεί συνεχώς η επιστήμη για να προοδεύσει. Από και και έπειτα, το τι πιστεύω εγώ, ή οποιοσδήποτε άλλος δεν έχει καμία απολύτως σημασία.

Ναι, αλλά η επιστημονική μέθοδος πώς μπορεί να ενσωματωθεί στην εκπαίδευσή μας;

Μα καθημερινά η εκπαίδευση βασίζεται σε μια επιστημονική μέθοδο. Άλλο τώρα εάν οι δάσκαλοι, οι καθηγητές ή οι μαθητές ακόμη και οι φοιτητές δεν το γνωρίζουν. Η βάση οποιασδήποτε προοδευτικής εκπαίδευσης – γιατί υπάρχουν εκπαιδευτές διαφόρων ειδών – είναι η επιστημονική μέθοδος. Είτε μιλάμε για θετικές επιστήμες, είτε μιλάμε για αρχαία ελληνικά, είτε μιλάμε για ιστορία, όλα βασίζονται σε αυτό που ονομάστηκε επιστημονική μέθοδος.

Εσείς με το δικό σας “my way” καταφέρατε να κάνετε το Πλανητάριο εργαστήριο κατανόησης του σύμπαντος. Αυτή την επιστημονική αρχή πώς την αναπτύξατε;

Από την αρχή ήμουν ένας παραμυθάς. Μου άρεσε να λέω παραμύθια για το σύμπαν. Είτε ήμουν στους προσκόπους και μιλάγαμε για αυτούς τους αστερισμούς που βλέπουμε στις εκδρομές και στις κατασκηνώσεις, είτε αργότερα πιο συστηματικά. Από την αρχή λοιπόν είχα αποφασίσει ότι δεν είχα τη στόφα ενός ερευνητή, γιατί ό,τι και να πρόσφερα στον ερευνητικό τομέα ήταν περιορισμένο. Για παράδειγμα, ο καθηγητής μου με προόριζε για έρευνα στην εξελικτική πορεία των άστρων, στην Αστρική Εξέλιξη. Εμένα δεν με εν-

διέφερε και τόσο πολύ. Εκείνη την εποχή, τη δεκαετία του '60, έπρεπε να πηγαίνεις στα ψηλά βουνά, να χρησιμοποιείς το τηλεσκόπιο, να κάνεις παρατηρήσεις. Δεν ήταν εύκολα, όπως είναι σήμερα που κάθεσαι σε ένα γραφείο και παίρνεις τις πληροφορίες σου από τη Χιλή ενώ είσαι στη Γερμανία!

Έτσι λοιπόν υπήρχε άνοιγμα για μένα, σε τρία διαφορετικά επίπεδα: στη θεωρία, στην πρακτική ή στην εκπαίδευση, στη διάχυση, όπως λέγαμε τότε, της επιστήμης. Εμένα μου άρεσε περισσότερο η διάχυση της επιστήμης, επειδή ο καθηγητής μου ήταν ένας πραγματικά Αναγεννησιακός Άνθρωπος. Με καθοδήγησε προς αυτή την κατεύθυνση, γιατί βοηθούσα στο μικρό Πλανητάριο του Πανεπιστημίου και αργότερα στο Μεγάλο Πλανητάριο της Πολιτείας. Έτυχε δηλαδή να έχω αυτό το πλεονέκτημα. Με καθοδήγησε λοιπόν να δημιουργήσω ή μάλλον μου δημιούργησε αυτός ο ίδιος ένα σύνολο σπουδών, οι οποίες οδηγούσαν στην εκλαΐκευση της επιστήμης, με κάποιο τρόπο, με μαθήματα επικοινωνίας τα οποία είχα ήδη κάνει εγώ στο πρώτο μου πτυχίο επικοινωνίας και ανάπτυξης οργανισμών, το οποίο βοηθούσε στην ανάπτυξη και διοίκηση ενός πλανηταρίου και στην αστροφυσική. Σε γενικές γραμμές λοιπόν είχαμε ένα πρόγραμμα σπουδών τριών διαφορετικών ειδικοτήτων.

Το καλό με την αμερικανική εκπαίδευση που λες, είναι ότι σου προσφέρει το πανεπιστήμιο μια σειρά μαθημάτων. Όταν τελειώσεις τα μαθήματα αυτά παίρνεις το αντίστοιχο πτυχίο. Στην ουσία λοιπόν σου δίνεται η ευχέρεια να αλλάξεις γνώμη. Έτσι λοιπόν στην δική μου περίπτωση χάρη στο αμερικανικό σύστημα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης μπόρεσα να πάρω επιλεγόμενα μαθήματα τα οποία με ενδιέφεραν και ήταν εύκολα για επειδή είχα τελειώσει το Πρακτικό στο Γυμνάσιο. Έπαιρνα λοιπόν Φυσική, Χημεία, Μαθηματικά, γιατί έπαιρνα καλύτερους βαθμούς από ό,τι

▼
κόσμο. Το κύρος και η φήμη του ξεπέρασε τα όρια της Ελλάδας. Το *Planetarium*, το τετραμηνιαίο επίσημο περιοδικό (έντυπο και ηλεκτρονικό) της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων (*International Planetarium Society*), αφιέρωσε λίγο μετά τον θάνατο του, τον Δεκέμβριο του 2022 δέκα σελίδες στο έργο και στην προσωπικότητα του Διονύση Σιμόπουλου.

Είχε διεθνή αναγνώριση: Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Αστρονομική Εκπαίδευση (1994–2002), μέλος του Δ.Σ. της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων (1978–2008), εταίρος (από το 1978) της Βασιλικής Αστρονομικής Εταιρείας της Αγγλίας και της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων (από το 1980). Το 1996 έλαβε την ανώτατη τιμητική διάκριση (*IPS Service Award*) της Διεθνούς Εταιρείας Πλανηταρίων για τη συνεισφορά του στη διεθνή αστρονομική εκπαίδευση, ενώ το 2006 τιμήθηκε με τον Ακαδημαϊκό Φοίνικα (*Palme Académiques*) του Υπουργείου Παιδείας της Γαλλίας.

στα άλλα μαθήματα. Οπότε με αυτή την έννοια, βοηθήθηκα από αυτόν τον φωτισμένο άνθρωπο που ήταν ο καθηγητής μου.

Κύριε Σιμόπουλε, ας περάσουμε τώρα στο Πλανητάριο. Τι ακριβώς κάνει ένας διευθυντής Πλανηταρίου; Σίγουρα δεν είναι απλώς μια διοικητική θέση. Εσείς είστε αστροφυσικός και τα άρθρα σας στο site του Ευγενίδου είναι σε μια ενότητα με τον μυστηριώδη τίτλο Ανθρώπινη Αστροπύλη. Αυτό κάπως μας προϊδεάζει για την πολυπλοκότητα που υπάρχει από πίσω.

Ένας διευθυντής πλανηταρίου είναι *sui generis*. Εγώ ήμουν λιγάκι ψωνισμένος, αγαπούσα δηλαδή πάρα πολύ αυτό που έκανα. Είχα κάνει δηλαδή τη δουλειά μου χόμπι. Είχα κάνει τη δουλειά μου διασκέδαση.

Έκανα τη συγγραφή των σεναρίων, έκανα τη μουσική επένδυση, διοικούσα έναν οργανισμό, αλλά είπαμε λόγω της βοήθειας που είχα από τον καθηγητή μου είχα και τα απαραίτητα εφόδια. Δεν ήταν μόνο το θέμα της επικοινωνίας. Δεν ήταν μόνο το θέμα της διοίκησης οργανισμών. Ήταν επίσης και το θέμα της αστροφυσικής. Όλα αυτά μπλέκανε σε ένα σύνολο το οποίο δεν μπορεί να πει κανείς ότι είναι το ίδιο για οποιονδήποτε διοικεί Πλανητάριο. Εμένα με βοήθησε το Πλανητάριο για να γίνω γνωστός. Είναι αυτό που λέμε στο χωριό μου, “μαζί με τον βασιλικό ποτίζεται και η γλάστρα”. Στην ουσία ο βασιλικός, ήταν το Ίδρυμα Ευγενίδου. Ο βασιλικός, ήταν η προσπάθεια που έκανε το Πλανητάριο να εκλαϊκεύσει την επιστήμη, την οποία σημειωτέον στη δεκαετία του 70 οι διάσημοι συνάδελφοι μου την κοίταζαν με μισό μάτι. Θεωρούσαν ότι εκχυδαΐζω την επιστήμη. Σήμερα φυσικά οι καλύτεροι αστροφυσικοί υιοθετούν τέτοιου είδους δραστηριότητες, οι οποίες έχουν να κάνουν με την ανάπτυξη, τη διάχυση της επιστήμης.

Εσείς ήρθατε στην Ελλάδα το '72 και θέλα-

τε να πετύχετε τη διάδοση της επιστήμης με έναν απλό τρόπο στο κοινό. Όμως τι κόστος είχε αυτό για σας;

Έτυχε να έχουν απήχηση αυτά που λέγαμε. Αυτά που προσπαθούσαμε να μεταδώσουμε, έτυχε να γίνουν αποδεκτά από το ευρύ κοινό. Γιατί το ευρύ κοινό και οι μαθητές ήταν διψασμένοι για τέτοιου είδους ενημέρωση. Να σου δώσω ένα παράδειγμα για να καταλάβεις ορισμένα πράγματα. Γινόταν κάτι σπουδαίο στην αστρονομία: Η ανακάλυψη μιας Supernova. Μιλάμε για δεκαετία του '70. Οι δημοσιογράφοι έπαιρναν την πληροφορία αυτή από τα διάφορα πρακτορεία ειδήσεων, αλλά τους έδιναν μόνο απλές πληροφορίες. Οι Έλληνες δημοσιογράφοι χρειάζονταν περισσότερες πληροφορίες, οπότε έπαιρναν τηλέφωνο, πού αλλού; Στο Πλανητάριο. Γιατί το Πλανητάριο είχε γίνει ένας είδος ναού της εκκλήυσης.

Εγώ, για να μπορέσω να δώσω απαντήσεις στα ερωτήματά τους, έπρεπε να είχα μεγαλύτερη πληροφόρηση. Την εποχή εκείνη όμως δεν είχαμε ούτε internet, ούτε τίποτα. Οπότε, έπρεπε να περιμένω ένα και δύο μήνες, για να έρθουν πληροφορίες από τα διάφορα ειδικά περιοδικά. Αλλά ο δημοσιογράφος δεν μπορούσε να περιμένει δύο μήνες για να του πω εγώ τι είχαμε ανακαλύψει. Εκείνο που έκανα ήταν να του δώσω πληροφορίες εκ των έσω. Για παράδειγμα μάθαμε για τις μαύρες τρύπες. Δεν έδιναν την πληροφορία για τη δεδομένη μαύρη τρύπα αλλά έδιναν πληροφορίες για το τι σημαίνει μαύρη τρύπα, τι σημαίνει σουπερνόβα. Έδιναν πληροφορίες οι οποίες συμπλήρωναν την είδηση του δημοσιογράφου. Αυτό όμως βοηθούσε περισσότερο το Πλανητάριο. Κάθε φορά που έγραφε ένας δημοσιογράφος για μια καινούργια ανακάλυψη, επειδή ανέφερε ότι οι πληροφορίες του προέρχονταν από το Πλανητάριο, το επόμενο Σαββατοκύριακο που είχαμε παραστάσεις του Πλανηταρίου πραγματικά γέμιζε

▼
**Το τι πιστεύω
εγώ δεν έχει
σημασία, το
τι πιστεύει ο
διπλανός μου
πάλι δεν έχει
σημασία,
το τι πιστεύει
ο οποιοσδήποτε
επιστήμονας
δεν έχει
σημασία.**

**Σημασία έχει
οτιδήποτε
μπορεί να
αποδειχθεί, να
χρησιμοποιηθεί
δηλαδή
η επιστημονική
μέθοδος,
η οποία
σημειωτέον
έχει μία ηλικία
δυόμισι
χιλιάδων ετών,
από την εποχή
ακόμη του Θαλή
του Μιλήσιου.**

το Πλανητάριο. Υπενθύμιζαν αυτά τα άρθρα στον κόσμο την ύπαρξη του Πλανηταρίου και τους δινόταν η ευκαιρία να μάθουν περισσότερα για το Σύμπαν.

Επίσης, ό,τι έγινε όλα αυτά τα 50 σχεδόν χρόνια, δεν έγινε από έναν άνθρωπο. Είχα συνεργάτες οι οποίοι είναι ιδιαίτερα καλοί και ήμουν ιδιαίτερα ευγνώμων για την παρουσία τους. Και φυσικά πάντοτε προωθούσα τους νεότερους συνεργάτες μου.

Πιστεύετε ότι όλο αυτό το έργο για εσάς είχε κάποιο κόστος;

Είχε κόστος οικογενειακό. Επειδή είχα την ευκαιρία να πηγαίνω στο γραφείο αργότερα από το κανονικό γύρω στις 11 το πρωί αλλά έφευγα στις 10 το βράδυ, αυτό είχε επιπτώσεις δυστυχώς στα παιδιά μου και στην οικογένειά μου. Δεν με έβλεπαν συχνά. Μια φορά είχα γυρίσει από το γραφείο γύρω στις 8 και μου είπε η γυναίκα μου ότι ένας από τους γιούς μου ρώτησε τη μάνα του: «Είναι άρρωστος ο μπαμπάς;». Επειδή είχα πάει νωρίτερα στο σπίτι! Οπότε ναι, το κόστος ήταν μεγάλο!

Πέρα από την οικογένεια που είναι και το πιο σημαντικό, θέλω να σας ρωτήσω ως προς στην αντιμετώπισή σας από το ελληνικό κράτος. Για παράδειγμα, το 1996 λάβατε

την ανώτατη τιμητική διάκριση από την Διεθνή Εταιρεία Πλανηταρίων, το 2006, τον Ακαδημαϊκό Φοίνικα από το Υπουργείο Παιδείας της Γαλλίας, ενώ στην Ελλάδα βραβευθήκατε μόλις το 2012 και το 2015!

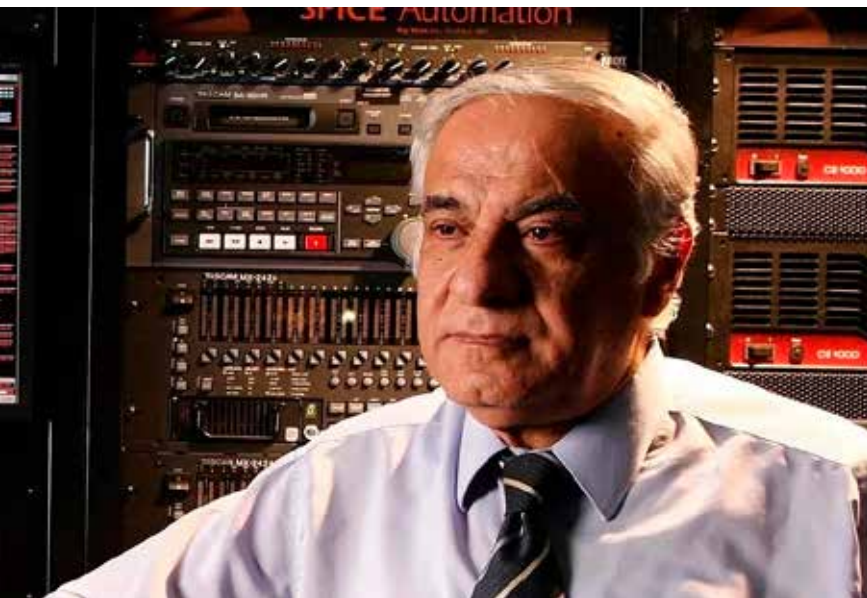
Όχι, όχι. Ο κάθε οργανισμός έχει τις δικές του επιλογές, οπότε δεν μπορώ να κρίνω ποιες ήταν οι επιλογές τους. Αλλά Παναγιώτη μη ξεχνάς το εξής: Όλες αυτές οι διακρίσεις, όλα τα βραβεία είτε είναι από την Ελλάδα είτε είναι από το εξωτερικό, τα πτυχία, τα χρήματα, δεν

τα παίρνει κανείς μαζί του, οπότε δεν έχουν και τόσο μεγάλη σημασία. Ευχαριστιέσαι φυσικά όταν αναγνωρίζεται από συναδέλφους, από οργανισμούς και από όλους τους ανθρώπους η δουλειά σου αλλά ευχαριστιέσαι πρόσκαιρα. Την απάντηση σε αυτήν την ερώτηση την δίνω στο βιβλίο «Μαρτυρίες, το αλάτι μιας ζωής». Αν έχεις δει την ταινία «Πολιτική Κουζίνα», ο παππούς λέει στον εγγονό: «Στον κόσμο αρέσουν οι ιστορίες». Η δική μου ζωή δεν ήταν παρά μια ζωή γεμάτη τέτοιες ιστορίες. Μερικές από αυτές τις ιστορίες τις έχω καταγράψει περιγράφοντας συγχρόνως την εξέλιξη της διάχυσης της επιστήμης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Αυτά που θα γράφει μέσα είναι ανεκτίμητα. Μου είπατε για τα βραβεία, ότι δεν είναι αυτά που μένουν, αυτά που κρατάς μαζί σου είναι οι εμπειρίες σου. Εσάς, τι είναι αυτό που σας συνοδεύει; Οι ιστορίες σας που είπατε πριν;

Αυτό που με συνοδεύει Παναγιώτη και αυτό που πρέπει να συνοδεύει οποιονδήποτε άνθρωπο είναι η αγάπη. Η αγάπη δεν έχει αντίζηλο.

Από, ότι κατάλαβα από τα βιβλία σας, η οικογένεια και η φιλία είναι το σύμπαν σας, είναι τα πάντα, είναι τα αστέρια σας, όχι

απλώς πλανήτες. Είναι αυτό που σας συνοδεύει παντού. Από τις φιλίες που έχετε κρατήσει μέχρι και σήμερα η περιγραφή των Χριστουγέννων στο Λίνκολν με τους γονείς της γυναίκας σας, η φωτοτυπία που έχετε φυλάξει με την απόδειξη του μισθού σας που στείλατε στη μητέρα σας για να την καθησυχάσετε, επειδή ανησυχούσε για την πορεία στην Αμερική. Το γεγονός ότι βρεθήκατε με τα παιδιά του αστροναύτη Κόλινς τις ώρες που ο πατέρας τους βρισκόταν στην Σελήνη... Ανεκτίμητες αναμνήσεις. Όλα αυτά περιγράφουν την αγάπη.

Ναι, αυτό ακριβώς είναι. Είναι αυτό που στην ουσία μας κάνει ανθρώπους.

Σχετικά με αυτό τώρα, με τις αναμνήσεις. Ο Χόκινγκ έχει πει ότι οι αναμνήσεις μας μπο-

ρεί να αποδειχθεί κάποτε ότι δεν είναι τίποτα παραπάνω από παραισθήσεις. Αυτό σας τρομοκρατεί ή σας εξάπτει τη φαντασία;

Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Ο καθένας μπορεί να έχει τις δικές του αντιλήψεις για οτιδήποτε. Μπορείς να το αποδείξεις; Ούτε ο Χόκινγκ μπορεί να αποδείξει αυτό που είπε. Κατάλαβες; Οπότε με αυτή την έννοια παρόλο που ο Χόκινγκ είναι ο Χόκινγκ πέρα από την αστροφυσική δεν μπορεί να τα γνωρίζει όλα, επί παντός επιστητού. Σέβομαι όμως τις απόψεις του.

Οι συνωμοσιολόγοι λένε ότι δεν πήγαμε στο φεγγάρι. Εσείς όμως ως φοιτητής αστροφυσικής στο Πανεπιστήμιο της Λουιζιάνα και ως ο μοναδικός ανταποκριτής εφημε-

ρίδας στην Ελλάδα που ήταν μέσα στο διαστημικό κέντρο Χιούστον, όταν ο κόσμος άκουσε τον Άρμστρονγκ να λέει: «The eagle has landed» τι σας έρχεται στο μυαλό; Γιατί αυτά που βιώνει ένας αυτόπτης μάρτυρας μόνο από το ίδιοι μπορείς να τα ακούσεις.

▼
Αυτό που με συνοδεύει και αυτό που πρέπει να συνοδεύει οποιονδήποτε άνθρωπο είναι η αγάπη.

Η αγάπη δεν έχει αντίζηλο.

Εκείνες οι μέρες ήταν δύσκολες μέρες. Ήμουν στο ακρωτήριο Κανάβεραλ στη Φλόριντα. Εκείνο το απόγευμα, όταν εκτοξεύθηκε το Απόλλων 11 πήρα το αεροπλάνο και πήγα στο Χιούστον, γιατί αμέσως μετά την εκτόξευση το Χιούστον είχε την επικοινωνία με τα διαστημόπλοιο, τους αστροναύτες. Ακόμη και εκείνη την εποχή, ακόμη και τότε υπήρχαν ραδιοερασιτέχνες, οι οποίοι μπορούσαν να εντοπίσουν την πηγή από την οποία ερχόταν μία μικρή ανταπόκριση και είχαν εντοπίσει ότι όταν μιλούσε ο Άρμστρονγκ ήταν στην επιφάνεια της Σελήνης. Υπάρχουν φυσικά και δεκάδες άλλα παραδείγματα, που μπορώ να σου φέρω και τα οποία μπορούν να σου πουν με κάθε λεπτομέρεια ότι όλα αυτά που κατά καιρούς ακούγονται για το ότι δεν πήγαμε στο φεγγάρι δεν ευσταθούν.

Στο βιβλίο σας «Από τα Ψηλαλώνια στο Φεγγάρι» γράφετε για την εκτόξευση: «Ο ήχος που έφτασε ήταν απεριγράπτος. Χτυπούσε κυριολεκτικά στο στήθος και δεν καταλαβαίνεις αν τον άκουγες, αν τον αισθανόσουν ή και τα δύο μαζί». Μπορείτε να μιλήσετε για αυτή την περιγραφή;

Τι να περιγράψω; να περιγράψω κάτι το οποίο είναι τρομερά δύσκολο να περιγράψεις ακόμα και σήμερα, πενήντα τόσα χρόνια μετά! Αυτό το συναίσθημα δεν μπορώ να το εξηγήσω περισσότερο. Πρέπει να το ζήσεις, γιατί πραγματικά τα λόγια είναι φτωχά για να περιγράψουν τέτοιου είδους καταστάσεις. Έπρεπε να γράφεις συνέχεια, να στέλνεις τις ανταποκρίσεις. Δε θυμάμαι πόσες συνολικά ανταποκρίσεις είχα στείλει. Πρέπει να ήταν τουλάχιστον σαράντα. Σαράντα άρθρα σε περίοδο περίπου 10 ημερών... Ήταν τόσο συνταρακτικές εκείνες οι καταστάσεις που ξεχνούσες ακό-

ΟΛΕΣ ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ,
ΟΛΑ ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΤΑ ΠΤΥΧΙΑ,
ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ, ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ
ΚΑΙ ΤΟΣΟ ΜΕΓΑΛΗ ΣΗΜΑΣΙΑ.
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣΑΙ ΚΥΡΙΩΣ
ΟΤΑΝ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ
Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΣΟΥ

μα και να φας. Για να σου δώσω να καταλάβεις, πράγματι, η εκτόξευση ήταν πολύ εντυπωσιακή, κάτι το οποίο δεν μπορώ να περιγράψω με λόγια. Πράγματι, οι συνομιλίες που είχα με διάφορους ειδήμονες εκείνης της εποχής και με τις οικογένειες των αστροναυτών είναι αξέχαστες. Για παράδειγμα, είχα την ευκαιρία να είμαι με τα τρία παιδιά του Μάικλ Κόλινς, του αστροναύτη που έμεινε σε τροχιά γύρω από τη Σελήνη. Όλα αυτά στην ουσία δεν σου έδιναν την ευκαιρία να σκεφτείς κάτι περισσότερο εκείνη τη στιγμή, παρά τις ερωτήσεις που θα έκανες. Ο Μάικλ Κόλινς είχε δύο κορίτσια και ένα αγοράκι, το μικρότερο δηλαδή ήταν ένα αγόρι. Όταν το ρώτησα όπως λέμε συνήθως: «Τι θέλεις να σου φέρει ο μπαμπάς από το ταξίδι του»; Μου απάντησε: Σκόνη παγωτό. Κάτι σαν μιλκσεϊκ. Το πιο συνταρακτικό για εμάς όμως δεν ήταν ούτε η εκτόξευση, ούτε η στιγμή που ο Άρμστρονγκ περπατώντας στην επιφάνεια της Σελήνης είπε τα περίφημα λόγια που έχουν μείνει στην ιστορία: «Αυτό είναι ένα βήμα για τον άνθρωπο, ένα τεράστιο άλμα για την ανθρωπότητα». Το πραγματικά συνταρακτικό ήταν όταν πήγαν για ύπνο οι αστροναύτες κατάκοποι και εμείς κάπου 3.000 δημοσιογράφοι από όλο τον κόσμο πήγε ο καθένας στο ξενοδοχείο του για να κοιμηθεί για 3 ώρες δηλαδή. Εκείνη τη στιγμή

✓
Αν έχεις δει την Πολιτική Κουζίνα, την ταινία δηλαδή, που λέει ο παππούς στον εγγονό: «Στον κόσμο αρέσουν οι ιστορίες». Η δική μου ζωή δεν ήταν παρά μια ζωή γεμάτη τέτοιες ιστορίες. Μερικές από αυτές τις ιστορίες τις έχω καταγράψει περιγράφοντας συγχρόνως την εξέλιξη της διάχυσης της επιστήμης στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.

λοιπόν, φεύγοντας από το διαστημικό κέντρο του Χιούστον, σήκωσα ασυναίσθητα το κεφάλι μου προς τον ουρανό και είδα το φεγγάρι. Εκείνη τη στιγμή με χτύπησε κάτι σαν κεραυνός. Η ιδέα ότι αυτή τη στιγμή εκεί πάνω είναι δύο άνθρωποι, δύο συνάνθρωποι μας, σε απόσταση 385.000 χιλιομέτρων από εμάς, οι οποίοι περπατάνε στην επιφάνεια ενός άλλου κόσμου. Ειδικά αυτό ήταν το πιο συνταρακτικό από όλα.

Γιατί πίσω από όλη αυτή την εμποιοία, μιλάμε για 500.000 ανθρώπους οι οποίοι συμμετείχαν στη δημιουργία αυτού του προγράμματος σε διάφορες εταιρείες, σε διάφορες βιομηχανίες που βοή-

θησαν να πάνε αυτοί οι δύο πρώτοι άνθρωποι στο φεγγάρι.

Κύριε Σιμόπουλε, θέλετε να συνεχίσουμε την Παρασκευή ή μπορείτε να ολοκληρώσουμε σήμερα την συνέντευξη;

Κοίταξε, Παναγιώτη, δεν σου κρύβω ότι είμαι κουρασμένος. Νομίζω ότι καλύτερα να το αναβάλουμε για την Παρασκευή. Οποιαδήποτε ώρα σε βολεύει. Εγώ είμαι διαθέσιμος.

Πραγματικά σας ευχαριστώ πάρα πολύ για όσα μου έχετε απαντήσει. Οι απαντήσεις σας είναι τροφή για σκέψη.

Να είσαι καλά Παναγιώτη μου!

Σας ευχαριστώ πολύ!

Αντί επιλόγου

Η συνέντευξη δεν ολοκληρώθηκε! Εγώ άρχισα τις εξετάσεις του Ιουνίου, μετά τα ταξίδια. Τηλεφωνηθήκαμε πολλές φορές για να δω πώς είναι, του έλεγα τα νέα μου πάντα απολογούμενος, επειδή δεν μπορούσα να προσδιορίσω πότε θα συνεχίζαμε τη συνέντευξη. Γελώντας μου έλεγε κάθε φορά: «Όταν γυρίσεις. Εγώ εδώ θα είμαι Παναγιώτη μου, όποτε θέλεις». Όμως το «Εδώ» έγινε «Εκεί» και το «όποτε θέλω» έγινε ανέφικτο. Δεν είμαι έτοιμος ακόμα να μιλήσω για αυτόν τον μεγαλειώδη άνθρωπο. Όπως εκείνος χρησιμοποίησε τη λέξη «Αναγεννησιακός» για να χαρακτηρίσει φίλους του έτσι και εγώ θέλω να βρω μια μόνο λέξη για να τον περιγράψω. Δεν την έχω βρει. Θα αναφέρω τα λόγια της κόρης του Ελένης: «Τα τελευταία τέσσερα χρόνια, ο πατέρας μου απολάμβανε τους φίλους, την οικογένεια και τους αγαπημένους του, έγραψε μερικά βιβλία, έφαγε τα αγαπημένα του θαλασσινά, ξετρελάθηκε με το σούσι και παρακολουθούσε εκπομπές μαγειρικής στην τηλεόραση. Συνήθιζε να βάζει μουσική και να τραγουδάει, καθώς έγραφε τα βιβλία του –μερικά από αυτά επιστημονικά, άλλα με αναδρομές σε όλη του τη ζωή. Ανεξαρτήτως θέματος, πάντως, έγραφε και τραγουδούσε».

Εγώ μπορώ μόνο να πω ότι από όλα όσα θαύμασα σε εκείνον περισσότερο, ήταν η αγάπη για την οικογένεια του και η εμπιστοσύνη που μου έδειξε χωρίς να με ξέρει, γιατί δεν είχε μεσολαβήσει κάποιος κοινός γνωστός για την συνέντευξη. Αφηνε ανοιχτή τη γραμμή κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής μας συνέντευξης, δίνοντας μου ελευθέρως μέσα στο σπίτι του! Τον άκουσα να μιλά και να αστειεύεται με την αγαπημένη του Κάρεν, την εγγονή του, τη Μαρία που μόλις είχε γυρίσει από το σχολείο και πέρασε να τον δει. Μετά μου είπε υπερήφανος για εκείνη: «Στρογγυλό 20 στην Άλγεβρα»! Αυτό το στρογγυλό 20, αυτόν τον γεωμετρικό χαρακτηρισμό για αλγεβρικό αριθμό τον είπε με τόση τρυφερότητα! Δεν θα τον ξεχάσω ποτέ!

Θα τον θυμάμαι πάντοτε με αγάπη!

Σταμάτης Κριμιζής

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΣΟΥΜΕ ΤΟ «ΔΙΑΣΤΗΜΟΠΛΟΙΟ ΓΗ» ΣΤΟ ΟΠΟΙΟ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΠΙΒΑΤΕΣ

↑ Κύριε Κριμιζή, είστε ένας από τους πιο διακεκριμένους ακαδημαϊκούς / διαστημικούς επιστήμονες παγκοσμίως. Αποφοιτήσατε από το Γυμνάσιο Αρρένων του Βροντάδου, Χίου. Στη συνέχεια φοιτήσατε στα πανεπιστήμια της Μινεσότα και της Αϊόβα ενώ εργαστήκατε για αρκετά χρόνια και ως καθηγητής στο τμήμα Διαστημικής Επιστήμης του Johns Hopkins University. Σήμερα είστε πλέον επίτιμος Διευθυντής του Τμήματος Διαστημικής του Johns Hopkins και μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Μιλήστε μας λίγο για την πορεία σας από τη Χίο στην διεθνή αναγνώριση και καταξίωση. Θεωρείτε ότι το ελληνικό σχολείο σας παρείχε τα αναγκαία εφόδια σε ακαδημαϊκό και σε αξιακό επίπεδο προκειμένου στην συνέχεια να σταδιοδρομήσετε στις ΗΠΑ;

Θα αρχίσω από τα εφόδια του ελληνικού σχολείου γιατί, όπως είπα, τελείωσα το Γυμνάσιο Αρρένων Βροντάδου Χίου και αυτό που μου έδωσε το ελληνικό σύστημα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ήταν κυρίως το αξιακό κομμάτι. Δηλαδή αρχές, ήθος, πειθαρχία. Το κομμάτι που είχε σχέση με την μάθηση ήταν

αμφιλεγόμενο υπό την έννοια ότι, όπως βλέπω με λύπη μου ακόμα και σήμερα, υπάρχει αποστήθιση. Ο όλος σκοπός του σχολείου ήταν κάποιος να αποστηθίσει αυτά που έλεγε το βιβλίο και στη συνέχεια να τα καταγράψει στο χαρτί με σκοπό να περάσει στο επόμενο στάδιο.

Αυτό βέβαια ήταν για μένα μια δύσκολη «κληρονομιά», γιατί όταν πήγα στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, κατευθείαν έμαθα ότι πρέπει να έχεις κριτική σκέψη. Και η κριτική σκέψη δεν είναι κάτι το οποίο το ελληνικό σύστημα προωθεί. Και αυτό είναι βέβαια ένα μεγάλο μειονέκτημα για το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας. Υποθέτω ότι το σύστημα στο Κολλέγιο είναι διαφορετικό από τα άλλα σχολεία, αλλά πρέπει να κοιτάμε το σύνολο για το καλό της χώρας μας. Όταν πήγα στις ΗΠΑ, προσαρμόστηκα γρήγορα και κατάλαβα τι έπρεπε να κάνω για να πετύχω. Τα υπόλοιπα είναι ιστορία.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
ΓΙΩΡΓΟ
ΣΠΥΡΟΥ, Β7

Πόσο εύκολο αλήθεια είναι για ένα Ελληνόπουλο χωρίς οικογενειακή παράδοση να ανελιχθεί στην επιστήμη και στην έρευνα τόσο ψηλά με τέτοια αποτελέσματα;

Αυτό που έχει σημασία είναι να έχεις αρχές και ήθος. Για μένα όταν έφυγα και πήγα στο Πολυτεχνείο, στο Πανεπιστήμιο της Μινεσότα και ήμουν ο πρώτος από την οικογένειά μου που θα πήγαινε σε πανεπιστήμιο, δεν υπήρχε επιλογή μεταξύ επιτυχίας και αποτυχίας. Ήταν δεδομένο ότι έπρεπε να επιτύχω και κατάλαβα ότι έπρεπε να δουλέψω σκληρά και αυτό έκανα ως υποχρέωση στον εαυτό μου, ως υποχρέωση στην οικογένειά μου, ως υποχρέωση προς την χώρα μου και έτσι προχώρησα. Ένεκα των συγκυριών τις οποίες έζησα, βοηθήθηκα να εστιάσω την προσοχή μου στο τι ήθελα να κάνω. Για παράδειγμα, το γεγονός ότι όταν ήμουν πρωτοετής φοιτητής εκτοξεύτηκε ο πρώτος δορυφόρος το 1957 - ένα τέτοιο κοσμοϊστορικό

γεγονός- με επηρέασε άμεσα.

Μετά εργάστηκα ως βοηθός σε ένα ερευνητικό πρόγραμμα της σχολής φυσικής αστρονομίας του Πανεπιστημίου, όπου έτυχε να συναντήσω τον καθηγητή James Van Allen τον πατέρα της φυσικής επιστήμης που είχε ανακαλύψει τις ζώνες Van Allen, ο οποίος βέβαια μου έδωσε την ευκαιρία να γίνω δεκτός στο Πανεπιστήμιο του και είχε και έτοιμα προγράμματα. Διότι τότε άρχιζε, όπως είπαμε, το διαστημικό πρόγραμμα του κόσμου και με έριξε κατευθείαν στα βαθιά, ζητώντας μου να κατασκευάσω ένα όργανο για το οποίο δεν ήξερα ακριβώς τι να κάνω. Εκεί έπρεπε να δείξω υπομονή, επιμονή και ευελιξία και να αναπτύξω δεξιότητες στο να εργάζομαι και να ακούω συνεργάτες και ανθρώπους οι οποίοι ξέρουν πολλά περισσότερα από εμένα. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό και το έχω πει επανειλημμένως στους μαθητές μου. Τα περισσότερα παιδιά σήμερα αρνούνται να ακούσουν και να μάθουν. Μάλιστα, όταν κάνω διάφορες ομιλίες σε σχολεία, όπως το Κολλέγιο, λέω ότι το πιο σημαντικό μάθημα που έμαθα στη ζωή μου είναι ότι η φύση μας έδωσε δύο αυτιά και ένα στόμα για να τα χρησιμοποιούμε κατά αναλογία. Δυστυχώς, σε αυτή τη χώρα όλοι μιλάνε και κανένας δεν ακούει και άμα μόνο μιλάς και δεν ακούς, δεν μπορείς να μάθεις τίποτα.

Η εντυπωσιακή πράγματι αυτή πορεία σας στα Πανεπιστήμια της Αμερικής και στη NASA είχε μήπως κάποιο κόστος για εσάς σε ότι αφορά τις προσωπικές και ανθρώπινες επιδιώξεις που όλοι έχουμε από την ζωή μας;

Όλοι μας πρέπει να κάνουμε επιλογές και βέβαια αυτό σημαίνει αφιέρωση χρόνου. Όταν είναι κανείς μόνος ή μόνη υποθέτω ότι αυτό είναι πολύ πιο εύκολο, διότι έχεις όσο χρόνο θέλεις για τον εαυτό σου. Όταν όμως κάνεις οικογένεια έχεις περισσότερες υποχρεώσεις και θα έλεγα ότι με την εντατική επαγγελματική δραστη-

▼
Το πιο σημαντικό μάθημα που έμαθα στη ζωή μου είναι ότι η φύση μας έδωσε δύο αυτιά και ένα στόμα για να τα χρησιμοποιούμε κατά αναλογία. Δυστυχώς, σε αυτή τη χώρα όλοι μιλάνε και κανένας δεν ακούει και άμα μόνο μιλάς και δεν ακούς, δεν μπορείς να μάθεις τίποτα.

Ο κ. Σ. Κριμιζής με τον Γ. Σπύρου.

ριότητα και το γεγονός ότι ξόδευα περίπου έξι μήνες το χρόνο σε ξενοδοχεία, λόγω των πολλών επαγγελματικών μου υποχρεώσεων, κατά κάποιο τρόπο νομίζω ότι στέρησε από τα παιδιά μου την καθημερινή παρουσία μου. Αυτό είναι το τίμημα που πληρώνει κανείς. Έχω την εντύπωση ότι είναι δύσκολο να είναι κάποιος σε ένα ηγετικό επίπεδο σε οποιοδήποτε τομέα, να λειτουργεί συνεχώς στην αιχμή του δόρατος, χωρίς να πληρώσει κάποια τίμημα.

Πείτε μας παρακαλώ κάποια πράγματα για την εμπειρία σας από την συμμετοχή σας στα project κατασκευής των Voyager 1 και 2.

Το Voyager 1 και το Voyager 2 ήταν βέβαια η αγάπη της ζωής μου, κάτι το οποίο δεν ήξερα όταν άρχισα με αυτό το πρόγραμμα. Ήμουν στην αρχική ομάδα που είχε ορίσει

η NASA για να σχεδιάσουμε το πρόγραμμα. Μόλις τελείωσε η μελέτη έγινε ένας ανοιχτός διαγωνισμός για τα πειράματα που θα επιλέγονταν για να ενσωματωθούν στο διαστημόπλοιο με την αποστολή που είχε αποφασιστεί.

Όταν έγινε η επιλογή, το 1972, όταν άρχισε η κατασκευή του διαστημόπλοιου και των πειραμάτων που είχαμε αναλάβει η ομάδα μου και εγώ, ήμουν ο νεότερος επικεφαλής - ερευνητής. Ήταν μία αποστολή για τέσσερα χρόνια, η εξερεύνηση του Δία και του Κρόνου και είχαμε υπόψη ότι μπορούσε να συνεχιστεί η αποστολή αλλά ήταν μια εποχή που δεν ήξερε κανένας πώς να φτιάξει διαστημόπλοια και πειράματα που θα διαρκούσαν πάνω από 20 χρόνια. Επομένως, δεν ήμασταν πολύ αισιόδοξοι για το αν θα μπορούσε να συνεχιστεί το πρόγραμμα. Βέβαια, η ιστορία μας

ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΩ:
ΕΧΕΙ ΜΕΓΑΛΗ ΣΗΜΑΣΙΑ ΝΑ
ΣΥΝΤΗΡΗΣΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΤΟΝ
ΠΛΑΝΗΤΗ ΠΟΥ ΖΟΥΜΕ
ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΙΩΝΙΣΟΥΜΕ
ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΕΙΔΟΣ.

διέψευσε. Τώρα είμαστε 45 χρόνια στο διάστημα και φέτος γιορτάζουμε την 45^η επέτειο της εκτόξευσης, που έγινε το 1977. Προσπαθούμε να επεκτείνουμε την λειτουργία του διαστημοπλοίου και την επικοινωνία με τη γη. Το διαστημόπλοιο βρίσκεται σε μία απόσταση 22,4 δισεκατομμυρίων μέτρων από τη γη και εγώ όταν μιλάω το χαρακτηρίζω ως την «Οδύσσεια του Διαστήματος του 20ου αιώνα».

Έγιναν φοβερές ανακαλύψεις όχι μόνο στην εξερεύνηση απώτερων πλανητών αλλά και στο γεγονός ότι ήταν τα πρώτα διαστημόπλοια που έστειλε η ανθρωπότητα. Ανακαλύψαμε το σύνορο ανάμεσα στην ηλιακή ατμόσφαιρα και το Γαλαξία που δε γνώριζε κανένας αν υπάρχει και πού υπάρχει. Τελικά, μας πήρε 23 χρόνια για ένα διαστημόπλοιο που ταξίδευε με 61 χιλιάδες χιλιόμετρα την ώρα και διήνυσε μια τεράστια απόσταση μέχρι να φτάσει στο σύνορο που βρέθηκε, στα 18,2 δισεκατομμύρια χιλιόμετρα από τη γη. Ποτέ μου δεν φαντάστηκα, όταν εμπλέχτηκα σε αυτό το πρόγραμμα το 1972, ότι θα

περνούσα την υπόλοιπη μου ζωή με την συμμετοχή μου σε αυτή την φανταστική αποστολή. Ακόμα και σήμερα ασχολούμαι κυρίως με αυτό.

Πιστεύετε ότι είμαστε σε θέση μέσα στις επόμενες δεκαετίες να κατοικήσουμε τον Άρη; Ποια είναι κατά την γνώμη σας η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει σήμερα η διαστημική επιστήμη;

Με την φύση της ερώτησης σου, φαντάζομαι ότι υποθέτεις ότι η μεγαλύτερη πρόκληση είναι να πάμε στον Άρη. Κατά τη γνώμη μου, το να πάμε στον Άρη δεν είναι η μεγαλύτερη πρόκληση. Η διαστημική επιστήμη έχει ένα τεράστιο εύρος το οποίο ικανοποιείται κυρίως με ρομποτικά διαστημόπλοια. Είμαι βέβαιος ότι το τηλεσκόπιο που εκτοξεύτηκε πέρυσι και ακούσαμε τα πρώτα αποτελέσματα φέτος στην Αθήνα που είχαμε το Παγκόσμιο Διαστημικό Συνέδριο, του οποίου είχα την τιμή να είμαι πρόεδρος, θα έχει μεγαλύτερη επιρροή στην εξέλιξη της ανθρωπότητας από το ταξίδι μας στον Άρη.

▼
Προσπαθούμε να επεκτείνουμε την λειτουργία του διαστημοπλοίου και την επικοινωνία με τη γη. Το διαστημόπλοιο βρίσκεται σε μία απόσταση 22,4 δισεκατομμυρίων μέτρων από τη γη και εγώ όταν μιλάω το χαρακτηρίζω ως την «Οδύσσεια του Διαστήματος του 20^{ου} αιώνα».

Το ταξίδι στον Άρη ως εξερεύνηση θα είναι σημαντικό, θα έλεγα, για την ανθρωπινή συμμετοχή, όχι όμως για τα επιστημονικά ευρήματα. Η αλήθεια είναι ότι ήδη ξέρουμε τόσα πολλά πράγματα για τον Άρη από τις προσεδαφίσεις των διαστημοπλοίων και από τις μελέτες που έχουν γίνει, που έχει χαρτογραφηθεί ολόκληρος ο πλανήτης. Θεωρώ ότι τον Άρη τον ξέρουμε εξίσου καλά όσο ξέρουμε και τη Γη. Αυτό που δεν ξέρουμε είναι τι υπάρχει στο υπέδαφος και αν υπάρχει βιολογική δραστηριότητα. Αυτά είναι σημαντικά ερωτήματα τα οποία οπωσδήποτε θα απαντηθούν και με τις αποστολές με ανθρώπινα πληρώματα αλλά και με τα ρομποτικά διαστημόπλοια. Το Curiosity μαζεύει δείγματα από το έδαφος και το υπέδαφος για να τα φέρει πίσω στη Γη, το 2032 περίπου. Τότε θα μάθουμε πιθανώς εάν υπήρχε υποτυπώδης βιολογική δραστηριότητα στον Άρη τα πρώτα 500 εκατομμύρια χρόνια της ύπαρξής του που είχε νερό και ατμόσφαιρα όπως της Γης.

Όσον αφορά στα πληρώματα διαστημοπλοίων, είμαι βέβαιος ότι θα γίνει μια τέτοια αποστολή στον Άρη μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 30 οπωσδήποτε. Αλλά θα είναι μία αποστολή για εξερεύνηση, όχι για εποικισμό που λέει ο Elon Musk! Ο Άρης είναι ένα πολύ δύσκολο τοπίο ως περιβάλλον. Έχει μια υποτυπώδη ατμόσφαιρα, 6 χιλιοστά της ατμοσφαιρικής πίεσης της Γης και δεν έχει καν οξυγόνο. Έχει διοξείδιο του άνθρακα. Επομένως, δεν μπορεί να υπάρξει ανθρωπινή παρουσία στην επιφάνεια του Άρη, όπως έχουμε στην επιφάνεια της Γης, δίχως ειδική προστασία. Και επειδή έχει χάσει και το μαγνητικό του πεδίο, βομβαρδίζεται συνεχώς από πρωτόνια και ηλεκτρόνια και από κοσμικές ακτίνες αλλά και από ηλιακές εκρήξεις. Αυτό σημαίνει ότι αν βρεθούν οι αστροναύτες στην επιφάνεια δίχως προστασία, μπορεί να πάρουν και μια θανάσιμη δόση και να πεθάνουν. Αυτό

σημαίνει επίσης ότι για να υπάρξει κάποια παρουσία σε βάθος χρόνου θα πρέπει να είναι στο υπέδαφος τουλάχιστον ένα μέτρο κάτω από την επιφάνεια. Είναι δύσκολη λοιπόν η κατασκευή μιας αποικίας στο υπέδαφος, δίχως να χρησιμοποιεί τοπικά υλικά κλπ.

Το γεγονός ότι συζητάμε για τον Άρη επειδή είναι ο πιο κοντινός πλανήτης που θεωρείται κατοικήσιμος αγνοεί την αμείλικτη πραγματικότητα των αριθμών. Δηλαδή την έλλειψη οξυγόνου και την έλλειψη μαγνητικού πεδίου, το οποίο δεν μπορεί να το αντικαταστήσει κανένας. Εξ ανάγκης, οι αστροναύτες για να είναι ασφαλείς, θα πρέπει να προστατευτούν υπογείως. Όλα αυτά κάνουν την ανθρώπινη παρουσία στην επιφάνεια του Άρη φοβερά δύσκολη.

Ο βασικός στόχος της ανθρωπότητας πρέπει να είναι, και νομίζω πως είναι, να προστατεύσουμε το «διαστημόπλοιο Γη» στο οποίο είμαστε επιβάτες. Εάν το καταστρέψουμε, δεν θα γλιτώσει η ανθρωπότητα. Και το ανθρώπινο είδος θα εξαφανιστεί.

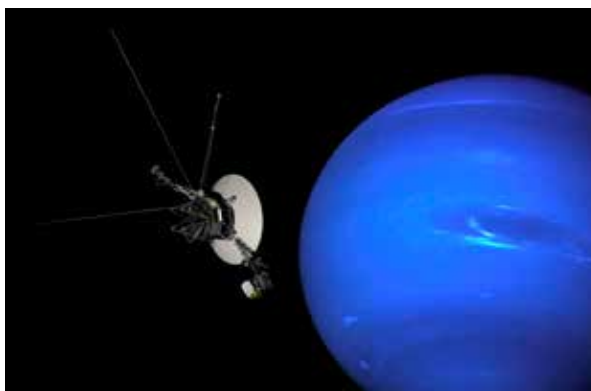
Η μεγαλύτερη πρόκληση για την επιστήμη, όσον αφορά το διάστημα είναι να δούμε αν υπάρχει η λογική δραστηριότητα στο Σύμπαν. Μέχρι τώρα δεν έχουμε την απάντηση και δεν θα την έχουμε για πολλά χρόνια ακόμα. Και ίσως ποτέ! Διότι, όπως λέγαμε για την περίπτωση του Άρη, θα χρειαστεί να φέρουμε δείγματα από το υπέδαφος στη Γη για να δούμε αν υπάρχουν απολιθωμένα δείγματα από μικρόβιους οργανισμούς. Αυτό θα αποδειχτεί την επόμενη εικοσαετία. Αν ανακαλύψουμε ότι υπήρχε βιολογική δραστηριότητα στον Άρη, τότε και η επιστήμη και οι θρησκείες θα έχουν μεγάλο πρόβλημα, γιατί θα καταρριφθεί η μοναδικότητα του πλανήτη Γη.

Όσον αφορά την ύπαρξη όντων με πολιτισμό, τεχνολογία κλπ. αυτό είναι μια άλλη μεγάλη ερώτηση, η οποία δεν ξέρω αν θα απαντηθεί ποτέ, διότι οι αποστάσεις είναι τε-

Είμαστε έτοιμοι να κατοικήσουμε στον Άρη; Όχι ακόμη μας λέει ο Καθ. Σταμάτης Κριμιζής

ράστιες. Ο πιο κοντινός ήλιος που είναι στο πλανητικό μας σύστημα είναι το Α του Κενταύρου που βρίσκεται 4,37 έτη φωτός μακριά. Αυ-

Σε περίπτωση που το Voyager κινούνταν προς το Α του Κενταύρου θα του έπαιρνε 130.000 χρόνια για να φτάσει εκεί και να επιστρέψει στη Γη!

τό σημαίνει ότι, αν μπορούσαμε να καβαλήσουμε μία ακτίδα φωτός, θα μας έπαιρνε 4,37 χρόνια για να πάμε κι άλλα τόσα για να γυρίσουμε. Βέβαια, δεν υπάρχει τέτοια πιθανότητα αφού το πιο γρήγορο διαστημόπλοιο που έχουμε είναι το Voyager που κινείται όπως είπα προηγουμένως με 61 χιλιάδες χιλιόμετρα την ώρα. Σε περίπτωση που το Voyager κινούνταν προς το Α του Κενταύρου θα του έπαιρνε 130.000 χρόνια για να φτάσει εκεί και να επιστρέψει στη Γη!

Ξέρουμε λοιπόν τώρα, με τις παρατηρήσεις από τηλεσκόπια κι από διαστημόπλοια, ότι υπάρχουν δισεκατομμύρια εξωπλανή-

τες στον δικό μας γαλαξία. Στη Γη μας, έναν πλανήτη ηλικίας 4,6 δισεκατομμυρίων χρόνων, βλέπουμε ότι ο πολιτισμός αναπτύχθηκε τα τελευταία 100.000 χρόνια. Αλλά στην πραγματικότητα, μόνο τα τελευταία 100 χρόνια θα μπορούσε κάποιος άλλος πολιτισμός να καταλάβει ότι υπάρχουμε. Γιατί ανακαλύψαμε τα ραδιοκύματα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και αρχίσαμε και εκπέμπουμε ηλεκτρομαγνητικά κύματα από τα ραδιόφωνα, τις τηλεοράσεις κλπ. Δηλαδή, έτυχε ο πολιτισμός μας να έχει τη δυνατότητα να πει ότι «είμαστε εδώ» μόλις τα τελευταία 100 χρόνια μόνο από τα 4,6 δισεκατομμύρια χρόνια που υπάρχει η Γη.

Επομένως, ποια είναι η πιθανότητα κάποιος άλλος πλανήτης να έχει εκπέμψει σήματα τα οποία θα φτάνουν στην γη αυτά τα 100 χρόνια που εμείς μπορούμε να πούμε ότι είμαστε σε θέση να λάβουμε αυτά τα σήματα; Μπορεί κανείς να κάνει την στατιστική και να δει ότι αυτό είναι φοβερά δύσκολο. Η πιθανότητα να λάβουμε κάποιο σήμα στη ζωή μας είναι απίστευτα μικρή. Γι' αυτό λέω και επαναλαμβάνω τόσο συχνά ότι έχει τόσο μεγάλη σημασία να συντηρήσουμε αυτό τον πλανήτη που ζούμε για να διαιωνίσουμε το ανθρώπινο είδος.

Όπως ανέφερα και στην αρχή, είστε ένας από τους πιο διακεκριμένους επιστήμονες ακαδημαϊκούς που έχει αναδείξει η χώρα μας σε διεθνές επίπεδο. Από όλα αυτά που έχετε κάνει στην ζωή σας ποιο επίτευγμα θεωρείτε ως το πιο σημαντικό;

Το πιο σημαντικό επίτευγμα για μένα είναι ότι είμαι επικεφαλής ερευνητής στο Voyager και ότι, μαζί με άλλους τρεις συναδέλφους, είμαστε οι εκπρόσωποι της ανθρωπότητας στο γαλαξία, περνώντας αυτό το σύνορο για πρώτη φορά! Υπάρχει μόνο μία «πρώτη φορά». Οι άλλες θα είναι δεύτερες, τρίτες, τέταρτες κλπ. Αλλά δεν έκανα τίποτα ιδιαίτερο για να το επιτύχω αυτό. Έτυχε και έκανα το καλύτερο που μπορούσα όταν μου δόθηκε μία ευκαιρία και εξελίχθηκε, όπως είπα και προηγουμένως, στην «Οδύσσεια του Διαστήματος του 20^{ου} αιώνα». Θεωρώ τον εαυτό μου περισσότερο τυχερό, παρά επιχειρησιακά επιτυχημένο. Κατά μια έννοια, όταν ξεκίνησε αυτή η «Οδύσσεια», δεν ήξερα καν ότι θα φτάναμε τόσο μακριά. Το μόνο που προσπάθησα ήταν να κάνω το καλύτερο δυνατό τεχνολογικά και επιστημονικά όταν είχα την ευκαιρία να το κάνω. Και εξελίχθηκε σε ένα αποτέλεσμα το οποίο είναι πραγματικά εντυπωσιακό!

Γυρνώντας λίγο το χρόνο πίσω στα ... θρανία και στη μαθητική σας ζωή, υποθέτω ότι το μάθημα στο οποίο είχατε διακριθεί στο σχολείο ήταν αυτό της Φυσικής. Υπήρχαν μαθήματα στα οποία δεν ήσασταν καλός μαθητής;

Η υπόθεση σου δεν είναι σωστή. Μάλιστα θα έλεγα ότι έγραφα καλύτερες εκθέσεις από το να κάνω πειράματα στην φυσική και αυτό οφείλεται κυρίως στο κοινωνικό περιβάλλον της εποχής εκείνης. Τον καιρό που πήγαινα εγώ στο σχολείο ήταν ακόμη τα πράγματα πάρα πολύ δύσκολα. Είχε μόλις τελειώσει ο εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα. Πολλά σχολεία είχαν καταστραφεί ολοσχερώς. Οι καθηγητές δεν είχαν την κατάλληλη εκπαίδευση στην πειραματική επιστήμη. Αντιθέτως, υπήρχε μια σχετική παράδοση στη γλώσσα και στην φιλολογία. Όπως έχω πει και σε άλλες συνεντεύξεις, επειδή ήμουν εξίσου καλός στις θετικές και στις κλασικές σπουδές, η μητέρα μου, όταν έφευγα για τις ΗΠΑ μου είχε πει «μην τυχόν και γίνεις φιλόλογος γιατί θα πεινάς όλη σου τη ζωή». Τότε υπήρχε μεγάλη ανεργία και το να είσαι καθηγητής δεν ήταν και τόσο σπουδαίο επάγγελμα. Όταν λοιπόν πήγα στην Αμερική, γράφτηκα στη σχολή Ηλεκτρολόγων Μηχανικών. Αρ-

▼
Μου είπε ο Van Allen, ο μέντοράς μου: "Give yourself a chance to get lucky".

γότερα, άλλαξα και κατευθύνθηκα προς τη Φυσική.

Υπάρχουν κάποια λόγια από δάσκαλό σας στο σχολείο ή καθηγητή σας στο πανεπιστήμιο που έχουν χαραχτεί βαθιά στην μνήμη σας μέχρι και σήμερα;

Μου είπε ο Van Allen, ο μέντοράς μου, "Give yourself a chance to get lucky". Σε εκείνη την ηλικία, είχα μεγάλη δυσκολία να το καταλάβω. Αρχικά έλεγα, πώς είναι δυνατόν να μπορείς να προσδιορίσεις την τύχη; Αυτό που κατάλαβα στη συνέχεια είναι ότι, όταν είσαι προετοιμασμένος, με γνώση και με εργαλεία της γνώσης, τότε, όταν δεις την ευκαιρία, το καταλαβαίνεις και το εκμεταλλεύεσαι. Ενώ όταν είσαι σχετικώς αδαής, περνάει η ευκαιρία και ούτε καν την αναγνωρίζεις. Εκ των υστέρων έμαθα ότι ο Πασκάλ το είχε πει πρώτος. Η τύχη ευνοεί το προετοιμασμένο μυαλό. Δηλαδή, όταν κάνεις κάτι πρέπει να το κάνεις με μεγάλη αγάπη και επιμέλεια και να ζεις όλες τις πτυχές του θέματος. Μόνο τότε θα έχεις δυνατότητα και τα εργαλεία να αναγνωρίσεις την τύχη όταν περάσει μπροστά σου.

▼
Η τύχη ευνοεί το προετοιμασμένο μυαλό.

Δηλαδή, όταν κάνεις κάτι πρέπει να το κάνεις με μεγάλη αγάπη και επιμέλεια και να ζεις όλες τις πτυχές του θέματος. Μόνο τότε θα έχεις δυνατότητα και τα εργαλεία να αναγνωρίσεις την τύχη, όταν περάσει από μπροστά σου.

Πιστεύετε ότι έχετε ευθύνη απέναντι στις νέες γενιές των Ελλήνων οι οποίοι ψάχνουν να βρουν τον επαγγελματικό και τον προσωπικό δρόμο τους;

Οπωσδήποτε αισθάνομαι πως έχω ευθύνη υπό την εξής έννοια: εγώ είχα την ευκαιρία και την τύχη να βρεθώ στο σωστό μέρος, τον σωστό χρόνο, με τους σωστούς ανθρώπους και έτσι μπόρεσα να κάνω ορισμένα βήματα τα οποία απεδείχθησαν σημαντικά. Αυτό θέλω να το μεταφέρω και στα νέα παιδιά αυτής της γενιάς. Και προσπαθώ να το κάνω με τις διαλέξεις που κάνω στα σχολεία αλλά και με το προσωπικό παράδειγμα. Αυτή νομίζω είναι η ευθύνη μου και θα ήταν πολύ εγωιστικό εκ μέρους μου να επαναπαυτώ επί των δαφνών μου και να μην κάνω τίποτα. Γι' αυτό με βλέπεις στην όγδοη δεκαετία της ηλι-

κίας μου και εξακολουθώ να εργαζομαι καθημερινά.

Κατά γενική ομολογία αποτελείτε πρότυπο στον επιστημονικό και ακαδημαϊκό χώρο. Πολλοί άνθρωποι, σας θαυμάζουν για το επιστημονικό σας έργο. Υπάρχει όμως κάποιος άνθρωπος που εσείς θαυμάζετε ή τον έχετε ξεχωρίσει για το έργο και την προσφορά του στην ανθρωπότητα;

Μόνο έναν; Θαυμάζω όλους αυτούς οι οποίοι και έκαναν πραγματικά μεγάλες ανακαλύψεις και μίλησαν για τον άνθρωπο και την γνώση και το ήθος και την συμπεριφορά. Ένας από αυτούς τους ήρωες μου είναι ο Richard Feynman, ο οποίος ήταν νομπελίστας το 1964 όσο ήμουν εγώ φοιτητής, ο οποίος είχε πει φοβερά πράγματα. Αλλά τι να πει κανείς για τον Tamer Watson που ανακάλυψε το DNA! Ειδικά στην Βιολογία με το CRISPR είναι δυνατόν να μεταλλάξει κανείς σταγονίδια και να θεραπεύσει στο μέλλον ασθένειες που είναι κληρονομικές. Επίσης σε πιο αφηρημένα θέματα, όπως η τέταρτη υφή της ύλης, που είναι το πλάσμα, αποτελείται από ιόντα και ηλεκτρόνια και μάλιστα το 99,9% του σύμπαντος συνίσταται από πλάσμα. Ο πατέρας, ας πούμε, του πλάσματος ήταν ο Hannes Alfvén ο οποίος ήταν Σουηδός νομπελίστας και έτυχε και ήμασταν και πολύ φίλοι. Αυτός ο άνθρωπος έκανε βασικές τομές στην επιστήμη του πλάσματος.

Ως γνωστόν είστε φίλος του Κολλεγίου Αθηνών και έχετε μιλήσει στους μαθητές του για το αντικείμενο των σπουδών σας, για τις εμπειρίες και για την επιστημονική σας πορεία. Πιστεύετε ότι οι νέες γενιές των μαθητών ακούν με ενδιαφέρον ανθρώπους με πείρα που έχουν την δική τους συνεισφορά στον επαγγελματικό τους χώρο;

Πιστεύω ότι ακούν με ενδιαφέρον και προσοχή και το καταλαβαίνουν αυτό, βλέποντας τον τρόπο με τον οποίο παρακολουθούν τις διαλέξεις και με τις ερωτήσεις που κάνουν στο τέλος. Νομίζω ότι η νέα γενιά έχει φοβερές δυνατό-

▼
Θαυμάζω όλους αυτούς οι οποίοι και έκαναν πραγματικά μεγάλες ανακαλύψεις και μίλησαν για τον άνθρωπο και την γνώση και το ήθος και την συμπεριφορά.

τητες, εάν το σύστημα τους επιτρέψει να τις χρησιμοποιήσουν και να τις εξελίσουν. Είμαι αισιόδοξος για τη νέα γενιά και τις δυνατότητες που υπάρχουν κι αυτό βέβαια προσπαθώ να το πω σε όλα τα παιδιά σε όλες τις περιοχές της Ελλάδος. Η νέα γενιά χρειάζεται πρότυπα και χρειάζεται να καταλάβει ότι με όραμα και με σκληρή δουλειά και επιμονή και αξιοκρατία μπορείς να κάνεις σπουδαία πράγματα και είναι ο μόνος τρόπος για να «ξελαστώσεις» αυτή τη χώρα.

Υπάρχει κάποια επιθυμία σας η οποία δεν έχει εκπληρωθεί ακόμη;

Η μεγάλη μου επιθυμία, για πάρα πολλά χρόνια, ήταν να κατασκευάσουμε ένα διαστημόπλοιο για να πλησιάσουμε τον Ήλιο, το οποίο και κάναμε τώρα. Το εκτοξεύσαμε το 2018 και είχα την τιμή να κατασκευαστεί στο εργαστήριο μου στο John Hopkins και έχει ήδη

πάει γύρω από τον Ήλιο, όλο και πιο κοντά. Μέχρι το 2024 θα έχουμε φτάσει σε μία απόσταση έξι εκατομμυρίων km από την επιφάνεια του Ήλιου. Ήδη έχουμε φτάσει μέχρι τα οκτώ εκατομμύρια km και είναι μια φανταστική αποστολή από την οποία μαθαίνουμε συνεχώς καινούργια πράγματα για τον Ήλιο.

Βέβαια, θα ήθελα να ξέρω με σιγουριά για το αν το big bang πράγματι λειτουργεί. Αλλά έχω εστιάσει τη δουλειά μου και την καριέρα μου σε συστήματα τα οποία ήταν προσβάσιμα για μετρήσεις. Για να επιβεβαιώσουμε τι ξέρουμε και τι δεν ξέρουμε. Και γι' αυτό βέβαια εργάστηκα όλα αυτά τα χρόνια – για να κατασκευάσουμε διαστημόπλοια και όργανα για να κάνουμε εξερευνήσεις και μετρήσεις. Και το πιστεύω αυτό ακράδαντα, διότι όπου έχουμε πάει, από τους πλανήτες μέχρι και το Γαλαξία, τα μοντέλα τα οποία είχαμε κι αυτά που νομίζαμε ότι θεωρητικά γνωρίζαμε, αποδειχτηκαν λάθος. Γι' αυτό έχει μεγάλη σημασία η επιβεβαίωση των μοντέλων και θεωριών από πραγματικές παρατηρήσεις και σ' αυτό έχω εστιάσει σε όλη μου την επαγγελματική σταδιοδρομία και είμαι ευχαριστημένος γι' αυτό.

Σήμερα συνεχίζετε να έχετε πρότυπα;

Αν είχα κάποιο πρότυπο, θα ήταν άνθρωποι οι οποίοι δραστηριοποιούνται όχι τόσο στον επιστημονικό τομέα αλλά στην ευρύτερη πολιτική. Δηλαδή, όταν βλέπεις την έλλειψη εποικοδομητικής και μεγαλοφυούς πολιτικής σκέψης, που είναι κάτι το οποίο χρειάζεται αυτός ο πλανήτης, και κοιτάζεις γύρω τους πολιτικούς και δεν υπάρχουν τέτοιοι ηγέτες, αυτό είναι άκρως απογοητευτικό. Επομένως, δεν θα έλεγα ότι έχω κάποιο πρότυπο σε αυτή την ηλικία. Θα έλεγα μάλλον ότι τα πρότυπα είναι κάτι το οποίο έχουμε πολύ πιο νωρίς στη ζωή μας.

Σας ευχαριστώ πολύ που μας τιμήσατε, παραχωρώντας μας αυτήν την συνέντευξη.

Δημήτρης Μπερτσιμάς '81

ΑΣΤΕΙΡΕΥΤΗ ΔΙΨΑ ΓΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Η επιστήμη και η τεχνολογία μπορεί να αλλάξει τον κόσμο και να βελτιώσει τη ζωή των ανθρώπων

Κύριε Μπερτσιμά, είστε απόφοιτος του Σχολείου μας, ασχολείστε με την υπολογιστική σκέψη, είστε διεθνώς αναγνωρισμένος επιστήμονας και αποτελείτε πρότυπο για όλους εμάς που θέλουμε να ασχοληθούμε με τον τομέα αυτόν της επιστήμης. Θα ήθελα ως εκ τούτου να σας υποβάλλω κάποιες ερωτήσεις.

Σύμφωνα με την διεθνή εμπειρία σας, πώς αξιολογείτε το Ελληνικό Σχολείο γενικότερα;

Η εμπειρία που έχω προφανώς είναι από το Κολλέγιο Αθηνών, από το οποίο αποφοίτησα το 1981. Στη συνέχεια φοίτησα στο Πολυτεχνείο και μετά στην Αμερική οπότε η μακρόχρονη απουσία μου, περίπου 40 χρόνων, δεν μου επιτρέπει να έχω ολοκληρωμένη γνώση για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Έχω πάρα πολύ καλή άποψη για το Κολλέγιο Αθηνών, για την εποχή που το τελείωσα. Μας προετοίμασε τόσο για την πορεία μας στην Ελλάδα όσο και για τις προπτυχιακές σπουδές σε αμερικανικά και σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, στα οποία φοιτά ένα ποσοστό των αποφοίτων του Κολλεγίου. Γενικότερα,

όμως θα έλεγα ότι για το ελληνικό σχολείο έχω καλή εντύπωση, κυρίως βασισμένη στους μεταπτυχιακούς Έλληνες φοιτητές που βλέπω στο MIT. Βέβαια, οι φοιτητές αυτοί είναι από τους διακεκριμένους μαθητές, αφού εισάγονται στο εν λόγω Πανεπιστήμιο οπότε είναι πολύ καλά προετοιμασμένοι.

Σε συνέχεια του προηγούμενου ερωτήματος: πώς αξιολογείτε το Ελληνικό Πανεπιστήμιο και ποια θεωρείτε είναι τα πλεονεκτήματα, καθώς και τα πεδία βελτίωσής του;

Το Ελληνικό Πανεπιστήμιο έχει σοβαρά δομικά προβλήματα. Ξεκινώντας από τα θετικά μπορώ να πω ότι φοιτητές που εισάγονται στα ελληνικά πανεπιστήμια με εξετάσεις είναι πολύ καλοί. Όπως

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
**ΧΡΗΣΤΟ
ΜΟΥΡΤΖΙΝΟ, Β6**

ανέφερα και στην προηγούμενη απάντηση, βλέπω μεταπτυχιακούς φοιτητές που έρχονται στο MIT και προπτυχιακούς φοιτητές που έχουν εισαχθεί στην Ελλάδα αλλά επέλεξαν να ακολουθήσουν το πανεπιστήμιο στο οποίο βρίσκομαι εγώ, να έχουν πολύ καλή γνώση και να είναι πολύ καλά προετοιμασμένοι.

Δυστυχώς, όμως, το ίδιο το ελληνικό πανεπιστήμιο έχει σοβαρές αγκυλώσεις, καταρχάς από την άποψη της σχέσής του με την Πολιτεία. Τα πανεπιστήμια επειδή είναι κρατικά εξαρτώνται σε πολύ σημαντικό βαθμό από το Υπουργείο Παιδείας, γεγονός που δεν καθιστά την σχέση αυτή υγιή. Θα έπρεπε να υπάρχει πολύ μεγαλύτερη ανεξαρτησία.

Δεύτερον, η περιρρέουσα οικονομική ατμόσφαιρα στην χώρα έχει επηρεάσει τα πανεπιστήμια, ώστε να μην έχουν τους πόρους

να αναπτυχθούν όπως θα έπρεπε. Για παράδειγμα, υπάρχει μεγάλο ποσοστό συνταξιοδότησης και οι πόροι που υπάρχουν δεν επιτρέπουν την επαναπρόσληψη νέων καθηγητών, με αποτέλεσμα πολλά τμήματα πανεπιστημίων να έχουν σοβαρά προβλήματα. Επίσης, η παρουσία κομματικών νεολαίων στα πανεπιστήμια αποτελεί τροχοπέδη στην λειτουργικότητα των πανεπιστημίων – παρόλο που είναι μικρός ο αριθμός των ατόμων που δημιουργούν μεγάλα προβλήματα. Το είχα ζηήσει από κοντά το 2013, όταν είχα εκλεγεί πρόεδρος του Συμβουλίου του Ιδρύματος του Πανεπιστημίου Αθηνών, του μεγαλύτερου πανεπιστημίου της χώρας μας, όπου διαπίστωσα από πολύ κοντά ότι το ελληνικό πανεπιστήμιο έχει σοβαρά προβλήματα. Ελπίζω ότι με το χρόνο τα πράγματα θα βελτιωθούν αλλά δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξος, για να είμαι ειλικρινής.

Μιλώντας για πανεπιστήμια: ποια είναι η άποψή σας για το σύστημα εισαγωγής στα ανώτατα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα;

Το σύστημα εισαγωγής, που βασίζεται σε εξετάσεις, είναι γενικά αξιοκρατικό. Τα τελευταία περίπου 50 χρόνια, που υπάρχει ο θεσμός των Πανελλαδικών Εξετάσεων, όπως τον βίωσα και εγώ, είναι γενικά αξιοκρατικός. Οι μαθητές που μπαίνουν με εξετάσεις είναι καλοί φοιτητές δεν ξέρω αν είναι οι απολύτως καλύτεροι αλλά είναι ένας αξιοκρατικός θεσμός. Ένα μειονέκτημα που έχει ο θεσμός των εξετάσεων αυτών είναι ότι επιβάλλει στα νέα παιδιά σε ηλικία δεκαοχτώ χρονών να επιλέξουν, χωρίς να γνωρίζουν απολύτως τον τομέα τον οποίο θα επιλέξουν. Είναι πολύ πιθανόν να μην τους ταιριάζει, δε γνωρίζουν ακριβώς. Είτε μπαίνουν με εξετάσεις σε τμήμα που δεν θα ήθελαν, είτε μπορεί να το θέλουν αλλά δεν γνωρίζουν καλά το αντικείμενο. Αυτά είναι τα μειονεκτήματα του εν γένει αξιοκρατικού θε-

Ο κύριος Δημήτρης Μπερτσιμάς, απόφοιτος του Σχολείου μας, είναι ο τρέχων Associate Dean of Business Analytics, Boeing Professor of Operations Research και faculty director of the Master of Business analytics στο MIT. Έλαβε Μ.Σ και ΡΗ.Δ στα Εφαρμοσμένα Μαθηματικά και την Επιχειρησιακή Έρευνα από το MIT το 1987 και το 1988 αντίστοιχα. Είναι καθηγητής του MIT από το 1988. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν optimization, machine learning και τις εφαρμοσμένες πιθανότητες και τις εφαρμογές τους στην υγειονομική περίθαλψη, τα χρηματοοικονομικά, operation management και τις μεταφορές. Έχει συγγράψει περισσότερες από 200 επιστημονικές εργασίες και τέσσερα εγχειρίδια μεταπτυχιακού επιπέδου. Είναι αρχισυντάκτης του Journal of Optimization της INFORMS (Institute for Operations Research and the Management Science) και πρώην συντάκτης τμήματος σχετικά με Optimization

Ο κ. Δ. Μπερτσιμάς με τον Χρ. Μούρτζινο κατά την διάρκεια της διαδικτυακής συνέντευξης.

σμού – χωρίς να είναι πιθανόν σε όλα τα θέματα άριστος.

Τι θα συμβουλευάτε έναν μαθητή που προετοιμάζεται για το κεφάλαιο της φοιτητικής ζωής;

Κατά τη γνώμη μου, ένα από τα δύο πιο σημαντικά πράγματα στην ανθρώπινη ευτυχία είναι να βρει κάποιος αυτό που αγαπάει να κάνει στη ζωή του. Επανερχόμενος σε αυτό που σας έλεγα πριν, ένα μεγάλο ποσοστό των τελειόφοιτων Ελλήνων είναι πολύ πιθανόν να εισαχθεί σε ένα τμήμα που δεν είναι της επιλογής τους, εκτός κι αν είναι εξαιρετικοί μαθητές και μπαίνουν στην πρώτη τους προτίμηση. Οπότε αυτό που θα τους συμβούλευα είναι αρχικά να κατανοήσουν καλύτερα τι τους αρέσει, να κάνουν πιο νωρίς την έρευνα τους και να ενημερωθούν κατάλληλα. Τα τελευταία δέκα χρόνια βλέπουμε μια εκρηκτική ανάπτυξη σε αυτό που ονομάζουμε Artificial Intelligence, το οποίο έχει μπει σε όλες τις περιοχές της ανθρώπινης εργασίας. Θα συμβούλευα τους νέους ανθρώπους να μάθουν περισσότερα επ' αυτού. Τα επόμενα 20, 30, 40 χρόνια θα έχει μεγάλη επιρροή στη ζωή τουλάχιστον αυτών που είναι

τελειόφοιτοι. Αλλά να σκεφτούμε θέματα της ιατρικής όπου αλγόριθμοι και δεδομένα θα οδηγήσουν σε προσωπική ιατρική και ίσως σε καλύτερα αποτελέσματα, μέχρι και σε αυτοκίνητα που είναι self driving cars, στην πρόβλεψη του καιρού και σε νομικές σπουδές όπου οι γνώσεις θα μπορούν καλύτερα να συστηματοποιηθούν από υπολογιστές (natural language processing). Οι μαθητές πρέπει να ανοίξουν τον ορίζοντα τους πέρα από τα επαγγέλματα που αυτή τη στιγμή εμφανίζονται να είναι ενδιαφέροντα, γιατί πιστεύω ότι τα επαγγέλματα δεν θα είναι τα ίδια σε 10 και ακόμα περισσότερο σε 40 χρόνια.

Πώς πιστεύετε ότι πρέπει να προετοιμαστεί ένας μαθητής για την συνέντευξη που θα δώσει ως υποψήφιος φοιτητής ενός κορυφαίου πανεπιστημίου στην Αμερική;

Νομίζω ότι τουλάχιστον για τα αμερικάνικα πανεπιστήμια, που έχω εγώ γνώση, μετράει το εύρος των ενδιαφερόντων του μαθητή. Ο υποψήφιος πρέπει να πείσει ότι εκτός από τις δυνατότητες που έχει, οι οποίες εμφανίζονται από τα hard evidence στοιχεία, δηλαδή βαθμό, εξετάσεις και λοιπά, εί-

**ΕΥΤΥΧΙΑ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΒΡΕΙ
ΚΑΝΕΙΣ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΑΓΑΠΑΕΙ
ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ.**

ναι ώριμος, έχει σκεφτεί τι θα κάνει στο μέλλον, είναι ενήμερος και γενικά είναι ένας σκεπτόμενος άνθρωπος που θα συνεισφέρει στο περιβάλλον του Πανεπιστημίου. Αυτό θέλει καλή προετοιμασία. Αν πάει κάποιος απροετοίμαστος συχνά τα πράγματα δεν πάνε τόσο καλά. Σημαντικό είναι να είναι βέβαια ο εαυτός του, να δείξει ότι είναι αυθεντικός, ειλικρινής, σκεπτόμενος, - όσο ώριμος γίνεται να είναι κανείς στην ηλικία των 18 ετών.

Προηγούμενως αναφέρατε ότι σε 15 με 20 χρόνια τα μελλοντικά επαγγέλματα θα είναι διαφορετικά. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα επαγγέλματα του μέλλοντος;

Η απάντησή μου θα επηρεαστεί από τις εμπειρίες που έχω. Η δική μου εντύπωση είναι ότι η τεχνητή νοημοσύνη θα επηρεάσει πολλές περιοχές. Για παράδειγμα, έχει ήδη επηρεάσει την φαρμακοβιομηχανία. Η κατασκευή καινούργιων φαρμάκων είναι βασισμένη στην τεχνητή νοημοσύνη. Επίσης στην ιατρική, ακόμα και σε περιοχές όπως digital humanity, όπου κανείς δεν θα πίστευε ότι θα μπορούσε να εμφανιστεί. Για παράδειγμα, όταν κάνεις συγκριτική λογοτεχνία το να έχεις υπολογιστές και natural language processing θα βοηθούσε πολύ. Είναι εντυπωσιακό σε ποιους τομείς θα είναι ιδιαίτερα σημαντική η τεχνητή νοημοσύνη. Για παράδειγμα, αναφορικά με το σοβαρό πρόβλημα των καλοκαιρινών πυρκαγιών, αν υπάρχουν δεδομένα με ηλεκτρονικό τρόπο από φωτογραφίες από δορυφόρους –satellite και sensors– από θερμοκρασίες κλπ. θα μπορούσε να υπάρξει σημαντική πρόληψη. Αν ήμουν στην δική σας ηλικία, θα ενημερωνόμουν πολύ περισσότερο για τις περιοχές της τεχνητής νοημοσύνης και των εφαρμογών της.

Οι απόφοιτοι του Κολλεγίου Αθηνών πιστεύετε ότι είναι αρκετά προετοιμασμένοι να αντεπεξέλθουν στο ανταγωνιστικό περιβάλλον ενός κορυφαίου αμερικανικού Πανεπιστημίου όπως είναι το MIT;

Πιστεύω πως ναι. Στο MIT υπάρχει ένας θεσμός που λέγεται undergraduate research opportunity program Europe στο οποίο κατά καιρούς έχω διάφορους Έλληνες φοιτητές. Νέα παιδιά, μερικά από αυτά είναι απόφοιτοι του Κολλεγίου Αθηνών – βέβαια αυτοί είναι πολύ καλά προετοιμασμένοι. Το Κολλέγιο εξακολουθεί να δίνει τα εφόδια στους μαθητές του να αντεπεξέρχονται σε πολύ πιεστικά και ανταγωνιστικά περιβάλλοντα, όπως είναι το περιβάλλον του MIT.

Ποιες πιστεύετε ότι θα είναι βραχυπρόθεσμα οι καινοτομίες στον τομέα της τεχνολογίας που θα συμβάλουν στην βελτίωση της ζωής των ανθρώπων;

Θα έλεγα με βάσει τις δικές μου εμπειρίες ότι το multimodal artificial intelligence είναι η εξέλιξη. Να δούμε τι σημαίνει. Ας πάρουμε την ιατρική για παράδειγμα. Όταν κάποιος επισκέπτεται το γιατρό σήμερα συνήθως εκτός από τα εργαστηριακά δεδομένα, δηλαδή κάποιες εξετάσεις που κάνει, υπάρχουν και X-rays, scans κλπ., δηλαδή οπτικά χαρακτηριστικά, radiology reports, notes, και time series, δηλαδή δεδομένα των προηγούμενων εξετάσεων. Αν κοιτάξει κανείς τα δεδομένα που οι άνθρωποι χρησιμοποιούν για να κάνουν διάγνωση και να δώσουν τις σωστές λύσεις, παρατηρεί ότι είναι βασισμένα σε multi modes, computer vision, language κλπ. Οπότε η εντύπωσή μου είναι ότι οι τεχνολογίες που θα επηρεάζουν σημαντικά πολλές διαφορετικές περιοχές είναι αυτές που θα κάνουν τη διαφορά. Ένα άλλο παράδειγμα σχετικά με κάτι άλλο που έχω ασχοληθεί, είναι η πρόβλεψη των τυφώνων. Με το global warming στην Αμερική έχει αυξηθεί και η συχνότητα και το μέγεθος των τυφώνων. Το Σεπτέμβριο χτύπησε την Φλόριντα ένας τεράστιος τυφώνας που εκτός από τα θύματα που υπήρχαν οδήγησε σε καταστροφές της τάξεως των

for Management Science και Financial Engineering in Operations Research. Είναι επίσης μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Μηχανικών από το 2005, συνεργάτης της INFORMS και έχει λάβει πολυάριθμα ερευνητικά βραβεία, όπως το βραβείο Morse (2013), το βραβείο Pierskalla για την καλύτερη δημοσίευση στον τομέα της υγείας (2013), το βραβείο της καλύτερης δημοσίευσης (Μεταφορές 2013), το βραβείο Farkas (2008), το βραβείο Erlang (1996), το βραβείο SIAM in optimization (1996), το βραβείο Μποδοσάκη (1998) και το Presidential Young Investigator award (1991–1996). Σύμφωνα με την φιλοσοφία του, η έρευνα μπορεί να αλλάξει τον κόσμο με στόχο τη βελτίωση της ζωής των ανθρώπων. Μεταλαμπαδεύει αυτή τη βασική του αρχή στους φοιτητές του και πιστεύει ότι το μέσο για να διαδώσει τις αρχές του σε ευρεία κλίμακα είναι η ίδρυση επιτυχημένων εταιρειών, εμπνέοντας τους εργαζόμενους, δημιουργώντας και εκτελώντας ένα κοινό όραμα.

200 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Οι σημερινές εφαρμογές προβλέπουν πού θα πάει ο τυφώνας, πώς θα κινηθεί και είναι βασισμένες σε εφαρμοσμένα μαθηματικά των τελευταίων 100 χρόνων. Πρόσφατα συνεργάστηκα με διάφορους συναδέλφους και μαθητές μου και έχουμε δει ότι αν κάποιος χρησιμοποιήσει φωτογραφίες από αυτούς τους τυφώνες (μετεωρολογικά δεδομένα τα οποία μεταλλάσσονται με το χρόνο δηλαδή ανά ώρα) μπορεί να δημιουργήσει, με την βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης των πολυμέσων προβλέψεις που είναι περισσότερο ακριβείς. Ανάλογες εφαρμογές μπορούμε να σκεφτούμε σε πολλές άλλες επιστημονικές περιοχές, όπως για παράδειγμα στην Νομική ή την Ιατρική. Αν εξετάσουμε μια ασφαλιστική εταιρεία που έχει εκατομμύρια συμβόλαια, τα οποία τα αναλύουν σχετικά νεαροί δικηγόροι, μπορούμε να καταλάβουμε την αξία των πολλαπλών μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης στην δημιουργία συμπερασμάτων για το ποια είναι τα ρίσκα. Επιπλέον, σε άλλες περιπτώσεις όπως στις μεταφορές ή στη Ναυτιλία όπου η Ελλάδα θεωρείται σημαντική χώρα, αν κανείς χρησιμοποιήσει δεδομένα από δορυφόρους από την θέση των πλοίων μπορεί να βγάλει καλύτερα συμπεράσματα για τις τιμές που θα χρεώσει, να παρακολουθήσει τις περιοχές στις οποίες θα κινηθούν τα πλοία κλπ. Κατά τη γνώμη μου, αυτό που σε πολλές περιοχές μπορεί να αλλάξει τα πράγματα είναι αυτό που λέμε Multimodal Artificial Intelligence.

Σε συνέχεια του προηγούμενου ερωτήματος, πώς πιστεύετε ότι κάθε άνθρωπος πρέπει να συμβάλει ώστε να αφήσει ένα θετικό αποτύπωμα στην κοινωνία;

Σημαντική ερώτηση αυτή! Η δική μου άποψη είναι η ακόλουθη: Καθένας πρέπει να αποφασίζει τι είναι ευτυχία για τον ίδιο. Αν θεωρήσουμε αυτό ως σημαντικό στόχο στη ζωή των ανθρώπων, όπως εί-

πα και πριν, ο άνθρωπος πρέπει να κάνει κάτι που το αγαπά πραγματικά. Προσωπικά, όλα αυτά τα χρόνια της ενασχόλησής μου με την ανώτατη εκπαίδευση, προσπαθώ να καταλάβω πώς δουλεύει ο κόσμος, στοχεύοντας στο να επηρεάσω θετικά την ανθρώπινη μοίρα κατά κάποιο τρόπο. Η βελτίωση της Γεωργίας και της Ιατρικής είναι κάποια παραδείγματα που δείχνουν ότι αν τα καταφέρει κανείς θα κάνει την διαφορά για τη ζωή των ανθρώπων. Ένα άλλο χαρακτηριστικό που έχω δει ότι βοηθάει τη ζωή των ανθρώπων, τουλάχιστον την δική μου, είναι να περιστοιχίζομαστε από ανθρώπους οι οποίοι έχουν θετική διάθεση. Αυτό το οποίο εμένα δεν μου ταιριάζει πολύ είναι η αρνητική διάθεση για τα πράγματα. Ακόμα και στην έρευνα, αν κανείς πιστεύει ότι δεν θα τα καταφέρει, δεν πρόκειται να τα καταφέρει. Αντιθέτως, αν κάποιος πιστεύει ότι θα καταφέρει αυτό που έχει στο μυαλό του να κάνει, συνήθως το καταφέρνει. Οπότε θετικότητα, high aspiration to affect σε συνδυασμό με το να κάνουμε καλά πράγματα για τον κόσμο οδηγούν σε ένα θετικό αποτύπωμα. Αυτό απορρέει από την εμπειρία που έχω.

Το Λύκειο του Κολλεγίου Αθηνών εκδίδει κάθε χρόνο το περιοδικό «Αθηναίος». Με

▼
Καθένας πρέπει να αποφασίζει τι είναι ευτυχία για τον ίδιο. Αν θεωρήσουμε αυτό ως σημαντικό στόχο στη ζωή των ανθρώπων, ο άνθρωπος πρέπει να κάνει κάτι που το αγαπά πραγματικά. Προσωπικά, όλα αυτά τα χρόνια της ενασχόλησής μου με την ανώτατη εκπαίδευση, προσπαθώ να καταλάβω πώς δουλεύει ο κόσμος, στοχεύοντας στο να επηρεάσω θετικά την ανθρώπινη μοίρα κατά κάποιο τρόπο.

αφορμή το θέμα του περιοδικού, που φέτος είναι αφιερωμένο στα Πρότυπα, θα ήθελα να σας ρωτήσω ποιοι άνθρωποι αποτελούν πρότυπα για εσάς;

Γενικά θαυμάζω τους επιστήμονες οι οποίοι έχουν σημαντική επιρροή στον κόσμο, ιδιαίτερα όταν καταλαβαίνω όσα έχουν κάνει. Από τον δικό μου τομέα – δεν θα είναι βέβαια ευρύτερα γνωστός σε όσους διαβάσουν αυτή την συνέντευξη – ήταν ο Richard Karp, καθηγητής εν ζωή στο Berkeley National Medal of Science. Γνωρίζω την εργασία του και τον ξέρω προσωπικά. Ένας άλλος είναι ο Laszlo Lovasz, κορυφαίος Ούγγρος μαθηματικός εν ζωή. Από τις παλαιότερες γενιές από ανθρώπους που δεν ζουν πια θα έλεγα ότι αυτός που έκανε πολύ σοβαρή αλλαγή τον 20^ο αιώνα στη Φυσική είναι ο Άλμπερτ Αϊνστάιν. Θα μπορούσα βέβαια να συνεχίσω και με πολλούς άλλους.

Έχετε σκεφτεί ποτέ ότι θα θέλατε να είχατε ακολουθήσει διαφορετική επαγγελματική ή επιστημονική διαδρομή;

Για να πω την αλήθεια όχι. Από μικρό παιδί, στην ηλικία σας ή και μικρότερος, ήθελα να γίνω καθηγητής. Ήταν ένα πρότυπο που είχα στη ζωή μου, μου άρεσε η έρευνα και κυρίως η σχέση με νέους ανθρώπους. Επίσης, μου αρέσει να ασχολούμαι με καινούργια πράγματα και ερευνητικά και σε επίπεδο

entrepreneurship. Στη ζωή μου έχω ασχοληθεί με πολλές εφαρμογές των Μαθηματικών και έχω φτιάξει διάφορες εταιρείες οι οποίες έχουν ως αντικείμενο πράγματα που έχω κάνει στο MIT. Σε πολλές περιπτώσεις αυτός ο συνδυασμός του να μαθαίνεις πάντοτε, ανεξαρτήτως ηλικίας, να βρίσκεσαι καθημερινά με νέους ανθρώπους που έχουν περιέργεια και δίψα για καινοτομίες καθώς επίσης και η δυνατότητα που έχεις ως καθηγητής, τουλάχιστον εκεί που είμαι εγώ, να δημιουργείς νέες εταιρείες καινούργια πράγματα, να δοκιμάζεις, είναι πολύ ελκυστικό. Το ενδιαφέρον χαρακτηριστικό που έχει η δική μου σταδιοδρομία στην έρευνα, στην διδασκαλία και στην επιχειρηματικότητα είναι ότι συνδυάζει πολλά πράγματα. Καταλαβαίνεις ότι πάντα κάτι αλλάζει, πάντα κάτι μαθαίνεις. Κάθε ημέρα που πηγαίνω στο πανεπιστήμιο κάτι έχω να μάθω, έχω μία μεγάλη ομάδα από διδακτορικούς φοιτητές, ανθρώπους πολύ ικανούς με μεγάλη ευστροφία και περιέργεια που μου δίνουν τροφή για καινούργια πράγματα. Άρα, για να είμαι ειλικρινής βρήκα από μικρός κάτι που αγαπούσα, οπότε βρήκα ένα σημαντικό μέρος της ευτυχίας.

Σας ευχαριστώ θερμά για την συνέντευξη που παραχωρήσατε για τον «Αθηναίο».

Γεώργιος Χρούσος

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΑΤΡΙΚΗΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟ
ΒΟΥΡΕΞΑΚΗ, Β3

▼
Πρέπει να μάθουμε να ρυθμίζουμε το άγχος, δεν πρέπει να το αφήνουμε να μας κυριεύει για παρατεταμένο χρόνο. Ο ανθρώπινος οργανισμός είναι φτιαγμένος όταν περνάει ένα stress να παράγει κορτιζόλη, ώστε να ξεφύγει από το stress αλλά μετά πρέπει να ξαναγυρίσει στην αρχική του κατάσταση, ώστε να αναλάβει ο οργανισμός.

➔ **Κύριε Χρούσο θα μπορούσατε να μας κάνετε μια σύντομη εισαγωγή στο πεδίο της έρευνάς σας;**

Ξεκίνησα να δουλεύω σε ερευνητικά προγράμματα το 1980 και η πρώτη έρευνα που έκανα σχετιζόταν με ασθενείς που είχαν ένα σπάνιο σύνδρομο, που λέγεται σύνδρομο Cushing. Το σύνδρομο αυτό οφείλεται σε υπερπαραγωγή κορτιζόλης. Είναι λοιπόν κάτι το οποίο μελέτησα αρκετά βαθιά και έκανα την εξής παρατήρηση η οποία με βοήθησε πολύ στην επόμενη ερευνητική μου εργασία: ότι οι ασθενείς με σύνδρομο Cushing έμοιαζαν πάρα πολύ με πολλούς ανθρώπους στην δεύτερη προς την τρίτη ηλικία, γύρω στα 50–55, οι οποίοι ήταν παχύσαρκοι, είχαν μεταβολικό σύνδρομο, είχαν διαβήτη τύπου Β, είχαν υπέρταση, είχαν υπερχοληστερολαιμία κ.ο.κ.

Σκέφτηκα λοιπόν μήπως η κορτιζόλη που προκαλεί το σύνδρομο Cushing προκαλεί αυτή την κατάσταση που βλέπουμε τόσο συχνά στον πληθυσμό μας στις ηλικίες μετά τα 50 συνήθως. Τελικά φάνηκε ότι είχα δίκιο. Πραγματικά, η υπερπαραγωγή κορτιζόλης λόγω του χρόνιου stress ευθύνεται για αυτήν τη ζημιά από πολύ νωρίς στη ζωή. Μερικοί άνθρωποι το παθαίνουν νωρίτερα, μερικοί αργότερα.

Τα τελευταία 25–30 χρόνια και στην Ελλάδα, όπως νωρίτερα στην Αμερική, έχουμε μια αύξηση της

παχυσαρκίας και του μεταβολικού συνδρόμου, η οποία συμβαίνει πολύ νωρίτερα στη ζωή. Δηλαδή, έχουμε περίπου πάνω από το 1/3 παιδιών και εφήβων να είναι υπέρβαρα ή παχύσαρκα. Αυτό σημαίνει ότι ξεκινούν τη ζωή με ένα μειονέκτημα, ένα σοβαρό μειονέκτημα. Είναι μια νοσηρή κατάσταση, μια νόσος στην ουσία, η οποία με την πάροδο του χρόνου και με το χρόνιο stress, στο οποίο όλοι κατά κάποιον τρόπο υποβαλλόμαστε, επιδεινώνεται.

Όταν μετρήσαμε την κορτιζόλη σε αυτούς τους ασθενείς το πρωί ήταν ή φυσιολογική ή ελαφρώς χαμηλή. Αυτό μας μπερδεύει. Ωστόσο, το ερευνήσαμε περισσότερο και κάναμε μετρήσεις. Μετρήσαμε την κορτιζόλη όλο το 24ωρο κάθε μισή ώρα. Και τι διαπιστώσαμε; Φάνηκε ότι οι άνθρωποι αυτοί που είχαν χρόνιο stress και τα προβλήματα αυτά που ανέφερα προηγουμένως είχαν αυξημένη κορτιζόλη κατά τις βραδινές ώρες. Και εν συνεχεία το προχωρήσαμε περισσότερο το θέμα αυτό και κοιτάξαμε να δούμε τι συμβαίνει στη δράση της κορτιζόλης μέσα στο 24ωρο.

Η κορτιζόλη είναι μια ορμόνη, η οποία, όπως είχαμε δείξει προη-

Ο κ. Γεώργιος Χρούσος είναι Καθηγητής και Διευθυντής της Πρώτης Παιδιατρικής Κλινικής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ από το 2010 κατέχει την Έδρα της UNESCO στην Εφηβική Ιατρική (UNESCO Chair on Adolescent Health Care) του ίδιου Πανεπιστημίου.

Πριν επιστρέψει στην Ελλάδα ήταν Διευθυντής του Τμήματος Παιδιατρικής και Αναπαραγωγικής Ενδοκρινολογίας του Εθνικού Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού και της Ανθρώπινης Ανάπτυξης στην Βηθεσά της Πολιτείας του Maryland και καθηγητής της Παιδιατρικής, Φυσιολογίας και Βιοφυσικής του Πανεπιστημίου Georgetown στην Ουάσινγκτον. Ο κ. Χρούσος έχει αναγνωρισθεί παγκοσμίως για την έρευνά του στο μοριακό σύστημα μετάδοσης του σήματος των γλυκοκορτικοειδών στο κύτταρο, στις νόσους του άξονα των επινεφριδίων και στους φυσιολογικούς και μοριακούς μηχανισμούς του stress. Ο κ. Χρούσος έχει συνεισφέρει σημαντικά

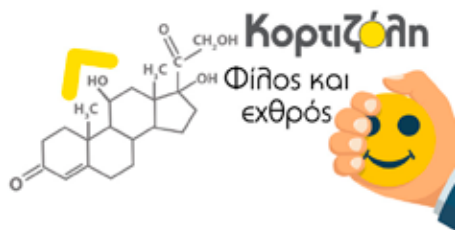
Το χρόνιο stress καθίσταται καταστροφικό για την υγεία, εξηγεί ο καθηγητής Γ. Χρούσος

τον υποδοχέα της μέσα στον πυρήνα του κυττάρου και εκεί επηρεάζει το 20% των γονιδίων που είπαμε.

Τι συμβαίνει στον υποδοχέα: Το βιολογικό ρολόι που είναι μια πρωτεΐνη που έχει 24ωρο ρυθμό και μας ρυθμίζει βασικά, είναι συνδεδεμένη με την 24ωρη στροφή της γης γύρω από τον εαυτό της. Το βιολογικό ρολόι τις πρωινές ώρες, που η κορτιζόλη είναι φυσιολογικά υψηλή, κάνει μια χημική αλλαγή στον υποδοχέα και ο υποδοχέας δεν την αισθάνεται υψηλή, έχει αντίσταση τις πρωινές ώρες. Τις βραδινές ώρες συμβαίνει το αντίθετο: Το βιολογικό ρολόι είναι απενεργοποιημένο, ο υποδοχέας είναι

πολύ ενεργός και το αποτέλεσμα είναι ότι αν έχεις βραδινές αυξήσεις στην κορτιζόλη αυτό μέσα σε χρόνια, σε δεκαετίες θα σου προκαλέσει σύνδρομο Cushing.

Είναι κάτι πολύ συχνό και στην Αμερική. Οι μελέτες έχουν δείξει ότι στην ηλικία των 55 ετών πάνω από τα 2/3 του πληθυσμού πάσχουν από αυτό το σύνδρομο, το οποίο δεν το ονομάζω σύνδρομο Cushing αλλά σύνδρομο χρόνιου stress και φλεγμονής. Γιατί; Διότι η κορτιζόλη αυξάνει το κοιλιακό λίπος που είναι τοξικό για τον οργανισμό. Όσο πιο πολύ λίπος έχεις μέσα στη κοιλιά τόσο πιο πολύ επηρεάζει τη λειτουργία του ήπατος και

Κορτιζόλη, η ορμόνη του stress

γουμένως, επηρεάζει το 20% των γονιδίων μας: έχουμε 25.000 γονίδια δηλαδή πάνω από 5.000 γονίδια επηρεάζεται από τη δράση της κορτιζόλης. Αναρωτηθήκαμε τι συμβαίνει στον υποδοχέα της κορτιζόλης, αφού μια ορμόνη για να δράσει χρειάζεται έναν υποδοχέα, κάπου να ενωθεί. Η κορτιζόλη είναι αυτό που λέμε πυρηνική ορμόνη: ενώνεται με τον υποδοχέα της μέσα στο κύτταρο και παρασύρει

ΤΟ ΚΑΛΟ ΜΕ ΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ. ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΝΑ ΕΧΕΙΣ, ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΒΡΕΙΣ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΣΕ ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ.

του μεταβολισμού, γιατί παράγει ορμόνες του ανοσολογικού συστήματος και κατά κάποιο τρόπο προκαλεί χρόνια φλεγμονή.

Συνεπώς, ξεκινάς με χρόνια stress και καταλήγεις να μαζεύεις λίπος μέσα στην κοιλιά. Αυτό κάνει η κορτιζόλη: αυξάνει το λίπος στην κοιλιά και το αποτέλεσμα είναι να πάσχεις από το σύνδρομο του χρόνιου stress και της φλεγμονής και έτσι τα 2/3 των ανθρώπων πάσχουν από αυτό το σύνδρομο. Στα νεότερα άτομα δεν το βλέπουμε. Πάσχουν και αυτά αλλά απλώς δεν έχουν φτάσει στο σημείο όπου οι αλλαγές αυτές να είναι κλινικά ανιχνεύσιμες. Τις βρίσκει συνήθως ο παθολόγος. Ο παιδίατρος τις βρίσκει μόνο στις περιπτώσεις που τα παιδιά είναι υπέρβαρα.

Υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος που σας ώθησε να ασχοληθείτε με την επίδραση του άγχους στον ανθρώπινο οργανισμό;

Βασικά ήθελα να γίνω γιατρός από παιδί. Ήξερα όταν ήμουν 16–17 χρονών ότι ήθελα να γίνω γιατρός. Συνεπώς έδωσα εξετάσεις στην Ιατρική. Μπήκα από τους πρώτους, συνέχισα, αποφοίτησα πρώτος και αφού έκανα ένα χρόνο παθολογία στο Λαϊκό Νοσοκομείο και τελείωσα τη διατριβή μου – τότε ήταν εύκολο να κάνει κανείς διατριβή – έφυγα για την Αμερική όπου έκανα την ειδικότητα της Παιδιατρικής.

Και γιατί Παιδιατρική; Διότι καταρχήν μου αρέσει να δουλεύω με παιδιά και εφήβους και δεύτερον γιατί ήθελα να καταλάβω πώς αναπτύσσεται ο οργανισμός του ανθρώπου και κυρίως ο ψυχισμός του ανθρώπου. Αυτοί που θα έχουν το μεταβολικό σύνδρομο είναι άνθρωποι οι οποίοι συνήθως έχουν δύσκολη βρεφική παιδική και εφηβική ηλικία. Δηλαδή το stress κατά την εμβρυογένεση, όσο είναι το παιδί ακόμα έμβρυο, τα πέντε πρώτα χρόνια της ζωής και η εφηβεία είναι περίοδοι της ζωής που είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στο stress, στην κορτιζόλη όπως είπαμε προηγου-

μένως, η οποία είναι μια πολύ δυναμική, πλειοτροπική ορμόνη.

Επίσης, επειδή μου άρεσε πολύ η βιοχημεία αποφάσισα να ασχοληθώ με την ενδοκρινολογία και εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχε παιδιατρική ενδοκρινολογία. Έτσι έκανα ενδοκρινολογία ενηλίκων και όταν τέλειωσα και αυτό έγινα διευθυντής της πρώτης μονάδας στο ΝΙΗ για την παιδική και εφηβική ενδοκρινολογία. Έμεινα εκεί ως διευθυντής για 16 χρόνια. Όταν ήρθε η εποχή να αποφασίσω αν θα γυρίσω στην Ελλάδα ή όχι, άνοιξε η θέση του Καθηγητού και του Διευθυντού της Παιδιατρικής Κλινικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εξελέγη και γύρισα. Υπηρέτησα για 19 χρόνια σχεδόν ως Διευθυντής της Κλινικής. Έτσι είχα την ευκαιρία να μελετήσω ακόμα καλύτερα τα παιδιά και ως Διευθυντής της Παιδοενδοκρινολογίας της Κλινικής να μελετήσω και το ενδοκρινολογικό κομμάτι το οποίο ήθελα.

Για ποιο λόγο εστιάσατε την έρευνα σας στον άξονα υποθάλαμος–υπόφυση–επινεφρίδια;

Αυτό κατά κάποιο τρόπο ήταν και κάπως τυχαίο γιατί στο ΝΙΗ όταν τελειώνες το κλινικό μέρος της ειδικότητας της Ενδοκρινολογίας έπρεπε να αποφασίσεις με ποια ομάδα θα δουλέψεις. Αποφάσισα λοιπόν να δουλέψω με την ομάδα που δούλευε με την κορτιζόλη και το σύνδρομο Cushing και μάλιστα έγραφα τότε και το πρώτο πρωτόκολλο για τη νόσο του Cushing και εν συνεχεία φέραμε ασθενείς. Στη συνέχεια αυτό έγινε Κέντρο για την θεραπεία της νόσου και έρχονταν ασθενείς από όλη την Αμερική και από όλον τον κόσμο.

Η άλλη καλή τύχη που είχα είναι ότι τα χρόνια που ξεκίνησα εγώ να δουλεύω έγινε γνωστός ο υποδοχέας της κορτιζόλης και έτυχε να βρω στη βιβλιογραφία ότι υπήρχαν άνθρωποι, μάλιστα ήταν κάτι οικογένειες στην Ολλανδία, οι οποίοι είχαν υψηλή κορτιζόλη χωρίς να

στη βιοϊατρική βιβλιογραφία και η προσφορά του έχει ανοίξει νέους ορίζοντες σε ένα φάσμα χρόνιων σύμπλοκων διαταραχών του ανθρώπου, όπως η κατάθλιψη, το μεταβολικό σύνδρομο και οι αυτοάνοσες παθήσεις. Έχει συγγράψει πάνω από 750 πρωτότυπες επιστημονικές εργασίες και το έργο του έχει αναφερθεί διεθνώς σε πάνω από 69,000 επιστημονικές δημοσιεύσεις, μια αδιάψευστη μαρτυρία της σημασίας και επιρροής της έρευνάς του. Ο κ. Χρούσος είναι Master (Διδάσκαλος) του Αμερικανικού Κολλεγίου Ιατρών (American College of Physicians) και του Αμερικανικού Κολλεγίου Ενδοκρινολογίας (American College of Endocrinology) και Εταίρος (Fellow) του Βασιλικού Κολλεγίου Ιατρών της Μεγάλης Βρετανίας (Royal College of Physicians, London, UK). Μεταξύ άλλων, είναι Επίτιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Warwick, Coventry, UK.

έχουν σύνδρομο Cushing. Οπότε σκέφτηκα ότι κάτι συμβαίνει στον υποδοχέα. Ήρθαν μέλη αυτής της οικογένειας στο ΝΙΗ όπου τους μελετήσαμε ενδελεχώς και μελετήσαμε πολύ και τον υποδοχέα. Όντως ο υποδοχέας της κορτιζόλης ήταν επηρεασμένος αρνητικά

Είχαν όμως άλλα προβλήματα. Το ένα από αυτά ήταν υπερανδρογονισμός, δηλαδή οι γυναίκες είχαν προβλήματα με την περίοδο, είχαν τριχοφυΐα πολλή, ακμή κλπ και οι άνδρες και οι γυναίκες ανέπτυσσαν υπέρταση. Και τελικά βρήκαμε πώς φτάσαμε σε αυτήν την κλινική: προκειμένου ο οργανισμός να αντιμετωπίσει την ελλιπή κορτιζόλη, διέγειρε τα επινεφρίδια, τα οποία δεν παράγουν μόνο κορτιζόλη παράγουν και αλατοκορτικοειδή αλλά και ανδρογόνα. Συνεπώς και μεν τα κατάφερναν με την κορτιζόλη αλλά είχαν πρόβλημα από την παράπλευρη παραγωγή αυτών των ορμονών.

Τι μπορεί να προσφέρει η κλινική ιατρική στον ασθενή και τι στον θεράποντα ιατρό;

Στον ασθενή προφανώς προσφέρει την ίαση ή τουλάχιστον την βελτίωση της κατάστασής του. Στον γιατρό προσφέρει την ικανοποίηση ότι κάτι προσφέρει στον ασθενή.

Αποδείξατε την επίδραση του άγχους στον ανθρώπινο οργανισμό ανοίγοντας νέους δρόμους στην κατανόηση και στην καταπολέμηση πολλών παθήσεων που σχετίζονται με αυτό. Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί η πολύτιμη ομοίωση;

Βασικά το είχαν πει και οι αρχαίοι Έλληνες ότι πρέπει να ζούμε με τη φύση, πρέπει να είμαστε πιο συνδεδεμένοι με τη φύση. Και η φύση μας λέει: κύριοι, έχετε 24ωρο ρυθμό, πρέπει να ζείτε με 24ωρο ρυθμό, δηλαδή ο άνθρωπος είναι ημερόβιο ον που σημαίνει ότι την ημέρα θα δουλέψει, θα πάει σχολείο τις πρωινές ώρες. Τις βραδινές ώρες πρέπει να ξεκουραστεί. Πρέπει να πέσει η κορτιζόλη ώστε να

μπορέσει ο οργανισμός να επιδιορθώσει τις τυχόν αλλαγές.

Δεύτερον, μάθαμε ότι ο ύπνος είναι απαραίτητος. Επτά ως οκτώ ώρες το 24ωρο είναι απαραίτητος ο ύπνος. Συνεπώς, αυτό που κάνουμε και ξυπνάμε νωρίς με τα ξυπνητήρια και αργούμε το βράδυ και κοιμόμαστε λιγότερο από όσο οι προγονοί μας αυτό για τον οργανισμό είναι σκότωμα.

Τρίτον δεν είμαστε φτιαγμένοι για να τρώμε κρέας και λίπη και ζάχαρη. Η διατροφή μας δεν είναι καλή και αυτό έχει δυστυχώς επηρεάσει αρνητικά την υγεία μας. Κατανοικότητα λοιπόν όσον αφορά τα γεύματα, τον ύπνο και την διατροφή.

Τέταρτον δεν είμαστε φτιαγμένοι για να καθόμαστε σε έναν καναπέ. Πρέπει να ασκούμε μέτρια, όχι πολύ γιατί και το πολύ βλάπτει. Είμαστε φτιαγμένοι να έχουμε μια μέτρια κινητικότητα κάθε ημέρα, φυσική άσκηση, γιατί το χρειάζεται ο οργανισμός μας. Αν δεν το κάνουμε αυτό, βλάπτουμε και το σώμα μας και τον εγκέφαλό μας.

Πέμπτον, πρέπει να μάθουμε να ρυθμίζουμε το άγχος, δεν πρέπει να το αφήνουμε να μας κυριεύει για παρατεταμένο χρόνο. Ο άνθρωπος είναι φτιαγμένος όταν περνάει ένα stress να διεγείρει το σύστημά του να παραγάγει κορτιζόλη, ώστε να βοηθήσει τον οργανισμό του να ξεφύγει αλλά μετά πρέπει να ξαναγυρίσει στην αρχική του κατάσταση, ώστε να αναλάβει ο οργανισμός. Αυτά είναι τα πολύ βασικά.

Αυτό λέγεται **Ιατρική του Τρόπου Ζωής**. Στα αγγλικά **life style medicine**. Το οποίο δεν είναι κάτι καινούργιο. Το είχε πει ο Ιπποκράτης πριν πολλά πολλά χρόνια πάρα πολύ καλά και μάλιστα είχε πει ότι η Ιατρική διαιρείται σε Παθολογία, σε Χειρουργική και σε Διαιτητική. Δίαιτα στα αρχαία δεν σήμαινε διατροφή, σήμαινε τρόπος ζωής. Ήταν πολύ πιο διευρυμένη έννοια. Στην ουσία σημαίνει τρόπος ζωής και έχει και τα πέντε αυτά στοιχεία που

✓
**Ξεκινάς με
χρόνιο stress
και καταλήγεις
να μαζεύεις
λίπος μέσα
στην κοιλιά,
γιατί αυτό κάνει
η κορτιζόλη
αυξάνει το λίπος
στην κοιλιά και
το αποτέλεσμα
είναι να
πάσχεις από
το σύνδρομο
του χρόνιου
stress και της
φλεγμονής και
έτσι τα 2/3 των
ανθρώπων
πάσχουν
από αυτό το
σύνδρομο.**

είπαμε. Εκεί πρέπει να συμπεριληφθούν αυτά και πολλά άλλα. Αυτά είναι τα βασικά. Με αυτά φτιάχνεις έναν οργανισμό που είναι ανθεκτικός στο stress.

Ποιες είναι οι αρετές που οφείλει να έχει ένας ερευνητής;

Ααα...!!! Είναι οι αρετές που οφείλει να έχει κάθε άνθρωπος.

Καταρχάς να έχει αίσθημα δικαιοσύνης.

Δεύτερο, να διαθέτει την ικανότητα να ακολουθεί την αλήθεια, να μην συμβιβάζεται με το ψέμα.

Τρίτον, να έχει ενσυναίσθηση, ώστε να μπορέσει να εμπνεύσει τους υφισταμένους του.

Τέταρτο, πρέπει να του αρέσει αυτό που κάνει.

Η έρευνα δεν αρέσει σε όλους. Η έρευνα είναι όπως η Τέχνη. Σε κάποιον αρέσει να ζωγραφίζει ή να φτιάχνει γλυπτά. Είναι τα δύο κατά κάποιο τρόπο συγγενή: η τέχνη και η έρευνα. Ο ερευνητής έχει πάθος με την έρευνα, του αρέσει να ψάχνει, του αρέσει να παράγει γνώση, γιατί αυτή είναι η δουλειά του. Δεν είναι φτιαγμένοι όλοι οι άνθρωποι για να γίνουν ζωγράφοι ούτε για να γίνουν ερευνητές. Ο καθένας εκεί που αισθάνεται καλά και απολαμβάνει τη ζωή.

Είστε κατά γενική ομολογία ένας κορυφαίος επιστήμονας. Ποια χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς σας πιστεύετε ότι αποτέλεσαν οδηγό στην πορεία σας τόσο επαγγελματικά όσο και προσωπικά;

Να σας πω: Μία πολύ βασική αρχή που μου μετέδωσαν οι γονείς μου ήταν να μη δίνω πολλή σημασία στο χρήμα. Θα μπορούσα να είμαι πλούσιος, αν χρησιμοποιούσα τις γνώσεις μου και την ενέργεια που έχω αλλά δεν με ενδιέφερε πολύ το χρήμα. Νομίζω ότι όλοι εργαζόμαστε για να μπορούμε να ζούμε άνετα, να μπορούμε να σπουδάσουμε τα παιδιά μας, να ζήσουμε σε ένα καλό και άνετο περιβάλλον αλλά δεν αποτελεί προτεραιότητά μου η απόκτηση πλούτου.

Το δεύτερο είναι ότι είχα ένα πολύ ισχυρό αίσθημα προσφοράς. Ήθελα να κάνω κάτι καταρχάς για την ανθρωπότητα – αν και ακούγεται υπερβολικό. Εκεί όπου δούλεψα για 25 χρόνια, στο ΝΙΗ στις ΗΠΑ, όπου ήμουν και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο είχα ένα αίσθημα προσφοράς προς τους ασθενείς αλλά μου έλειπε η Ελλάδα. Για αυτό και γύρισα. Και δε το μετάνιωσα, διότι εδώ οι ικανότητές μου αξιοποιήθηκαν πολύ καλύτερα από ό,τι στην Αμερική. Και αυτό γιατί η Αμερική είναι τεράστια χώρα, πολύ πλούσια,

η οποία έχει πολλούς ανθρώπους που είναι εξαιρετικά καλοί και κορυφαίοι. Έτσι έζησα την επαγγελματική μου ζωή σε ένα Ίδρυμα στο οποίο ήταν όλοι κορυφαίοι σε ένα μεγάλο ποσοστό. Παραδείγματος χάριν δούλευα με τον Φάουτσι που τον ξέρουν τώρα όλοι. Ήταν αυτός νέος κι εγώ νεότερος. Ήταν και ο καθηγητής Μουτσόπουλος, φίλος του Φάουτσι, ο οποίος με βοήθησε, όταν πήγα στο ΝΙΗ μετά την ειδικότητα της παιδιατρικής και μέσω αυτού συναντήθηκα και με τον Φάουτσι όπως και με άλλους επιστήμονες. Και τελικά πήρα την απόφαση να δουλέψω στην Ενδοκρινολογία και συγκεκριμένα στο εργαστήριο αυτό. Σαν να αισθανόμουν ότι η κορτιζόλη ήταν σημαντική, είχα αυτό το αίσθημα ότι επηρεάζει σημαντικές λειτουργίες. Αυτό θεώρησα και τελικά επαληθεύτηκε.

Ποια στιγμή της επαγγελματικής σας πορείας θα ξεχωρίζατε και για ποιο λόγο;

Η πιο δύσκολη εποχή για μένα ήταν όταν ήμουν νέος, εκεί που ξεκίνησα την ερευνητική μου πορεία και είχα πολλά προβλήματα: η μητέρα μου έπαθε καρκίνο, ο πατέρας μου είχε προβλήματα με την καρδιά του, εγώ έπρεπε να δουλεύω πολύ για να μπορέσω να επιβιώσω σε ένα τέτοιο περιβάλλον, είχαμε και το πρώτο μας παιδί, δηλαδή

ήταν μια δύσκολη εποχή. Μετά τα πράγματα εξομαλύνθηκαν, όταν πήρα τη μονιμότητα, οπότε δεν είχα πλέον τόσο πολύ ανταγωνισμό. Ο ανταγωνισμός αργότερα γενικεύτηκε: τι εργασίες θα βγάλουμε, πώς θα γίνουν αποδεκτές, πώς θα γραφτούν, πώς θα δημοσιευθούν. Ταυτόχρονα, η διδασκαλία, φροντίδα ασθενών... Ήταν ένα πρόγραμμα ολοκληρωμένο: έρευνα, διδασκαλία, κλινική φροντίδα και διοίκηση. Είχα φτάσει σε ένα σημείο να διοικώ 40 ανθρώπους πολλοί εκ των οποίων ήταν εκπαιδευόμενοι νέοι ερευνητές οι οποίοι και πολύ έξυπνοι ήταν και πολύ αποφασισμένοι. Όλη η σταδιοδρομία μου ήταν καλή. Τα δύσκολα χρόνια ήταν αυτά τα πρώτα.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η σπουδαιότερη αναγνώριση του έργου σας;

Η αναγνώριση του έργου μου είναι ότι οι συνάδελφοί μου αναγνωρίζουν τη δουλειά μου, αναφέρονται σε αυτή στις δημοσιεύσεις τους και στις παρουσιάσεις τους και κατά καιρούς μου δίνουν και κάποιο βραβείο ακριβώς επειδή η δουλειά μου έχει επηρεάσει την δική τους. Και έχω πάρει αρκετά βραβεία μέχρι στιγμής, κυρίως από τις ενδοκρινολογικές εταιρείες ή εταιρείες που έχουν να κάνουν με Ψυχολογία και με Ψυχιατρική, διότι το stress, με το οποίο ασχολούμαι, ξε-

▼

Μία πολύ βασική αρχή που μου μετέδωσαν οι γονείς μου ήταν να μη δίνω πολλή σημασία στο χρήμα. Θα μπορούσα να είμαι πλούσιος, αν χρησιμοποιούσα τις γνώσεις μου και την ενέργεια που έχω αλλά δεν με ενδιέφερε πολύ το χρήμα. Νομίζω ότι όλοι εργαζόμαστε για να μπορούμε να ζούμε άνετα, να μπορούμε να σπουδάσουμε τα παιδιά μας, να ζήσουμε σε ένα καλό και άνετο περιβάλλον αλλά δεν αποτελεί προτεραιότητά μου η απόκτηση πλούτου.

κινάει από τον εγκέφαλο. Εκεί είναι όλη η ρύθμιση και συνεπώς ένα μεγάλο μέρος της δουλειάς μου αναφέρεται στην κορτιζόλη, η οποία βέβαια επηρεάζει τον εγκέφαλο πάρα πολύ και βασικά το stress και ο έλεγχος του, καθώς και οι κακές και οι καλές του δράσεις συνδέονται όλες με τον εγκέφαλο. Πρέπει να ξέρεις καλή ψυχονευροενδοκρινολογία. Είναι ένας κλάδος ο οποίος δεν υπήρχε όταν ξεκίνησα την σταδιοδρομία μου. Τώρα υπάρχει και με έχει βραβεύσει η Παγκόσμια εταιρεία Ψυχονευροενδοκρινολογίας γι' αυτό. Έπειτα, το stress είναι συνδεδεμένο και το ανοσολογικό σύστημα, γιατί, όπως ξέρεις, αυτοί που έχουν χρόνια stress έχουν πρόβλημα και με την ανοσία. Παθαίνουν λοιμώξεις πιο εύκολα, παθαίνουν καρκίνο πιο εύκολα και αυτοάνοσα νοσήματα. Σιγά-σιγά όλα αυτά μπαίνουν σε ένα διανοητικό οικοδόμημα το οποίο χρησιμοποιεί ο επιστήμονας για να παραγάγει καινούργια γνώση.

Ποιες συμβουλές θα δίνατε σε έναν επιστήμονα που θα ήθελε να ασχοληθεί με την ειδικότητα της ενδοκρινολογίας;

Καταρχάς να ξεκινήσει από νωρίς. Να δει τι του αρέσει, γιατί μόνο αν κάνει κάτι που του αρέσει, να πετύχει. Η πρώτη απόφαση είναι αν σου αρέσει η Ιατρική ή όχι. Στα χρόνια της Ιατρικής θα καταλάβεις διάφορα πράγματα. Θέλεις να κάνεις χειρουργική, παθολογία ή κάποια εργαστηριακή ειδικότητα; Υπάρχουν άνθρωποι που τους ενδιαφέρει το χειρουργείο: να χρησιμοποιούν τα χέρια τους, άλλοι να χρησιμοποιούν το εργαστήριο, άλλους τους ενδιαφέρει ο ασθενής ή η κλινική ιατρική. Θα δεις λοιπόν τι σου αρέσει και στη συνέχεια θα πας να κάνεις την ειδικότητα που σου αρέσει. Κατά τη διάρκεια της ειδικότητας θα δεις αν σου αρέσει να κάνεις καθαρά κλινική ιατρική, δηλαδή να ανοίξεις ένα ιατρείο ή να πας σε ένα νοσοκομείο και να κάνεις νοσοκομειακή ιατρική ή αν σου αρέσει η έρευνα και η διδασκαλία. Το κα-

λό με την Ιατρική είναι ότι έχει τεράστια περιθώρια και μπορείς να βρεις αυτό που σε ενδιαφέρει.

Και μη νομίζεις, η Ιατρική είναι και εικαστική τέχνη. Χρειάζεται φαντασία για να καταλάβεις το κύτταρο, την ανατομία, τη φυσιολογία. Εκτός από όλα τα άλλα είναι και εικαστική Τέχνη. Ο Γαληνός έλεγε ότι από όλες τις τέχνες η σπουδαιότερη είναι η Ιατρική και όπως θα ξέρεις ήταν υπό την προστασία του θεού Απόλλωνα. Γιατί τότε έλεγαν ότι ο γιατρός πρέπει να ξέρει και τη μαντική τέχνη. Εκείνη την εποχή δεν είχαν και πολλά τεχνολογικά μέσα. Έπρεπε να χρησιμοποιήσουν τον εγκέφαλό τους και αυτά τα λίγα που έβλεπαν από τον ασθενή για να μαντέψουν τι έχει για να μπορέσουν να βοηθήσουν.

Είστε χρόνια επιστημονικός συνεργάτης του ΙΙΕΒΕ της Ακαδημίας Αθηνών. Ποιο είναι το μέλλον της μεταφραστικής έρευνας στην Ελλάδα.

Το μέλλον είναι τεράστιο και της βασικής και της μεταφραστικής και εν συνεχεία της κλινικής έρευνας. Η έρευνα προχωράει κυρίως λόγω της βασικής έρευνας. Εν συνεχεία γίνεται η μετάφραση και τέλος η κλινική εφαρμογή. Είναι σημαντικά και τα τρία.

Το ΙΙΕΒΕΑ δημιουργήθηκε από τον μακαρίτη Γρηγόρη Σκαλκέα. Όταν επέστρεψα στην Ελλάδα υπήρχε το κτήριο και υπήρχαν και περίπου 600 αιτήσεις επιστημόνων του εξωτερικού που ήθελαν να διοριστούν και να δουλέψουν εκεί. Και ο μακαρίτης, ο καθηγητής Σκαλκέας μου ζήτησε να γίνω ο πρώτος διευθυντής και βασικά να επιλέξω ποιους θα φέρναμε για συνεντεύξεις στην Ελλάδα. Φέραμε επιτροπές από το Εξωτερικό, είδαμε τις αιτήσεις και βγάλαμε τους πρώτους ερευνητές. Έγιναν λοιπόν αυτά, οι χώροι φτιάχτηκαν, χρειάστηκε πολύς χρόνος για να παραγγείλουμε όλον τον εξοπλισμό. Είναι ένα υπέροχο κτήριο. Είναι μες στη φύση, πίσω από το Νοσοκομείο Σωτηρία. Έχει πολύ ωραία βιβλιοθή-

Αισθάνομαι μεγάλη ευθύνη, πάρα πολύ μεγάλη ευθύνη! Πραγματικά! Τουλάχιστον στην Ιατρική και στη Βιολογία φαίνομαι, υπάρχω, με παρακολουθούν! Συνεπώς, κάνω ό,τι μπορώ καλύτερο. Δεν είμαστε τέλειοι, κανείς δεν είναι τέλειος αλλά κάνουμε το κατά δύναμιν.

κη και εξαιρετικά εργαστήρια. Εκεί έφεραν όλα τα κατάλληλα όργανα και τα έχουν για να γίνει όλη η βασική έρευνα. Συνεπώς είναι πολύ καλό το ότι υπάρχει αυτό το ινστιτούτο και άλλα παρόμοια, ώστε να μπορεί κανείς να απαντήσει σε ερωτήματα που γεννιούνται κατά τη διάρκεια της ημέρας, φροντίζοντας ασθενείς.

Εσείς είχατε κάποια πρότυπα; Ποια ήταν αυτά;

Να σου πω. Από μικρό παιδί είχα πρότυπο τον ιατρό της οικογένειας μου, ο οποίος είχε σπουδάσει στην Γερμανία και ο οποίος ήταν αξιολάτρευτος, τον σέβονταν όλοι και από παιδί έλεγα τι ωραίο θα ήταν να ήμουν γιατρός.

Οι γονείς μου ήταν ένα κομμάτι της ζωής μου πολύ σημαντικό γιατί αυτοί μου εμφύσησαν τις αξίες που έπρεπε να έχω ως άνθρωπος. Ειδικά η μητέρα μου ασχολήθηκε πάρα πολύ μαζί μου από μικρό παιδί: να φανταστείς ότι διάβαζα από τριάμισι ετών και με έστελνε να μαθαίνω ζωγραφική. Τότε δεν υπήρχε νηπιαγωγείο αλλά πριν από το νηπιαγωγείο εγώ είχα κάνει ήδη αγγλικά, ζωγραφική και είχε ασχοληθεί πολύ μαζί μου. Και οι δύο γονείς

μου ήταν άνθρωποι με αξίες και είχαν όλες τις αρετές που πρέπει να έχει ένας γονιός. Τους αναπολώ και τους θυμάμαι με μεγάλη αγάπη και ευγνωμοσύνη.

Πιστεύετε ότι τα πρότυπα διαδραματίζουν ισχυρό ρόλο στη ζωή των νέων ανθρώπων; Μπορούν να τους επηρεάσουν και να τους καθορίσουν;

Βεβαίως! Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Για παράδειγμα, οι αθλητές, αν είναι σωστοί αθλητές, έντιμοι, με καλή συμπεριφορά αποτελούν καλά πρότυπα. Οποιοσδήποτε μπορεί να είναι πρότυπο, αρκεί να είναι σωστός.

Πώς αισθάνεστε που στο πρόσωπό σας τιμάται και η Ελλάδα και που μπορεί να αποτελέσετε και εσείς πρότυπο για τους νέους;

Αισθάνομαι μεγάλη ευθύνη, πάρα πολύ μεγάλη ευθύνη! Πραγματικά! Τουλάχιστον στην Ιατρική και στη Βιολογία φαίνομαι, υπάρχω, με παρακολουθούν! Συνεπώς, κάνω ό,τι μπορώ καλύτερο. Δεν είμαστε τέλειοι, κανείς δεν είναι τέλειος αλλά κάνουμε το κατά δύναμιν.

Σας ευχαριστώ για την τιμή που μας κάνετε να μας παραχωρήσετε αυτήν τη συνέντευξη!

Άγγελος Χανιώτης '78

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΖΟΥΝ

από τον διάλογο με τις εμπειρίες της εποχής μας

➤ **Συνέβαλε η ελληνική σας καταγωγή στην ενασχόλησή σας με τις κλασικές σπουδές;**

Αναμφίβολα, το ότι γεννήθηκα και μεγάλωσα στην Ελλάδα έκανε την επαφή μου με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό ευκολότερη και άμεση. Αλλά αυτό από μόνο του δεν αρκεί. Μεγάλο ρόλο έπαιξε η σημασία που απέδιδαν στην παιδεία οι γονείς μου, παρά το γεγονός ότι δεν ακολούθησαν ανώτατες σπουδές. Έτσι μεγάλωσα διαβάζοντας βιβλία για τη μυθολογία. Περίμενα με αγωνία να κυκλοφορήσουν τα «Κλασσικά εικονογραφημένα» με θέματα από την αρχαιότητα. Πεντάχρονος περπάτησα στον σηκό του Παρθενώνα, όταν ήταν ακόμα επιτρεπτό, χάρη στην αγάπη της μητέρας μου για την αρχαιότητα και την τέχνη. Την θυμάμαι να λέει «Πού πάω, η κακούργα, τα παιδιά μου», όταν το 1969 πήγαμε με θα-

λασσοταραχή με ένα καϊκάκι στη Δήλο. Αυτά τα βιώματα, και μετά οι εξαιρετικοί καθηγητές στο Κολλέγιο, ιδίως ο Νέστορας Μπούρας, ο Γεράσιμος Βανδώρος και ο Επαμεινώνδας Βρανόπουλος, καθόρισαν την απόφασή μου να ακολουθήσω τις κλασικές σπουδές.

Ποια θεωρείτε ότι είναι η αξία των Κλασικών Γραμμάτων σήμερα;

Η κλασική αρχαιότητα αποτελεί έναν θησαυρό ανθρωπίνων εμπειριών που διεγείρουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά μας. Η ελληνική τέχνη και λογοτεχνία ξεπέρασαν ανά τους αιώνες τα εθνικά, γεωγραφικά και χρονικά τους όρια και απέκτησαν οικουμενική αξία, επειδή αντιμετωπίζουν θεμελιώδη προβλήματα της ανθρωπίνης φύσης, αρχετυπικές συναισθηματικές συγκρούσεις και επαναλαμβα-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΥΣ
**ΑΡΗ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΤΣΟΜΩΚΟ, Γ10,
ΑΝΝΑ
ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ,
Γ2 &
ΣΤΥΛΙΑΝΟ-
ΝΙΚΟΛΑΟ
ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ, Α1**

νόμιστα πρότυπα συμπεριφοράς. Οι κλασικές σπουδές έχουν τη δυνατότητα να ανανεώνουν διαρκώς τη θεματολογία τους, εστιάζοντας σε φαινόμενα στα οποία μπορούμε να διακρίνουμε αναλογίες ανάμεσα στην ελληνική αρχαιότητα και τον δικό μας κόσμο. Αναφέρω ενδεικτικά τη δημαγωγία, την άνοδο αυταρχικών καθεστώτων, τη θεατρική και λαϊκίστικη συμπεριφορά πολιτικών, τη ζωή στα αστικά κέντρα, την πολυπολιτισμική συνύπαρξη, την κινητικότητα, την τεχνολογική πρόοδο και τη συμμετοχή των πολιτών. Π.χ. η αθηναϊκή δημοκρατία είναι αφετηρία κάθε σοβαρής συζήτησης και για τα προβλήματα της σύγχρονης δημοκρατίας.

Πώς θεωρείτε ότι οι ανθρωπιστικές σπουδές θα μπορούσαν να ενταχθούν καλύτερα στο ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα;

Για να κινήσει κανείς το ενδιαφέρον των νέων για τις ανθρωπιστικές σπουδές πρέπει να δείξει την επικαιρότητα της λογοτεχνίας και της τέχνης, δημιουργώντας μια γέφυρα ανάμεσα στις εμπειρίες του παρελθόντος και τις ανησυχίες του παρόντος. Ανέφερα κάποια παραδείγματα για την επικαιρότητα της αρχαιότητας. Αυτό προϋποθέτει διεύρυνση της «ύλης» και ευελιξία στην επιλογή κειμένων με ενεργό και δημιουργική συμμετοχή των μαθητών. Προϋποθέτει όμως και καθηγητές με ουσιαστικές σπουδές. Σήμερα έχουμε το παράλογο φαινόμενο όλοι οι απόφοιτοι προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, ότι κι αν έχουν σπουδάσει (φιλολογία, ιστορία, αρχαιολογία, φιλοσοφία), να αποκτούν τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα, δηλαδή το δικαίωμα να διδάσκουν όλα τα φιλολογικά και ιστορικά μαθήματα και το προαιρετικό μάθημα της φιλοσοφίας. Εδώ είναι η ρίζα των προβλημάτων στη διδασκαλία των ανθρωπιστικών σπουδών. Μια μεταρρύθμιση των σπουδών στις Φιλοσοφικές Σχολές είναι απαραίτητη.

Γιατί αποφασίσατε να προσανατολίσετε το επιστημονικό ενδιαφέρον σας στην ελληνιστική περίοδο;

Οι κλασικές σπουδές ζουν από τον διάλογο με τις εμπειρίες της εποχής μας. Η ελληνιστική εποχή είναι η κατ' εξοχήν εποχή του κοσμοπολιτισμού των Ελλήνων και μια περίοδος πρώιμης «παγκοσμιοποίησης». Πολλά φαινόμενα, όπως η ζωή σε μεγαλουπόλεις, η τεχνολογική ανάπτυξη, οι νέες θρησκείες, η θεατρική συμπεριφορά δημοσίων προσώπων, η πολυπολιτισμικότητα και οι προκλήσεις στον τομέα της διακυβέρνησης βρίσκουν ενδιαφέρουσες αναλογίες με την εποχή μας.

Γιατί αποφασίσατε να ασχοληθείτε με το επιμέρους θέμα της μελέτης των συναισθημάτων;

Γεννημένος το 1959 στην Αθήνα, ο κ. Άγγελος Χανιώτης τιμά την πατρίδα μας με την παρουσία και την δραστηριοποίησή του στην διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα.

Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Χαϊδελβέργης. Το 1984 απέκτησε τον τίτλο του διδάκτορος στην Αρχαία Ιστορία ενώ το 1992 απέκτησε τον τίτλο του υφηγητή. Έχει διατελέσει καθηγητής των Πανεπιστημίων Νέας Υόρκης, Οξφόρδης και Χαϊδελβέργης, καθώς και αντιπρύτανης του τελευταίου. Είναι μέλος της Εθνικής Αρχής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας, Τεχνολογίας και Καινοτομίας, καθώς και πολλών Ακαδημιών. Από το 2010 είναι καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας και Κλασικών Σπουδών στο Institute for Advanced Study στο Princeton. Για τις έρευνές του στην κοινωνία και τον πολιτισμό της ελληνικής αρχαιότητας έχει τιμηθεί με πλήθος βραβείων και διακρίσεων στην Ελλάδα και το εξωτερικό –

ΟΙ ΚΛΑΣΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΕΧΟΥΝ ΤΗ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΝΑ **ΑΝΑΝΕΩΝΟΥΝ ΔΙΑΡΚΩΣ ΤΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥΣ**, ΕΣΤΙΑΖΟΝΤΑΣ ΣΕ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΜΠΟΡΟΥΜΕ **ΝΑ ΔΙΑΚΡΙΝΟΥΜΕ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ** ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΟΣΜΟ.

Το 1997 προσκλήθηκα να μιλήσω σε ένα συνέδριο για το θέατρο στην ελληνιστική εποχή· για να πρωτοτυπήσω, επέλεξα ως θέμα «η θεατρικότητα έξω από το θέατρο». Ακριβώς αυτή η μελέτη της θεατρικής συμπεριφοράς, που είναι μια στρατηγική πειθούς, με οδήγησε στο ερώτημα ποιες τεχνικές χρησιμοποιούνται για την πρόκληση συναισθημάτων (φόβου, αγανάκτησης κλπ.). Μια δεύτερη πηγή του ενδιαφέροντός μου ήταν η μελέτη της αρχαίας θρησκείας, όχι ως μελέτη των ιδιοτήτων των θεών ή των λατρευτικών πράξεων, αλλά ως μελέτη του θρησκευτικού βιώματος των ανθρώπων – π.χ. του φόβου των θεών, της ελπίδας, της ευγνωμοσύνης. Έτσι, αρκετά πριν εξασφαλίσω χρηματοδότηση για ένα μεγάλο ερευνητικό πρόγραμ-

μα το 2009, είχα θεωρήσει τη μελέτη του συναισθήματος απαραίτητο στοιχείο της έρευνάς μου για τη μνήμη, την ταυτότητα, την πολιτική κουλτούρα και τη θρησκεία.

Πιστεύετε ότι οι Έλληνες είναι «συναισθηματικοί»;

Όταν μελετάμε το συναισθημα, εξετάζουμε κυρίως την εξωτερική του συναισθήματος. Αυτό είναι που διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό και από κοινωνία σε κοινωνία και όχι τα βασικά συναισθήματα που νιώθουν οι άνθρωποι. Η εξωτερική του εξαρτάται από την παιδεία και τις κοινωνικές συμβάσεις. Όλοι νιώθουν φόβο απέναντι στον θάνατο· αλλά οι Σπαρτιάτες θα τον τιθασεύσουν επειδή φοβούνται την ντροπή (και τις μάνες τους) περισσότερο από τον

θάνατο. Η εξωτερίκευση των συναισθημάτων είναι πολύ πιο αποδεκτή στην Ελλάδα και χώρες της ανατολικής Μεσογείου απ' ό,τι π.χ. ήταν μέχρι πρόσφατα στην Αγγλία ή τη Φινλανδία. Σκεφτείτε π.χ. το μοιρολόι σε κηδείες. Και αυτό ισχύει και για την ελληνική αρχαιότητα. Όμως επαναλαμβάνω το «μέχρι πρόσφατα». Κι αυτό επειδή τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και κυρίως το vlogging, όπου άνθρωποι επιδεικνύουν σε παντελώς άγνωστους τα συναισθήματά τους (άλλοτε φιλτραρισμένα κι άλλοτε άμεσα), έχουν σπάσει τους φραγμούς που υπήρχαν σε διάφορες κοινωνίες για την εξωτερίκευση των συναισθημάτων.

Ποια θα ήταν η συμβουλή σας για τους νέους, ώστε να αγαπήσουν τα κλασικά κείμενα και να ανακαλύψουν τα πανανθρώπινα ιδανικά και τις διαφορετικές πτυχές που αυτά εξετάζουν μέσα από την ιστορία;

Θα πρέπει να κατανοήσουν ότι είναι κείμενα βγαλμένα μέσα από εμπειρίες ανθρώπων με σάρκα και αίμα· δεν τα έγραψαν μαρμάρινα αγάλματα. Τα πάθη, οι αδυναμίες αλλά και το μεγαλείο που προβάλλουν δεν έχουν ημερομηνία λήξης. Ας πάρουμε, για παράδειγμα, μια σκηνή από την Ιλιάδα του Ομήρου. Στην ραψωδία Ω ο Πρίαμος πλησιάζει τον Αχιλλέα, ο οποίος έχει σκοτώσει τον γιο του, και ζητά να του παραδώσει το λείψα-

νο του Έκτορα για ταφή. Πώς θα πείσει ο Πρίαμος τον άνδρα που, από θλίψη και οργή για το θάνατο του Πάτροκλου, έδωσε το σώμα του Έκτορα πίσω από το άρμα του και το έσυρε γύρω από τα τείχη της Τροίας; Ο Πρίαμος γονατίζει μπροστά στον Αχιλλέα, φιλάει το χέρι που σκότωσε αρκετούς από τους γιους και τους συγγενείς του και λέει τρεις λέξεις: μνήσαι πατρός σοῖο (στ. 486), «θυμήσου τον πατέρα σου». Τρεις λέξεις λυγίζουν τον αλύγιστο πολεμιστή. Δημιουργούν έναν συναισθηματικό δεσμό ανάμεσα στους εχθρούς υπενθυμίζοντάς τους αυτό που τους ενώνει: την κοινή ανθρώπινη μοίρα. Καθώς ο Αχιλλέας σκέφτεται τον πατέρα του, που όπως κι ο Πρίαμος θα θρηνήσει το θάνατο ενός γιου, δεν μπορεί να αρνηθεί το αίτημα του ηλικιωμένου βασιλιά. Ο Τρώας βασιλιάς και ο Έλληνας ήρωας μπορούν να ενώσουν τα δάκρυά τους επειδή τους ενώνει ο πόνος. Ο πόνος του Πρίαμος μπορεί να είναι ο πόνος κάθε πατέρα, όπως οι Τρωάδες του Ευριπίδη μπορεί να είναι οι γυναίκες κάθε πόλης κατεστραμμένης από τον πόλεμο, ο Οιδίποδας κάθε άνθρωπος που τον τυφλώνει η αυτοπεποίθηση. Όταν προσεγγίζουμε τα κλασικά κείμενα ως βιώματα ανθρώπων και προσπαθούμε να τα συνδέσουμε με δικά μας βιώματα, είναι δύσκολο να μη μας σαγηνεύσουν.

μεταξύ άλλων με το παράσημο του Ταξιάρχη του Φοίνικα – και είναι αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Το μεγάλο συγγραφικό έργο του σχετίζεται με ζητήματα επιγραφικής, ιστορίας του πολιτισμού, καθώς και της κοινωνίας και της οικονομίας του ελληνιστικού κόσμου και των ανατολικών πόλεων της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Έχει συμμετάσχει σε ανασκαφές σε πολλές περιοχές της Ελλάδας.

Για να κινήσει κανείς το ενδιαφέρον των νέων για τις ανθρωπιστικές σπουδές πρέπει να δείξει την επικαιρότητα της λογοτεχνίας και της τέχνης, δημιουργώντας μια γέφυρα ανάμεσα στις εμπειρίες του παρελθόντος και τις ανησυχίες του παρόντος.

Μπορούμε σήμερα να συνεχίσουμε να αντλούμε Πρότυπα από την ελληνική αρχαιότητα;

Η ελληνική αρχαιότητα είναι μια ιστορική εποχή – πολύ μεγαλύτερη από τον την κλασική εποχή με την οποία την ταυτίζουμε συνήθως· δεν είναι κάποιο θαύμα. Και ως ιστορική εποχή έχει χαρακτηριστικά που οι μεταγενέστερες εξελίξεις τα έχουν ξεπεράσει – όπως η δουλεία και η υποδεέστερη θέση της γυναίκας. Ωστόσο, η ανάπτυξη της φιλοσοφίας, της λογοτεχνίας και της τέχνης δημιούργησε και πολλές αξίες που δεν έχουν χάσει την ισχύ τους, όπως, π.χ. ο χρυσός κανόνας της ηθικής «ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρῳ μὴ ποιήσεις». Οι τραγωδίες, που μας γεμίζουν φόβο και ενσυναίσθηση, συνεχίζουν να εμπνέουν το σύγχρονο δράμα από την Ευρώπη ως την Αφρική. Για αυτό θα προτιμούσα τον όρο «έμπνευση από αρχαία βιώματα», παρά «πρότυπα από την ελληνική αρχαιότητα». Δίνω ένα παράδειγμα για το πώς το αρχαίο βίωμα «παντρεύεται» με τη σύγχρονη εμπειρία. Μια από τις πιο συγκινητικές ιστορίες που ακούστηκαν μετά τον τρομακτικό σεισμό στη νότια Τουρκία ήταν εκείνη του βρέφους που γεννήθηκε μέσα στον σεισμό και βρέθηκε ακόμα συνδεδεμένο με τον ομφάλιο λώρο με τη νεκρή μητέρα του. Μου έφερε στη μνήμη ένα επίγραμμα του Αντίφιλου, μετά από ένα σεισμό τον 1^ο μ.Χ. αιώνα, πάλι στη Μικρά Ασία: «Οι τοίχοι έτρεμαν και έπεσαν, αλλά το δωμάτιό μου κράτησε, κι ας ράγισαν κάθετα οι τοίχοι. Εκεί, μέσα θαμμένη με βρήκαν, την άμοιρη, οι πόνοι του τοκετού. Και στον φόβο του σεισμού προστέθηκε κι άλλος. Μαμή μου στάθηκε η φύση. Και τότε πάνω στη γη είδαμε το φως του ήλιου, και οι δυο μας». Το ποίημα του Αντίφιλου γράφτηκε για να δώσει ένα μήνυμα ελπίδας: σε πείσμα κάθε τραγωδίας η ζωή αποδεικνύεται ισχυρότερη.

Σας ευχαριστούμε πολύ για όσα μας είπατε!

Σπύρος Καπράλος '74

«ΝΑ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΣ!

Να έχεις όνειρα και να βλέπεις στο μέλλον!»

➤ Κύριε Καπράλο, υπήρξατε επιτυχημένος αθλητής, πρωταθλητής, συμμετείχατε σε Ολυμπιακούς Αγώνες, ήσασταν ένα από τα υψηλόβαθμα οργανωτικά στελέχη των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας το 2004. Στη συνέχεια αναλάβατε τα ηνία της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής από το 2008, ενώ σήμερα είστε πλέον μέλος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής και Πρόεδρος των Ευρωπαϊκών Ολυμπιακών Επιτροπών. Παράλληλα, έχετε ένα εντυπωσιακό βιογραφικό στον επιχειρηματικό τομέα, έχοντας μια εξαιρετικά επιτυχημένη πορεία στον Τραπεζικό τομέα τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, έχετε διατελέσει Πρόεδρος του Χρηματιστηρίου Αθηνών, ενώ την τελευταία δεκαετία έχετε μεταπηδήσει στη Ναυτιλία και είστε Πρόεδρος στη μεγαλύτερη ναυτιλιακή εταιρία φορτηγών πλοίων που είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Στο μυαλό του περισσότερου κόσμου, δεν συνδυάζονται μια επιτυχημένη αθλητική καριέρα, αυτό που λέμε «πρωταθλητισμός», με μια επιτυχημένη επιχειρηματική καριέρα. Πώς τα καταφέρατε και συνδυάσατε και τα δυο με τέτοια επιτυχία;

Δεν θα μπορούσα να φανταστώ κάτι διαφορετικό από το ότι οι μαθητές του Κολλεγίου θα έθεταν πολύ δύσκολα ερωτήματα σε έναν συναπόφοιτό τους! Είναι δύσκολο να συνδυάζει κανείς και τον πρωταθλητισμό στον αθλητισμό αλλά και τον πρωταθλητισμό στην επαγγελματική ζωή. Το ένα βέβαια σε βοηθάει για το άλλο. Γιατί από τη μία πλευρά μαθαίνεις και παίρνεις τα βασικά εργαλεία που υπάρχουν για να είσαι εργατικός, να είσαι συ-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
**ΓΙΩΡΓΟ
ΣΠΥΡΟΥ, Β7**

νεπής, να προσπαθείς, να σέβεσαι τον άλλον, να μαθαίνεις να χάνεις –ώστε να μαθαίνεις να κερδίζεις αργότερα. Και βεβαίως το πιο δύσκολο: να προσπαθείς! Να συνεχίζεις και να είσαι πάντα στην κορυφή! Γιατί είναι εύκολο να φτάσεις ψηλά. Αλλά πολύ εύκολο να χάσεις αυτή την πρωτοκαθεδρία. Άρα αυτά είναι τα πρώτα βήματα που σε μαθαίνει ο αθλητισμός σε υψηλό επίπεδο. Και με τον ίδιο τρόπο κινείσαι και στον επαγγελματικό χώ-

ρο όπου ξεκινάς από χαμηλά και σιγά-σιγά ελπίζεις, με την σκληρή δουλειά, με το να προσπαθείς να αναδειχθείς να δείξεις τι αξίζεις να αποδείξεις στους άλλους ότι είσαι καλός. Και βεβαίως, δεν μπορώ να παραλείψω, όπως και σε όλα τα πράγματα τόσο στον πρωταθλητισμό, όσο και στην επαγγελματική πορεία χρειάζεται και ο παράγοντας «τύχη». Θα πρέπει να είσαι την κατάλληλη στιγμή στο κατάλληλο σημείο.

Αν γυρίζαμε πίσω τον χρόνο, τι θα κρατούσατε και τι θα αλλάζατε; Υπάρχει κάτι που θα συμβουλευάτε τον νεότερο εαυτό σας;

Αν γυρίσουμε πίσω το χρόνο στην αθλητική μου καριέρα, ένα πράγμα για το οποίο ίσως έχω μετανιώσει είναι ότι δε χάρηκα πολύ όλες αυτές τις επιτυχίες που είχαμε στον αθλητισμό. Τις θεωρού-

ΠΑΝΤΑ ΚΑΝΕΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΝΑ ΕΧΕΙ ΟΝΕΙΡΑ ΚΑΙ ΝΑ ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

σαμε δεδομένες. Τις προσπερνούσαμε και δεν μπορούσαμε ποτέ να χαρούμε αυτά που είχαμε κατακτήσει παρά μόνο αρκετά χρόνια μετά, όταν σταμάτησα τον αθλητισμό. Από την άλλη μεριά όμως δεν θα άλλαζα τίποτα, γιατί ήταν μια πετυχημένη πορεία και στην κολύμβηση αλλά και αργότερα στο πόλο που μου έδωσε πολύ περισσότερες χαρές παρά λύπες. Στον επαγγελματικό τομέα ασφαλώς θα άλλαζα μερικά πράγματα, γιατί υπήρξαν και πολλές αποτυχίες μέσα σε μία τέτοια σταδιοδρομία. Υπήρξαν αποτυχίες, τις οποίες πάντα θυμάμαι και από τις οποίες πήρα μαθήματα και προσπάθησα και συνεχίζω να προσπαθώ πάντα, να μην επαναληφθούν. Λάθη γίνονται και θα γίνονται. Αλλά πάντα θα πρέπει να μαθαίνουμε από τα λάθη μας και να μην τα επαναλαμβάνουμε.

Θεωρώντας ότι η επιτυχία για έναν άνθρωπο είναι να εκπληρώσει τα όνειρά του, εσείς θεωρείτε ότι το έχετε πετύχει και αν ναι τι θεωρείτε ότι είναι αυτό που σας οδήγησε στην επιτυχία;

Τα όνειρα έχουν πολλές μορφές. Υπάρχουν όνειρα τα οποία αφορούν την οικογενειακή ευτυχία, υπάρχουν όνειρα τα οποία αφορούν την επαγγελματική επιτυχία, υπάρχουν όνειρα τα οποία αφορούν τον αθλητισμό κ.α. Νομίζω ότι σε ένα μεγάλο μέρος έχω πετύχει αυτά που ονειρευόμουν. Αλλά οπωσδήποτε υπάρχουν και αποτυχίες. Πάντα κανείς πρέπει να συνεχίζει να έχει όνειρα και να βλέπει το μέλλον. Όσο κι αν μεγαλώνει θέλει να πιστεύει ότι μπορεί να κάνει κι άλλα πράγματα. Έτσι και εγώ θέλω να συνεχίσω να κάνω κι άλλα πράγματα και να έχω όνειρα για το μέλλον.

Θα μου επιτρέψετε κάποιες πιο προσωπικές

κές ερωτήσεις: Τι σημαίνει για εσάς η οικογένεια και τι ρόλο έπαιξε στην πορεία σας; Αντίστοιχα, οι φίλοι μας. Πιστεύετε ότι οι φίλοι διαμορφώνουν τον χαρακτήρα μας και την πορεία στην ζωή μας; Τι σημαίνουν για εσάς οι φίλοι;

Η οικογένεια στάθηκε στο πλευρό μου από τη στιγμή που ξεκίνησα τον αθλητισμό. Γιατί τότε ήταν πάρα πολύ δύσκολο. Όπως και σήμερα φυσικά, το να ασχολείται κάποιος επαγγελματικά με τον αθλητισμό χωρίς να έχει την στήριξη από το σπίτι του είναι εξαιρετικά δύσκολο. Πρώτα απ' όλα οι γονείς είναι υποχρεωμένοι από τη μία πλευρά να σε πηγαиноφέρουν στις προπονήσεις για να προλαβαίνεις πέρα από τον αθλητισμό να έχεις χρόνο για τα διαβάσματα σου και τις διάφορες υποχρεώσεις που μπορεί να έχει κάποιος. Αλλά και η οικονομική επιβάρυνση δεν είναι αμελητέα. Το κυριότερο όμως είναι ότι η οικογένειά μου ήταν το στήριγμα μου στις πολλές και δύσκολες στιγμές όταν έρχονταν οι αποτυχίες, όταν απογοητευόμουν, όταν κουραζόμουν από τις προπονήσεις. Εκείνοι ήταν που με στήριξαν και ήταν κοντά μου. Φεύγοντας από το σπίτι και όταν πλέον δημιούργησα τη δική μου οικογένεια, η γυναίκα μου με στήριξε για να συνεχίσω στην υπόλοιπη πορεία μου τόσο στον επαγγελματικό τομέα όσο και στα διοικητικά του αθλητισμού. Αν δεν ήξερα ότι το σπίτι μου είχε στέρεες βάσεις θα είχα δυσκολίες και δεν θα μπορούσα να συγκεντρωθώ στις επαγγελματικές και επιχειρηματικές μου δραστηριότητες. Άρα, η οικογένεια παίζει πολύ μεγάλο ρόλο. Τον ίδιο σπουδαίο ρόλο, μετέπειτα στη ζωή μου, έπαιξαν και οι φίλοι. Γιατί οι φίλοι μας είναι πάντα οι καλύτεροι σύμβουλοι. Είναι οι άνθρωποι στους οποίους

✓
Στην κρίση δημιουργήσαμε ένα πρόγραμμα το οποίο λέγεται «υιοθετήστε έναν αθλητή για τους Ολυμπιακούς Αγώνες» χάρη στο οποίο οι αθλητές μας μπόρεσαν και βρήκαν υποστηρικτές / χορηγούς για το δύσκολο ταξίδι που λέγεται προετοιμασία και πρόκριση για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

μπορείς να στηριχτείς, να μοιραστείς τα θέματά σου μαζί τους, τα προβλήματά σου και να ακούσεις απόψεις διαφορετικές από αυτές που θα σου πουν οι γονείς σου. Βέβαια είναι πολύ σημαντικό να επιλέγεις σωστούς φίλους και να τους κρατήσεις όλη σου τη ζωή. Εγώ έχω λίγους αλλά εκλεκτούς φίλους, μερικούς από τα παιδικά μου χρόνια και άλλους από τα ύστερα χρόνια, τους οποίους θα κρατήσω μέχρι το τέλος της ζωής μου.

Υπήρξαν στην ζωή σας κάποιοι άνθρωποι που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο και σας ενέπνευσαν, τόσο στην αθλητική όσο και στην επιχειρηματική σας πορεία;

Ασφαλώς υπήρξαν άνθρωποι οι οποίοι με καθοδήγησαν στο σωστό δρόμο. Πέρα από τους γονείς μου, που ήταν καταλυτικοί σε διάφορους τομείς της ζωής μου αλλά και σε διαφορετικές φάσεις, υπήρξαν και αρκετοί άλλοι που με σήμαδεψαν και με καθοδήγησαν. Ο δάσκαλός μας τότε στο Κολλέγιο, ο Γιάννης Κουτούζης στα αθλητικά ήταν ένας πάρα πολύ σημαντικός δάσκαλος που μας έκανε να αγαπήσουμε τον αθλητισμό και τις αξίες που πρεσβεύει. Δεν θα μπορούσα να ξεχάσω και τους προπονητές μου στο πόλο και στο κολύμπι. Και αργότερα βεβαίως υπήρχαν διάφοροι άνθρωποι-πρότυπα οι οποίοι ήταν επιτυχημένοι στους τομείς τους και τους οποίους συμβουλευόμουν και θαύμαζα για όσα είχαν πετύχει.

Κύριε Καπράλο, κατά γενική ομολογία αποτελείτε πρότυπο στον επιχειρηματικό και αθλητικό χώρο. Έχετε καταβάλει πολύ χρόνο και κόπο για να στηρίξετε τόσο ηθικά όσο και οικονομικά τις νέες γενιές αθλητών και να δημιουργήσετε τους αυριανούς μας πρωταθλητές. Ποιος είναι ο απολογισμός σας; Τι είναι αυτό που κρατάτε για το οποίο θα θέλατε να σας θυμούνται οι νέες γενιές αθλητών; Πώς θα αποτιμούσατε την μέχρι τώρα πορεία σας στον αθλητισμό και το Ολυμπιακό Κίνημα;

Στην σύγχρονη πραγματικότητα του ελληνικού αθλητισμού που τα οικονομικά είναι δύσκολα

και που η χώρα δεν τα έχει πάει τόσο καλά οικονομικά, ο αθλητισμός πέρασε μια μεγάλη οικονομική κρίση. Σε αυτή την κρίση δημιουργήσαμε ένα πρόγραμμα το οποίο λέγεται «υιοθετήστε έναν αθλητή για τους Ολυμπιακούς Αγώνες» χάρη στο οποίο οι αθλητές μας μπορούσαν και βρήκαν υποστηρικτές / χορηγούς για το δύσκολο ταξίδι που λέγεται προετοιμασία και πρόκριση για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Έτσι, το πρόγραμμα αυτό, που ξεκίνησε στο αποκορύφωμα της οικονομικής κρίσης πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο όταν υπήρξε ο φόβος αρκετοί αθλητές μας να σταματήσουν τον αθλητισμό, λόγω έλλειψης οικονομικών πόρων, μας έφερε πάρα πολλές επιτυχίες. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο, καταφέραμε και πήραμε έξι μετάλλια ως χώρα. Και τα έξι μετάλλια ήρθαν από αθλητές οι οποίοι συμμετείχαν σε αυτό το πρόγραμμα. Για να σας δώσω να καταλάβετε, στους αμέσως προηγούμενους αγώνες είχαμε μόνο δύο μετάλλια και στο Πεκίνο πρωτότερα είχαμε μόνο τρία. Άρα το Ρίο ήταν πραγματικά μια μεγάλη επιτυχία. Και το πρόγραμμα αυτό το συνεχίσαμε και για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Τόκιο και το συνεχίζουμε τώρα και για τους επερχόμενους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι για το 2024. Για τους Αγώνες στο Παρίσι ήδη έχουμε βρει χορηγούς-υποστηρικτές για 83 αθλητές μας. Πρόκειται λοιπόν για ένα πρόγραμμα πρωτοποριακό, το οποίο θέλησαν να μιμηθούν και άλλες Ολυμπιακές Επιτροπές, για να στηρίξουν τους αθλητές τους. Χαίρομαι λοιπόν, γιατί το πρόγραμμα αυτό είναι κάτι που ξεκινήσαμε, στέφθηκε με επιτυχία και είναι σίγουρα κάτι που θα μείνει.

Πριν κλείσω, θα ήθελα επίσης να αναφέρω και το πρόγραμμα των Ολυμπιακών Υποτροφιών. Πρόκειται για χρήματα της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, τα οποία αποκτούμε αξιοποιώντας τα εισοδήματα που έχουμε από τα πε-

✓

Το Κολλέγιο μας έδωσε πολλά εφόδια. Μας έκανε να αγαπήσουμε τον αθλητισμό, γιατί ήταν ένα σχολείο το οποίο είχε τις καλύτερες εγκαταστάσεις, παρόλο που αρκετοί από τους καθηγητές μας εκείνη την εποχή δεν αγαπούσαν τον αθλητισμό. Επίσης, ήταν ένα σχολείο το οποίο μας έμαθε να σκεφτόμαστε πριν απαντήσουμε, να έχουμε κριτική σκέψη και αυτό ήταν πολύ σημαντικό και μου έδωσε πολλά εφόδια για το μέλλον.

Ο κ. Σπ. Καπράλος με τον Γ. Σπύρου.

ριουσιακά στοιχεία της Ολυμπιακής Επιτροπής ή αξιοποιώντας χρήματα που έρχονται από το εξωτερικό, έτσι ώστε να μην χρειαζόμαστε χρηματοδότηση από το ελληνικό κράτος και να μην επιβαρύνουμε οικονομικά το κράτος. Καταφέρνουμε λοιπόν να αξιοποιούμε τα εισοδήματα της Ολυμπιακής Επιτροπής, για να υποστηρίζουμε οικονομικά τους αθλητές μας που έχουν ανάγκη, για να τους βοηθήσουμε να συνεχίσουν την προετοιμασία τους και να διεκδικήσουν διεθνείς διακρίσεις.

Πιστεύετε ότι το Κολλέγιο σας βοήθησε παρέχοντας σας ισχυρές βάσεις σε ακαδημαϊκό αλλά και αξιακό επίπεδο στην μετέπειτα αθλητική και επαγγελματική σας σταδιοδρομία;

Το Κολλέγιο μας έδωσε πολλά εφόδια. Μας έκανε να αγαπήσουμε τον αθλητισμό, γιατί ήταν ένα σχολείο το οποίο είχε τις καλύτερες εγκαταστάσεις. Επίσης, ήταν

ένα σχολείο το οποίο μας έμαθε να σκεφτόμαστε πριν απαντήσουμε, να έχουμε κριτική σκέψη και αυτό ήταν πολύ σημαντικό και μας έδωσε πολλά εφόδια για το μέλλον. Βέβαια θυμάμαι κιόλας την αγωνία που είχα όταν δεν ήμουν καλά προετοιμασμένος για το μάθημα της ημέρας, που διάβαζα στα διηγήματα για να συμπληρώσω τις ώρες που μου έλειπαν λόγω των προπονήσεων. Αλλά παρόλα αυτά κατάφερα και μπήκα αμέσως στο πανεπιστήμιο και αυτό οφείλεται νομίζω στο σύστημα του Κολλεγίου, στους καλούς καθηγητές του και τους καλούς συμμαθητές μου που είχα, καθώς εκείνη την εποχή μπαίναμε στο Κολλέγιο με εξετάσεις. Αυτό είχε ως συνέπεια να εισάγονται στο σχολείο πάρα πολλοί άριστοι μαθητές, οι οποίοι ανέβαζαν το επίπεδο του Σχολείου.

Σας ευχαριστώ θερμά για όλα τα ενδιαφέροντα ζητήματα που συζητήσαμε!

Έλλη Ανδριοπούλου '93

ΥΨΗΛΟ ΑΙΣΘΗΜΑ ΕΥΘΥΝΗΣ

για το έργο που επιτελούμε

Κυρία Ανδριοπούλου, σπουδάσατε αρχικά Ψυχολογία και στη συνέχεια Διοίκηση Επιχειρήσεων. Πώς σας βοήθησε αυτός ο συνδυασμός στην επαγγελματική και επιχειρηματική σας σταδιοδρομία και στις θέσεις ευθύνης που έχετε αναλάβει;

Αναγνωρίζω ότι δεν είναι συνήθης συνδυασμός. Και για να το πιάω και λίγο πιο πίσω, να έρθω λίγο στα δικά σας, στη δική σας ηλικία, στη Γ' Λυκείου ήμουν στην 1^η δέσμη, δηλαδή έκανα Μαθηματικά – Φυσική – Χημεία. Μετά την 1^η δέσμη πήγα στην Ψυχολογία, που δεν είναι πολύ λογική εξέλιξη, και μετά την Ψυχολογία κατέληξα στο Business. Αλλά πώς πήγα από την Ψυχολογία στο Business; Όταν άρχισα να σπουδάζω Ψυχολογία μου άρεσε πολύ περισσότερο η «εφαρμοσμένη» Ψυχολογία. Και μία από τις πιο διαδεδομένες

εφαρμογές της Ψυχολογίας, τουλάχιστον στο Business, είναι στο Human Resources Management και στο Organizational Behavior. Οπότε, άρχισα από την Ψυχολογία να πηγαίνω στο Business μέσω του Human Resources και του Organizational Behavior. Στη συνέχεια εργάστηκα στη Citibank οπότε ασχολήθηκα ακόμη περισσότερο με τον τομέα των επιχειρήσεων και έτσι κατέληξα να κάνω MBA. Αλλά, ο συνδυασμός των δύο προφανώς με έχει βοηθήσει πάρα πολύ, ειδικά σε όσο υψηλότερες θέσεις αναλαμβάνω. Το πτυχίο της Ψυχολογίας έχει αποδειχτεί πάρα πολύ χρήσιμο. Πολλές φορές οι άνθρωποι έρχονται στο γραφείο μου και είναι σαν να έχουμε session (συνεδρία), αντί για meeting. Η αλήθεια είναι πάντως ότι βοηθάνε οι γνώ-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΥΣ
**ΑΡΗ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ
ΤΣΟΜΩΚΟ, Γ10
& ΜΑΡΙΛΕΝΑ
ΛΥΚΙΑΡΔΟ-
ΠΟΥΛΟΥ, Γ1**

σεις ψυχολογίας, γιατί όλα τα προβλήματα λύνονται μέσα από τους ανθρώπους. Και μέσα από τις σχέσεις. Και επίσης, τα περισσότερα προβλήματα δημιουργούνται από τους ανθρώπους και μέσα από τις σχέσεις, οπότε είναι πολύ χρήσιμο, παρόλο που δεν το εξάσκησα ποτέ ως επάγγελμα, να έχω αυτό το υπόβαθρο, σε συνδυασμό με τις πιο τεχνικές γνώσεις που σου δίνει ένα MBA.

Πώς αισθάνεστε τώρα που κατέχετε μία σημαντική θέση σε ένα από τα μεγαλύτερα πολιτιστικά ιδρύματα της χώρας;

Μεγάλη ευθύνη. Το ΚΠΙΣΝ, όπως σας είπα, ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, και ο ρόλος του είναι κοινωφελής. Δηλαδή, στο ΚΠΙΣΝ προσπαθούμε να προσφέρουμε εκδηλώσεις, να προσφέρουμε ένα

πολύ ωραίο περιβάλλον, να βελτιώνουμε την ποιότητα ζωής των κατοίκων της Αθήνας αλλά και των τουριστών που έρχονται και μας επισκέπτονται. Και αισθανόμαστε ότι έχουμε πολύ μεγάλη ευθύνη να προσφέρουμε αυτό το έργο για το οποίο δημιουργήθηκε το ΚΠΙΣΝ. Η αποστολή μας είναι κοινωφελής. Οπότε, νομίζω ότι αυτό αισθάνομαι πιο πολύ απ' όλα, την αίσθηση της ευθύνης για το έργο που έχουμε αναλάβει.

Τι πιστεύετε ότι πρέπει να γνωρίζει το ευρύ κοινό για την εργασία σας στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και κατ' επέκταση για τις δραστηριότητες / αξίες που αυτό αντιπροσωπεύει;

Μεγάλη ερώτηση (Γελάει). Ας ξεκινήσω από το ΚΠΙΣΝ και μετά, νομίζω, θα καταλάβετε και για τη θέση μου σε αυτό. Λοιπόν, το ΚΠΙΣΝ, όπως σας είπα, είναι ένας δημόσιος κοινωφελής οργανισμός και έχει τρεις φορείς που «κατοικούν» εκεί. Είναι η ΚΠΙΣΝ Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία, που είναι μια ανώνυμη εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, και ο ρόλος αυτής της εταιρείας, στην οποία είμαι η Διευθύνουσα Σύμβουλος, είναι η ευθύνη όλων των εγκαταστάσεων και η διοργάνωση εκδηλώσεων και δράσεων για τους επισκέπτες. Οι άλλοι δύο φορείς είναι η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος. Οπότε, είμαστε τρεις οργανισμοί που συνυπάρχουμε σε αυτό το μεγάλο campus. Εμείς κάνουμε το facility management για όλους, οπότε τα θέματα της συντήρησης, της καθαριότητας, κλπ., τα έχουμε αναλάβει και για τη Λυρική και για τη Βιβλιοθήκη. Επιπλέον, εμείς κάνουμε τον δικό μας προγραμματισμό. Αν έχετε βρεθεί σε συναυλίες στο Ξέφωτο, ή σε προβολές ταινιών, ή όταν έρχονται σχολεία για εκπαιδευτικές επισκέψεις –και από το Κολλέγιο έρχονται πολλά τμήματα– αυτά είναι προγράμματα τα

Η Έλλη Ανδριοπούλου είναι Πρόεδρος και Διευθύνουσα Σύμβουλος του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ) από τον Ιούνιο του 2020. Είναι επίσης μη εκτελεστικό μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Alpha Bank. Αποφοίτησε από το Κολλέγιο Αθηνών το 1993. Κατέχει MBA από το Kellogg School of Management του Northwestern University και BA στην Ψυχολογία από το Αμερικάνικο Κολλέγιο Ελλάδος. Μετά την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών σπουδών της, η κα Ανδριοπούλου εργάστηκε στην εταιρεία συμβούλων Oliver Wyman στη Βοστώνη όπου συμβούλευε εταιρίες σε θέματα στρατηγικής, ανάπτυξης και marketing. Το 2004 επέστρεψε στην Ελλάδα όπου εργάστηκε στη Citibank σε διάφορες διοικητικές θέσεις στις διευθύνσεις Δικτύου, Λειτουργίας και Marketing και το 2011 ανέλαβε Γενική Διευθύντρια Marketing. Το 2012, η κα Ανδριοπούλου μετακινήθηκε στο Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) όπου

οποία υλοποιούμε εμείς. Επίσης, έχουμε την εκμετάλλευση όλων των χώρων του ΚΠΙΣΝ. Οπότε το πάρκινγκ, τους χώρους εστίασης, την ενοικίαση χώρων για εκδηλώσεις – μπορεί, για παράδειγμα, κάποια εταιρεία, να έρθει να κάνει εκεί το συνέδριό της – όλα αυτά τα διαχειριζόμαστε εμείς. Στον ίδιο χώρο βρίσκεται και η Εθνική Λυρική Σκηνή, που είναι ένας ανεξάρτητος οργανισμός, εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού, και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, επίσης ανεξάρτητος οργανισμός, που εποπτεύεται από το Υπουργείο Παιδείας. Οπότε τρεις οργανισμοί, τρία Υπουργεία που μας εποπτεύουν. Αυτοί οι τρεις οργανισμοί μοιραζόμαστε κοινές αξίες.

Στον δικό μας Οργανισμό, υπάρχουν τρεις αξίες, οι οποίες είναι πάρα πολύ σημαντικές για εμάς. Η πρώτη είναι η **περιβαλλοντική βιωσιμότητα**. Το κτίριο, στο οποίο βρισκόμαστε, έχει LEED Platinum Accreditation, το οποίο ίσως να γνωρίζετε τι είναι γιατί τη διάκριση αυτή την έχει και το Νηπιαγωγείο του Κολλεγίου. Είναι η υψηλότερη διάκριση που μπορεί να λάβει ένα περιβαλλοντικά βιώσιμο κτίριο. Αφορά τον τρόπο κατασκευής, δηλαδή τα χρώματα

που χρησιμοποιήθηκαν, τα υλικά, αλλά και πολλούς άλλους παράγοντες, για παράδειγμα, τον περιορισμό της ηχορύπανσης κατά την κατασκευή. Αλλά δε φτάνει μόνο το κτήριο, είναι και το πώς λειτουργεί. Στο ΚΠΙΣΝ υλοποιούμε πάρα πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, έτσι προσπαθούμε να δημιουργήσουμε μια συνείδηση προς αυτήν την κατεύθυνση, καθώς αυτή είναι μια πολύ σημαντική αξία για μας.

Η δεύτερη είναι η **αξία της συμπερίληψης**, και αυτή φαίνεται σε πολλές εκφάνσεις του έργου μας. Αρχικά, στοχεύουμε στη συμπερίληψη ατόμων με αναπηρία. Το ΚΠΙΣΝ είναι εντελώς προσβάσιμο, με κάθε τρόπο, αλλά δεν είναι απλά προσβάσιμο με τα μίνιμουμ που θέτει η νομοθεσία, για παράδειγμα

ΣΤΟΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟ ΜΑΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΡΕΙΣ ΑΞΙΕΣ:

- Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ **ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ**.
- Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ **ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗΣ**.
- Η ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ **ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ**.

μα τις ράμπες, ή τα ασανσέρ. Στην Εθνική Λυρική Σκηνή υπάρχει ειδική τεχνολογία που αν είσαι βαρήςκοος και φοράς ακουστικό, απομονώνει εξωτερικούς ήχους και ακούς καλύτερα την παράσταση. Στην κουρπαστή πάνω στον Φάρο, έχει γραμμένα haiku σε braille. Έχουμε ειδικούς εκτυπωτές braille. Επίσης, κάνουμε ειδικές πολυαισθητηριακές ξεναγήσεις, οπότε άτομα που έχουν μερική ή ολική απώλεια όρασης μπορούν να περιηγηθούν, για παράδειγμα, στο Πάρκο Σταύρος Νιάρχος χρησιμοποιώντας απτικές κατόψεις και άλλα τρισδιάστατα απτικά ερεθίσματα. Έχουμε ειδικές ξεναγήσεις για ανθρώπους στο φάσμα του αυτισμού. Οπότε, η συμπερίληψη ατόμων με αναπηρία, αλλά και η κοινωνική συμπερίληψη, είναι βασικό μας μέλημα. Θέλουμε όλες οι κοινωνικές ομάδες να αισθάνονται ευπρόσδεκτες στο ΚΠΙΣΝ. Και γι' αυτό θα φροντίζουμε ο προγραμματισμός μας να απευθύνεται σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, έτσι ώστε ο καθένας να βρίσκει κάτι το οποίο τον εκπροσωπεί. Όλες αυτές τις δράσεις, το ΚΠΙΣΝ τις πραγματοποιεί με την υποστήριξη του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Αν και δεν ανήκουμε πια σ' αυτό, συνεχίζει και μας δίνει δωρεές, όπως δίνει σε πολλούς πολιτιστικούς οργανισμούς στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και έτσι μας επιτρέπει πάρα πολλές από τις εκδηλώσεις μας να τις προσφέρουμε δωρεάν – και αυτό είναι συμπερίληψη. Το γεγονός ότι πολλές οικογένειες μπορούν να έρθουν να δουν σινεμά στο Ξέφωτο το καλοκαίρι, φέρνοντας και το φαγητό από το σπίτι, βάζοντας μια κουβέρτα κάτω, χωρίς να φοβούνται ούτε ένα ευρώ, αυτό βοηθάει στην κοινωνική συμπερίληψη.

Και το τρίτο είναι η αξιοποίηση του δημόσιου χώρου. Θέλουμε να έχουμε έναν δημόσιο χώρο, ο οποίος πραγματικά να ανήκει σε όλους, να είναι ένας χώρος όπου γίνεται διάλογος, όπου υπάρχει διάδραση μεταξύ διαφορετικών κοι-

νωνικών ομάδων και με σκοπό να προωθούνται κοινές αξίες.

Επίσης, έχουμε φροντίσει να ενισχύσουμε την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Ουσιαστικά όλο το Πάρκο Σταύρος Νιάρχος, το οποίο είναι 210 στρέμματα, είναι μεσογειακό και χρησιμοποιώντας μεσογειακή βλάστηση, δεν έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις σε νερό. Επίσης το Κανάλι που έχετε δει μπροστά απ' τα κτήρια, παίρνει νερό απ' τη θάλασσα μέσω ενός σωλήνα απ' τη νότια πλευρά του. Επίσης, έχουμε μονάδες ώσμωσης, γίνεται αφαλάτωση και χρησιμοποιούμε το νερό απ' το Κανάλι για να ποτίζουμε το πάρκο. Ένα άλλο στοιχείο βιωσιμότητας είναι ότι στο τεράστιο στέγαστρο που βλέπετε πάνω από το κτήριο της Λυρικής υπάρχουν 10 στρέμματα φωτοβολταϊκά, τα οποία συνεισφέρουν με γύρω στο 24% της ενέργειας που απαιτεί το ΚΠΙΣΝ. Και η υπόλοιπη ενέργεια που παίρνουμε από πάροχο, είναι ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Ως διευθύνουσα σύμβουλος του οργανισμού αυτού, ποιοι είναι οι βραχυπρόθεσμοι και οι μακροπρόθεσμοι στόχοι σας και του οργανισμού γενικότερα αλλά και οι δικοί σας.

Λόγω της θέσης μου, οι στόχοι μας ταυτίζονται. Θέλω να πω ότι επειδή είμαι επικεφαλής του οργανισμού, οι στόχοι οι δικοί μου είναι οι στόχοι και του ΚΠΙΣΝ και αντίστροφα. Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι μου αφορούν τον προγραμματισμό εκδηλώσεων και δράσεων για το κοινό, τις οποίες προσφέρουμε από την πρώτη μέρα και μέσα από τις οποίες ενισχύουμε τις αξίες που ανέφερα νωρίτερα. Υπάρχουν πράγματα που κάνουμε από την πρώτη μέρα που ανοίξαμε, και θέλουμε συνέχεια να τα εμπλουτίζουμε. Αναλαμβάνουμε όμως και νέες πρωτοβουλίες. Για παράδειγμα, τον Απρίλιο, διοργανώσαμε το πρώτο WOW–Women of the World Festival, το οποίο είναι ένα φεστιβάλ που ξεκίνησε από το South Bank Center του Λονδίνου, γίνεται

▼
αρχικά ήταν co–CEO του γραφείου της Αθήνας με ευθύνη για τις δωρεές του Ιδρύματος στην Κοινωνική Πρόνοια και την Υγεία και στη συνέχεια ανέλαβε Διοικητική Διευθύντρια του ΚΠΙΣΝ, προετοιμάζοντας τη μελλοντική λειτουργία του όσο προχωρούσε η κατασκευή του. Μετά την παράδοση του έργου στο Ελληνικό Δημόσιο, διαχειριζόταν τις δωρεές με τις οποίες το ΙΣΝ υποστηρίζει το ΚΠΙΣΝ, και το 2020 αποχώρησε από το ΙΣΝ προκειμένου να αναλάβει τα νέα της καθήκοντα στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος.

σε πάνω από 30 χώρες στον κόσμο, και το φέραμε για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα φεστιβάλ που γιορτάζει την ενδυνάμωση των γυναικών και προσπαθεί να προωθήσει την ισότητα μεταξύ των δύο φύλων.

Έχουμε όραμα, οπότε αυτό μας δίνει και την ευθύνη αλλά και τη δυνατότητα να περάσουμε τις αξίες μας και να ευαισθητοποιήσουμε για αυτά τα τόσο σημαντικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, άρα αυτό είναι κάτι που συνεχίζουμε και εμπλουτίζουμε. Για να το πω πιο τεχνικά, όσον αφορά τη δική μου θέση, μία από τις πιο σημαντικές βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες είναι να εξασφαλίσω την οικονομική βιωσιμότητα αυτού του Οργανισμού. Γιατί όταν το ΚΠΙΣΝ παραδόθηκε – μόλις ολοκληρώθηκε η κατασκευή το 2017 – στο Ελληνικό Δημόσιο, το Ίδρυμα ανακοίνωσε ότι θα υποστηρίζει τη λειτουργία του με 10 εκατομμύρια τον χρόνο σε δωρεές. Και αυτό ήταν μια δέσμευση πενταετίας, η οποία έληξε πέρυσι, τον Φεβρουάριο του '22. Πέρυσι λοιπόν τον Φεβρουάριο, επειδή ήταν μια ιδιαίτερη συνθήκη λόγω της πανδημίας, το Ίδρυμα αποφάσισε να ανανεώσει για μια χρονιά ακόμα τη δωρεά και φέτος τον Μάρτιο την ανανέωσε για άλλα τρία χρόνια. Εμείς ξέρουμε ότι το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος πάντα θα είναι δίπλα σε αυτό το έργο, φέρει και το όνομά του, το έκανε στη μνήμη του Σταύρου Νιάρχου και θα έχουμε πάντα την υποστήριξή τους. Αλλά ως ένας δημόσιος κοινωφελής οργανισμός δεν γίνεται να στηριζόμαστε 100% σε έναν δωρητή. Άρα τον τελευταίο χρόνο έχουμε σχεδιάσει ένα funding plan για τον Οργανισμό και έχουμε συμπεριλάβει τις διαφορετικές πηγές εσόδων και fundraising: έσοδα που κερδίζεις είτε πουλώντας έναν καφέ, είτε νοικιάζοντας έναν χώρο, και έσοδα που μπορείς να έχεις από δωρεές ή από χορηγίες. Θέλουμε να ενεργοποιήσουμε το σύνολο της ελληνι-

**Η κ. Ε. Ανδριοπούλου με τους μαθητές (από αριστερά προς τα δεξιά)
Α. Βουρεξάκη, Δ. Μακρή, Α.Π. Τσομώκο, Μ. Λυκιαρδοπούλου, Α. Παυλόπουλο, Γ. Σπύρου.**

κής κοινωνίας να το στηρίξει, γιατί αυτό το έργο ανήκει στην ελληνική κοινωνία και εξυπηρετεί τις ανάγκες της. Ο ιδιωτικός τομέας λοιπόν μπορεί να το στηρίξει με χορηγίες. Κάποιοι άλλοι ιδιώτες και ιδρύματα με δωρεές. Φυσικά, μπορούμε να αυξήσουμε και τα εμπορικά έσοδά μας. Και από την Πολιτεία εξασφάλισα πρόσφατα μια μεγαλύτερη υποστήριξη, γιατί ανήκουμε στο ελληνικό δημόσιο. Πάντως, μέχρι στιγμής, ένα πολύ μεγάλο μέρος της χρηματοδότησής μας έρχεται είτε από τα δικά μας έσοδα είτε από τον ιδιωτικό τομέα. Οπότε θέλαμε όλοι να συμμετέχουν και να συνεισφέρουν με αυτό που τους αναλογεί και έτσι να εξασφαλίσουμε την πιο μακροχρόνια οικονομική βιωσιμότητα, γιατί αυτό είναι που μας επιτρέπει να επιτελούμε και το κοινωνικό μας έργο.

Είναι και οι συνδρομές των μελών, έτσι δεν είναι;

Έχουμε και μέλη, ναι. Έχουμε 2.500 μέλη, που πληρώνουν μια

▼
Έχουμε όραμα, οπότε αυτό μας δίνει και την ευθύνη αλλά και τη δυνατότητα να περάσουμε τις αξίες μας και να ευαισθητοποιήσουμε για αυτά τα τόσο σημαντικά κοινωνικά και περιβαλλοντικά θέματα, άρα αυτό είναι κάτι που συνεχίζουμε και εμπλουτίζουμε.

ετήσια συνδρομή. Αυτό η αλήθεια είναι δεν συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στα οικονομικά μας, πιο πολύ δημιουργεί μια κοινότητα πρεσβυτών. Δηλαδή τα μέλη μας είναι οι φανατικοί υποστηρικτές μας, είναι αυτοί που έρχονται συνέχεια στις εκδηλώσεις μας και, ουσιαστικά, είναι σαν πρεσβευτές του ΚΠΙΣΝ στον κύκλο τους και στην κοινότητά τους. Αντίστοιχα και εμείς παρέχουμε αρκετά προνόμια στα μέλη μας. Έχουν, για παράδειγμα, σε όλες τις υπηρεσίες, τους χώρους εστίασης κλπ. 10% έκπτωση. Ένα από τα πράγματα που εκτιμούν πολύ τα μέλη μας είναι ότι η προπώληση ανοίγει πρώτα για αυτούς, οπότε, ναι μεν δεν έχουν έκπτωση στο εισιτήριο, αλλά με την ίδια τιμή μπορούν να πετύχουν πολύ καλύτερες θέσεις όταν ξεκινά η προπώληση. Κάνουμε επίσης πολλές εκδηλώσεις ειδικά για μέλη για παράδειγμα στο καινούριο εστιατόριό μας, το Δέλτα, που έχει βραβευτεί με 2 αστέρια Michelin.

Λόγω της θέσης σας, κυρία Ανδριοπούλου, ασχολείστε με τη διοίκηση επιχειρήσεων. Ωστόσο το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος είναι, όπως είπαμε, ένα κέντρο πολιτισμού. Οπότε ποιο είναι το σημείο που συναντιούνται αυτές οι δύο δραστηριότητες, ο πολιτισμός και η διοίκηση επιχειρήσεων;

Και το ΚΠΙΣΝ, ανεξαρτήτως αντικειμένου, είναι ένας οργανισμός. Δηλαδή η διοίκηση ενός οργανισμού δεν διαφέρει ιδιαίτερα ανάλογα με το αντικείμενο. Προφανώς υπάρχουν κάποιες πιο τεχνικές γνώσεις που πρέπει να έχει κανείς, αλλά η αλήθεια είναι ότι στην πορεία μου, επειδή έχω αλλάξει διάφορες θέσεις, σε μια τράπεζα, μετά σε φιλανθρωπικό ίδρυμα, τώρα σε πολιτιστικό οργανισμό, το κοινό σημείο είναι εκείνο της διοίκησης. Ο τρόπος με τον οποίο το αντιμετωπίζει κανείς αυτό είναι ότι έχει ειδικούς στους τομείς τους. Δηλαδή, εγώ δεν κάνω τον προγραμματισμό. Τις εκδηλώσεις και το ποια σχήματα θα έρθουν για τις συναυλίες, ή ποιους

σκηνοθέτες θα χρησιμοποιήσου-
με στο θεατρικό μας αναλόγιο δε-
το κάνω εγώ. Υπάρχει μια ομάδα,
η οποία είναι εξειδικευμένη στο
κομμάτι του προγραμματισμού.
Σε έναν άλλον οργανισμό, μπορεί
αυτή η ομάδα να είναι εξειδικευμέ-
νη στην εργοστασιακή παραγωγή
ενός προϊόντος. Αλλά το κομμάτι
της διοίκησης ουσιαστικά φέρνει
όλα αυτά τα τμήματα και τους συ-
ντελεστές μαζί. Και εκεί είναι και η
αξία που μπορεί να προσθέσει κά-
ποιος από μία τέτοια θέση. Αυτό
που είναι διαφορετικό εδώ είναι ο
κοινωνικός χαρακτήρας. Δηλα-
δή, είναι διαφορετικό να εργάζε-
σαι κάπου για να προσφέρεις, σε
σχέση με το να εργάζεσαι κάπου
με σκοπό βγάλεις χρήματα για να
δώσεις στους μετόχους σου.

**Πώς μπορούμε εμείς να συνεργαστούμε,
ή ακόμη και να προσφέρουμε άμεσα στο
ΚΠΙΣΗ:**

Ως μαθητές; Υπάρχουν διάφοροι τρόποι. Και μόνο η παρουσία είναι ένας πρώτος τρόπος. Δηλαδή το να επισκέπτεται κανείς το ΚΠΙΣΝ. Ουσιαστικά εμείς για ποιους επιτελούμε το έργο μας; Για αυτούς που μας επισκέπτονται, αυτοί είναι οι επωφελούμενοί μας. Για να βοηθήσετε θα μπορούσατε να γίνετε μέλη, γιατί όντως έτσι συμβάλλετε. Θα μπορούσατε να γίνετε εθελοντές. Έχουμε ένα πολύ μεγάλο και πολύ οργανωμένο πρόγραμμα εθελοντισμού. Στην ηλικία που είστε μπορείτε να είστε και εθελοντές ατομικά, ανεξάρτητα από το σχολείο. Από την Α' Λυκείου και μετά έχουμε ένα πρόγραμμα εθελοντισμού μέσα από το οποίο εκπαιδεύεστε να κάνετε ξεναγήσεις στο σχολείο σας, και μετά έρχεται η τάξη σας επίσκεψη στο ΚΠΙΣΝ και τους ξεναγείτε εσείς. Και μετά οι γενικές εθελοντικές ευκαιρίες όπου έχουμε για ηλικίες από 16 μέχρι 86 – και δεν υπερβάλλω – είναι σε εκδηλώσεις, crowd management στις συναυλίες, σε εκπαιδευτικά εργαστήρια, σε επισκέψεις σχολείων. Ειδικά στις συναυλίες έχουμε πολύ κόσμο

που θέλει να είναι εθελοντής ή εθελόντρια.

**Σας προετοίμασε η μαθητεία σας στο Κολ-
λέγιο για την ενασχόλησή σας με τον πολι-
τισμό; Αν ναι, ποια είναι τα σημαντικότερα
εφόδια που σας έδωσε το Κολλέγιο;**

Συγκεκριμένα για τον πολιτισμό, όχι, γιατί ποτέ δεν είχα αυτό στις βλέψεις μου. Σας είπα ήμουν προσανατολισμένη στις επιστήμες. Και όταν ήμουν μαθήτρια, ήμουν αθλήτρια του θαλασσίου σκι, εκτός σχολείου, αλλά αυτό ήταν η ζωή μου. Έφευγα για μήνες, για προπόνηση, οπότε δεν είχα ασχοληθεί σε πολύ μικρή ηλικία με τον πολιτισμό. Νομίζω ότι τα εφόδια που σου δίνει το Κολλέγιο σχετίζονται προφανώς με το ακαδημαϊκό πρόγραμμα, αλλά το πιο σημαντικό είναι τα extracurriculars. Το Σχολείο δίνει τη δυνατότητα, μέσα από τα extracurriculars, κάθε μαθητής ή μαθήτρια να βρει αυτό που του ταιριάζει καλύτερα. Εγώ επειδή όσες ώρες δεν ήμουν στο σχολείο έκανα προπόνηση, δεν το αξιοποίησα 100% αυτό, αλλά τα ερεθίσματα υπήρχαν γύρω μου.

Ιδιαίτερα εμείς οι τελειόφοιτοι ετοιμαζόμαστε για το νέο μας ξεκίνημα. Για την αρχή της ακαδημαϊκής και εν συνέχεια της επαγγελματικής μας σταδιοδρομίας. Στην παρούσα παγκόσμια συγκυρία της αβεβαιότητας και της αστάθειας, τι θα μας συμβουλευάτε εν όψει αυτού του νέου ξεκινήματος;

Θα σας συμβούλευα να έχετε στόχους αλλά όχι σχέδια. Μπορείτε να θέσετε ως επόμενο στόχο να μπειτε σε ένα καλό πανεπιστήμιο, μπορείτε να έχετε τον στόχο να αποφοιτήσετε από αυτό το πανεπιστήμιο, μπορείτε να έχετε στόχο την πρώτη σας δουλειά. Αυτό που δεν έχει καθόλου νόημα, στο περιβάλλον στο οποίο λειτουργούμε, είναι να σκέφτεστε σε βάθος 10ετίας και 20ετίας. Δεν έχει κανένα νόημα. Και μπορεί να μην σας βγει το πλάνο σας για την δουλειά ή μπορεί να πάτε σε ένα πανεπιστήμιο, ειδικά του εξωτερικού που μπορείτε να

Να είστε ευέλικτοι σε αυτό που θα κάνετε και δεν χρειάζεται να αγχώνεστε επειδή το πλάνο σας δεν προχωρά ακριβώς όπως το προγραμματίσατε. Γιατί το πιθανότερο είναι ότι αυτό που τελικά θα γίνει να είναι καλύτερο από αυτό που είχατε προγραμματίσει.

αλλάξετε majors. Στα αμερικάνικα πανεπιστήμια κυρίως μπορείτε να αλλάξετε πορεία. Εγώ σας είπα, πήγαινα για Μαθηματικό Αθηνών και έκανα Ψυχολογία στο Deree και μετά έκανα Business... Και αυτό ήταν σε μία εποχή που δεν υπήρχε η αβεβαιότητα που βιώνετε σήμερα. Άρα εγώ θα σας έλεγα ότι δε χρειάζεται από τώρα να ανησυχείτε για το επόμενο βήμα.

Να είστε ευέλικτοι σε αυτό που θα κάνετε και δεν χρειάζεται να αγχώνεστε επειδή το πλάνο σας δεν προχωρά ακριβώς όπως το προγραμματίσατε. Γιατί το πιθανότερο είναι ότι αυτό που τελικά θα γίνει να είναι καλύτερο από αυτό που είχατε προγραμματίσει. Γιατί θα έχετε αποκτήσει εμπειρίες, θα έχετε ωριμάσει και έτσι θα αλλάζετε τον τρόπο σκέψης σας, θα αλλάζετε τις προτεραιότητές σας και θα προσαρμόζεστε. Ξεαγχωθείτε! Είναι η μόνη λύση. Έξυπνα παιδιά είσαστε. Ευκαιρίες έχετε. Θα το βρείτε στην πορεία. Δεν θα χαθεί κανείς. Με προβληματίζει, τώρα ως μαμά το λέω αυτό, που περνάτε το Γυμνάσιο και το Λύκειο με τόσο μεγάλη πίεση και τόσο μεγάλο άγχος. Είναι κρίμα γιατί είναι ωραία χρόνια αυτά. Δεν χρειάζεται τόσο άγχος. Και θα έχετε λόγους να αγχωθείτε αργότερα στην ζωή σας, πολύ πιο σημαντικούς.

Ποιος είναι ο μεγαλύτερος φόβος σας και η μεγαλύτερη βεβαιότητα σας για το μέλλον;

Βεβαιότητα να πω ότι δεν έχω σχεδόν καμία. Στην ηλικία που είμαι πια ξέρω ότι τίποτα δεν είναι βέβαιο και γι' αυτό είναι σημαντικό να έχει κανείς την ευελιξία που είπα πριν αλλά και ανθεκτικότητα. Πρέπει να προσαρμόζεστε στις νέες συνθήκες και να προσαρμόζεστε με κάπως μαχητική διάθεση. Να πείτε: «Ωραία, εντάξει, άλλο ένα εμπόδιο. Πώς θα το ξεπεράσω; Άλλο ένα πρόβλημα. Πώς να το λύσω;». Και η αβεβαιότητα δεν είναι και πάντα αρνητική. Θέλω να πω ότι συμβαίνουν και πράγματα που είναι ευτυχείς συγκυρίες. Οπό-

τε, βεβαιότητα δεν έχω για τίποτα.

Φόβος... Νομίζω όσο κλισέ και να ακούγεται, είναι η υγεία και η ευτυχία των αγαπημένων μου ανθρώπων και αυτό δεν θα το έλεγα πριν γίνω μαμά. Μάλλον δεν θα μου περνούσε από το μυαλό να το πω ως πρώτο φόβο.

Είναι σημαντικό οι νέοι να έχουν πρότυπα;

Θεωρώ ότι και τα πρότυπα είναι ένας τρόπος να ανακαλύψετε τον εαυτό σας, όπως υπάρχουν και πολλοί άλλοι τρόποι. Γιατί είναι σημείο αναφοράς. Βλέπεις κάποιον ή κάποια και λες είτε «έτσι θα ήθελα να είμαι», ή «έτσι ήδη είμαι». Αναγνωρίζεις ένα δυνατό σου στοιχείο σε ένα δυνατό στοιχείο ενός άλλου ανθρώπου, ή βλέπεις ένα άλλο αρνητικό πρότυπο και λες «έτσι δεν θέλω να είμαι». Αυτό σε κάνει να συνειδητοποιήσεις κάτι το οποίο ούτως ή άλλως το έκανες αυτόματα, αλλά τώρα μπορείς να το αρθρώσεις γιατί το έχεις δει κάπου και ξέρεις ακριβώς την εικόνα. Τα πρότυπα, και τα θετικά και τα αρνητικά, ουσιαστικά συνοδεύουν τις σκέψεις με εικόνες, και αυτές οι εικόνες σας βοηθάνε να καταλάβετε καλύτερα τον εαυτό σας.

Προσωπικά δεν είχα ποτέ ως πρότυπα συγκεκριμένους ανθρώπους. Τι εννοώ; Δεν έλεγα ποτέ ότι είναι πρότυπό μου ο τάδε ή η τάδε. Αλλά είχα και έχω ακόμα πρότυπα χαρακτηριστικά ανθρώπων. Δηλαδή βλέπω έναν άνθρωπο και προσπαθώ να τον βλέπω ολοκληρωμένα. Η δημόσια εικόνα ποτέ δεν είναι ολόκληρη η εικόνα ενός ανθρώπου προφανώς. Οπότε, προσπαθώ να τον βλέπω ολόκληρο και προσπαθώ να εντοπίζω τα στοιχεία που με κάνουν να θαυμάζω έναν άνθρωπο ή να με εμπνέει ένας άνθρωπος. Αλλά πάντα παρακολουθούσα τη δημόσια σφαίρα, και εξακολουθώ και το κάνω, και εντόπιζα χαρακτηριστικά ή συμπεριφορές ανθρώπων που με ενέπνεαν.

Για παράδειγμα, σε έναν επιτυχημένο ή σε μία επιτυχημένη επιχειρηματία θα θαυμάσω την πει-

▼
Θα σας συμβούλευα να έχετε στόχους αλλά όχι σχέδια. Μπορείτε να θέσετε ως επόμενο στόχο να μπειτε σε ένα καλό πανεπιστήμιο, μπορείτε να έχετε τον στόχο του να αποφοιτήσετε από αυτό το πανεπιστήμιο, μπορείτε να έχετε στόχο για την πρώτη σας δουλειά. Αυτό που δεν έχει καθόλου νόημα, στο περιβάλλον στο οποίο λειτουργούμε, είναι να σκέφτεστε σε βάθος 10ετίας και 20ετίας.

Η Έλλη Ανδριοπούλου '93 κατά την ομιλία της στην Τελετή Εγκατάστασης του Διευθυντή/President του Κολλεγίου Αθηνών Καθηγητή κ. Κώστα Συνολάκη '75.

θαρχία την οποία είχαν προφανώς για να φτάσουν σ' αυτό το επίπεδο ή θα θαυμάσω το ρίσκο το οποίο πήραν για να πετύχουν αυτά που πέτυχαν. Οπότε δεν είναι ο άνθρωπος ολόκληρος, αλλά είναι συγκεκριμένες πληροφορίες και χαρακτηριστικά. Και νομίζω αυτό, στην ηλικία που είστε, βοηθάει. Σε όλες τις ηλικίες βοηθάει, αλλά ακόμα περισσότερο τώρα.

Πώς καταφέρνετε να ισορροπείτε την πολύ επιτυχημένη καριέρα σας με τον ρόλο σας ως μητέρας;

Πολύ δύσκολα, είναι η απάντηση. Βάζεις προτεραιότητες. Θαυμάζω μαμάδες που περνάνε πολύ χρόνο με τα παιδιά τους, κάτι άλλο όμως στερούνται. Εγώ τα έβαλα όλα στη ζυγαριά και αποφάσισα ότι για μένα είναι πολύ σημαντικό ο χρόνος που περνάω με τα παιδιά μου να μη συνοδεύεται από δουλειές. Οπότε έχω προσπαθήσει να λύσω τα πρακτικά ζητήματα όσο γίνεται, γιατί προφανώς υπάρχουν πάρα πολλά πρακτικά ζητήματα, έτσι ώστε ο χρόνος που περνάω μαζί να είναι όσο πιο ποιοτικός, όπως λένε, γίνεται. Το «ποιοτικός» τι σημαίνει; Να έχεις την δυνατότητα ουσιαστικής επικοινωνίας.

Επίσης, θα σας προέτρεπα αυτή την ερώτηση να την κάνετε σε όλους όσους σας παραχωρούν συνέντευξη, όχι μόνο στις γυναίκες.

Απλώς αυτή η ερώτηση συνήθως γίνεται μόνο σε γυναίκες. Θεωρείται δεδομένο ότι ένας άντρας έχει τη γυναίκα στο σπίτι που θα τα φροντίζει όλα αυτά. Είναι λυμένα όλα! Έτσι, αυτήν την ερώτηση σπάνια θα την ακούσεις. Εγώ σε συνέντευξη δεν έχω ακούσει ποτέ να απευθύνουν αυτή την ερώτηση σε άντρα.

Στην επαγγελματική σας σταδιοδρομία ποιες δεξιότητες σας φάνηκαν πιο χρήσιμες;

Όλα τα soft skills, κυρίως οι δεξιότητες στην επικοινωνία. Κυρίως το να ακούς και να κατανοείς τον συνομιλητή σου. Να αντιλαμβάνεσαι ο άνθρωπος που κάθεσαι μαζί σου τι πραγματικά έχει ανάγκη και τι ζητάει. Γιατί μέσα από την κατανόηση, και την ενσυναίσθηση, θα καταλάβεις τι αποζητά ο άλλος. Το win-win τι είναι; Να έχεις καταλάβει στα αλήθεια τον άλλο απέναντί σου. Οπότε οι επικοινωνιακές δεξιότητες είναι πολύ χρήσιμες σε αυτό το επίπεδο.

Και το άλλο, που θα πω ότι είναι μάλλον το πιο σημαντικό από όλα είναι το relationship management. Να χτίζεις σχέσεις. Να χτίζεις πραγματικές σχέσεις, ισότιμες σχέσεις, με σεβασμό.

Σας ευχαριστούμε πολύ για την όμορφη συνέντευξη που μας παραχωρήσατε!

Μαριάνθη Ιεραπετρίτου

ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ ΤΗΣ ΧΗΜΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Κυρία Ιεραπετρίτου, ποια ερεθίσματα σας ώθησαν να επιλέξετε ως κλάδο σπουδών σας την Χημική Μηχανική; Τι εξετάζει η συγκεκριμένη επιστήμη και πώς μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο;

Η Χημική Μηχανική είναι η επιστήμη που έχει ως στόχο της όχι μόνο την δημιουργία νέων προϊόντων που μπορεί να είναι χημικά, φάρμακα ή καύσιμα αλλά και την παραγωγή τους σε μεγάλη κλίμακα, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Για παράδειγμα, δείτε την παραγωγή των εμβολίων για την πανδημία που όλοι ζήσαμε τα τελευταία χρόνια. Ξέρετε ότι πίσω από τη μια από τις δυο πιο σπουδαίες εταιρείες για την παραγωγή του ενός εμβολίου βρίσκεται ένας χημικός μηχανικός από το MIT; Αυτό δεν είναι τυχαίο, αφού πίσω από πολλές εφαρμοσμένες εφευρέσεις βρίσκονται χημικοί μηχανικοί και αυτό ήταν κάτι που με

τράβηξε για να μπορέσω μέσα από την δουλειά μου να συμβάλω στην βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων.

Τι σημαίνει για εσάς η τόσο σημαντική διάκριση, το Computing in Chemical Engineering Award; Σας γεμίζει με περαιτέρω ευθύνη;

Νομίζω ότι οι διακρίσεις δεν πρέπει να μας αποσπούν από την συνέχιση του έργου μας ούτε και – για να το πω όπως το λέμε πιο λαϊκά – να παίρνουν τα μυαλά μας αέρα! Για μένα είναι απλά μια αναγνώριση και μια ευκαιρία να προβληθεί η δουλειά του εργαστηρίου μου και ίσως με αυτόν τον τρόπο να τραβήξει την προσοχή νέων επιστημόνων στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Ποιες δυνατότητες έχει ένας επιστήμονας στις ΗΠΑ που δεν έχει στην Ελλάδα ή σε κάποια άλλη ευρωπαϊκή χώρα; Πόσο σας διευ-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΟΝ
**ΘΟΔΩΡΗ
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ, Γ3**

**Η μόνη
πραγματικότητα
είναι
ΤΟ ΠΑΡΟΝ.**

**Το μέλλον
δεν έχει έρθει
ακόμα και δεν το
γνωρίζουμε και
το παρελθόν έχει
ήδη περάσει και
δεν αλλάζει...**

κόλυε αυτή η επαγγελματική επιλογή να εργαστείτε στις ΗΠΑ;

Όταν αποφοίτησα από το Πολυτεχνείο, οι δυνατότητες πανεπιστημιακής σταδιοδρομίας ήταν πολύ μεγαλύτερες στις ΗΠΑ από ό,τι στην Ευρώπη. Αυτό κυρίως επειδή τα πανεπιστημιακά ιδρύματα στις ΗΠΑ είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με άλλες χώρες. Πρόκειται για μια πολύ μεγαλύτερη χώρα και παράλληλα η διαφορετική δομή των πανεπιστημίων επιτρέπει την προαγωγή και πιο εύκολη εξέλιξη νέων επιστημόνων. Προϊόντος του χρόνου η κατάσταση έχει αλλάξει και υπάρχουν πολύ περισσότερες ευκαιρίες και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο, ακόμα σε αρκετές χώρες το σύστημα των πανεπιστημίων δεν είναι εύκολο για την ανάδειξη και εξέλιξη νέων καθηγητών.

Η πρόοδος της επιστήμης και της τεχνολογίας αποτελεί ελπίδα για τον άνθρωπο, για την ποιότητα της ζωής του ακόμα και για την ίδια τη ζωή του. Αυτό άλλωστε είναι και το χρέος των επιστημόνων. Το παράδειγμα της πρόσφατης υγειονομικής κρίσης είναι πολύ χαρακτηριστικό. Πιστεύετε ότι σήμερα οι επιστήμονες υπηρετούν πραγματικά τον άνθρωπο;

Νομίζω ότι σε κάθε επάγγελμα υπάρχουν φωτεινά παραδείγματα θετικών και αρνητικών συνεισφορών. Θα μου επιτρέψετε να πω πάντως ότι ως κοινωνία δίνουμε πολύ μεγαλύτερη σημασία και προβολή στα αρνητικά παρά στα θετικά με αποτέλεσμα να δίνεται η εντύπωση ότι η επιστήμη δεν λειτουργεί για το καλό του ανθρώπου – αντίληψη που δεν ευσταθεί. Ας σκεφτούμε πάλι την τελευταία πανδημία και την συνεισφορά της επιστήμης στην αντιμετώπισή της – από την παραγωγή των προστατευτικών προϊόντων, όπως οι μάσκες για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού μέχρι την παραγωγή των εμβολίων.

Εντοπίζετε διαφορές μεταξύ της κοινωνικής θέσης που έχει ένας επιστήμονας στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ;

Μπορώ να πω ότι ζούμε σε περίεργες εποχές που και στις ΗΠΑ πολλοί –κυρίως πολιτικώς ορμώμενοι– αμφισβητούν την συμβολή της επιστήμης και στρέφονται κατά των αποδείξεων και της αλήθειας. Ως παράδειγμα να σας φέρω το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής που είναι μια αλήθεια που όλοι βιώνουμε αλλά που κάποιοι πολιτικοί – παρασύροντας και μια μερίδα της κοινωνίας – αμφισβητούν.

Ποιο ρόλο έπαιξε το οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον σας στην απόφασή σας να ασχοληθείτε με το εν λόγω αντικείμενο;

Φυσικά η οικογένεια και το σχολείο είναι τα πάντα για ένα παιδί – ή σχεδόν τα πάντα. Είχα την τύχη να μεγαλώσω σε μια ευτυχισμένη οικογένεια που, αν και οι γονείς μου δεν είχαν πανεπιστημιακή μόρφωση, είχαν μεγάλη εκτίμηση για την επιστήμη, καθώς και την διορατι-

Η Δρ. Μαριάνθη Ιεραπετρίτου είναι η πρώτη γυναίκα που τιμήθηκε με το «Computing in Chemical Engineering Award» για την πολύτιμη συμβολή της στην εφαρμογή της υπολογιστικής και της τεχνολογίας συστημάτων στον τομέα της Χημικής Μηχανικής. Είναι καθηγήτρια και κάτοχος της Έδρας Bob and Jane Gore Centennial στο τμήμα Χημικής και Βιομοριακής Μηχανικής στο University of Delaware των ΗΠΑ και Πρόεδρος του Τμήματος. Έχει σπουδάσει στο τμήμα Χημικών Μηχανικών στο ΕΜΠ και εκπόνησε την διδακτορική διατριβή της στο τμήμα Χημικών Μηχανικών στο Imperial College του Λονδίνου.

Η Δρ. Ιεραπετρίτου έχει διακριθεί ως πρωτοπόρος στο Process Systems Engineering με μεγάλη συμβολή στον χώρο της φαρμακοβιομηχανίας. Ήταν ο ιθύνων νους πίσω από πρωτοπόρες ιδέες και σημαντικές εξελίξεις οι οποίες της έχουν εξασφαλίσει διεθνή αναγνώριση και βραβεία με σημαντικότερο το Computing and Systems Technology Division Award. To

κότητα να δουν την αναγκαιότητα να πάω σε ένα από τα πρότυπα σχολεία και έτσι έδωσα εξετάσεις και πέρασα στο Βαρβάκειο. Σίγουρα τα χρόνια μου στο Βαρβάκειο με επηρέασαν πολύ στην απόφασή μου να παρακολουθήσω το Πολυτεχνείο. Η αγάπη μου για τα Μαθηματικά και τις Φυσικές Επιστήμες καλλιεργήθηκε μέσα στο σχολείο και έξω από αυτό από τους υπέροχους καθηγητές μας. Έτσι αποφάσισα να βάλω ως σχολή της πρώτης προτίμησής μου τους Χημικούς Μηχανικούς στο ΕΜΠ.

Μία Ελληνίδα στις ΗΠΑ: Πόσο δύσκολο είναι για εσάς να ζείτε μακριά από την πατρίδα σας;

Κάθε αρχή και δύσκολη όπως λέμε στην Ελλάδα και φυσικά, όταν ξεκινήσει κανείς σε ένα περιβάλλον

που είναι άγνωστο είναι δύσκολο χωρίς την υποστήριξη που σου προσφέρει το γνώριμο περιβάλλον της πατρίδας σου, και αν το βλέπεις απ' έξω φαντάζει ακόμα δυσκολότερο αλλά όπως και στον Μαραθώνιο ξεκινάς και δεν σκέφτεσαι ότι έχεις να τρέξεις 42 χιλιόμετρα αλλά πας ένα χιλιόμετρο την φορά, παίρνεις κουράγιο και συνεχίζεις.

Από πού αντλείτε δύναμη για να συνεχίζετε;

Από την ικανοποίηση ότι αυτό που κάνουμε ίσως βοηθήσει κάποια παιδιά να βρουν το δρόμο τους με την διδασκαλία μας, είτε συμβουλευοντάς τα ως φοιτητές σε μεταπτυχιακές εργασίες. Επιπλέον, μέσω της έρευνάς μας, πιστεύουμε ότι συνεισφέρουμε στην επίλυση έστω και στο ελάχιστο κάποιων από τα μεγάλα προβλήματα

ΣΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΙΟ ΞΕΚΙΝΑΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΣΚΕΦΤΕΣΑΙ ΟΤΙ ΕΧΕΙΣ ΝΑ ΤΡΕΞΕΙΣ 42 ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ ΑΛΛΑ ΠΑΣ ΕΝΑ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΟ ΤΗΝ ΦΟΡΑ, ΠΑΙΡΝΕΙΣ ΚΟΥΡΑΓΙΟ ΚΑΙ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙΣ...

του πλανήτη μας. Για παράδειγμα, τα τελευταία χρόνια ένας από τους ερευνητικούς στόχους της ομάδας μου είναι η παραγωγή φαρμάκων με συνεχείς διαδικασίες που είναι πιο οικονομικές και ευέλικτες στα δεδομένα της αγοράς. Με αυτόν τον τρόπο ελπίζουμε ότι φάρμακα που προς το παρόν δεν είναι διαθέ-

σιμα σε αναπτυσσόμενες χώρες θα γίνουν πιο προσιτά. Ιδιαίτερα οι νέες τεχνολογίες βιοφαρμακευτικών φαρμάκων υπόσχονται θεραπείες σε πολύπλοκες ασθένειες.

Πώς αξιοποιείτε τον λιγοστό ελεύθερο χρόνο που έχετε;

Εύκολη ερώτηση! Μου αρέσει να περνάω χρόνο με την οικογένειά μου (τον άνδρα μου που είναι και αυτός ακαδημαϊκός και χημικός μηχανικός οπότε και έχουμε πολλά κοινά και επαγγελματικά, καθώς και την κόρη μας) και με τους φίλους μας που είναι η οικογένειά μας μακριά από την πραγματική μας οικογένεια στην Ελλάδα. Επίσης, μου αρέσει πολύ το τρέξιμο. Έχω τρέξει σε 12 Μαραθωνίους. Τρέχω σε έναν κάθε χρόνο. Το τρέξιμο μου δίνει την δυνατότητα αποτοξίνωσης από την δουλειά και χαλάρωσης αλλά και άσκησης, που είναι καλό για την υγεία μας.

Όλοι οι άνθρωποι έχουν πρότυπα. Ποια ήταν τα δικά σας πρότυπα;

Φυσικά χρειαζόμαστε πάντα να βλέπουμε αξιόλογα άτομα και να μαθαίνουμε από άλλους ανθρώπους, απλά για μένα αυτά τα πρότυπα αλλάζουν με το χρόνο και δεν είναι πολλά γιατί πιστεύω ότι κάθε άνθρωπος έχει να σου δώ-

επιστημονικό έργο της Δρ. Ιεραπετρίτου στην μοντελοποίηση της Φαρμακευτικής Παραγωγής έχει αποδειχθεί επαναστατικό στην ανάπτυξη και παραγωγή νέων προϊόντων φαρμακευτικής αγωγής. Η επιστημονική συμβολή της συνιστά επανάσταση στην φαρμακοβιομηχανία.

Παράλληλα έχει πλούσιο ιστορικό επιστημονικών δημοσιεύσεων με 290 επιστημονικές έρευνες οι οποίες έχουν λάβει πολυάριθμες αναφορές στην βιβλιογραφία. Επίσης, είναι συγγραφέας τεσσάρων βιβλίων στον τομέα των Βιομηχανικών Συστημάτων (process systems engineering) και της Φαρμακευτικής Παραγωγής.

Τέλος, έχει λάβει πλήθος υψηλόβαθμων θέσεων. Η Δρ. Ιεραπετρίτου, στα 25 χρόνια της ακαδημαϊκής της σταδιοδρομίας, έχει υπάρξει επιβλέπουσα καθηγήτρια 30 διδακτορικών διατριβών. Σημαντική συνεισφορά της έχει υπάρξει η εισήγησή της για την δημιουργία προγράμματος ακαδημαϊκής αλληλοβοήθειας μέσω του προγράμματος εκπαιδευτικής συμβουλευτικής. Επιπλέον, έχει πλήθος διακρίσεων για το εκπαιδευτικό και το διδακτικό της έργο.

σει διαφορετικά πράγματα και κανένας δεν είναι τέλειος σε όλα. Για να απαντήσω όμως – πάντα οι γονείς μου θα αποτελούν πρότυπο στην ζωή μου γιατί, ενώ πέρασαν πολλά (πολέμους, φτώχεια) πάντα ζούσαν με αγάπη, ευτυχισμένοι, βλέποντας μόνο μπροστά και αυτό είναι κάτι που δεν μπορείς να το περάσεις στους άλλους παρά μόνο αν είσαι παρών και το βιώνεις καθημερινά και θα είμαι πάντα ευγνώμων για αυτό.

Αν γυρνούσατε πίσω τον χρόνο θα αλλάζατε κάτι;

Επειδή τελευταία έχω αρχίσει και διαβάζω βιβλία για τον διαλογισμό, πιστεύω ότι η μόνη πραγματικότητα είναι το παρόν. Το μέλλον δεν έχει έρθει ακόμα και δεν το γνωρίζουμε και το παρελθόν έχει ήδη περάσει και δεν αλλάζει. Επίσης, ότι είμαστε σήμερα είναι το αποτέλεσμα των αποφάσεων και των πράξεων μας στο παρελθόν – είτε λανθασμένες είτε σωστές. Από όλα πρέπει να μαθαίνουμε και να προχωράμε. Οπότε, για να απαντήσω την ερώτηση δεν νομίζω ότι θα άλλαζα κάτι, γιατί δεν θα ήμουνα αυτό που είμαι τώρα, γιατί θα σκεφτόμουν τελείως διαφορετικά.

Μια συμβουλή για εμάς τους νέους που αγωνιούμε και καλούμαστε να ζήσουμε και να εργαστούμε σε ένα αβέβαιο και απαιτητικό κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον;

Κανένας δεν ξέρει το μέλλον και όλοι οι καιροί έχουν τις δικές τους δυσκολίες. Το μόνο που θα μπορούσα να συμβουλευτώ κάθε άνθρωπο, αν και θα ακουστεί λίγο κλισέ είναι να κάνει κάτι που να το αγαπά. Αν και δεν είναι απόλυτα αληθινό, ως νέοι άνθρωποι πρέπει να πιστεύετε στο ρητό του Κομφούκιου: «διάλεξε μια δουλειά που αγαπάς και δε θα χρειαστεί να δουλέψεις ποτέ στη ζωή σου».

Σας ευχαριστούμε θερμά για το χρόνο σας και για όσα ενδιαφέροντα πράγματα μοιραστήκατε μαζί μας!

Ως νέοι άνθρωποι πρέπει να πιστεύετε στο ρητό του Κομφούκιου:

«ΔΙΑΛΕΞΕ ΜΙΑ ΔΟΥΛΕΙΑ ΠΟΥ ΑΓΑΠΑΣ ΚΑΙ ΔΕ ΘΑ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΕΙΣ ΠΟΤΕ ΣΤΗ ΖΩΗ ΣΟΥ».

Γιάννης Ασσαέλ

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

➔ Πρότυπο είναι ένας άνθρωπος που συνιστά παράδειγμα προς μίμηση για τους άλλους. Πρότυπο είναι ένας άνθρωπος που μας προκαλεί θαυμασμό και στον οποίο θα θέλαμε να μοιάσουμε. Είναι κάποιος που μας εμπνέει να καλλιεργήσουμε την προσωπικότητά μας και να θέσουμε υψηλούς στόχους στη ζωή μας, ώστε να αξιοποιήσουμε στο έπακρο τις ικανότητές μας. Για αυτούς τους λόγους, λοιπόν, πρότυπο, ιδίως για εμάς τους νέους, θα μπορούσε να είναι ο Δρ. Γιάννης Ασσαέλ.

Ο ΔΡ. ΑΣΣΑΕΛ είναι Staff Research Scientist στον κλάδο Τεχνητής Νοημοσύνης στην Google DeepMind, μια κορυφαία εταιρεία έρευνας και ανάπτυξης τεχνητής νοημοσύνης, και έχει διακριθεί στους «30 Under 30» εξέχοντες επιστήμονες της Ευρώπης από το περιοδικό Forbes για το 2021. Έχοντας αποφοιτήσει από το Κολλέγιο Ανατόλια στη Θεσσαλονίκη, σπούδασε στο τμήμα Εφαρμοσμένης Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, όπου άρχισε να αναδεικνύεται το ταλέντο του. Με πλήρη υποτροφία συνέχισε τις σπουδές του για MSc (Μάστερ Επιστημών) στην Επιστήμη των Υπολογιστών (Computer Science) στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (University of Oxford), όπου και διακρίθηκε για την καλύτερη επίδοση στο έτος του. Ακόμα, εκπόνησε MRes (Μάστερ Έρευνας) στην Τεχνητή Νοημοσύνη στο Imperial College London. Το 2016, επέστρεψε

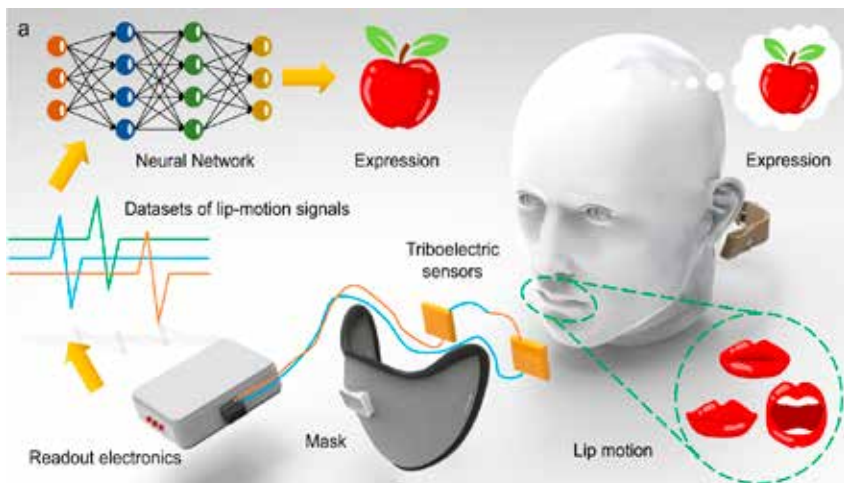
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
**ΑΝΔΡΕΑ
ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟ, Β7**

στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης με πλήρη υποτροφία της Oxford–Google DeepMind. Στο πρώτο έτος των σπουδών του και έχοντας ήδη σημειώσει ένα μεγάλο αριθμό ακαδημαϊκών και επιχειρηματικών επιτυχιών, μεταξύ των οποίων ήταν και η ίδρυση μιας startup εταιρείας σχετικής με το αντικείμενο μελέτης του, ξεκίνησε ως ερευνητής στην Google DeepMind παράλληλα με τις σπουδές του.

Θέλοντας και εκείνος να συνεισφέρει με τον δικό του τρόπο στην κοινωνία, ο Δρ. Ασσαέλ δημιούργησε μαζί με έναν συνεργάτη του «μια λίστα με τα άλυτα προβλήματα στα οποία θα μπορούσε να βοηθήσει η Τεχνητή Νοημοσύνη», όπως ο ίδιος έχει αναφέρει σε συνέντευξη και έτσι οδηγήθηκε στη δημιουργία του LipNet, μιας εκ των πολλών καινοτομιών του.

ΤΟ LIPNET είναι ένα μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης βασισμένο σε νευρωνικά δίκτυα, το οποίο για πρώτη φορά έλυσε το πρόβλημα της χειλεανάγνωσης και της οπτικοακουστικής αναγνώρισης φωνής σε περιβάλλοντα αυξημένου θορύβου. Το σύστημα αυτό δέχεται ως είσοδο ένα βίντεο με το στόμα ενός ομιλητή και αποτυπώνει το αντίστοιχο κείμενο, έχοντας εφαρμογές σε οποιαδήποτε συσκευή διαθέτει λειτουργίες αναγνώρισης φωνής. Αυτό όμως που αξίζει να σημειωθεί σχετικά με την εν λόγω εφεύρεση είναι ότι έχει εφαρμογές σε επιστήμες όπως η Ιατρική. Υλοποιήσεις του LipNet σήμερα

μπορούν να βοηθήσουν περισσότερους από εκατό χιλιάδες ασθενείς με τραχειοτομή τον χρόνο να επικοινωνήσουν με τα αγαπημένα τους πρόσωπα και τους θεράποντες ιατρούς τους.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ ΑΞΙΟΣΗΜΕΙΩΤΟ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΜΑ του Δρ. Ασσαέλ είναι η Ιθάκη, το πρώτο μοντέλο Τεχνητής Νοημοσύνης με κύριο στόχο την αποκατάσταση κατεστραμμένων Αρχαίων Ελληνικών επιγραφών και τον προσδιορισμό του τόπου και της χρονολογίας γραφής του. Ανταποκρινόμενος στο «χρέος του ως επιστήμονα να δημιουργεί με γνώμονα το αίσθημα της κοινωνικής προσφοράς», όπως ο ίδιος επισημαίνει, ο Δρ. Ασσαέλ δημιούργησε την Ιθάκη. Η Ιθάκη μπορεί να χρονολογήσει κείμενα που γράφτηκαν 2500 χρόνια πριν, εντός 30 ετών από το εύρος ημερομηνιών που δίνουν οι Ιστορικοί! Ίσως το πιο εντυπωσιακό αποτέλεσμα όμως είναι ότι οι Ιστορικοί με τους οποίους συνεργάστηκαν είχαν 25% ακρίβεια όταν εργάζονταν μόνοι τους για την αποκατάσταση αρχαίων κειμένων, ενώ χρησιμοποιώντας την Ιθάκη, η απόδοσή τους αυξήθηκε στο 72%, ξεπερνώντας την απόδοση της ίδιας της Ιθάκης κατά 10%. Έτσι, το σύστημα αυτό εκτός από τη συμβολή του στη διαφύλαξη της κληρονομιάς των προγόνων μας «ανοίγει» νέες πόρτες στη σύμπραξη της Τεχνητής Νοημοσύνης και των Ιστορικών και μάλιστα είναι διαθέσιμο προς χρήση και από το ευρύτερο κοινό σε κατάλληλο διαδραστικό ιστοχώρο που δημιούργησε ο Δρ. Ασσαέλ με την ομάδα του.

Ο ΔΡ. ΑΣΣΑΕΛ έχοντας ήδη ένα πλούσιο βιογραφικό χάρη στα επιτεύγματά του, σκοπεύει να συνεχίσει την έρευνά του στον κλάδο της Τεχνητής Νοημοσύνης, δηλώνοντας ότι επιθυμεί να εστιάσει σε «καινοτομίες με θετική κοινωνική απήχηση». Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι ο Δρ. Ασσαέλ μέσω του έργου του στον τομέα της επιστήμης και της αναντίρρητα σπουδαίας συνεισφοράς του στη σύγχρονη κοινωνία αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση για εμάς, τους σημερινούς νέους. Όπως ο ίδιος μοιράζεται μαζί μας, «προκλήσεις υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και στην μετέπειτα πορεία, όμως η ταχύτητα αναπροσαρμογής σε αυτές και η θετική αντιμετώπισή μας τις κάνουν πάντα πιο εύκολες». Έτσι, μέσα από την επιμονή του, την αφοσίωσή του στους στόχους του, το έμφυτο ταλέντο και το ισχυρό υπόβαθρο που του είχε προσφέρει το σχολείο του κατόρθωσε να πετύχει σε όλους τους τομείς της δράσης του. Συνεπώς, θέτοντας ως πρότυπα ανθρώπους όπως ο Δρ. Ασσαέλ και με κατάλληλη καθοδήγηση και σκληρή δουλειά, έχουμε όλοι τη δυνατότητα να αφήσουμε το προσωπικό μας αποτύπωμα στην κοινωνία.

ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΠΡΟΣΠΕΡΝΑΜΕ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΥΤΑ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ ΚΑΤΙ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ

Το σχολείο αποτελεί χώρο έμπνευσης, ανακάλυψης και δημιουργίας ενός δυνατού υποβάθρου για όλη τη μετέπειτα πορεία ζωής.

Είναι γνωστό ότι φοιτήσατε στο Κολλέγιο Ανατόλια. Πώς θεωρείτε ότι το σχολείο σας ενέπνευσε και σας ώθησε προς την κατεύθυνση που ακολουθήσατε;

Το σχολείο αποτελεί ένα χώρο έμπνευσης, ανακάλυψης και δημιουργίας ενός δυνατού υποβάθρου για όλη τη μετέπειτα πορεία ζωής. Το Κολλέγιο Ανατόλια με βοήθησε να ανακαλύψω καινούργια ενδιαφέροντα και να αναπτύξω πολλαπλές ικανότητες από νωρίς: μέσα από εργασίες ερευνητικού περιεχομένου, παρουσιάσεις, και ποικίλες εξωσχολικές δραστηριότητες. Μεταξύ άλλων έπαιζα ηλεκτρικό μπάσο στην μπάντα του αγγλόφωνου θεατρικού ομίλου. Ο απόηχος της μουσικής αυτής παρέμεινε σε όλες τις σπουδές μου. Η Τεχνητή Νοημοσύνη εμφανίστηκε στη ζωή μου κατά τη διάρκεια του μεταπτυχιακού μου στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Ποιες στιγμές της ζωής σας πιστεύετε ότι ήταν οι πιο καθοριστικές για τη μετέπειτα επιτυχία σας;

Πολλές! Μια στιγμή που θυμάμαι πιο έντονα είναι οι διακοπές του πρώτου καλοκαιριού των διδακτορικών μου σπουδών κατά τη διάρκεια των οποίων, μαζί με ένα φίλο, μας ήρθε η έμπνευση για ένα καινούργιο μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης για αναγνώριση φωνής. Τα καινοτόμα χαρακτηριστικά και η απόδοσή του μας οδήγησαν να ιδρύσουμε μια startup στον Κα-

Η ΙΘΑΚΗ: Το πρώτο μοντέλο τεχνητής νοημοσύνης που βοηθά τους ιστορικούς να ανακτήσουν τα αρχαία κείμενα.

ναδά που αποτέλεσε ορόσημο του όμορφου αυτού ταξιδιού. Σε συνδυασμό με μια σειρά από ακαδημαϊκές αναγνώσεις, τα μέλη της εταιρείας μας συνεχίσαμε ως ερευνητές στην Google DeepMind.

Ήρθατε αντιμέτωπος με σημαντικά εμπόδια σε κάποια στιγμή της πορείας σας;

Μπορεί να υπάρξει ταξίδι χωρίς εμπόδια; Πανελλαδικές εξετάσεις, αιτήσεις για μεταπτυχιακές σπουδές, αιτήσεις για υποτροφίες και αναζήτηση οικονομικής στήριξης, διδακτορικές σπουδές, ίδρυση μιας startup... Αισθάνομαι ευγνωμοσύνη για κάθε έναν σταθμό και πιστεύω ότι τα εμπόδια υπάρχουν για να τα προσπερνάμε και μέσα από αυτά να μαθαίνουμε κάτι καινούργιο για τον εαυτό μας. Ιδιαίτερο ρόλο σε αυτή τη διαδικασία έχει η ικανότητα και ταχύτητα αναπροσαρμογής σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον και τη θεωρώ μια από τις πιο σημαντικές αρετές.

Οι σπουδές σας στην Ελλάδα σάς άνοιξαν δρόμους για την εξέλιξη της καριέρας σας;

✓
Θεωρώ ότι είναι χρέος μας ως επιστημόνων να δημιουργούμε με γνώμονα το αίσθημα της κοινωνικής προσφοράς και ευθύνης. Αυτό με έχει οδηγήσει σε κάθε έρευνα που έχω εκπονήσει.

Οι ιστορικοί είχαν 25% ακρίβεια όταν εργάζονταν μόνοι τους. Χρησιμοποιώντας την ΙΘΑΚΗ, η απόδοσή τους αυξήθηκε στο 72%.

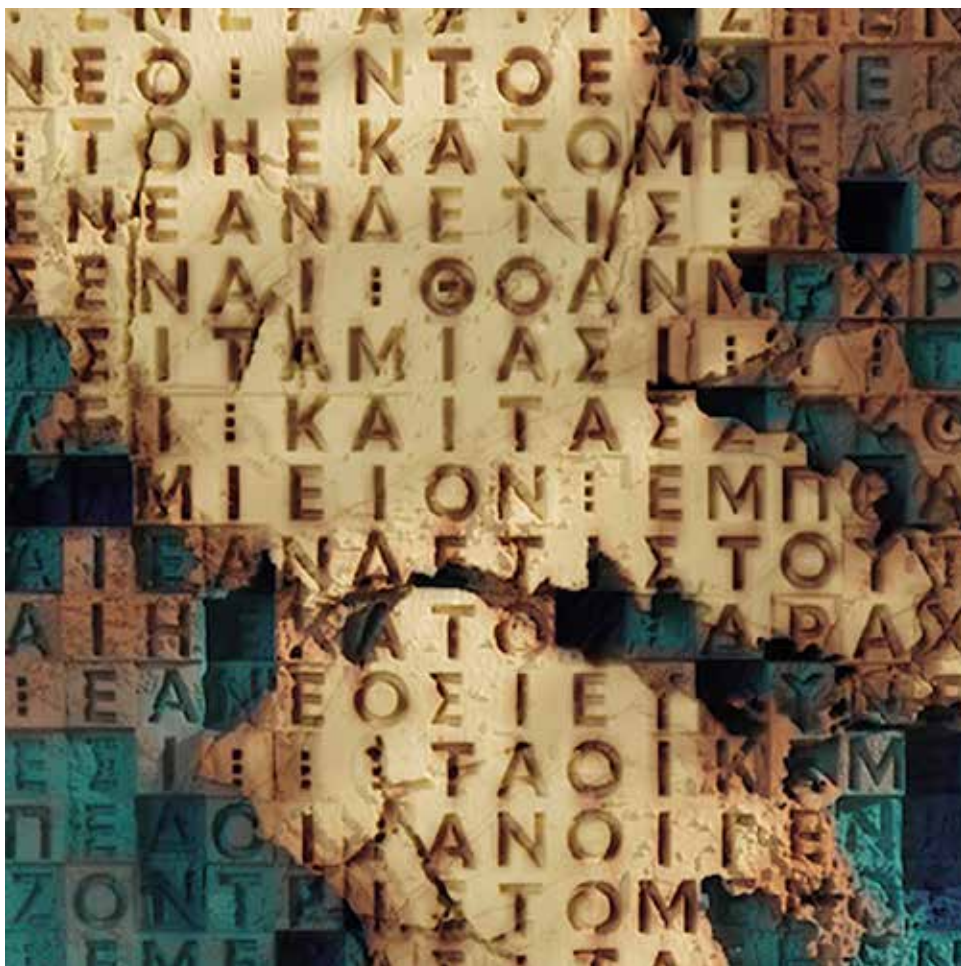
Φυσικά! Κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στην Ελλάδα υποποίησα περισσότερες από 50 εφαρμογές για κινητά τηλέφωνα και διδραστικούς ιστότοπους. Στόχος μου ήταν να αποκτήσω περισσότερη εμπειρία και γνώσεις στον κλάδο της πληροφορικής. Το έργο αυτό έπαιξε σίγουρα σημαντικό ρόλο στην επιλογή μου από το πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και στη διεκδίκηση υποτροφιών.

Ποια είναι η συμβουλή σας προς τους σημερινούς μαθητές με φιλοδοξίες για το μέλλον; Πώς θα τους συνιστούσατε να αξιοποιήσουν τα εφόδια που τους προσφέρει το σχολείο με ανάλογη φιλοσοφία με το Κολλέγιο Ανατόλια;

Στο μεταπτυχιακό μου, ο καθηγητής που μας δίδασκε Τεχνητή Νοημοσύνη και ήθελα να κάνω την πτυχιακή μου εργασία μαζί του, δεν μπορούσε να δεχθεί άλλους φοιτητές. Προσπάθησα να

τον πείσω ότι δουλεύω σκληρά και μόνος μου, και το μόνο που ήθελα από αυτόν είναι μια ώρα στις δύο εβδομάδες, και τελικά δέχτηκε να δουλέψω μαζί του. Με τον καθηγητή μου αυτό κάναμε την startup και ακόμα και σήμερα δουλεύουμε μαζί στην Google DeepMind. Αισθάνομαι ότι είμαι στο κατάλληλο περιβάλλον και συνέχισα το διδακτορικό μου μαζί του. Παρόλα αυτά άλλαξα το θέμα της έρευνάς μου πολλές φορές, κάτι που δεν ενδείκνυται. Δοκιμάζοντας όμως διαφορετικά πράγματα βρήκαμε την έμπνευση που μας οδήγησε στην έμπνευση της Google DeepMind.

Τέλος, ενώ δούλευα με την ομάδα αναγνώρισης φωνής της Google σε μια φιλική συζήτηση με μια φίλη μου ιστορικό, αποφασίσαμε να χρησιμοποιήσουμε Τεχνητή Νοημοσύνη για τον ανάκτηση κατεστραμμένων αρχαίων ελληνικών κειμένων, και τον προσδιορισμό

του τόπου και του χρόνου γραφής τους– κάτι που ήταν επαναστατικό για το έργο των ιστορικών. Έπρεπε να μάθω ένα καινούριο επιστημονικό πεδίο, αλλά πάντα μου άρεσε να μαθαίνω καινούρια πράγματα. Η έρευνα παρουσιάστηκε πρόσφατα στο εξώφυλλο του πιο γνωστού επιστημονικού περιοδικού, το Nature.

Μέσα από αυτά τα παραδείγματα, στο δικό μας ταξίδι ήταν ιδιαίτερα σημαντικό: α) να διεκδικώ αυτό που θέλω, β) να δοκιμάζω αντισυμβατικά πράγματα και γ) να αναπροσαρμόζομαι γρήγορα. Ένα ισχυρό υπόβαθρο σίγουρα βοηθάει στο να φέρει κάποιος όλα αυτά εις πέρας και κάτι μπορεί να ξεκινήσει να χτίζεται από τα πρώτα χρόνια της εκπαίδευσης.

Τι γέννησε την έμπνευση για το LipNet; Για ποιο λόγο θεωρήσατε ότι η ανάγνωση των χειλιών θα είχε εφαρμογή και θα προσέφερε οφέλη στην κοινωνία;

Τον πρώτο χρόνο του διδακτορικού μου κάναμε μια λίστα μαζί με ένα συνεργάτη με τα άλυτα προβλήματα που θα μπορούσε να βοηθήσει η Τεχνητή Νοημοσύνη– ένα από αυτά ήταν αυτό της οπτικοακουστικής αναγνώρισης φωνής και χειλεανάγνωσης το οποίο έχει σημαντικές ιατρικές προεκτάσεις. Το LipNet είναι ένα μοντέλο Τεχνητής Νοημοσύνης βασισμένο σε νευρωνικά δίκτυα που για πρώτη φορά έλυσε το πρόβλημα της οπτικοακουστικής αναγνώρισης φωνής. Εμπνευστήκαμε από την ανθρώπινη επικοινωνία που σε περιβάλλοντα αυξημένου θορύβου οι κινήσεις των χειλιών του συνομιλητή/της συνομιλήτριάς μας μάς βοηθούν να επεξεργαστούμε το ηχητικό σήμα και να κρατήσουμε τις κατάλληλες λέξεις. Έτσι, το LipNet δέχεται ως είσοδο ένα βίντεο με το στόμα μιας ομιλήτριας και αποτυ-

πώνει το ανάλογο κείμενο. Η εν λόγω καινοτομία έχει εφαρμογές σε οποιαδήποτε συσκευή κάνει χρήση αναγνώρισης φωνής (κινητά, υπολογιστές, αυτοκίνητα). Αλλά το πιο σημαντικό είναι ότι εφαρμογές του σήμερα μπορούν να βοηθήσουν περισσότερους από 100.000 ασθενείς με τραχειοτομή τον χρόνο να επικοινωνήσουν με τους γιατρούς και τα αγαπημένα τους πρόσωπα.

Η Ιθάκη είναι ένα σύστημα που επιτελεί μια πολύ συγκεκριμένη λειτουργία. Τι σας ώθησε στη δημιουργία της Ιθάκης και ποια ήταν τα επιστημονικά σας κίνητρα;

Θεωρώ ότι είναι χρέος μας ως επιστημόνων να δημιουργούμε με γνώμονα το αίσθημα της κοινωνικής προσφοράς και ευθύνης. Αυτό το συναίσθημα με έχει οδηγήσει σε κάθε έρευνα που έχω εκπονήσει. Η εμφάνιση της γραφής ήταν ένα γεγονός κομβικής σημασίας στην ανθρώπινη ιστορία, ιδιαίτερα σημαντικό για την κατανόηση της φύσης μας και του κόσμου όπου ζούμε σήμερα. Οι αρχαίοι Έλληνες πριν από 2500 χρόνια και περισσότερο άρχισαν να γράφουν σε πέτρα, αγγεία και χαλκό, καταγράφοντας από μισθώσεις και νόμους μέχρι ημερολόγια και χρησμούς, προσφέροντάς μας με αυτόν τον τρόπο μια λεπτομερή εικόνα ολόκληρης της περιοχής της Μεσογείου. Πολλά από αυτά τα διασωθέντα κείμενα βρίσκονται σε επιγραφές, οι οποίες έχουν υποστεί αλλεπάλληλες φθορές στο πέρασμα των αιώνων – κομμάτια τους έχουν καταστραφεί, ενώ άλλες φορές έχουν μετακινηθεί από την αρχική τους θέση. Επίσης, οι σύγχρονες τεχνικές χρονολόγησης, όπως η ραδιοχρονολόγηση άνθρακα-14, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε αυτά τα υλικά, καθιστώντας τη μελέτη των επιγραφών ιδιαίτερα δύσκολη και χρονοβόρα.

Η Ιθάκη είναι το πρώτο μοντέλο Τεχνητής Νοημοσύνης για την α) αποκατάσταση κειμένου κατε-

Το εξώφυλλο του περιοδικού Nature αφιερωμένο στην ΙΘΑΚΗ. Σημειώνεται πως η ΙΘΑΚΗ μπορεί να χρονολογήσει κείμενα που γράφτηκαν 2500 χρόνια πριν!

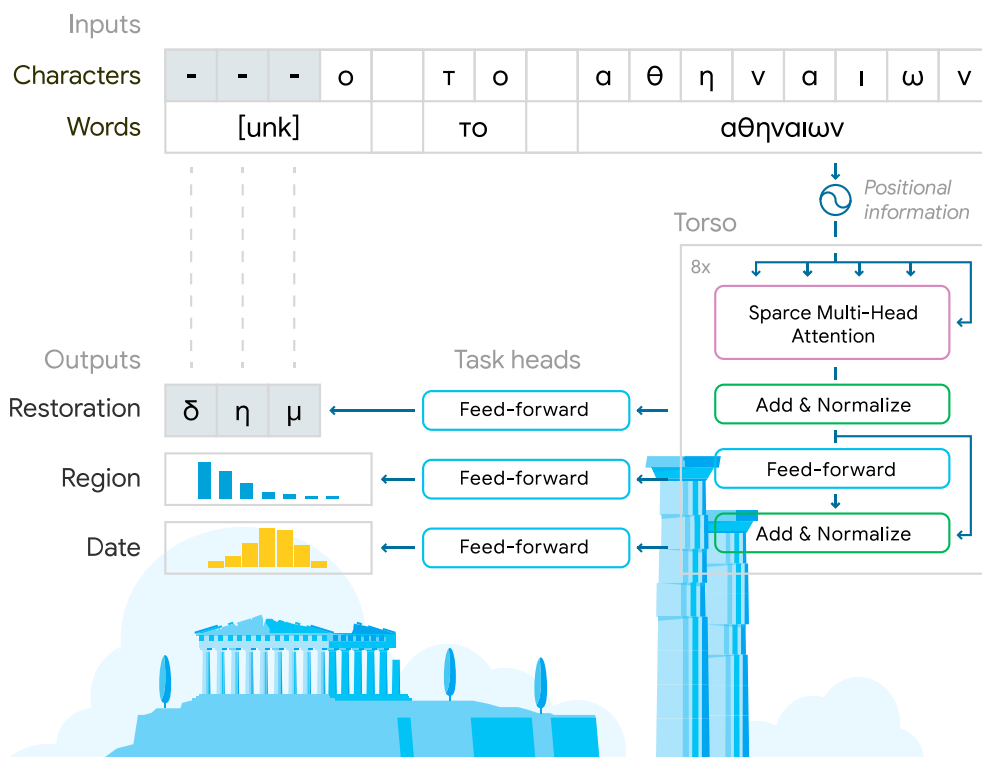
προσδιορισμό β) του τόπου και γ) της χρονολογίας γραφής τους. Με τον ίδιο τρόπο που τα μικροσκόπια και τηλεσκόπια επεκτείνουν το εύρος όσων μπορούν να κάνουν οι επιστήμονες, η Τεχνητή Νοημοσύνη μπορεί να προσφέρει στους ιστορικούς περαιτέρω εργαλεία για να υποστηρίξουν την έρευνά τους και να βελτιώσουν τη συλλογική μας κατανόηση για την αρχαία ιστορία και τον πολιτισμό.

Τέλος, μέρος του στόχου μας ήταν να κάνουμε την Ιθάκη ευρέως διαθέσιμη σε ερευνητές και εκπαιδευτικούς και έτσι δημιουργήσαμε έναν διαδραστικό ιστοχώρο διαθέσιμο στο Ithaca.deepmind.com, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί η Ιθάκη στην έρευνά τους. Μέχρι στιγμής έχουμε δεχτεί ιδιαίτερα θετικά σχόλια από τους ειδικούς που την χρησιμοποιούν ήδη και αισθανόμαστε πολύ χαρούμενοι για την ιδιαίτερη στήριξη από το Υπουργείο Πολιτισμού και τους αρμόδιους φορείς στην Ελλάδα.

Πώς η Ιθάκη «ανοίγει» νέους δρόμους στη σύμπραξη Τεχνητής Νοημοσύνης και Ιστορικών;

Η Ιθάκη επιτυγχάνει ακρίβεια 62% στην αποκατάσταση κατεστραμμένων κειμένων, 71% ακρίβεια, στην αναγνώριση του τόπου γραφής και μπορεί να χρονολογήσει κείμενα που γράφτηκαν 2500 χρόνια πριν, εντός 30 ετών από το εύρος ημερομηνιών που δίνουν οι Ιστορικοί.

Το πιο ενθαρρυντικό αποτέλεσμα της έρευνάς μας όμως είναι ότι οι Ιστορικοί με τους οποίους συνεργαστήκαμε είχαν 25% ακρίβεια όταν εργάζονταν μόνοι τους για την αποκατάσταση αρχαίων κειμένων. Όμως, χρησιμοποιώντας την Ιθάκη, η απόδοσή τους αυξήθηκε στο 72%, ξεπερνώντας την απόδοση της ίδιας της Ιθάκης, και δείχνοντας πόσο σημαντική είναι η συνεργασία ανθρώπου και τεχνητής νοημοσύνης στη μελέτη της ιστορίας.

Το σύστημα της Ιθάκης μπορεί να επεκταθεί στην αποκατάσταση κειμένων άλλων γλωσσών;

Εργαζόμαστε ήδη σε εκδόσεις της Ιθάκης και για άλλες αρχαίες γλώσσες, ενώ οι Ιστορικοί μπορούν ήδη να χρησιμοποιήσουν ψηφιοποιημένες βάσεις δεδομένων στην τρέχουσα αρχιτεκτονική και να μελετήσουν ποικίλα αρχαία συστήματα γραφής, από τα Ακκαδικά έως τη Δημόδη Αιγυπτιακή γραφή, ή τη γλώσσα των Μάγια. Πιστεύω ότι μοντέλα όπως η Ιθάκη θα μπορέσουν να ξεκλειδώσουν το δυναμικό συνεργασίας μεταξύ της Τεχνητής Νοημοσύνης και των Ανθρωπιστικών Επιστημών, συμβάλλοντας στη βελτίωση του τρόπου μελέτης και αναφοράς σημαντικών περιόδων της ανθρώπινης ιστορίας.

Πώς πιστεύετε ότι τα επιτεύγματά σας μπορούν να αποτελέσουν πηγή έμπνευσης για τους σημερινούς νέους; Ποιο είναι το επισημονικό υπόβαθρο που χρειάζεται ένας νέος άνθρωπος για την υλοποίηση έργου αντίστοιχου με το δικό σας;

Όλα τα βήματά μου πραγματοποιήθηκαν με υποτροφίες και πολλές ώρες δουλειάς. Η δημιουργία είναι κάτι που απολαμβάνω ιδιαίτερα και δεν στερήθηκα ποτέ την κοινωνική ζωή. Είναι σημαντικό να μεταφέρουμε στους νέους ότι και αυτοί μπορούν να διεκδικήσουν τα όνειρά τους!

Ο κλάδος της Τεχνητής Νοημοσύνης εξελίσσεται και μεγαλώνει κάθε μέρα προσφέροντας μια πληθώρα ευκαιριών, ενώ παράλληλα πλέον υπάρχουν πολλά πανεπιστημιακά μαθήματα διαθέσιμα online για κάποιον που ενδιαφέρεται να ξεκινήσει ακόμα και πριν το πανεπιστήμιο.

Ποια είναι τα σχέδιά σας για το μέλλον;

Θέλω να συνεχίσω να κάνω έρευνα στον κλάδο της Τεχνητής Νοημοσύνης που εστιάζει σε καινοτομίες με θετική κοινωνική απήχηση.

Σας ευχαριστώ θερμά για την πολύ ενδιαφέρουσα συνέντευξη που μας παραχωρήσατε!

Λεωνίδας Καβάκος

ΕΝΑΣ ΒΙΟΛΙΣΤΗΣ

ΣΤΗ ΣΤΕΓΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

➤ Τον αποκάλεσαν «βιολιστή των βιολιστών» (The Strad). Το παιδί-θαύμα, που εξελίχθηκε σε έναν από τους μεγαλύτερους σύγχρονους μουσικούς. Τον τίμησαν για την αξία και το ταλέντο του με πολλές διακρίσεις στην Ελλάδα και το εξωτερικό, με προεξάρχουσα διάκριση το Α' βραβείο και το χρυσό Μετάλλιο «Jean Sibelius» σε ηλικία μόλις 18 ετών (1985, ο νεότερος διαγωνιζόμενος), καθώς και το περίφημο βραβείο Léonie Sonning Music Prize (2017), που αποτελεί την υψηλότερη μουσική διάκριση της Δανίας και το έχουν πάρει μουσικοί όπως ο Στραβίνσκι, ο Σοστακόβιτς, ο Μπερνστάιν. Του απένειμαν το βραβείο Gramophone Concerto of the Year Award (1991) για την ηχογράφηση της πρώτης εκδοχής του «Κοντσέρτου για βιολί σε ρε μινόρε» του κορυφαίου Φιλανδού συνθέτη Jean Sibelius, την παρτιτούρα του οποίου του εμπιστεύθηκε η οικογένειά του. Με συμμετοχή στα σημαντικότερα διεθνή φεστιβάλ, με ρεσιτάλ και συναυλίες σε όλο τον κόσμο (η πρώτη συναυλία του στο Ηρώδειο το 1984 σε ηλικία 17 ετών), ο Διεθνούς φήμης Έλληνας βιολονίστας κλασικής μουσικής που τον διεκδικούν

οι μεγαλύτερες συμφωνικές ορχήστρες του κόσμου, έχει δεχθεί διαχρονικά διθυραμβικές κριτικές για το έργο του. Η παγκόσμια μουσική κοινότητα τον υποδέχεται με απόλυτο σεβασμό και οι εμφανίσεις του αποτελούν κορυφαίο μουσικό γεγονός για το οποίο ανοίγουν οι λαμπρότερες αίθουσες του κόσμου.

Προερχόμενος από μουσική οικογένεια ξεκίνησε βιολί σε ηλικία 5 ετών και ολοκλήρωσε τις σπουδές του στο Ελληνικό Ωδείο, αποφοιτώντας με πρώτο βραβείο και χρυσό μετάλλιο (απονεμόμενο για πρώτη φορά στην ιστορία του Ωδείου). Ακολούθησε ανώτερες σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Ιντιάνα, ΗΠΑ με υποτροφία του Ιδρύματος Ωνάση, όπου μαθήτευσε κοντά στον διακεκριμένο ρωσο-αμερικανό βιολονίστα Ιωσήφ Γκίνγκολντ.

Είχε άραγε φανταστεί ποτέ όλο αυτόν το δρόμο, τη διεθνή καριέ-

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΗΝ
**ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-
ΜΑΡΙΑ
ΑΓΟΡΑΝΟΥ, Α1**

**Η μουσική
δεν είναι κάτι
παράπλευρο της
ζωής.
Είναι η ίδια ζωή,
διότι και των δύο
οι θεμελιώδεις
βάσεις είναι
η αρμονία και ο
ρυθμός.
Η μουσική
είναι ζωή
και η ζωή
μουσική.**

ρα, τις διακρίσεις; Τα είχε ονειρευτεί; Όχι, απαντά, «Δεν θα μπορούσα ποτέ να το φανταστώ έτσι. Δεν υπήρχε ποτέ η πίεση και η καθοδήγηση προς μια σταδιοδρομία διεθνή... Η καθοδήγηση που είχα ήταν πολύ «προσγειωμένη» και πάντα με αφοσίωση στην τέχνη της μουσικής. Η μόνη μου επιδίωξη ήταν να γίνωμαι καλύτερος σε ό,τι έκανα. Αν αυτό αγγίζει τον κόσμο, τότε ό,τι είναι να έρθει, θα έρθει. Αρκεί εγώ να έχω κάνει αυτό που μου αναλογεί με σεμνότητα, ταπεινότητα και πολλή δουλειά, ποτέ με φιλοδοξία».

Ειλικρινής, χειμαρρώδης και ενδιαφέρων συνομιλητής σε όλες τις συνεντεύξεις του, απαντά με αποπληστική ειλικρίνεια. Τι είναι για τον Λεωνίδα Καβάκο το ταλέντο και η αριστεία; Το ταλέντο είναι «Θεία παρέμβαση. Θείο άγγιγμα. Είναι η βοήθεια προς κάποιους να ξεπεράσουν τον χρόνο». Και η αριστεία «Είναι σαν την Ιθάκη και η επιδίωξη

της απαιτεί έναν τρόπο ζωής. Πρέπει κανείς να μοχθήσει πάρα πολύ. Πρέπει να αφιερώσει τη ζωή του σε κάτι συγκεκριμένο που δεν είναι σίγουρο ότι θα το πετύχει – με την έννοια της αναγνώρισης από τους άλλους. Την αριστεία έχουμε χρέος να την επιδιώκουμε, αλλά όχι να θέλουμε να την κατακτήσουμε. Δεν κατακτάται, επειδή όσο περισσότερο εμβαθύνουμε, τόσο ανοίγονται νέοι ορίζοντες».

Με παροιμιώδη αυτοέλεγχο δουλεύει σκληρά, μελετά διαρκώς, «Πλέον, έχοντας αρκετά χρόνια στην κλασική μουσική, αυτό που καταλαβαίνω είναι ότι όντας αφοσιωμένος και μελετώντας συγκεντρώνεσαι στην ανάπτυξη των μουσικών που υπάρχουν στο κείμενο που μελετάς, που δεν σταματάει ποτέ να σε εκπλήσσει και να σε εμπνέει. Εννοείται ότι γίνεται σε καθημερινή βάση. Όταν στέκεσαι μπροστά στην παρτιτούρα και αρχίζεις να παίζεις, όλα αλλάζουν. Ενώ έχεις τη δίψα της κατάκτησης και την εντύπωση ότι όλος ο κόσμος σου ανήκει, μπροστά σε τέτοια έργα συνειδητοποιείς ότι υπάρχει κάτι με το οποίο ποτέ δεν θα μπορέσεις να συγκριθείς, κάτι τεράστιο, που σε ξεπερνάει. Και δεν αναφέρομαι στο τεχνικό κομμάτι – δεν είναι ό,τι πιο δύσκολο υπάρχει – αλλά στη σοφία που αυτό το έργο μεταφέρει. Έμαθα ότι πρέπει να έχω την ευαισθησία να παρατηρώ και να πλησιάζω κάτι τόσο σπουδαίο, όχι να προσπαθώ να το φέρω στα μέτρα μου. Μόνο έτσι ανεβαίνω επίπεδο ως άνθρωπος. Διδάσκομαι ακόμα. Εξελίσσομαι».

Η «ξεκούραση» υπάρχει, άραγε, στο λεξιλόγιό του; «Ξεκουράζομαι μόνο βάσει... προγράμματος», απαντά. «Οι συναυλίες μου κλείνονται μέχρι και δύο χρόνια πριν κι έτσι έχω εικόνα των κενών που προκύπτουν ανάμεσά τους. Έχω συνηθίσει να ζω, λοιπόν, με την αίσθηση όχι του παρόντος αλλά του μετατοπισμένου χρόνου».

Έχει στερηθεί πράγματα για

Ο κ. Α. Καβάκος με την Α.-Μ. Αγοράνου.

▼
**Τι είναι για τον
Λεωνίδα Καβάκο
το ταλέντο;**

**Το ταλέντο είναι
«Θεία παρέμβαση». Θείο άγγιγμα.
Είναι η βοήθεια
προς κάποιους να
ξεπεράσουν τον
χρόνο».**

την καριέρα του; Δεν τον ενδιαφέρει τι στερήθηκε. Τον ενδιαφέρει αυτό που κάνει, το οποίο χρειάζεται διαρκή μελέτη, προσπάθεια και έρευνα «Το τι έχω στερηθεί δεν έχει σημασία, αλλά υπάγεται στην κατηγορία του αντιτίμου. Αν δεν είχα στερηθεί κάποια πράγματα, δεν θα μπορούσα να κάνω αυτά που κάνω σήμερα».

Και τι κέρδισε μέσα στον χρόνο; «Είναι κάτι μεταβλητό αυτό. Δεν έχω απόλυτη, καθολική άποψη, γιατί ακόμα εξελίσσομαι. Αυτό είναι κάτι που κρίνει ο κόσμος – και το κρίνει διαφορετικά και καλά κάνει... Ο ζωγράφος μπορεί να ζηήσει όλη του τη ζωή δημιουργώντας αριστουργήματα, να πεθάνει άγνωστος και να τον ανακαλύψουν μετά. Για εμάς που παίζουμε μπροστά σε κόσμο, η σκηνή είναι η στιγμή της αλήθειας».

Όλη του η ζωή είναι γεμάτη μουσική. «Η επαφή με το άπειρο». Το νιώθει, το μεταφέρει στον συ-

νομιλητή του: «Η μουσική δεν είναι κάτι παράπλευρο της ζωής. Είναι η ίδια ζωή, διότι και των δύο οι θεμελιώδεις βάσεις είναι η αρμονία και ο ρυθμός. Η μουσική είναι ζωή και η ζωή μουσική». Και η μουσική είναι καθοριστικός παράγοντας της αισθητικής «Επειδή εισέρχεται δυναμικά στην ψυχή του ανθρώπου. Χωρίς μορφή, αλλά με τεράστια δομή. Αν ένας άνθρωπος, λοιπόν, δεχτεί κάτι το οποίο έχει μια τεράστια αρμονία, αυτήν θα εκφράσει και προς τα έξω».

Με βαθιά συνειδηση της γλώσσας και της ιστορίας μας, έχει προβάλει την Ελλάδα στο εξωτερικό, σεβόμενος το παρελθόν και προβάλλοντας το παρόν. Έχει τιμηθεί με το χρυσό μετάλλιο της Βουλής των Ελλήνων για την σημαντική προσωπική του συμβολή στην προαγωγή και αναγνώριση της ελληνικής πολιτιστικής δημιουργίας και κουλτούρας παγκοσμίως, αλλά και για την ανθρωπιστική του προσφορά, καθώς έσοδα των συναυλιών του διατίθενται συχνά για φιλανθρωπικούς σκοπούς. Τον Νοέμβριο του 2022 τιμήθηκε με την εκλογή του ως τακτικού μέλους της Ακαδημίας Αθηνών στην Έδρα Μουσικής της Β' Τάξης των Γραμμάτων και των Καλών Τεχνών. «Η Ελλάδα ως δυναμικό, ως ιστορία, παράδοση και αξίες, είναι πανταχού παρούσα στη ζωή μου», δεν παραλείπει να αναφέρει σε όλες τις συνεντεύξεις του. Και ο Λεωνίδας Καβάκος είναι για μένα προσωπικά παρών στην μουσική μου διαδρομή και κρατώ τη φράση που άκουσα γι' αυτόν: «Ενας βιολιστής στη στέγη του κόσμου»!

**ΓΙΑ ΕΜΑΣ ΠΟΥ ΠΑΙΖΟΥΜΕ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΕ ΚΟΣΜΟ,
Η ΣΚΗΝΗ ΕΙΝΑΙ
Η ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ**

Σάντη Κορμά

AXION HELLAS

ΜΙΑ ΜΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ

➤ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΧΡΟΝΙΑ πληθαίνουν οι περιπτώσεις των ανθρώπων που ζουν κάτω από άθλιες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες και δεν μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους – τις δικές τους και των οικογενειών τους. Πολλά ζοφερά περιστατικά λαμβάνουν χώρα σήμερα. Η κοινωνία μας κατατράχεται από πολλά και δυσεπίλυτα προβλήματα. Πολλοί άνθρωποι χάνουν την ζωή τους εξαιτίας των πολέμων και της βίας και άλλοι με δυσκολία επιβιώνουν και βυθίζονται στην απελπισία. Μια αχτίδα φωτός σε αυτές τις ζοφερές καταστάσεις αποτελούν οργανισμοί όπως η Axion Hellas. Η Axion Hellas είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2016. Συγκεκριμένα, δημιουργήθηκε για να προσφέρει βοήθεια σε ανθρώπους που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές της ηπειρωτικής και της νησιωτικής Ελλάδας. Σε αυτή την οργάνωση συμμετέχουν αρκετοί άνθρωποι, κυρίως γιατροί, που θέλουν να παρέχουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους σε όσους τις έχουν ανάγκη.

Η AXION HELLAS εκτός από την παροχή ιατρικών υπηρεσιών συμβάλλει στην υλοποίηση έργων υποδομής, στην παροχή εκπαιδευτικών και πολιτιστικών αγαθών και στην διεξαγωγή δραστηριοτήτων που προάγουν την βιωσιμότητα του περιβάλλοντος. Με όλα αυτά κατορθώνει να βοηθήσει ανθρώπους που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην καθημερινότητά τους. Η δράση της Axion Hellas αποτελεί πρότυπο για την σύγχρονη κοινωνία, καθώς μεταλαμπαδεύει τις αξίες του αλτρουισμού και της φιλαλληλίας στους ανθρώπους. Καθοριστικό ρόλο στην λειτουργία και την δράση αυτής της αξιέπαινης οργάνωσης διαδραματίζει η κυρία Σάντη Κορμά, η πρόεδρος της Axion Hellas, την οποία είχα την χαρά και την τιμή να συναντήσω και να μου παραχωρήσει την συνέντευξη που ακολουθεί:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΗΝ

**ΤΖΕΝΗ
ΛΥΚΙΑΡΔΟ-
ΠΟΥΛΟΥ, Β6**

▼
Στόχος της Axion Hellas είναι να προσφέρει υπηρεσίες στην κοινωνία, ειδικά στις ευάλωτες ομάδες που ζουν σε απομακρυσμένες και δυσπρόσιτες περιοχές των ελληνικών νησιών και της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Τι ήταν αυτό που σας παρακίνησε να ασχοληθείτε με την Axion Hellas;

Η επιθυμία να προσφέρω ως παιδίατρος και ως εθελόντρια στους συνανθρώπους μου που έχουν ανάγκη, ειδικά στις ακριτικές και απομακρυσμένες περιοχές της πατρίδας μας.

Πόσο καιρό ασχολείστε με την Axion Hellas;

Είμαι ιδρυτικό μέλος της Axion Hellas από το Δεκέμβριο του 2016. Εκλεγμένη πρόεδρος από το Σεπτέμβριο του 2021.

Ποιος είναι ο σκοπός της Axion Hellas;

Στόχος και σκοπός των εθελοντών της Axion Hellas είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων των απομακρυσμένων περιοχών της νησιωτικής και ηπειρωτικής Ελλάδας.

Σε ποιους τομείς δραστηριοποιείται η Axion Hellas;

Υπάρχουν τέσσερις πυλώνες δράσεις που στηρίζουν και οριο-

θετούν το σκοπό της Axion Hellas.

- Η παροχή στοχευμένων και εξειδικευμένων ιατρικών υπηρεσιών και εργαστηριακών εξετάσεων.
- Τα εκπαιδευτικά και πολιτιστικά προγράμματα για όλες τις ηλικίες.
- Η υλοποίηση έργων υποδομής των τοπικών κοινωνιών, όπως παιδικές χαρές, γήπεδα αθλοπαιδιών, μέσω εξεύρεσης δωρητών.
- Οι στοχευμένες δράσεις που αφορούν την βιωσιμότητα και το περιβάλλον σε συνεργασία με σχετικούς φορείς.

Με ποιο τρόπο προωθείται το έργο της Axion Hellas;

Η ομάδα επικοινωνίας φροντίζει ώστε το έργο μας να προβάλεται στον έντυπο και ηλεκτρονικό Τύπο σε όλη τη διάρκεια του χρόνου όπως και στα κοινωνικά δίκτυα. Βέβαια και οι ίδιοι οι εθελοντές μας είναι η καλύτεροι αγγελιοφόροι των μηνυμάτων και των στόχων μας.

Τι προσόντα-εφόδια χρειάζεται να διαθέτει κάποιος για να ενταχθεί στην Axion Hellas;

Τίποτα περισσότερο από την διάθεση να αφιερώσει χρόνο και ψυχική ενέργεια, ώστε να βρεθεί κοντά σε συνανθρώπους του που έχουν ανάγκη. Η ομαδικότητα, η διάθεση για προσφορά και το πνεύμα αλληλεγγύης χαρακτηρίζουν όλους τους εθελοντές της Axion Hellas ανεξαρτήτως ηλικίας και επαγγέλματος.

Ποια είναι η διαδικασία που απαιτείται για να γίνει κάποιος μέλος;

Κάνει μία αίτηση στο site της Axion Hellas, στέλνει το βιογραφικό του και τους λόγους για τους οποίους θέλει να γίνει εθελοντής στην ομάδα. Στη συνέχεια η ομάδα ανθρώπινου δυναμικού τον εντάσσει στο δυναμικό των εθελοντών της, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά και τις δεξιότητες του.

✓
Ο εθελοντισμός μας κάνει όλους καλύτερους ανθρώπους και ενδυναμώνει την αίσθηση ότι όλοι ανήκουμε κάπου και μαζί είμαστε πιο δυνατοί από ότι ως μονάδα.

16 ετών, που συνοδεύονται βέβαια από τους γονείς τους και οι οποίοι είναι από τους πιο ένθερμους και εργατικούς εθελοντές μας. Τους τελευταίους 15 μήνες έχουμε εντάξει 50 νέους εθελοντές στο δυναμικό μας και το 17% είναι ηλικίας 16 έως 22 ετών.

Για ποιους λόγους θα παρακινούσατε τους νέους να ασχοληθούν με την Axion Hellas;

Οι νέοι έχουν έμφυτη την ανάγκη να συμμετέχουν δραστικά και αποτελεσματικά σε δράσεις που αφορούν την προσφορά στο συνάνθρωπο, την φροντίδα για το περιβάλλον και διέπονται από την αίσθηση της ομαδικότητας και του δεσμού που δημιουργεί ένας κοινός στόχος. Ο εθελοντισμός μας κάνει όλους καλύτερους ανθρώπους και ενδυναμώνει την αίσθηση ότι όλοι ανήκουμε κάπου και μαζί

Έχει αυξηθεί ο αριθμός των μελών της Axion Hellas τα τελευταία χρόνια. Ποια κυρίως είναι η ηλικία των νέων μελών;

Μία από τις μεγαλύτερες χαρές και συγκινήσεις μου από όταν ανέλαβα πρόεδρος τον Σεπτέμβριο του 2021 είναι η συνεχόμενη παρουσία στις α πο σ τ ο λ έ ς μας νέων από

φτάνουμε στις περιοχές όπου έχουμε αποστολή και πάντα αναχωρούμε με τις ευχές τους για σύντομη επάνοδο.

Πιστεύετε ότι η Axion Hellas θα μπορούσε να αποτελέσει πρότυπο για τους ανθρώπους και κυρίως για τους νέους;

Πιστεύω ότι οι αξίες του εθελοντισμού, η ανιδιοτέλεια και η αίσθηση συλλογικής ευθύνης είναι αξίες που πρέπει να αποτελούν ιδανικά μιας κοινωνίας και πρότυπα συμπεριφοράς. Είμαι λοιπόν σίγουρη ότι όσο προσπαθούμε, όσο και περισσότεροι νέοι θα ενστερνίζονται αυτή τη θέση και θα την κάνουν πράξη στην ζωή τους. Σε αυτή την πεποίθηση στηρίζεται εξάλλου και η προσωπική εμπλοκή μου ως προέδρου της Axion Hellas.

Πιστεύετε ότι τα πρότυπα διαδραματίζουν ισχυρό ρόλο στη ζωή των νέων ανθρώπων;

Μπορούν να τους επηρεάσουν και να τους καθορίσουν; Όπως ανέφερα και στην προηγούμενη ερώτηση, πιστεύω ότι όλοι έχουμε ανάγκη από πρότυπα που μπορούν να είναι φωτεινοί φάροι στις ζωές μας.

Εσείς είχατε πρότυπα; Ποια ήταν αυτά;

Τα πρότυπα μου ήταν οι γονείς μου. Εμφύσησαν σε εμένα και στα αδέρφια μου την αγάπη για τον συνάνθρωπο και την επιθυμία να προσφέρεις όπου μπορείς με όλες σου τις δυνάμεις, γιατί έτσι αντλείς τη μεγαλύτερη εσωτερική χαρά και ευδαιμονία που με τίποτα δε συγκρίνεται και με κανένα τρόπο δεν εξαγοράζεται.

Πώς θα θέλατε να διαμορφωθεί η Axion Hellas τα επόμενα χρόνια;

Θα θέλαμε να εντάξει στις τάξεις της περισσότερους εθελοντές και φίλους αλλά και υποστηρικτές, ώστε να συνεχίσουμε και να διευρύνουμε την κοινωνική μας δράση στο υγιές μοντέλο εθελοντισμού που έχουμε διαμορφώσει ως σήμερα.

Σας ευχαριστώ πολύ και σας εύχομαι κάθε επιτυχία στο έργο σας.

είμαστε πιο δυνατοί από ό,τι ως μονάδα.

Ποια είναι η ανταπόκριση του κόσμου στο έργο της Axion Hellas;

Είναι πάντα συγκινητικό το θερμό καλωσόρισμα των κατοίκων όταν

Βασίλης | Sylvain Μπίκας | Cheval

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΚΟΜΑ ΗΡΩΕΣ!

➤ Ο Επιπυραγός Βασίλης Μπίκας είναι Περιβαλλοντολόγος, Ωκεανογράφος M.Sc. Τμηματάρχης του Τμήματος Οργάνωσης του Αρχηγείου του Πυροσβεστικού Σώματος και Συντονιστής των Ελλήνων Συνδέσμων Αξιωματικών των Ξένων Αποστολών.

Ο Caritanie Sylvain Cheval είναι Επικεφαλής των αποστολών των Γάλλων Πυροσβεστών και υπηρετεί στη στρατιωτική δομή του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Γαλλίας ως διοικητής της στην Κορσική.

Όταν είδα τους δύο επικεφαλής με τους οποίους θα συνομιλούσα, η εικόνα ήταν κινηματογραφική. Ένωσα κάτω από τα πόδια μου να αντανάκλαται το βάρος από το πάτημά τους και αισθανόμουν πως τα λεπτά που θα ακολουθούσαν θα με περνούσαν από άσκηση ετοιμότητας!!! Φεύγοντας από την συζήτηση μαζί τους ήθελα να τους πω ότι ήταν όπως τους φανταζόμουν από παιδί. Super Heroes, με την καρδιά του αγαπημένου μας φίλου! Δεν τους το είπα. Το λέω τώρα. **Ήταν Υπέροχο!**

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΤΟΥ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ
ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ,
CAPITAINE
SYLVAIN CHEVAL
ΚΑΙ ΤΟΥ
ΕΠΙΠΥΡΑΓΟΥ
ΒΑΣΙΛΗ ΜΠΙΚΑ
ΣΤΟΝ
**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ-
ΟΔΥΣΣΕΑ
ΚΟΥΛΟΥΡΙΔΗ,**
A4

Η συζήτηση αρχίζει με τον κ. Cheval, γιατί καλούν εκτάκτως τον κ. Μπίκα σε συνάντηση. Η συζήτηση με τον κ. Cheval έγινε στα αγγλικά και με τον κ. Μπίκα στα ελληνικά. Επέλεξα να μην μεταφράσω στα ελληνικά τους διαλόγους με τον κ. Cheval, για να δώσω μια πιο ρεαλιστική διάσταση των συνομιλιών μας.

Mr. Cheval, by starting doing some research, I found out about the new type of MegaFires, which are really a hot issue at the moment, especially in Europe. Earlier, Mr. Bikas told us about the new program that is about the collaboration among European countries in order to fight these Megafires. Can you elaborate on this issue further? Can you tell us about the collaboration policies among European countries?

We all see that fires become bigger and bigger each year. And maybe their number will increase even more. They start in May and end in October. As Mr. Bikas has said, it is urgent for us to adapt a strong political decision and collaborate with all European countries for a common protection mechanism. It is a good suggestion that all countries in Europe participate in this effort and work together to fight these Megafires.

Έχετε πάρει μέρος σε περιστατικά στα οποία χάθηκαν πολλές ανθρώπινες ζωές;

Ήμουν στο δυστύχημα με το HELIOS που συνετρίβη στο Γραμματικό, τον Αύγουστο του 2005. Θυμάμαι ακριβώς τη στιγμή. Είχα τον ασύρματο ανοιχτό και άκουσα την κλήση: «Αεροπλάνο στο Γραμματικό, κοντά στο Σέσι». Περπατήσαμε όλη τη διαδρομή που διέγραψε το αεροσκάφος σε μια δασώδη πλαγιά. Φαινόταν ότι είχε χαράξει αεροδιάδρομο, σκάβοντας το έδαφος με τα φτερά του. Το αεροσκάφος τροχοδρομώντας έσπασε το φτερό του σε δένδρο, εκτοξεύτηκε στην απέναντι πλαγιά και αποκόπηκε από τη ουρά του. Η ουρά του έμεινε στην κορυφή. Δεξιά και

αριστερά βρίσκαμε κομμάτια από τις ρόδες και το φτερό. Όταν προσέκρουσε το κυρίως κύτος στο έδαφος, οι άνθρωποι διασκορπίστηκαν στο δάσος και επειδή είχε ακόμα καύσιμα, έπιασαν φωτιά οι δασώδεις πλαγιές.

Υπήρξαν επιζώντες;

Όχι. Επέβαιναν 115 συνάνθρωποι μας, κυρίως Κύπριοι πολίτες, συν το εξαμελές πλήρωμα.

At what age did you have a mission that was very hard for you and what was your most difficult assignment?

I guess I am really lucky because since the day I have started working I have never found any mission extremely difficult, because we always work together, as a strong team. But one emotional and difficult mission that I encountered—the first big one—was when I was 28 years old – or maybe 27. And it was in Guadalupe, an island near America. It was just after a typhoon. As you may know, the typhoon destroys everything. When we arrived, fortunately there weren't any dead people, but the whole area was burned down. So many people needed our help and there were a lot of problems. No electricity, no food, no shelter, nothing!

Εσείς κ. Μπίκα σε ποια ηλικία είχατε την πιο δύσκολη αποστολή;

Πρέπει να σκάψω μέσα σε μνήμες είκοσι χρόνων, για να πω ποια ήταν η πιο δύσκολη αποστολή – και δεν θα αναφερθώ στις τεχνικά δύσκολες αποστολές. Ήταν όταν πήγα στο πρώτο μου θανατηφόρο τροχαίο. Υπήρξαν τότε συνάδελφοι που δεν άντεξαν το θέαμα. Εγώ θυμάμαι ότι δεν μπορούσα για πολύ καιρό να το ξεχάσω. Το σκεφτόμουν συνεχώς. Το βίωσα προσωπικά και ήθελα να καταλάβω ακριβώς πώς είναι η στιγμή που ξαφνικά κάποιος δέχεται ένα τηλεφώνημα και του ανακοινώνουν πως ο δικός του άνθρωπος δε ζει πια.

Η στολή του πυροσβέστη είναι κάτι παραπάνω από εξοπλισμός. Είναι μια πανοπλία που έχεις καθήκον να τη φοράς για να αντεπεξέλθεις και να είσαι δυνατός απέναντι σε όσους θα χρειαστούν τη βοήθειά σου. Μαθαίνεις να ζεις έτσι. Και το κυριότερο: όταν θα πρέπει να βγάλω εγώ τον άνθρωπο από ένα παγιδευμένο όχημα, δεν επιτρέπεται να έχω συναισθήματα που θα με μπλοκάρουν. Πρέπει να έχω τον απόλυτο έλεγχό τους, για να κάνω τη διάσωση. Να καταφέρω να τον σώσω και να μην χρειαστεί να μπει στην αποθήκη του μυαλού μου ως απώλεια.

Θέλω να σας ρωτήσω σχετικά με όσα αναφέρατε για τον θάνατο. Ο θάνατος σε σημαδεύει. Μένει μέσα σου. Την επόμενη μέρα, πώς συνεχίζετε, όταν ξέρετε ότι δυστυχώς θα υπάρξουν και άλλες τέτοιες στιγμές;

Μέσα σου είσαι πάντα ο ίδιος άνθρωπος και κάθε φορά το ζεις όπως την πρώτη φορά. Η στολή του πυροσβέστη είναι κάτι παραπάνω από εξοπλισμός. Είναι μια πανοπλία που έχεις καθήκον να τη φοράς για να αντεπεξέλθεις και να είσαι δυνατός απέναντι σε όσους θα χρειαστούν τη βοήθειά σου. Μαθαίνεις να ζεις έτσι. Και το κυριότερο: όταν θα πρέπει να βγάλω εγώ τον άνθρωπο από ένα παγιδευμένο όχημα, δεν επιτρέπεται να έχω συναισθήματα που θα με μπλοκάρουν. Πρέπει να έχω τον απόλυτο έλεγχό τους, για να κάνω τη διάσωση. Να καταφέρω να τον σώσω και να μην χρειαστεί να μπει στην αποθήκη του μυαλού μου ως απώλεια. Ωστόσο, όπως σου είπα, δεν ξεχνώ και δεν πρέπει να ξεχνώ. Θα μου πεις, εκπαιδεύεσαι για αυτό; Κανείς δεν εκπαιδεύεται για να αντέχει να βλέπει έναν άνθρωπο μπροστά του και την ίδια στιγμή να ξέρει πως αυτό που βλέπει είναι παρελθόν. Όμως μέρα με τη μέρα ατσαλώνεσαι περισσότερο. Για εμένα ήταν, είναι και θα είναι πάντα πολύ δύσκολο βλέπω έναν άνθρωπο που μόλις έχασε τη ζωή του. Θυμάμαι πάρα πολλά και ας έχουν συμβεί στο μακρινό παρελθόν. Επειδή

εμείς θα ανασύρουμε έναν άνθρωπο από χαράδρα ή από αυτοκίνητο, είμαστε ίσως και οι πρώτοι στους οποίους θα έρθουν οι δικοί τους άνθρωποι για να μας ρωτήσουν τι έγινε, πώς είναι, τι είδαμε. Και όταν πρόκειται για γονείς που πρέπει να τους ανακοινώσεις ότι κάτι άσχημο συμβαίνει με το παιδί τους, είναι τραγικό. Πώς να το πεις; Αυτές οι στιγμές με συγκλονίζουν. Είναι τραγικές, όχι μόνο επειδή είμαι τώρα και εγώ πατέρας αλλά έτσι αισθανόμουν και πριν γίνω. Είναι ό,τι πιο οδυνηρό να χάνει ο άνθρωπος το παιδί του. Μπαίνω στην θέση του. Αυτό γίνεται αυτόματα με εμένα. Νιώθω ότι συμβαίνει στη δική μου οικογένεια – όχι σαν να συμβαίνει αλλά ότι συμβαίνει! Συγχρόνως όμως προσπαθώ να δείχνω και να είμαι βράχος για αυτούς. Να στηριχθούν, ακουμπώντας πάνω μου.

Have you ever been dangerously trapped?

Fortunately, no! To become dangerously trapped, there must be a mistake. Fortunately, this has never happened to me. But, there is one time, before this job that I was working at helicopters. Our mission was to go out there and fight the fire. The fire was very quiet and was going to the north but all of a sudden the wind went strong and to a south direction. We had to run quickly, jump into the helicopters and go away. There is

a photo in which you can see the flames just under the helicopters.

Εσείς κύριε Μπίκας;

Έχω παγιδευτεί σε δασική πυρκαγιά. Έχει έρθει η φωτιά κάτω από το όχημα. Εκεί αντέδρασα σύμφωνα με όσα είχα διδαχθεί στην Ακαδημία. Το πιο εύκολο που πρέπει να κάνεις, είναι να πας σε καμένο έδαφος γιατί αυτό δεν μπορεί πλέον να καεί.

Είναι το πιο εύκολο;

Ναι είναι το πιο εύκολο και το πιο λογικό. Όταν επιχειρείς, σβήνοντας το πράσινο κομμάτι και αρχίζεις να κινδυνεύεις πρέπει να τρέξεις προς το καμένο. Εκεί θα σωθείς.

Και οι καπνοί;

Αυτό σου το εξασφαλίζει ο εξοπλισμός που φοράς. Οι δασικές πυρκαγιές είναι πάντα επικίνδυνες αποστολές. Όσο πιο μικρός είσαι σε υπηρεσιακή ηλικία τόσο σε δυσχερέστερη θέση βρίσκεσαι, γιατί δεν έχεις εμπειρία. Στο πεδίο πρέπει να αντιμετωπίσεις αυτά που έχεις διδαχθεί θεωρητικά και εκεί θα τα εφαρμόσεις, μαθαίνοντας κάθε φορά όλο και περισσότερα.

Have you ever been in a situation where you didn't hear the alarm and it was very difficult for you to get out?

No, never I am lucky.

Have you experienced incidents where the firefighter's helmet melted or your uniform

has been damaged?

I am lucky I have never had any such accident, but things like that can happen. For example, when the fire increases, it is highly possible to burn the uniform and, softly burn the body behind the uniform.

When there is fire burning on your uniform, what's the reaction?

The uniform doesn't really burn because it protects you. How does it work? the uniform will become hotter and hotter and then it hurts. When it's too hot, you feel that and you have to go back at that moment.

Η διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD) είναι συχνή; Έχετε συναδέλφους που έχουν αποχωρήσει λόγω αυτής;

Ότι μπορεί να έχω κάποιο μετατραυματικό στρες είναι πιθανόν. Ομολογώ πως δεν το έχω ψάξει. Αντιστέκομαι στο να το ψάξω, να το συζητήσω με τους φίλους μου και κυρίως με τους φίλους-συναδέλφους. Κάπως έτσι το διαχειρίζομαι. Και έχω και νέα παιδιά που μπαίνουν στο Σώμα, νεαρά κορίτσια και αγόρια που βρίσκονται σε αποστολές με πολύ επώδυνα τροχαία ατυχήματα. Τους δυναμώνω. Προσπαθώ να τους κάνω ανθεκτικούς. Μόνο έτσι είμαστε χρήσιμοι. Μπορεί να μας δείτε σε κάποιο περιστατικό και να μας χαρακτηρίσετε ως αναισθητους. Μπορεί αυτή την εντύπωση να σας δίνει η ψυχραιμία μας. Άλλωστε ψυχραιμία δεν απαιτείται για να αισθάνεται ο κάθε άνθρωπος ασφαλής όταν

Η χαρά που παίρνεις όταν σώξεις έναν άνθρωπο είναι απίστευτη. Και για αυτά τα συναισθήματα δεν υπάρχουν λόγια. Δεν μπορείς να τα περιγράψεις. Είναι η απόλυτη χαρά. Είναι κάτι μεγάλο, πιο μεγάλο από το ανάστημά του ανθρώπου. Είναι δώρο ζωής για αυτόν που σώξεις και για τον εαυτό σου.

αναλαμβάνουμε δράση;

Το τραύμα πάντως, είναι τραύμα. Είναι ανοιχτή εσωτερική πληγή. Το πρώτο θανατηφόρο τροχαίο στο οποίο συμμετείχα ως πυροσβέστης ήταν πολύ πολύ σκληρό ως εικόνα και σίγουρα δεν θα το ξεχάσω όσο ζω. Οι διαμελισμένοι ή οι απανθρακωμένοι άνθρωποι είναι εικόνες που ξέρεις ότι στο Πυροσβεστικό Σώμα θα τις συναντήσεις 100% και όταν τις βλέπεις, αντιλαμβάνεσαι ότι δεν τις χωράς ο νους του ανθρώπου. Βέβαια, η χαρά που παίρνεις όταν σώξεις έναν άνθρωπο είναι απίστευτη. Και για αυτά τα συναισθήματα δεν υπάρχουν λόγια. Δεν μπορείς να τα περιγράψεις. Είναι η απόλυτη χαρά. Είναι κάτι μεγάλο, πιο μεγάλο από το ανάστημά του ανθρώπου. Είναι δώρο ζωής για αυτόν που σώξεις και για τον εαυτό σου. Όταν η γιαγιά ή ο παππούς που βοήθησες, σου λένε: «Ευχαριστώ παλικάρι μου!» όλα όσα σε βαραίνουν, διαγράφονται με την μία έστω και για λίγο. Νιώθεις ευγνώμων για τη ζωή και το Πυροσβεστικό Σώμα, που σου χαρίζει τέτοιες αξέχαστες στιγμές. Παίρνεις βαθιές ανάσες και συνεχίζεις με περισσότερες δυνάμεις καθώς το επόμενο περιστατικό μπορεί να απαιτεί να δώσεις όλον σου τον εαυτό.

From your experience, does PTSD occur often?

We don't discuss about the incidents for a long time, but I think this is a real problem and we have to take it into account. Everyone sees a fireman as a strong man without problems. But in fact, we see very hard scenes mostly with car accidents. This is very difficult for us. I know some guys that they never get over these moments. For example, if there is a fatal accident, it's extremely important after the incident, when we are at the fire station, to discuss it all together: to talk about how you feel and what you think about it. If people talk about that, it'll be easier to get over it. In France, we have a psychological assistance service anytime. So,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΑ ΝΑ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΩ
ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ
ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗ, ΩΣΤΕ
ΝΑ ΜΠΟΡΕΣΩ ΝΑ ΠΡΟΣΦΕΡΩ
ΣΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ

when there is something very difficult, we can use that.

For example, I went to an earthquake in Albania, and we saw many many dead people. So, when we went back to France, there was a psychologist waiting us. Everyone can talk about how he thinks, what he has seen, what he thinks about it, etc. At my unit, we all work as a team.

The 24-hour emergency is very demanding. Within 40 minutes you must be ready to enter hell. What is your psychology like at that time?

It's a little complicated for me to answer this question. We never do a 24-hour shift. My unit is particular, because we are on duty from Friday to Friday and we work from 08:00 to 18:00. But we are still on duty even when we are at home. Within 30 minutes after we receive the phonecall we have to go to the fire station and from there everywhere in the world or in France. It's an one-week duty. But we have to be ready for everything. For example, in my car, I have all my stuff, my uniform, and paperwork. If I go on an earthquake, I have a checklist. If I go on a fire, I have a checklist. If I go on float, I have checklist, everything. I have my passport ready, I have everything ready. I have to prepare everything to be ready.

Η 24ωρη επιφυλακή θέλει γερά νεύρα. Σε 40" πρέπει να είστε έτοιμοι. Ποια είναι η ψυχολογία σας αυτές τις ώρες;

Σχεδόν το σύνολο των πυροσβεστικών υπηρεσιών έχει εικοσιτετράωρες επιφυλακές. Εγώ υποστηρίζω ότι είναι σημαντικό ο πυροσβέστης να κάνει τα πάντα για να είναι ξεκούραστος. Θα κάνει την εκπαίδευση του, θα περάσει χαλαρές στιγμές με τους συναδέλφους του, γιατί είναι η ομάδα του. Θα απολαύσει το φαγητό του, θα ξεκουραστεί στο δωμάτιο του. Αυτά είναι στη φύση της δουλειάς μας. Ξέρουμε όμως ότι όταν θα «χτυπή-

Ο Επιπυραγός κ. Β. Μπίκας και ο Capitaine κ. S. Cheval απαντούν στις ερωτήσεις του Π.-Ο. Κουλουρίδη.

Together, the team is stronger. Hence, we spend a lot of time together. When there is no stress, there is no tension. Friendly relationships are very useful. But if there aren't any, we have to work on improving them. My role as the leader is to instruct and maintain team moral.

σει» το συμβάν δεν υπάρχει χρόνος για τίποτα. Πρέπει να φύγεις χωρίς να ξέρεις πότε θα γυρίσεις.

Πόσο χρόνο χρειάζεται για να ετοιμαστείτε;

Όταν ξεκουράζεσαι βγάζεις μόνο τις μπότες σου. Στο όχημα σε περιμένουν όλα: ρούχα, ζώνη, μπουφάν, αναπνευστική συσκευή. Ουσιαστικά το μόνο που κάνεις είναι να πάρεις το σάκο σου, αν δεν θέλεις να τον αφήνεις στο όχημα. Μπαίνεις μέσα και φεύγεις κατευθείαν.

We discussed earlier about social media and how they affect, confuse and actually sometimes make things more difficult than they are. What is your opinion on that?

I think that social media are powerful. We need them. But only on the right way. Unfortunately, now social media are everywhere and we have to be careful about fake news. We want to give journalists the real information.

Η επικριτική ενασχόληση των social media και γενικότερα των media με τη δουλειά σας σας επηρεάζει ή όχι;

Τα social media τα παρομοιάζω με ένα μαχαίρι. Το μαχαίρι στα χέρια του σεφ είναι εργαλείο εξαιρετικής δουλειάς, στα χέρια ενός επιπόλαιου γίνεται φονικό εργαλείο. Άρα χρειάζεται σωστή διαχείριση. Όταν πας σε ένα συμβάν δεν

σε ενδιαφέρουν τα media παρόλο που κάποιες φορές μπορεί να καταστρέψουν τη δουλειά σου, αν δώσουν την λάθος οπτική γωνία. Σίγουρα τα χρειαζόμαστε γιατί πολύ γρήγορα μπορούν να διαδώσουν τη γνώση σε όλο τον κόσμο αλλά και να λάβουμε γνώση από όλο τον κόσμο. Από την άλλη, υπάρχει, όπως σε όλα τα επαγγέλματα, ο κακοπροαίρετος που μπορεί για τους δικούς του λόγους να καταστρέψει τη δουλειά σου. Η αλήθεια είναι πως τα Πυροσβεστικά Σώματα στην Ελλάδα και στη Γαλλία είναι δημοφιλή. Τα αγαπάει ο πολίτης. Το Πυροσβεστικό Σώμα έρχεται πάντα για να βοηθήσει. Δεν έρχεται για να τιμωρήσει μια παραβατική συμπεριφορά. Αυτό έχει θετικό αντίκτυπο και το εισπράττουμε. Δύσκολα ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να κάνει ζημιά στο έργο μας και σε αυτή την εικόνα που έχουμε δημιουργήσει.

Here is another question: Is it necessary to have a good relationship with your partners?

Yes. We do not need to be friends but we have to work together. We are professionals. But in fact, we all work on having very good relationships. And we do some activities to increase equation. If we all have the same mind, the same spirit, same purpose,

even if we do not know each other, we will become stronger. Cause together we are stronger. In fact, in France with my team, we do hiking, we do exercise, some dinner or some lunch. Together, the team will be stronger. Hence, we spend a lot of time together. When there is no stress, there is no tension. Friendly relationships are very useful. My role as the leader is to instruct and maintain team moral.

Χρειάζεται να έχετε οποσδήποτε φιλική σχέση με τον συνάδελφο πυροσβέστη;

Δεν είναι ανάγκη να αγαπήσεις κάθε συνάδελφό σου, ούτε να είστε ίδιοι. Είναι απαραίτητο να έχουμε έναν κοινό κώδικα επικοινωνίας και να μπορούμε να λειτουργούμε ομαδικά. Εγώ χρησιμοποιώ σαν ακρωνύμιο τη λέξη: **Team: Together Everyone Achieves More**. Με ομαδική συνεργασία, θα επιτύχουμε πιο εύκολα το επιθυμητό αποτέλεσμα, το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την αποστολή του Πυροσβεστικού Σώματος.

Αν ο καθένας ενεργεί ως μονάδα δεν υπάρχει ομάδα. Όλα αυτά που λέει ο Γάλλος συνάδελφος ότι βγαίνουν, τρώνε μαζί, εμείς μπορεί να μην τα κάνουμε σε τόσο μεγάλο βαθμό. Δεν μπορώ να πω ότι έχουμε συχνές κοινές εξόδους με τις οικογένειές μας. Αλλά όταν είσαι 24 ώρες με τους ίδιους ανθρώπους, Χριστούγεννα, Πάσχα, Καλοκαίρι, Κυριακή, αργίες, είναι φυσιολογικό να δένεσαι με αυτούς και να ενδιαφέρεσαι για αυτούς. Πρέπει να γίνουμε μια γροθιά για να δράσουμε μαζί στο πεδίο.

Okay, so moving on to another interesting question. I don't know how much you can elaborate on this. Have you ever operated outside of protocol because lives were at risk or because of another justified reason?

<laugh>. Okay. I think that the protocol is here to protect us. But in fact, I am the leader and my job is to achieve the mission and protect people overseas and my guys. And in fact, if I am on the field and the protocol doesn't fit to the situa-

I think that the protocol is here to protect us. But in fact, I am the leader and my job is to achieve the mission and protect people overseas and my guys. And in fact, if I am on the field and the protocol doesn't fit to the situation, I make my decision. It's my job to decide when to follow the protocol. But there are protocols you cannot avoid. The security protocol.

tion, I make my decision. It's my job to decide when to follow the protocol. But there are protocols you cannot avoid. The security protocol.

Έχει τύχει να λειτουργήσετε εκτός πρωτοκόλλου γιατί κρίνατε ότι κινδυνεύουν ζωές;

Τα πρωτόκολλα είναι ένα εργαλείο για να κωδικοποιήσουμε τη δουλειά μας. Για μένα πάνω από τα χαρτιά, τους κανόνες και τους νόμους είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής. Δεν υπάρχει περίπτωση να μην υπερβάλω των ανθρωπίνων δυνατοτήτων μου για να σώσω έναν άνθρωπο. Αν χρειαστεί να κρεμαστώ από ένα μπαλκόνι για να πάω στο διπλανό μπαλκόνι για διάσωση θα το κάνω. Δεν υπήρχε κανένα πρωτόκολλο που υπαγόρευσε στους πυροσβέστες στους Δίδυμους Πύργους, της Νέας Υόρκης το 2001: «Μπείτε μέσα, ο Πύργος θα πέσει αλλά εσείς πρέπει να μπείτε». Όμως αυτοί μπήκαν και οι πιο πολλοί δεν βγήκαν ΠΟΤΕ». Πατί; Μπήκαν γιατί κινδύνευαν οι συνάνθρωποί τους. Μπήκαν γιατί είχαν την ιερή υποχρέωση που απορρέει από τον όρκο που έδωσαν στην Πατρίδα τους και σίγουρα μπήκαν εκτός πρωτοκόλλου.

Υπάρχουν διαφορές στη δασοπυρόσβεση στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες;

Δεν έχουμε μεγάλες διαφορές, τεχνικά μιλάμε την ίδια γλώσσα. Οι τεχνικές που εφαρμόζουμε είναι οι ίδιες. Αυτό που δεν είχαμε και περίπου εδώ και δύο μήνες έχει ενταχθεί πλέον στην νομοθεσία μας, είναι ότι μπορούμε πλέον επισήμως να χρησιμοποιήσουμε τη μέθοδο του Antifire. Να σβήσουμε τη φωτιά με τη φωτιά. Για μας είναι κάτι καινούργιο, το οποίο θα γίνεται μόνο από εκπαιδευμένα άτομα, τα οποία έλαβαν τον προηγούμενο μήνα στην Ισπανία αυτή την εκπαίδευση. Είναι ένα επιπλέον όπλο στη φαρέτρα μας, το οποίο θα δούμε πώς θα το αξιοποιήσουμε, ενάντια στις φυσικές καταστροφές και συγκεκριμένα στις δασικές πυρκα-

γιές. Είναι κάτι που δεν είχαμε, ενώ το είχαν πολλές ευρωπαϊκές χώρες. Τώρα πλέον το εντάξαμε επισήμως στη νομοθεσία μας.

Επειδή δεν γνωρίζω πως ακριβώς λειτουργεί αυτή η διαδικασία, όταν λέτε φωτιά με φωτιά, πώς ακριβώς γίνεται;

Καίγεται ένα τμήμα δάσους με φορά της φωτιάς ως υποθέσουμε προς τα δυτικά. Όσο η φωτιά βρίσκεται δασώδη έκταση, τρέφεται, προχωρά και επεκτείνεται ασταμάτητα. Αν εμείς κάψουμε ένα κομμάτι δάσους, δεν θα βρει επιπλέον δέντρα για να κάψει, θα βρει χώμα, δηλαδή άκαυστα υλικά και μοιραία θα σβήσει. Κάτι ανάλογο με αυτό που συμβαίνει με την χάραξη αντιπυρικών ζωνών στην διάρκεια των χειμερινών περιόδων.

Γιατί δεν είχε εφαρμοστεί στην Ελλάδα αυτή η νομοθεσία τόσα χρόνια;

Δεν το γνωρίζω. Σημασία έχει ότι μπήκε το τελευταίο δίμηνο στη ζωή του πυροσβέστη και δεν θα γίνεται από τον καθένα αλλά μόνο από εκπαιδευμένους πυροσβέστες.

Στην Καλιφόρνια αυτό δεν κάνουν;

Αυτό ακριβώς κάνουν. Όταν βλέπετε ανθρώπους με φλόγιστρο να βάζουν φωτιά, εφαρμόζουν αυτή την τεχνική.

Now a bit of a technical question. Is there like a difference in firefighting, between Greece, your country and Europe in general.

I think there are not many differences because we have the same spirit. Our job is to help people, to save people to work together. And you find this attitude in every firefighter. In Europe, when we do some exercise, every guy works the same way with different protocol, different techniques. But the purpose is the same.

Last question: It is a common one. Why did you become a firefighter?

I think I was at school; I saw

Είναι απαραίτητο να έχουμε έναν κοινό κώδικα επικοινωνίας.

Εγώ χρησιμοποιώ σαν ακρωνύμιο τη λέξη Team: Together Everyone Achieves More.

Με ομαδική συνεργασία, θα επιτύχουμε πιο εύκολα το επιθυμητό αποτέλεσμα, το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την αποστολή του Πυροσβεστικού Σώματος.

YOU HAVE TO CHOOSE YOUR OWN LIFE TO BE IN LIFE. I STRONGLY BELIEVE THAT LIFE IS BEAUTIFUL.

lights in the fire station. I wanted to see what there was inside. In fact, I wanted to go around the world to save people.

Πριν κάνω σε εσάς την ίδια ερώτηση κύριε Μπίκα, να προσθέσω κάτι. Στο νηπιαγωγείο είχα ντυθεί πυροσβέστης τις Απόκριες. Όλοι θεωρούσαν αυτονόητο ότι ντύθηκα αυτό που ήθελα να γίνω όταν μεγαλώσω και μόλις με έβλεπαν μου έλεγαν: «Εσύ φαίνεται ότι θα γίνεις πυροσβέστης. Για πες μας γιατί θέλεις να γίνεις;». Θυμάμαι σαν τώρα πόσο άσχημα ένιωθα και σκεφτόμουν: «Ας μου έλεγε ένας αληθινός πυροσβέστης τι να απαντήσω». Πράγματι, εσείς γιατί γίνεται πυροσβέστης;

Αποφοίτησα από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Περιβάλλοντος, το 1993. Τότε η προστασία των δασών στην Ελλάδα, με την ευρύτερη έννοια, ανήκε στη Δασική Υπηρεσία. Από το 1998 με τον νόμο 2612, η ευθύνη της καταστολής των δασικών πυρκαγιών ανήκει στο Πυροσβεστικό Σώμα. Αποφάσισα να ακολουθήσω το επάγγελμα του πυροσβέστη, ώστε μέσα από την επιστήμη μου να μπορέσω να προσφέρω στο κοινωνικό σύνολο. Αυτός ήταν ο πρωταρχικός λόγος της απόφασής μου. Στην πορεία όμως αντιλήφθηκα ότι δεν υπάρχει μόνο το δάσος και οι δασικές πυρκαγιές. Υπάρχει και η αστική πυρκαγιά, οι διασώσεις ανθρώπων και ζώων, τα τροχαία ατυχήματα, οι τεχνολογικές καταστροφές, μία εργασία που εξ ορισμού ενέχει τον κίνδυνο σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ομολογώ πως πριν εισέλθω στο Π.Σ. δεν τα είχα αντιληφθεί όλα αυτά. Συνειδητοποίησα όμως γρήγορα πως ο πυρήνας του Σώματος είναι η παροχή βοήθειας σε όσους σε χρειάζονται ή βρίσκονται σε κίνδυνο,

γεγονός που προέκτεινε τον λόγο της αρχικής επιθυμίας και επιλογής μου. Δεν το έχω μετανιώσει. Κάπως έτσι κατέληξα να είμαι περιβαλλοντολόγος πυροσβέστης.

Ποιο είναι το νόημα της ζωής για σας;

Το νόημα της ζωής; Από τη στιγμή που παίρνεις συνέντευξη από έναν πυροσβέστη θα πρέπει να απαντήσω ως πυροσβέστης. Γιατί ως άνθρωπος θα σκεφτόμουν κάτι διαφορετικό. Για μένα, το νόημα της ζωής μέσα από το επάγγελμά μου είναι ότι έχω τη δυνατότητα και την ευλογία να βοηθάω συνανθρώπους μου και πιστεύω ότι ο Θεός αυτή τη προσφορά θα μου την γυρίσει πίσω. Είμαι πεπεισμένος πως το καλό που δίνεις σε κάθε περίπτωση θα σου επιστραφεί. Αυτό είναι ανεκτίμητο δώρο ζωής. Από την άλλη, ως αξιωματικός του Πυροσβεστικού Σώματος, μου αρέσει να υπηρετώ την πατρίδα μου και όταν λέω να υπηρετώ την πατρίδα μου, την υπηρετώ είτε προστατεύοντας ανθρώπους, είτε προστατεύοντας το φυσικό περιβάλλον, που είναι το πρώτο μου επάγγελμα, και η πρώτη επιστήμη που σπούδασα.

Okay. And now the final one and the most important one. What is the meaning of life for you the most? Taking in consideration your job.

You have to choose your own life to be in life. I strongly believe that life is beautiful [laugh]

I think that's the end of the questions and of the interview. Thank you both very much. It's really been a pleasant discussion.

Κοσμάς Γαζέας

Η ΕΜΦΥΤΗ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

➔ *Κύριε Γαζέα, πώς επιλέξατε την επι-
στήμη της Φυσικής για τις σπουδές
σας; Ήταν παιδική σας επιθυμία ή γεννήθη-
κε στην πορεία;*

Η Φυσική ήρθε ως επακόλου-
θο της αγάπης μου για την Αστρο-
νομία και την Αστροφυσική. Αυτό
ήταν σαφές σε εμένα από νεαρή
ηλικία, όταν συνειδητά πλέον επέ-
λεξα να σπουδάσω Φυσική για να
ακολουθήσω μια επαγγελματι-
κή σταδιοδρομία στον χώρο της
Αστροφυσικής.

*Πώς άρχισε το ενδιαφέρον σας συγκεκρι-
μένα για την Αστροφυσική; Έπαιξε ρόλο
στην επιλογή σας κάποιος δάσκαλος που
σας ενέπνευσε;*

Η ενασχόλησή μου με την
Αστροφυσική ήταν μια επιθυμία
που είχα από παιδί. Είχα την ευκαι-
ρία να μεγαλώσω στην όμορφη πό-
λη της Καστοριάς και να παρατηρώ
με δέος τον νυχτερινό ουρανό από
κορυφές βουνών χωρίς φωτορρύ-
πανση, αλλά και κατά τις καθημερι-
νές βόλτες μου γύρω από τη λίμνη.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΣΤΗΝ
**ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΠΛΕΣΤΗ, Α7**

▼
*Η αγάπη για
την επιστήμη
είναι αυτή που
δίνει τη χαρά
και την όρεξη
να εργαζόμαστε
για το καλό της
ανθρωπότητας*

Την εποχή εκείνη δεν υπήρξε κά-
ποιος που με ενέπνευσε να ασχο-
ληθώ με αυτό το πεδίο της έρευνας.
Θα έλεγα ότι ξεκίνησα ως αυτοδί-
δακτος ερασιτέχνης αστρονόμος
και συνέχισα έτσι μέχρι τα χρόνια
των σπουδών μου στο Πανεπιστή-
μιο. Η επαγγελματική ενασχόλησή
μου με την Αστροφυσική ξεκίνη-
σε πολύ αργότερα, όταν πλέον εί-
χα ολοκληρώσει τις σπουδές μου
στην Ελλάδα. Ξεκίνησα την ερευ-
νητική δραστηριότητά μου στο

*Η φωτογραφία είναι μια από τις πιο
σημαντικές ενασχολήσεις μου κατά τον
ελεύθερο χρόνο. Ασχολούμενος με την
αστροφωτογραφία και τη φωτογραφία
γενικότερα για περισσότερο από 20
χρόνια, έχω συλλέξει ένα μεγάλο αριθμό
φωτογραφιών του ουρανού, όπως επίσης
και φωτογραφίες τοπίων στη Γη, οπτικών
και ατμοσφαιρικών φαινομένων.*

Ινστιτούτο Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics και στη συνέχεια στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Διαστήματος (ESA).

Πιστεύετε ότι η επιστήμη της Αστροφυσικής αλλά και η διαστημική εξερεύνηση μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο; Ποιες ανάγκες του μπορεί να καλύψει;

Πιστεύω ότι η έμφυτη αναζήτηση του ανθρώπου για απαντήσεις είναι βαθιά ριζωμένη μέσα μας. Η περιέργεια του ανθρώπου για νέες ανακαλύψεις είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη φύση μας. Είμαστε γεννημένοι ερευνητές σε κάθε έκφανση της ζωής μας. Η επιστήμη της Αστροφυσικής μάς αποκαλύπτει να μυστικά του Σύμπαντος. Μας δίνει απαντήσεις για τη φύση μας, το πώς και από πού προήλθαμε, και για την θέση μας ανάμεσα σε όλο αυτό το μαγευτικό χώρο που βλέπουμε με γυμνά μάτια ή μέσω ενός τηλεσκοπίου. Από την άλλη, η διαστημική εξερεύνηση μας έχει προσφέρει χιλιάδες νέες τεχνολογικές επιτυχίες, ανάπτυξη νέων υλικών και μεθόδων αντιμετώπισης προβλημάτων σε κρίσιμες καταστάσεις, αμέτρητες εφαρμογές και υπηρεσίες για την διευκόλυνση της καθημερινότητάς μας. Όλη αυτή η τεχνολογία επιστρέφει σε όλους μας έμμεσα ή άμεσα προς όφελος της ανθρωπότητας και καλύπτοντας τις ανάγκες που έχουμε ως άνθρωποι.

Τι ακριβώς είναι η Παρατηρησιακή Αστροφυσική; Πώς γεννήθηκε το ενδιαφέρον σας για αυτήν;

Η Παρατηρησιακή Αστροφυσική είναι ένα πεδίο της Αστροφυσικής που ασχολείται με την παρατήρηση και τη μελέτη των ουράνιων αντικειμένων που βρίσκονται έξω από τα όρια της γήινης ατμόσφαιρας. Το πεδίο αυτό περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και την οργάνωση προγραμμάτων παρατήρησης με τηλεσκόπια, τη λήψη και την επεξεργασία των αστρονομικών δεδομένων που έχουν ληφθεί με τη χρήση επίγειων ή διαστημικών τη-

Ο καθηγητής κ. Κ. Γαζέας σπούδασε Φυσική στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και κατόπιν έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην Αστροφυσική και αργότερα, διδακτορικές σπουδές στην Παρατηρησιακή Αστροφυσική στο Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Η μεταδιδακτορική του έρευνα πραγματοποιήθηκε στο Harvard-Smithsonian Center for Astrophysics (CfA), όπου ασχολήθηκε με εικόνες του διαστημικού τηλεσκοπίου Hubble (NASA). Στη συνέχεια εργάστηκε στην Ευρωπαϊκή Διαστημική Εταιρεία (ESA) στην Ολλανδία στον τομέα της διαστημικής οπτικής και τεχνολογίας. Το εκπαιδευτικό του έργο και η έρευνά του αφορά κυρίως την αστρονομική παρατήρηση διπλών εκλειπτικών αστερών, υπερκαινοφανών, blazar, μελανών οπών και άλλων εξωτικών αντικειμένων στο σύμπαν, καθώς παράλληλα ασχολείται με την αστεροσεισμολογία, τη διαστημική τεχνολογία, την εφαρμοσμένη οπτική και την

Ο κομήτης C\2020 F3 NEOWISE, όπως φωτογραφήθηκε από τον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας, στις 25 Ιουλίου 2020.

Η προηγούμενη έλευση του κομήτη ήταν πριν 4500 χρόνια περίπου (2500 π.Χ.) όταν δηλαδή εμφανίστηκαν και τα πρώτα δείγματα πολιτισμού της Πρωτοελλαδικής II περιόδου στην ευρύτερη περιοχή της Ολυμπίας. Ο κομήτης τώρα ταξιδεύει με ταχύτητα περίπου 230.000 km/h και απομακρύνεται από το Ηλιακό μας Σύστημα, ενώ η τροχιά του είναι τόσο μεγάλη, που θα μας επισκεφτεί ξανά μετά από 6800 χρόνια.

Ο κομήτης C\2020 F3 NEOWISE, όπως φωτογραφήθηκε από την τεχνητή λίμνη του Πηνειού στον νομό Ηλείας, στο χωριό Αυγή στις 19 Ιουλίου 2020.

λεσκοπίων και όλα αυτά με απώτερο σκοπό τη μελέτη των ουράνιων αντικειμένων και των αστροφυσικών διεργασιών που παρατηρούμε στο Σύμπαν. Το έναυσμα για την ενασχόλησή μου με αυτό το πεδίο δόθηκε εντελώς τυχαία, όταν σε νεαρή ηλικία παρατήρησα τη Σελήνη με ένα ζευγάρι κιάλια του πατέρα μου. Η εντυπωσιακή όψη του ανάγλυφου της επιφάνειάς της με τους κρατήρες και τα βουνά με μαγνήτισε. Οι παρατηρήσεις του νυχτερινού ουρανού έκτοτε γινόταν σε καθημερινή βάση. Ήταν ήδη ξεκάθαρο από τότε ότι θα ήθελα να πα-

ρατηρώ τον ουρανό και να ανακαλύπτω τα μυστικά του.

Έχετε πει σε προηγούμενη συνέντευξή σας ότι υπήρξατε υποψήφιος αστροναύτης στην ESA. Τι αποκομίσατε από τη διαδικασία αυτή;

Η διαδικασία επιλογής αστροναυτών στην ESA ήταν μια μοναδική εμπειρία. Μέσα από αυτήν γνώρισα καλύτερα τον εαυτό μου. Μπήκα στη διαδικασία να κάνω διαγνωστικούς ελέγχους, που δοκίμασαν την ικανότητα προσανατολισμού στο χώρο, την οπτική και ακουστική μνήμη μου, την ικανό-

Ο κομήτης C\2020 F3 NEOWISE, όπως φωτογραφήθηκε από την περιοχή του Κατάκολου στον νομό Ηλείας, στις 17 Ιουλίου 2020.

▼
αστρονομική οργανολογία. Σήμερα είναι καθηγητής Αστροφυσικής στο ΕΚΠΑ και ερευνητικός σύμβουλος στην ESA. Είναι, επίσης, μέλος της Διεθνούς Αστρονομικής Ένωσης (International Astronomical Union–IAU) και της Ελληνικής Αστρονομικής Εταιρείας (ΕΛΑΣΕΤ). Ο χώρος εργασίας του είναι το Γεροσταθούλειο Πανεπιστημιακό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΥΟΑΟ). Το τηλεσκόπιο του Αστεροσκοπείου τοποθετήθηκε τον Μάρτιο του 1999, ενώ η πρώτη παρατήρηση πραγματοποιήθηκε στις 29 Νοεμβρίου 1999 και από τότε έχουν παρατηρηθεί ερευνητικά εκατοντάδες στόχοι στον ουρανό, καθώς επίσης λαμβάνονται φωτομετρικές και φασματοσκοπικές μετρήσεις σε καθημερινή σχεδόν βάση μέχρι και σήμερα. Οι πρώτες έρευνες πραγματοποιήθηκαν από τις πρώτες μέρες της λειτουργίας του με προσπάθειες του κ. Γαζέα. Το Γεροσταθούλειο Πανεπιστημιακό Αστεροσκοπείο Αθηνών είναι πλήρως εξοπλισμένο με επαγγελματικά αστρονομικά όργανα, που επιτρέπουν στους φοιτητές να πραγματοποιήσουν έρευνα για τις εργασίες τους, υπό την καθοδήγηση και επίβλεψη των

τητα να επιλύω προβλήματα κάτω από έντονο στρες και πίεση χρόνου. Κατά τη διαδικασία αυτή έκανα και πολλούς φίλους, κάποιοι από τους οποίους έγιναν τελικά αστροναύτες και πέταξαν στο διάστημα. Είμαι πολύ περήφανος που αποτέλεσα ένα μέρος αυτής της διαδικασίας και που εκπροσώπησα μέχρι ενός περιορισμένου βαθμού τη χώρα μου σε αυτή τη διαδικασία επιλογής.

Ποια στοιχεία και ποια εφόδια πιστεύετε ότι χρειάζεται να έχει κάποιος που θέλει να ασχοληθεί με την αστροφυσική;

Η Αστροφυσική εμπεριέχει αναπόφευκτα τη Φυσική, τα Μαθηματικά και τις υπολογιστικές μεθόδους επεξεργασίας δεδομένων, κάτι που απαιτεί σε ένα ευρύ φάσμα γνώσεων στις θετικές επιστήμες. Έχοντας αυτές τις βασικές γνώσεις, μπορεί κάποιος να εξειδικευτεί σε συγκεκριμένες περιοχές της Αστροφυσικής και να συνδυάσει τις γνώσεις του με αυτές από άλλους τομείς, όπως είναι η Γεωλογία, η Βιολογία, η Χημεία κ.α. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι στις μέρες μας αναπτύσσονται νέοι κλάδοι επιστημών, που συνδυάζουν τα παραπάνω επιστημονικά πεδία με την αστροφυσική και δημιουργούνται εξειδικευμένα πεδία όπως είναι η αστροχημεία, η αστροβιολογία, η υπολογιστική αστροφυσική κ.α.

Ποιοι άνθρωποι σας έχουν βοηθήσει στην επιστημονική και στην επαγγελματική πορεία σας;

Η επιστημονική και επαγγελματική πορεία του καθενός δεν είναι ποτέ στρωμένη με ροδοπέταλα. Υπάρχουν πολλές Σειρήνες και πολλές Συμπληγάδες που θα βρεθούν μπροστά μας, προσπαθώντας πεισματικά να εναντιωθούν σε αυτό που θέλουμε να επιτύχουμε – στην αναζήτηση της προσωπικής μας Ιθάκης. Στο δρόμο αυτόν είχα ελάχιστους ανθρώπους που μου συμπαραστάθηκαν και βοήθησαν πραγματικά σε αυτό

το όνειρο. Ήταν καθηγητές μου στο σχολείο και στο Πανεπιστήμιο, ήταν αργότερα συνάδελφοι, που με συνέστησαν σε άλλους συναδέλφους και μου έδειξαν επαγγελματικές διεξόδους και επιλογές, μου παρείχαν εξαρχής μια σωστή εκπαίδευση, αλλά πάνω από όλα μου δίδαξαν τον ηθικό δρόμο για την επιτυχία.

Υπάρχει κάποιο πρόσωπο που θεωρείτε πρότυπο στον συγκεκριμένο χώρο;

Ένας άνθρωπος που θαύμαζα από πολύ μικρή ηλικία είναι ο διάσημος Αμερικανός Αστροφυσικός Carl Sagan. Το εκπληκτικό του χάρισμα να μεταδίδει τη γνώση στον κόσμο τον έκανε παγκοσμίως γνωστό μέσα από τις τηλεοπτικές σειρές και τα βιβλία που έχει γράψει. Ο Carl Sagan ήταν ένας άριστος ερευνητής, καθηγητής και πάνω από όλα δάσκαλος, που ενέπνευσε τα παιδιά, τους φοιτητές και το ευρύ κοινό που τον έχει ακούσει να διδάσκει. Στο πρόσωπό του θεωρώ ότι βλέπω έναν άνθρωπο που αποτελεί πρότυπο ενός Αστροφυσικού.

Τι θα ορίζατε ως πρότυπο;

Ένας ερευνητής πρότυπο θα πρέπει να έχει εξαιρετικές ατομικές ικανότητες στην έρευνα, να μπορεί να ηγείται μιας ερευνητικής ομάδας και –το κυριότερο– θα πρέπει ταυτόχρονα να αποτελεί πρότυπο για τα μέλη της ομάδας του. Οι καθηγητές Αστροφυσικής επιτελούμε και έναν ακόμη πιο σημαντικό ρόλο. Εργαζόμαστε σε εκπαιδευτικά ιδρύματα, που έχουν ως κύριο μέλημά τους την εκπαίδευση νέων ανθρώπων, οι οποίοι θα αποτελέσουν τους ερευνητές του μέλλοντος. Ο συνδυασμός της ικανότητας στην έρευνα και στη διδασκαλία δεν είναι πάντοτε εφικτός και θα έλεγα ότι είναι εξαιρετικά σπάνιος. Αυτός που συνδυάζει αυτά τα δύο παραπάνω προσόντα αποτελεί για εμένα το ιδανικό πρότυπο ενός ερευνητή και καθηγητή Αστροφυσικής.

μελών του Τομέα Αστροφυσικής, Αστρονομίας και Μηχανικής. Το εργαστήριο και οι εγκαταστάσεις του έχουν χρησιμοποιηθεί για την εκπόνηση εργασιών και ερευνητικών δημοσιεύσεων σε θέματα που αφορούν την αστρική φωτομετρία, την επιστημονική αστροφωτογραφία αστρικού πεδίου και εκτεταμένων αντικειμένων στον ουρανό, μακροχρόνιες παρατηρήσεις AGN, blazar, X-ray binaries, καταγραφή εκλείψεων Ηλίου και Σελήνης, φασματοσκοπικές παρατηρήσεις με σκοπό τη μελέτη της κίνησης και της χημικής σύστασης των αστέρων, όπως και τις αστρομετρικές παρατηρήσεις αστρικών πληθυσμών και σωμάτων του Ηλιακού Συστήματος. Το τηλεσκόπιο των 0.4 μ είναι ρομποτικό και δίνει την ευκαιρία στους χρήστες του για λειτουργία με τηλεχειρισμό, γεγονός που περιλαμβάνει γνώσεις πληροφορικής και λειτουργικών συστημάτων.

Οι φωτογραφίες του κειμένου είναι ευγενική παραχώρηση του κ. Κοσμά Γαζέα από τον ιστότοπο του http://users.uoa.gr/~kgaze/menu_photography_gr.html τον οποίο ευχαριστούμε.

Το "δακτυλίδι της φωτιάς", όπως φωτογραφήθηκε από την έρημο Wahiba της περιοχής Ghalat στο Σουλτανάτο του Ομάν, στις 26 Δεκεμβρίου 2019.

Τέλος, τι θα συμβουλευάτε έναν νέο / μία νέα που ενδιαφέρεται για την αστροφυσική;

Καθένας που θέλει να ασχοληθεί με την Αστροφυσική θα πρέπει να φροντίσει να αποκτήσει τα εφόδια που είναι απαραίτητα για τις σπουδές του και περαιτέρω εξειδίκευση σε αυτό που έχει επιλέξει. Το κυριότερο όλων πάντως είναι να ακολουθήσει αυτό που πραγματικά αγαπάει στη ζωή του. Τίποτα δε μας δίνεται απλόχερα και χωρίς μόχθο. Αυτός που ενδιαφέρεται πραγματικά για την Αστροφυσική θα πρέπει να αντιμετωπίσει πολλές δυσκολίες που θα εμφανιστούν μπροστά του, αλλά θα πρέπει να σταθεί δυνατός

και πιστός σε αυτό που ονειρεύεται, χωρίς να παρεκκλίνει από τον ηθικό δρόμο. Η επιστήμη είναι μια μαγευτική ενασχόληση όταν σε αυτή δεν υπεισέρχεται το κέρδος και το προσωπικό όφελος ή οι προσωπικές προσδοκίες του καθενός. Η αγάπη για την επιστήμη, την έρευνα, τη διάδοση της γνώσης στον κόσμο θα είναι αυτή που θα δώσει στον καθένα από εμάς τη χαρά και την όρεξη να εργαζόμαστε με ενδιαφέρον στο πεδίο της έρευνας για το καλό της ανθρωπότητας.

Σας ευχαριστώ πολύ που μας παραχωρήσατε αυτήν την συνέντευξη!

Στους αμμόλοφους της ερήμου Wahiba στο Σουλτανάτο του Ομάν.

Γιάννης Αντετοκούνμπο

ΟΔΗΓΟΣ ΖΩΗΣ!

➤ Κατηφορίζω σε εκείνη τη γειτονιά που γεννήθηκαν όνειρα μέσα από την ανέχεια και το μόχθο της βιοπάλης, στην γειτονιά του Γιάννη! Μιλώ με τον άνθρωπο που γνώρισε τον Γιάννη από παιδί. Που ήταν δίπλα του, στον ίδιο και στην οικογένειά του, τον κύριο **Γιάννη Τζίκα**, τον ιδιοκτήτη του καφενείου δίπλα στο σπίτι της οικογένειάς του. Τον συνάντησα στο καφέ «Κιβωτός» στα Σεπόλια. Στις ερωτήσεις που του έκανα απάντησε αυθόρμητα και πηγαία, με απλά λόγια, λόγια καρδιάς, δίνοντας το στίγμα του χαρακτήρα του Γιάννη.

Με λίγα λόγια, μου είπε ότι ο Γιάννης ήταν ένα ήσυχο, ταπεινό, ήρεμο και προπάντων ευγενικό παιδί. Δεν είχε πειράξει ποτέ κανέναν, ακόμα και όταν τον πείραζαν οι άλλοι. Όλα αυτά τα στοιχεία του χαρακτήρα του τού τα κληροδότησε η οικογένειά του, η μητέρα του και ο πατέρας του. Η ενότητα της οικογένειάς του, το δέσιμο που είχαν ήταν αυτό που τους ξεχώριζε και που καθόρισε τον Γιάννη. Η οικογένεια ήταν εφόδιο ζωής για τον Γιάννη, ήταν το θεμέλιο της προσωπικότητάς του.

– «Όλοι μαζί ήταν, η μάνα, ο πατέρας και τα τέσσερα παιδιά τους. Όλοι ήταν για έναν και έναν για όλους. Ήταν πολύ δεμένοι μεταξύ τους».

Από την επαφή σας με τον Γιάννη και την οικογένειά του θα ήθελα να μου αφηγηθείτε ένα περιστατικό.

Δεν ξεχωρίζω κανένα συγκεκριμένο περιστατικό, ξεχωρίζω την οικογένεια, ότι ήταν όλοι μαζί, δεμένοι. Το μόνο που θυμάμαι με θλίψη ήταν ότι κάποτε ήρθε ο Γιάννης και μου είπε ότι θα έφευγαν από το σπίτι τους, γιατί ο ιδιοκτήτης τους έκανε 50 ευρώ αύξηση. Δεν πήγε το μυαλό μου να βοηθήσω και να μην φύγουν από τη γειτονιά, αλλά τελικά... κάθε εμπόδιο είναι για καλό! Φύγανε από τη γειτονιά για 50 ευρώ αλλά πήγαν και έμειναν στου Ζωγράφου.

Αν τον βοήθησα, με ρωτάς Γιώργο; Δεν έχω κάνει τίποτα σημαντικό, ο καθένας θα μπορούσε να κάνει αυτό που έκανα εγώ, γειτονιά ήμασταν...

Τελικά ο Γιάννης είναι δημιουργία μιας δεμένης οικογένειας, που ερχόμενη από την Νιγηρία,

ΤΟΥ
**ΓΙΩΡΓΟΥ-ΕΦΡΑΙΜ
ΠΑΠΑΔΑΚΗ, Β6**

δεν έφεραν στις αποσκευές τους πράγματα χρηστικά, αναλώσιμα, αλλά αξίες με τις οποίες θωράκισαν τα παιδιά τους για να περπατήσουν με αξιοπρέπεια και αγωνιστικότητα στους δύσβατους δρόμους της νέας πατρίδας τους και ήταν τόσο δυνατές οι αξίες τους που αυτή την πατρίδα, την μητριά, την θεωρούν όλοι, ειδικότερα ο Γιάννης, Μητέρα Πατρίδα. Ο Γιάννης αποτελεί πρότυπο έμπνευσης για την νέα γενιά. Η ιστορία του μοιάζει με παραμύθι. Είναι ο πρωτοπόρος που ξεκίνησε μέσα από την φτώχεια και την στέρηση, παλεύοντας με θερία μέχρι να φθάσει στην κορυφή. Δεν ξεχνάει όμως ποτέ από πού ξεκίνησε. Μας δείχνει με το ανάστημά του το δρόμο που πρέπει όλοι να ακολουθούμε στη ζωή μας. Η φτώχεια, ο ρατσισμός, η απόγνωση, η απελπισία δεν τον νίκησαν. Βγήκε νικητής με όραμα και ανθρωπιά και μας δείχνει τον δρόμο. Εμείς, η νέα γενιά εμπνεόμαστε από τον Γιάννη για να παλέψουμε και να διασφαλίσουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα για έναν κόσμο με ισότητα, ελευθερία, ανεκτικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη.

Λίγα βιογραφικά στοιχεία:

Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο γεννήθηκε στην Αθήνα στις 6 Δεκεμβρίου 1994 και είναι παιδί μεταναστών από το Λάγος της Νιγηρίας, του Τσαρλς και της Βερόνικα Αντετοκούνμπο, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα το 1991.

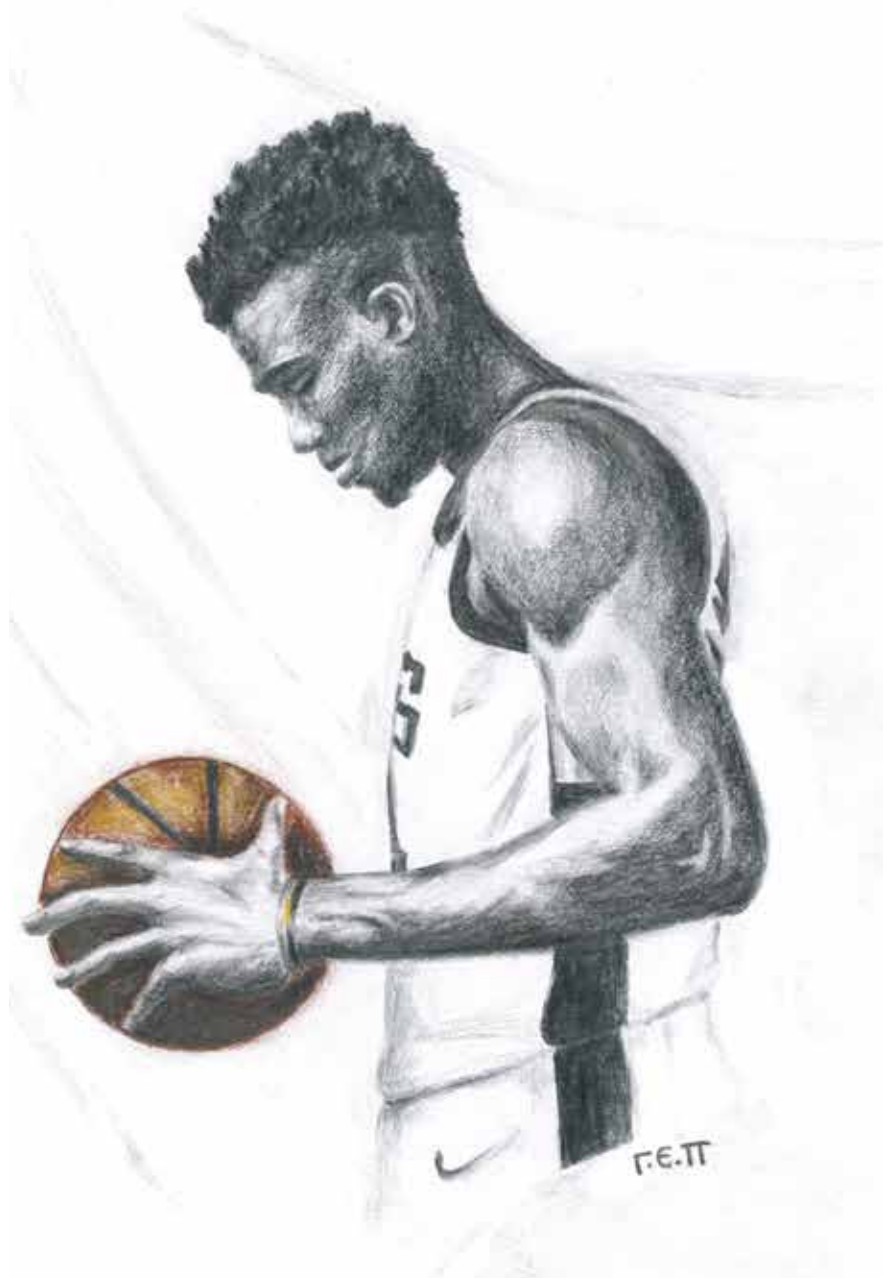
Στην Ελλάδα οι γονείς του απέκτησαν άλλους τρεις γιους, τον Θανάση, τον Κώστα και τον Αλέξη. Ο πατέρας τους ήταν επαγγελματίας ποδοσφαιριστής στη Νιγηρία και η μητέρα τους αθλήτρια του άλματος εις ύψος. Μεγάλωσε στα Σεπόλια. Οι συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας ήταν δύσκολες, καθώς οι γονείς του δυσκολεύονταν να βρουν εργασία και έτσι εκείνος μαζί με τον μεγαλύτερο αδερφό του, Θανάση, έβγαζαν τα προς το ζην, πουλώνοντας αντικείμενα σε υπαίθριες αγορές.

Ο Γιάννης ξεκίνησε να ασχολείται με το μπάσκετ το 2007 και έως το 2009 έπαιζε πλέον επαγγελματικά για την ομάδα εφήβων του Φιλαθλητικού. Επιλέχθηκε στο νούμερο 15 του NBA Ντραφτ στις 27 Ιουνίου του 2013 από τους Μιλγουόκι Μπακς, και κατέλαβε έτσι την υψηλότερη θέση σε ντράφτ για Έλληνα παίκτη του NBA. Οι αρμόδιες υπηρεσίες της Ελλάδας του έδωσαν την ελληνική υπηκοότητα στις 9 Μαΐου του 2013 και έτσι κατάφερε να αγωνιστεί στο NBA. Κέρδισε γρήγορα την εμπιστοσύνη των προπονητών του και καθιερώθηκε ως βασικός παίκτης των Μιλγουόκι Μπακς. Έκτοτε, ο Γιάννης συνέχισε τη λαμπρή πορεία του και αναδείχθηκε ως ο πολυτιμότερος παίκτης του NBA (MVP) (2019, 2020) και ο MVP των τελικών του NBA (2021).

Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο ένας εξαιρετικός αθλητής, αλλά κυρίως ένας αkéραιος και ηθικός άνθρωπος. Παρά την επαγγελματική καταξίωσή του δεν λησμόνησε ποτέ από πού ξεκίνησε. Δημιούργησε μαζί με τον αδερφό του, Θανάση, την οργάνωση Antetokounpbros, η οποία διοργανώνει φιλικά παιχνίδια καλαθο-

▼
Η ενότητα της οικογένειάς του, το δέσιμο που είχαν ήταν αυτό που τους ξεχώριζε και που καθόρισε τον Γιάννη. Ήταν εφόδιο ζωής για τον Γιάννη, ήταν το θεμέλιο της προσωπικότητάς του.

▼
Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο είναι ο πρωτοπόρος που ξεκίνησε μέσα από την φτώχεια και την στέρηση, παλεύοντας με θερίά μέχρι να φθάσει στην κορυφή. Δεν ξεχνάει όμως ποτέ από πού ξεκίνησε.

Το σκίτσο φιλοτέχνησε ο Γιώργος-Εφραίμ Παπαδάκης, Β6

σφαίρισης σε όλη την Ελλάδα με σκοπό την προώθηση του αθλητισμού, της άμιλλας και της κοινωνικής ευαισθητοποίησης. Επίσης, μέσω της πρωτοβουλίας «The Giant Heart» υλοποιεί ποικίλες δράσεις, όπως η αναβάθμιση σχολικών γηπέδων. Ήδη έχουν ανακαινιστεί γήπεδα μπάσκετ στα Πετράλωνα, τα Σεπόλια στην Κάλυμνο και αλλού, ενώ έχει πραγματοποιηθεί πλήθος δράσεων για ευπαθείς ομάδες.

Τον Ιούνιο του 2022 κυκλοφό-

ρησε η ταινία «Άνοδος: Η Ιστορία των Αντετοκούνμπο» από την Disney, που αφηγείται την ιστορία της οικογένειάς του. Η ιστορία του Γιάννη μοιάζει με παραμύθι, αλλά ο ίδιος δεν ξεχνάει ποτέ πώς έφτασε στην κορυφή και μας δείχνει εμπράκτως ότι όλοι οφείλουμε να αγωνιζόμαστε ενάντια στην φτώχεια, τον ρατσισμό, τον αναλφαριθμισμό, για έναν κόσμο ελευθερίας, ισότητας, ανεκτικότητας και δικαιοσύνης.

Αλέξανδρος Νικολαΐδης

(1979-2022)

Ο ΑΘΛΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΚΡΗ, Β6

➤ Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα εφήβων 1996. Παγκόσμιο πρωτάθλημα εφήβων 1996. Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα εφήβων 1997. Παγκόσμια Πανεπιστημιάδα 2004. Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα 2008. Δύο αργυρά Ολυμπιακά Μετάλλια 2004 και 2008. Οι σπουδαιότερες, μεταξύ πολλών, από τις διακρίσεις του Αλέξανδρου Νικολαΐδη, που επιβεβαίωσαν την επιτυχία του ως αθλητή του Tae Kwon Do. Ο ίδιος αποδίδει τα επιτεύγματά του σε τρεις βασικούς παράγοντες. Στην πρόωρη επαφή του με το άθλημα – ξεκίνησε να προπονείται σε ηλικία μόλις 3 ετών –, στον πατέρα του που τον προπονούσε με πρόγραμμα και αφοσίωση, και τέλος στην δική του επιμονή και προσήλωση. Με κίνητρο να αποδειχθεί αντάξιος του πατέρα του, ενός από τους πιο καταξιωμένους Έλληνες αθλητές στο Tae Kwon Do, ορκίστηκε στον εαυτό του να μην τα παρατήσει ποτέ. «Ήμουν υποχρεωμένος να κερδίσω ως “ο γιος του Γιώργου Νικολαΐδη” αλλά έχασα στον τρίτο μου αγώνα και δεν θα ξεχάσω ποτέ τις σκέψεις μου όταν κοίταξα τον πατέρα μου στα μάτια». Αυτές ήταν οι σκέψεις του 11χρονου Αλέξανδρου αμέσως μετά την πρώτη του συμμετοχή σε αγώνες. Σκέψεις που τον οδήγησαν να θέσει τον δικό του προσωπικό στόχο και του έδωσαν την δύναμη να τον ακολουθήσει με κάθε κόστος... και σε κάποιες περιστάσεις το κόστος θα ήταν πολύ μεγάλο!

ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΗ ΤΟΥ 1999 ήταν 19 χρονών και εκείνη την περίοδο προετοιμαζόταν εντατικά για τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Σίδνεϋ. Μία μέρα, καθώς πήγαινε στην προπόνηση, ενεπλάκη σε ένα τροχαίο και έσπασε για πρώτη φορά το πόδι του. Χωρίς να απογοητευτεί ο Αλέξανδρος έδωσε μία μάχη με τον χρόνο και τελικά στις 28 Σεπτεμβρίου του 2000 βρισκόταν στο Σίδνεϋ έτοιμος να αγωνιστεί και να διεκδικήσει μια θέση στο βάθρο για την χώρα του. Το όνειρό του όμως διακόπηκε πολύ σύντομα, συγκεκριμένα στον

δεύτερο γύρο των αγώνων, όταν κόντρα στον συναθλητή του Μίλτον Κάστρο σε μια προσπάθεια να πάρει πόντο το πόδι του έσπασε ξανά. Στην ιστορία έχει μείνει η σκηνή του πεσμένου πρωταθλητή να στρέφεται προς την ομάδα του φωνάζοντας «Μαμά έσπασε»! Ακόμη και αυτή η δοκιμασία δεν ήταν αρκετή να σβήσει το όνειρο που είχε γεννηθεί μέσα στον μικρό Αλέξανδρο 10 χρόνια νωρίτερα. Έτσι, μετά από δύο χρόνια εκτός αγωνιστικού χώρου επέστρεψε και κατάφερε να κατακτήσει το πρώτο του Ολυμπιακό μετάλλιο στους Αγώνες του 2004 στην Αθήνα.

ΤΟ ΑΞΙΟΘΑΥΜΑΣΤΟ με τον συγκεκριμένο αθλητή είναι πως κατάφερε να συνδυάσει τη δόξα με μία έντιμη και αξιοπρεπή στάση ζωής. Για να αναδειχτεί κανείς στον αθλητισμό, ο δρόμος είναι ξεκάθαρος: πρέπει να νικηθεί ο αντίπαλος. Η κάθε νίκη συνεπάγεται την άμεση ήττα ενός άλλου αθλητή και έτσι αναμενόμενο είναι να υπάρχει αυξημένος ανταγωνισμός. Ο Αλέξανδρος Νικολαΐδης ωστόσο, στους Ολυμπιακούς του 2004 στην Αθήνα, σε έναν πολλά υποσχόμενο τελικό απέναντι στον Κορεάτη συναθλητή του Μουν, μπροστά σε ένα γεμάτο Έλληνες φιλάθλους στάδιο, ανέδειξε τον αλληλοσεβασμό ανώτερο του ανταγωνισμού. Ο Έλληνας αθλητής βγήκε νοκ άουτ στα πρώτα μόλις λεπτά του αγώνα γεγονός που δυσaráεστησε την πλειοψηφία του κοινού. Ο Μουν αντί της αποθέωσης που θα αναλογούσε σε έναν χρυσό Ολυμπιονίκη δέχτηκε τις αποδοκιμασίες της φανερά απογοητευμένης κερκίδας που ήθελε τον ομοεθνή της νικητή. Η παρέμβαση του Νικολαΐδη, ο οποίος παρά την δική του απογοήτευση έδειξε τον Μουν και ζήτησε από το κοινό να τον χειροκροτήσει, είναι χαρακτηριστική του ήθους του. Ένα ήθος που δεν έπαψε να επιβιώνει στην διάρκεια της αθλη-

▼
Τελευταία επιθυμία μου είναι, τα δύο μου αργυρά Ολυμπιακά μετάλλια, της Αθήνας και του Πεκίνο, να βγουν σε δημοπρασία και το ποσό που θα συγκεντρωθεί να δοθεί σε δομές για τα παιδιά που θα επιλέξει η οικογένειά μου.

τικής του καριέρας. Ο ολυμπιονίκης της ενόργανης γυμναστικής, Ιωάννης Μελισσανίδης, μιλώντας για τον Νικολαΐδη έκανε γνωστό πως το 2016, όταν μίλησε για πρώτη φορά ανοιχτά για την σεξουαλικότητά του, ο Αλέξανδρος ήταν από τους λίγους που στάθηκαν δίπλα του και τον βοήθησαν να αντιμετωπίσει την επίθεση που δέχτηκε από δημοσιογράφους.

ΔΥΣΤΥΧΩΣ, ο διεθνώς αναγνωρισμένος Έλληνας αθλητής είχε διαγνωστεί με μία ιδιαίτερα σπάνια μορφή καρκίνου, το καρκίνωμα Nut. Μετά από μία σκληρή μάχη με την ασθένειά του απεβίωσε στις 14 Οκτωβρίου του 2022. Αυτό που συγκλόνισε, ωστόσο, ήταν η ανάρτηση που ο ίδιος έκανε στα κοινωνικά δίκτυα, γνωρίζοντας ότι σύντομα θα φύγει από τη ζωή, με την οποία μοιράστηκε την τελευταία του επιθυμία. Πολλοί είναι αυτοί που προσδιορίζουν την επιτυχία τους στην ζωή μέσα από οικονομικούς δείκτες, τη φήμη ή το κύρος που αποκτούν. Ο Αλέξανδρος φεύγοντας από την ζωή αισθάνθηκε την επιθυμία να αφήσει πίσω του, όχι χρήματα στον τραπεζικό του λογαριασμό, αλλά ζωή και χαρά σε συνανθρώπους που το είχαν ανάγκη.

Συγκεκριμένα στην ανάρτησή του έγραψε:

«Αν ερχόμαστε σε αυτή τη ζωή για κάποιο σκοπό, εγώ έχω αποφασίσει ποιος θα είναι αυτός. Να προσφέρω ελπίδα μέσα από όσα κατάφερα στην ζωή μου, από τα όμορφα μέχρι τα άσχημα. Για αυτόν τον λόγο, τα δύο μου αργυρά Ολυμπιακά μετάλλια, της Αθήνας και του Πεκίνο, που για χρόνια κρύβω καλά, ήρθε η ώρα να βγουν και να επιστρέψουν εκεί που ανήκουν, στις πανανθρώπινες αξίες. Τελευταία επιθυμία μου είναι, τα δύο αυτά μετάλλια, να βγουν σε δημοπρασία και το ποσό που θα συγκεντρωθεί να δοθεί σε δομές για τα παιδιά που θα επιλέξει η οικογένειά μου.»

ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΗ Ο Αλέξανδρος Νικολαΐδης αποτέλεσε παράδειγμα για όλους τους ανθρώπους, δείχνοντας πως η κοινωνική προσφορά τελικά πρέπει να είναι ο ανώτερος σκοπός στην ζωή του κάθε ανθρώπου. Άλλωστε μέσα στην κοινωνία ζει ο άνθρωπος, με αυτήν αλληλοεπιδρά, αυτήν μπορεί να επηρεάσει. Τίποτα παραπάνω, τίποτα λιγότερο. Ο συγκεκριμένος αθλητής, μετέτρεψε την τεράστια επιτυχία του στο άθλημα με το οποίο ασχολήθηκε και αγαπούσε σε αλληλεγγύη για την στήριξη δεκάδων παιδιών στην χώρα μας, που βρίσκονται σε ανάγκη.

Ελίζα Κονοφάγου

ΕΝΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΣΤΕΡΙ

ΣΤΗΝ ΑΚΡΗ ΤΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ

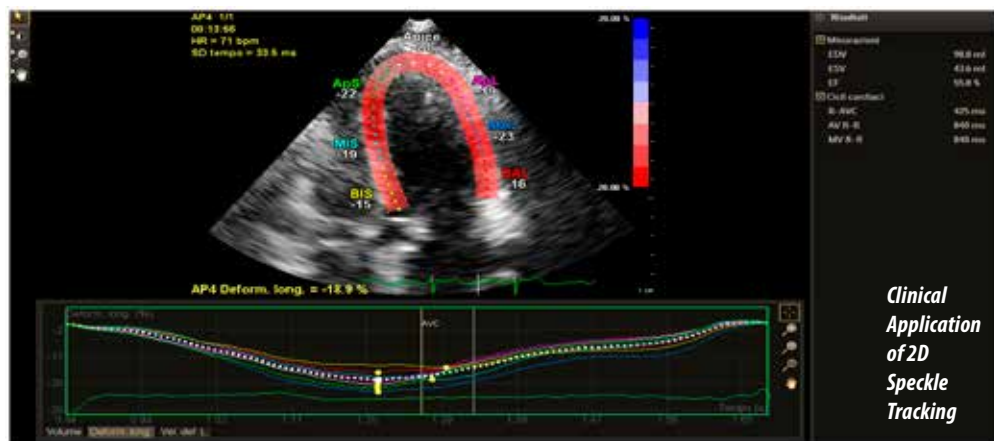
ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ-ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΪΛΑ, Β4

➤ Η Δρ. Ελίζα Κονοφάγου σχεδιάζει και αναπτύσσει τεχνολογίες που βασίζονται σε υπερήχους για την αυτοματοποιημένη εκτίμηση της μηχανικής των ιστών. Η ομάδα της έχει εργαστεί στον σχεδιασμό αλγορίθμων που μπορούν να εκτιμήσουν μικροσκοπικές παραμορφώσεις στον ανθρώπινο οργανισμό, όπως στην καρδιά και τα αγγεία, και μετατοπίσεις που προκαλούνται από το ίδιο το υπερηχητικό κύμα, όπως σε όγκους και νεύρα και συνεργάζεται με γιατρούς προκειμένου να μεταφέρει την τεχνογνωσία της στο κλινικό περιβάλλον. Έχει επίσης αναπτύξει νέες τεχνικές για τη διευκόλυνση της μη επεμβατικής χορήγησης φαρμάκων στον εγκέφαλο, καθώς και

για τη διαμόρφωση τόσο του κεντρικού όσο και του περιφερικού νευρικού συστήματος.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κ. Κονοφάγου παρουσιάζουν οι τε-

χνικές παρακολούθησης υψηλής ακρίβειας speckle tracking που επιτρέπουν την εκτίμηση της μηχανικής και ηλεκτρομηχανικής κίνησης σε μαλακούς ιστούς in vivo,

όπως η καρδιά, η αορτή, η καρωτίδα, ο μαστός και το πάγκρεας. Η ομάδα της χρησιμοποιεί πρωτοποριακές μεθόδους, όπως η μυοκαρδιακή ελαστογραφία, η ηλεκτρομηχανική απεικόνιση κυμάτων, η απεικόνιση παλμικών κυμάτων και η απεικόνιση αρμονικής κίνησης για τη μη επεμβατική έγκαιρη ανίχνευση και διαλογή της πρώιμης έναρξης καρδιαγγειακών παθήσεων και εμφράγματος του μυοκαρδίου. Επίσης, έχει την δυνατότητα να ανιχνεύει, να παρακολουθεί και να παράγει εκτονωτική θεραπεία για τη μη επεμβατική, εξωσωματική θεραπεία όγκων. Το έργο της περιλαμβάνει την αποκάλυψη του μηχανισμού διάνοιξης του αιματοεγκεφαλικού φραγμού με υπερήχους για τη διευκόλυνση της μη επεμβατικής και εντοπισμένης χορήγησης φαρμάκων στον εγκέφαλο. Παράλληλα, αναπτύσσει νέες μεθοδολογίες για τη μη επεμβατική και βαθιά εγκεφαλική διέγερση, καθώς και τη διαμόρφωση των περιφερικών νεύρων.

Η κ. Κονοφάγου, με καταγωγή από την Πρέβεζα, γεννήθηκε στη Γαλλία, αλλά έζησε τα μαθητικά της χρόνια στην Ελλάδα. Αποφοίτησε το 1989 από τη Βαρβάκειο Σχολή. Όπως αναφέρει η ίδια: «Η επιστήμη μπήκε στη ζωή μου από μικρή ηλικία. Σε αυτό συνετέλεσε το γεγονός ότι και οι δύο γονείς μου είναι διδάκτορες, ο μπαμπάς χημικός μηχανικός και η μαμά οικονομολόγος και από μικρά παιδιά εγώ και ο αδελφός μου αναλύαμε μαζί τους πλήθος επιστημονικών θεμάτων. Καθοριστικής σημασίας ήταν για μένα ένα ταξίδι που έκανα με τη μητέρα μου στις ΗΠΑ όταν ήμουν 12 ετών για δικούς της ερευνητικούς λόγους. Επισκεφθήκαμε το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και το MIT όπου εκεί για πρώτη φορά έμαθα την ύπαρξη του πεδίου της Βιοϊατρικής Μηχανικής. Με μάγεψε αμέσως, αφού συνταίριαζε τη Μηχανική με την προσφορά στον πληθυσμό μέσω ιατρικών εφαρμογών. Δε θα ξεχάσω ποτέ εκείνη τη στιγμή. Στα 12 έτη μου ήξερα τι ήθελα να γίνω όταν θα μεγάλωνα.

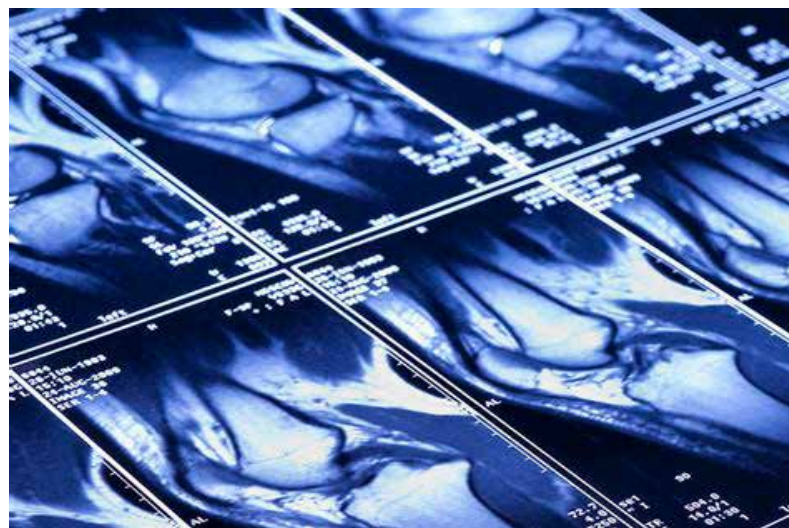

Καθοριστικής σημασίας ήταν για μένα ένα ταξίδι που έκανα με τη μητέρα μου στις ΗΠΑ όταν ήμουν 12 ετών για δικούς της ερευνητικούς λόγους. Επισκεφθήκαμε το Πανεπιστήμιο Χάρβαρντ και το MIT όπου εκεί για πρώτη φορά έμαθα την ύπαρξη του πεδίου της Βιοϊατρικής Μηχανικής. Με μάγεψε αμέσως, αφού συνταίριαζε τη Μηχανική με την προσφορά στον πληθυσμό μέσω ιατρικών εφαρμογών. Δε θα ξεχάσω ποτέ εκείνη τη στιγμή. Στα 12 έτη μου ήξερα τι ήθελα να γίνω όταν θα μεγάλωνα.

θυσμό μέσω ιατρικών εφαρμογών. Δε θα ξεχάσω ποτέ εκείνη τη στιγμή. Στα 12 έτη μου ήξερα τι ήθελα να γίνω όταν θα μεγάλωνα».

Το 1992 έλαβε πτυχίο Χημικής Φυσικής από το Université de Paris, μεταπτυχιακό δίπλωμα στη βιοϊατρική μηχανική από το Imperial College του Λονδίνου το 1993 και διδακτορικό δίπλωμα στη βιοϊατρική μηχανική από το Πανεπιστήμιο του Χιούστον το 1999. Είναι μέλος της Ακουστικής Εταιρείας της Αμερικής και του Αμερικανικού Ινστιτούτου Ιατρικής και Βιολογικής Μηχανικής ενώ το 2007 έλαβε το βραβείο NSF CAREER. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1991 εργάστηκε

ως βοηθός έρευνας στο Ινστιτούτο Pierre et Marie Curie στο Παρίσι και την επόμενη χρονιά στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Charles στην Πράγα. Δύο χρόνια αργότερα εργάστηκε για ένα έτος ως Βιοϊατρικός Μηχανικός στο Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο στην Αθήνα, αλλά και ως βοηθός έρευνας στον Δημόκριτο. Από το 1994 έως το 1999 διετέλεσε βοηθός έρευνας στο Πανεπιστήμιο του Τέξας. Από το 1999 έως το 2002 έγινε ερευνήτρια στο Brigham and Women's Hospital του Harvard. Από το 2003, είναι καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Columbia της Νέας Υόρκης.

Σώτη Τριανταφύλλου

ΜΙΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΠΗΓΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ
ΓΕΜΑΤΟΣ ΜΕ
ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ
ΠΑΡΟΜΟΙΩΣΕΙΣ
**ΔΕΝ ΠΑΥΕΙ ΠΟΤΕ
ΝΑ ΕΛΚΥΕΙ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΚΑΙ ΝΑ
ΓΟΗΤΕΥΕΙ ΤΟΝ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ**

ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ ΧΑΡΙΣΗ, Α9

➤ Η Σώτη Τριανταφύλλου είναι συγγραφέας, αρθρογράφος, δοκιμιογράφος και μεταφράστρια. Τα βιβλία της έχουν διακριθεί σε πολλούς λογοτεχνικούς διαγωνισμούς, ενώ τα άρθρα της δημοσιεύονται στον ημερήσιο Τύπο.

Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1957. Αν και μπορεί να φανεί περίεργο το πρώτο πτυχίο της ήταν από την Φαρμακευτική Σχολή του ΕΚΠΑ. Συνέχισε την πορεία της στον χώρο της εκπαίδευσης, σπουδάζοντας Αμερικανική Ιστορία στο Παρίσι και Ιστορία των Αμερικανικών Πόλεων στο Πανεπιστήμιο της Νέας Υόρκης. Το πρώτο της συγγραφικό έργο εκδόθηκε το 1991 με τίτλο «Μέρες που έμοιαζαν με μανταρίνι».

Μέχρι σήμερα έχει εκδώσει 36 μυθιστορήματα και διηγήματα. 5 βιβλία εφηβικής λογοτεχνίας και

18 δοκίμια. Είναι εμφανές ότι η Σώτη Τριανταφύλλου έχει ένα πυκνό συγγραφικό έργο, ενώ δεν διστάζει να δοκιμάζει τις συγγραφικές της ικανότητες σε ποικίλα λογοτεχνικά είδη. Κινείται από το ιστορικό μυθιστόρημα έως και τις αυτοβιογραφικές ιστορίες της, με τις οποίες δίνει νόημα στην καθημερινότητά της και εκφράζει τις σκέψεις και τα συναισθήματά της για

την σύγχρονη κοινωνία. Η Σώτη Τριανταφύλλου εδικεύεται στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, από την οποία έχει αντλήσει έμπνευση για πολλά από τα βιβλία της.

Έχει γίνει ευρέως γνωστή όχι μόνο για το λογοτεχνικό της έργο, αλλά και για την αιχμηρή αρθρογραφία της. Ποτέ δεν διστάζει να υπερασπιστεί τις απόψεις της. Είναι μια ισχυρή και πολύπλευρη προσωπικότητα που εξερευνά την ανθρώπινη ψυχή και παρουσιάζει την σύγχρονη κοινωνία κάτω από μια ενδιαφέρουσα και πρωτότυπη σκοπιά. Η εκκεντρικότητα και ο λόγος της γεμάτος με μεταφορές και παρομοιώσεις που δεν παύουν ποτέ να τραβάνε την προσοχή και να γοητεύουν τους αναγνώστες και τις αναγνώστριες.

Η Σώτη Τριανταφύλλου αποτελεί ένα πρότυπο γυναίκας που θέλει να εξερευνήσει τον κόσμο της γνώσης και να εκφράσει με παρρησία τις σκέψεις της. Τα χαρακτηριστικά αυτά αδιαμφισβήτητα είναι πηγή έμπνευσης για μικρούς και μεγάλους.

Δημήτρης Κυρσανίδης

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΤΗΣ ΜΑΡΙΛΕΝΑΣ ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΥ, Γ1

➤ Ο Δημήτρης Κυρσανίδης γεννήθηκε στις 27 Μαΐου 1995. Ξεκίνησε το freerunning όταν ήταν 12 ετών με τους φίλους του στην γειτονιά του στη Θεσσαλονίκη. Πίστευε ότι το ποδόσφαιρο, το μπάσκετ, το βόλεϊ και όλα τα άλλα αθλήματα ήταν πολύ συνηθισμένα, πολύ απλά για εκείνον. Εντυπωσιάστηκε από τα άλματα, τις φιγούρες και τις ανατροπές που εμπλέκονται στο παρκούρ. Ο ίδιος αναφέρει πως έμαθε το άθλημα: «Στα 12 μου είδα μερικά παιδιά στη γειτονιά μου να κάνουν κάτι διαφορετικό. Εκείνα με μύησαν στον κόσμο του παρκούρ.» Για τον Δημήτρη το freerunning δεν είναι απλώς ένα χόμπι, είναι η ζωή του. «Κάνω την προπόνησή μου κάθε μέρα, όπως οι άνθρωποι τρώνε βραδινό κάθε μέρα», λέει. «Το κάνω όχι επειδή πρέπει, αλλά επειδή το freerunning είναι η ζωή μου.»

Ο Δημήτρης θεωρεί ότι «όλα τα παιδιά, από τη μέρα που αρχίζουν να περπατούν, κάνουν κινήσεις παρκούρ. Ακόμη κι ένας άνθρωπος που προσπαθεί να περάσει πάνω από ένα εμπόδιο, αντί να το αποφύγει, κάνει παρκούρ», λέει. «Θα έλεγε κανείς ότι από τη φύση μας κάνουμε τέτοιες κινήσεις. Είναι ίσως ένα από τα πρώτα αθλήματα που υπήρξαν ποτέ στον κόσμο».

➤ Ο Δημήτρης θεωρεί ότι «όλα τα παιδιά, από τη μέρα που αρχίζουν να περπατούν, κάνουν κινήσεις παρκούρ. Ακόμη κι ένας άνθρωπος που προσπαθεί να περάσει πάνω από ένα εμπόδιο, αντί να το αποφύγει, κάνει παρκούρ»!

Η νίκη του 2014 και του 2015 (επίσης η τρίτη θέση του το 2017 και το 2019) στα πρωταθλήματα Red Bull Art of Motion στη Σαντορίνη του έφερε παγκόσμια φήμη και τον εκτόξευσε στην ελίτ του freerunning.

Οι διακρίσεις αυτές του προκάλούσαν μεγάλη χαρά: «Πήγαινα σε αγώνες στη Σαντορίνη, όπου συμμετείχαν οι καλύτεροι αθλητές του πλανήτη. Είχαν μεγάλα γυμναστήρια, πάрка παρκούρ. Εγώ ήμουν ο Έλληνας που πήγαινε να διαγωνιστεί χωρίς να έχει τίποτε απολύτως και κέρδισα».

Στην Θεσσαλονίκη ασχολείται και με την προπόνηση παιδιών, μεταλαμπαδεύοντάς τους τις γνώσεις του στο άθλημα. «Η επαφή με τα παιδιά που προπονώ είναι μοναδική. Μόλις μπήκα στο γυμναστήριο μετά τον μεγάλο αγώνα έτρεξαν να με αγκαλιάσουν. Αυτό είναι το ξεχωριστό με τους μικρούς, δεν χρειάζεται να πουν κάτι για να σε κάνουν να νιώσεις έτσι. Ήξερα ότι με περίμεναν και ανυπομονούσα.»

Του είχε γίνει πρόταση να μετακομίσει στις ΗΠΑ και να εργαστεί στο Χόλιγουντ, όμως εκείνος προτίμησε να ακολουθήσει την καρδιά του και να μην αφήσει την δόξα και

τα χρήματα να καθορίσουν την ζωή του: «Κάποια στιγμή είχα μια πρόταση από μια εταιρεία που ασχολούνταν αποκλειστικά με το παρκούρ στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στο Λος Άντζελες. Η εταιρεία είχε πολλούς κασκαντέρ, που έπαιζαν σχεδόν σε κάθε ταινία που έβγαине από το Χόλιγουντ. Είχα την ευκαιρία να πάω να ζήσω μόνιμα στο Χόλιγουντ. Αν και μου άρεσε η ιδέα του Χόλιγουντ, το μυαλό μου ήταν και είναι ακόμα περισσότερο στην Ελλάδα. Δεν το μετανιώνω.»

Για την κορυφαία επιτυχία του, την νίκη του Πρώτου Παγκοσμίου Πρωταθλήματος δηλώνει: «Είναι η μεγαλύτερη επιτυχία της καριέρας μου, ένας παγκόσμιος τίτλος, που γίνεται ακόμα σπουδαιότερος, επειδή γίνομαι ο πρώτος επίσημος παγκόσμιος πρωταθλητής που έχει υπάρξει στο άθλημα. Θα μείνει για πάντα γραμμένο στην ιστορία του παρκούρ ότι το πρώτο χρυσό μετάλλιο το κέρδισε η Ελλάδα στο Τόκιο με τον Δημήτρη Κυρσανίδη.»

Ο Δημήτρης εύχεται: «Όλοι να ακολουθήσουν τα όνειρά τους αλλά να είναι και ρεαλιστές. Στόχος του είναι να «αποκτήσει αρετή», να κερδίσει πρώτα τον εαυτό του, γιατί με αυτόν παλεύει καθημερινά, για να κερδίσει κάθε αγώνα.»

Sir James Dyson

LEARNING THROUGH FAILURE

ΤΗΣ ΣΟΦΙΑΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ, Α2

➤ Η ιστορία του James Dyson αποτέλεσε έμπνευση για μένα για τα πολλαπλά και σημαντικά μηνύματά της, τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν οδηγό για όλους εμάς τους μαθητές του Λυκείου, οι οποίοι βρισκόμαστε στο κρίσιμο κατώφλι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της μετέπειτα επαγγελματικής μας σταδιοδρομίας. Αποτελούν, ωστόσο, και γενικότερα έναν οδηγό ζωής, που όλοι μας μπορούμε να εφαρμόσουμε σε οποιαδήποτε παραγωγική ενασχόλησή μας, αρκεί να έχουμε επιμονή, καρτερικότητα αλλά κυρίως όνειρα!

Στην αυτοβιογραφία του *"From Invention: A life by James Dyson"* (2021, Simon & Schuster, Inc.), ο James Dyson, ο οποίος γεννήθηκε το 1947 αφηγείται την συναρπαστική ιστορία πίσω από τη διάσημη εφεύρεσή του, την πρώτη ηλεκτρική σκούπα στην οποία δεν χρησιμοποιούνται σακούλες. Από την αυτοβιογραφία του, πέραν, ωστόσο, των πληροφοριών για τη ζωή του μπορεί κανείς να αντλήσει χρήσιμα μαθήματα για ορισμένα «κλειδιά» επιτυχίας στον επαγγελματικό στίβο και όχι μόνον. Ας δούμε μερικά από αυτά:

ΜΑΘΗΜΑ

1

Να επιμένεις, να επιμένεις, να επιμένεις!

Ο Dyson σχεδίασε, κατασκεύασε και δοκίμασε 5.127(!) πρότυπα μέσα σε τέσσερα χρόνια για να καταλήξει σε ένα τελικό προϊόν που τον ικανοποιούσε απόλυτα. Γνώριζε ότι μια εφεύρεση απαιτεί σκληρή, κοπιαστική, πολλές φορές επαναλαμβανόμενη δουλειά, πειραματισμό αλλά κυρίως, ισχυρή θέληση.

ΜΑΘΗΜΑ

2

Να τολμάς να πειραματίζεσαι και να ονειρεύεσαι!

Παρόλο που ο Dyson ξεκίνησε τις σπουδές του τη δεκαετία του 1960 στη ζωγραφική με στόχο να γίνει ένας καταξιωμένος επαγγελματίας ζωγράφος, ο πρώτος δάσκαλος και μέντοράς του, Maurice de Sausmarez, τον παρότρυνε να ασχοληθεί με το βιομηχανικό σχέδιο, έναν κλάδο που ήταν τότε ακόμα σχετικά άγνωστος. Παρά τους αρχικούς ενδοιασμούς του, ο Dyson αντιλήφθηκε πόσο του άρεσε να χρησιμοποιεί τα χέρια του, καθώς και την ικανότητά του να επισκευάζει με ευχέρεια αντικείμενα. Έτσι, το πρώτο του πτυχίο τελικά το απέκτησε στον βιομηχανικό σχεδιασμό.

Στη διάρκεια των σπουδών του, ένας καθηγητής του, επίσης εφευρέτης, τον δίδαξε πώς να πουλά ένα προϊόν μπαίνοντας στην ψυχολογία του αγοραστή. Έμαθε ότι για να προωθήσει ένα προϊόν (όπως και μια ιδέα γενικότερα) έπρεπε να δώσει έμφαση στην ποιότητα και στη χρησιμότητά του.

ΜΑΘΗΜΑ

3

Μην εγκαταλείπεις!

Ίσως το πιο σημαντικό από όλα τα μαθήματα από την αυτοβιογραφία του Dyson είναι η επιμονή του να συνεχίζει αδιάλειπτα την προσπάθειά του παρά τις αντιξοότητες που συναντά. Ο Dyson γνώρισε μεν τη δόξα και την αναγνώριση του εφευρέτη, αλλά πολλές φορές δοκίμασε την πικρία της αποτυχίας. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990, εποχή οικονομικής ύφεσης για τον δυτικό κόσμο, βρήκαν τον Dyson σε δεινή οικονομική θέση: ήταν τότε που δεν δίστασε ακόμα και να υποθηκεύσει το σπίτι που χρησίμευε ως οικογενειακή στέγη προκειμένου να χρηματοδοτήσει το όνειρό του, την παραγωγή της ηλεκτρικής σκούπας του. Κατάφερε έτσι να συνάψει συμφωνία συνεργασίας με μια αμερικανική εταιρεία, την Philips Plastics, η οποία του παραχώρησε ένα μέρος του εργοστασίου της στην Αγγλία για την παραγωγή του καινοτόμου προϊόντος του. Μέσα σε ενάμιση χρόνο, η σκούπα Dyson έγινε ανάρπαστη στη βρετανική αγορά, δίνοντας έτσι στον δημιουργό της το έναυσμα για νέες εφευρέσεις.

A SINGULAR SCHOOL
A COLLECTIVE EFFORT

Στηρίξτε
το **Πρόγραμμα
Υποτροφιών**
με τη δωρεά σας!

Η συλλογική συμμετοχή
είναι η δύναμή μας!

Στηρίξτε εδώ

www.athenscollege.edu.gr/give/givenow

1925

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικά • Γυμνάσιο • Λύκειο

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ (M.A.)

